

มาตรการทางกฎหมายในความรับผิดชอบทางอาญาของภรรยาที่ฆ่าสามี
กรณี Battered Wife Syndrome (BWS)

ฤชากร แยมกลิ่นพุด

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2561

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ ฤชากร แยมกลิ่นพุด ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.รัชณี แดงอ่อน)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ดร.รัชณี แดงอ่อน)

พ.ศ.ท.อ.ร.

..... กรรมการ
(พันตำรวจโท ดร.ประลอง ศิริกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทีป ทับอัตรานนท์)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

วันที่...24.... เดือน.....พฤษภาคม..... พ.ศ...2561.....

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับความเมตตากรุณาและอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์ ดร.รัชณี แดงอ่อน โดยรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและได้กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบ ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทาง รวมถึงได้กรุณาถ่ายทอดความรู้แนวคิด และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ พันคำรวจโท ดร.ประลอง ศิริภูท และท่านอาจารย์ ดร.ประทีป ทัฬหีตันนัท ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการสอบงานนิพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องที่เป็นประโยชน์ต่องานนิพนธ์ฉบับนี้ จนประสบความสำเร็จด้วยดี จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณบิดามารดาและครอบครัว รวมถึงขอขอบคุณญาติพี่น้อง ผองเพื่อน และผู้มีส่วนร่วมในความสำเร็จทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจ คำแนะนำ แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด จนทำให้งานนิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

คุณค่าทั้งหลายที่ได้รับจากงานนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตเวทีแด่บิดามารดา และบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนความผิดพลาดบกพร่องประการใดในงานนิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ฤชากร เข้มกลิ่นพุด

57920808: สาขาวิชา: กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา; น.ม. (กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา)

คำสำคัญ: ความรุนแรงในครอบครัว/ Battered Women Syndrome (BWS)/ ภรรยาฆ่าสามี

ฤชากร เข้มกลิ่นพุด: มาตรการทางกฎหมายในความรับผิดชอบทางอาญาของภรรยาที่ฆ่าสามีกรณี Battered Wife Syndrome (BWS) (LEGAL MEASURES FOR CRIMINAL LIABILITY OF THE WIFE KILLED HUSBAND A CASE STUDY OF BATTERED WIFE SYNDROME (BWS)) คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: รัชณี แดงอ่อน, Ph.D., ประลอง ศิริภูท, น.ค., ประทีป ทัพ้อตตานนท์, ปร.ค., 129 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

ปัจจุบันประเทศไทยไม่มีกฎหมายฉบับใดรองรับเกี่ยวกับกรณีภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเนื่องจากอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS โดยกระบวนการยุติธรรมของไทยยังไม่ยอมรับเอาอาการดังกล่าวเข้ามาพิจารณาในคดี ดังนั้นภรรยาจะมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 หรือ มาตรา 289 เห็นว่าไม่เป็นการยุติธรรมสำหรับภรรยาเท่าใดนัก ซึ่งคำว่า “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS หมายถึง สภาวะความตึงเครียดที่เกิดขึ้นภายหลังการถูกทารุณกรรม เป็นรูปแบบหรือสถานการณ์ที่ใช้กับผู้หญิงที่ถูกคู่รักหรือสามีทำร้ายซ้ำแล้วซ้ำอีก จนเกิดความกดดันความเครียดสะสมจากความรุนแรงเป็นระยะเวลายาวนาน ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้หญิงนั้น จนกระทั่งได้ตอบโต้กลับด้วยความรุนแรง แม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แต่ก็ไม่ครอบคลุมกรณีดังกล่าว ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมของไทยต้องให้การยอมรับอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS อย่างเป็นทางการเสียก่อน ประกอบกับควรมีกฎหมายบัญญัติเป็นพิเศษในการลงโทษภรรยาที่กระทำความผิดในลักษณะนี้ โดยมีมาตรการพิเศษในการเยียวยา บำบัด ฟื้นฟู ภรรยาที่ฆ่าสามีในกรณีดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมและเป็นธรรม

57920808: MAJOR: CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; LL.M. (CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY)

KEYWORDS: DOMESTIC VIOLENCE/ BATTERED WOMEN SYNDROME (BWS)/ WIFE KILLED HUSBAND

REUCHAKORN YAEMKLINPUT: LEGAL MEASURES FOR CRIMINAL LIABILITY OF THE WIFE KILLED HUSBAND A CASE STUDY OF BATTERED WIFE SYNDROME (BWS). THESIS ADVISORS: RATCHANEE TANGON, PH.D., PRALONG SIRIPOOL, N.D., PRATEEP TABATTANON, PH.D. 129 P. 2017.

At the present time, Thailand has no law regarding the case concerning the wife who killed the husband on account of the domestic violence which led to “Battered Woman Syndrome” or BWS. In Thailand justice, such syndrome still has not acknowledged in the case proceedings. Therefore, the wife would be convicted of murdering according to section 288 or section 289 of the Criminal Code. The author considers that it is unfair for the wife. The word “Battered Woman Syndrome” or BWS means the pressure state which arising after the abuse and the type or the condition applying to the woman who was repeatedly battered by the lover or the husband which led to the pressure and the stress from long-term violence and then it impacted on the woman’s mind till such woman fought back violently. Although, there is the Victims of Domestic Violence Protection Act in Thailand B.E. 2550, this act does not include such case. The author suggests the official recognizance of the “Battered Woman Syndrome” or BWS in Thai justice and there shall be the law specifically prescribed to punish the wife committing the offence in the same kind with the special measure to remedy, cure and rehabilitate the wife who killed the husband in such case for the purpose of the appropriateness and the fairness.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	3
สมมติฐานของการวิจัย	4
วิธีดำเนินการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	4
2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวและเงื่อนไขของ Batter Women Syndrome (BWS)	5
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว.....	5
การรับรองและคุ้มครองสิทธิสตรีทางกฎหมาย	15
แนวคิดและสาเหตุเกี่ยวกับการฆ่ากรณีกรรข่าสามมี.....	19
ทฤษฎี Battered Women Syndrome (BWS)	25
มาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้มีความผิดปกติทางจิต	29
3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ Battered Women Syndrome (BWS) ในไทยและต่างประเทศ.....	44
ประเทศไทย.....	46
ประเทศอังกฤษ.....	58
ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	67
4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมาย : กรณีกรรข่าสามมีอันเนื่องมาจากถูกกระทำความรุนแรงภายในครอบครัว Battered Women Syndrome	75
วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเหตุยกเว้นความผิดและเหตุลดโทษกรณีกรรข่าสามมีอันเนื่องมาจากถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว	75

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
วิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการลงโทษกรณีภรรยาฆ่าสามีศึกษา แนวคิดของศาลฎีกาไทย.....	84
วิเคราะห์การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ. 2550 กับคดีที่ภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกกระทำ ความรุนแรง ในครอบครัว.....	91
5 สรุป และข้อเสนอแนะ	98
สรุปผลการวิจัย.....	98
ข้อเสนอแนะ.....	104
บรรณานุกรม.....	107
ภาคผนวก	114
ประวัติย่อของผู้วิจัย	129

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การเปรียบเทียบ: การยกข้อต่อสู้ทางกฎหมายในกรณีกรรขมาสามีอันเนื่องมาจาก ความรุนแรงในครอบครัวด้วยอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ระหว่างประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศไทย	83
2 เปรียบเทียบ: กระบวนการยุติธรรมในกรณีกรรขมาสามีอันเนื่องมาจากถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว	120

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่สั่งสมมาช้านานทุกยุคทุกสมัย ถึงแม้จะมีการพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวแต่ก็มิอาจจัดให้หมดลงได้ เนื่องจากในสังคมยังมีแนวคิดและค่านิยมในระบบปิตาธิปไตยหรือระบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งมาจากความเชื่อที่สังคมมีมาแต่ดั้งเดิมเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมระหว่างหญิงชายหรือมายาคติผิด ๆ ที่ครอบงำสังคมอยู่เช่นแนวคิดที่ว่าภริยาเป็นสมบัติของสามีลูกเป็นสมบัติของพ่อแม่ผู้ชายมีอำนาจเหนือสตรีสตรีเป็นวัตถุทางเพศผู้ชายจึงมีฐานะเป็นผู้ดูแลคุ้มครองเด็กและสตรี ดังนั้นจึงมีสิทธิที่จะกระทำการใด ๆ ต่อบุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัวอย่างไรก็ได้ ทำให้สังคมปล่อยผ่านไม่ตระหนักถึงผลร้ายที่จะตามมาและเห็นว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องภายในครอบครัวบุคคลอื่นไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว นอกจากนั้นจะเห็นได้ว่าสังคมรวมถึงพนักงานเจ้าหน้าที่พยายามประนีประนอมให้สามีและภรรยากลับไปครองคู่เช่นเดิม ซึ่งเป็นความคิดและเจตคติที่ผิดเพราะเหมือนเป็นการปล้ำภรรยาเข้าไปในวังวนเดิม ๆ และเมื่อภรรยาถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานซ้ำแล้วซ้ำอีกจนส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจอาจเกิดภาวะซึมเศร้า สูญเสียคุณค่าในตัวเองหรือก้าวร้าว ย่อมเกิดความกดดันความเครียดสั่งสมถูกบีบคั้นจากสภาวะหรือสถานการณ์จนจำเป็นต้องเอาตัวรอดจึงจำต้องตอบโต้กลับด้วยความรุนแรงซึ่งเรียกอาการลักษณะนี้ว่า Battered Wife Syndrome (BWS) “Battered Woman Syndrome (BWS)” เป็นคำที่เกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1970 – 1980 ซึ่งเกิดจากความสนใจของนักวิชาการชาวอเมริกันในการทำวิจัยที่เกี่ยวกับจิตวิทยากรณีเหยื่อที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว (Victims’ domestic violence) และต่อมาเกิดจากการต่อสู้คดีในทางกฎหมายของผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือถูกทำร้ายเป็นระยะเวลานานและมาตรการสามเินในประเทศอังกฤษ โดย “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เป็นคำที่ใช้ในการต่อสู้ของจำเลยในคดีซึ่งมีหลักฐานสนับสนุนทางการแพทย์ว่าอาการดังกล่าวเป็นอาการผิดปกติทางจิตของจำเลยซึ่งในทางกฎหมายได้นำไปเป็นข้อต่อสู้เพื่อลดโทษศัพท์คำว่า “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS จึงเป็นคำที่ใช้อย่างเป็นทางการทั้งทางด้านการแพทย์และทางด้านกฎหมายคำว่า “Battered Woman Syndrome” ในทางกฎหมายของประเทศไทยนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นคือสภาวะความตึงเครียดที่เกิดขึ้นภายหลังการถูกทารุณกรรมการที่ผู้หญิงที่เป็นภรรยาถูกสามีทำร้ายซ้ำแล้วซ้ำเล่าอาจก่อให้เกิดอาการที่เรียกว่า “Battered Woman Syndrome” ซึ่งเป็นสภาวะความตึงเครียดที่เกิดขึ้นภายหลังที่ถูกทารุณกรรม (พวงทอง เครือมังกร และคณะ, 2554, หน้า 42 อ้างถึงใน

ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 120 – 121) จึงกล่าวได้ว่า “Battered Woman Syndrome” เป็นรูปแบบหรือสถานการณ์ที่ใช้กับผู้หญิงที่ถูกคู่รักหรือสามีทำร้ายซ้ำแล้วซ้ำอีก ทำให้ความรุนแรงมากขึ้นเป็นระยะเวลายาวนานและก่อให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจของหญิงนั้น จนท้ายที่สุดได้ลงมือฆ่าสามีทำให้จากเหยื่อกลับกลายเป็นอาชญากรซึ่งความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 หรือมาตรา 289 มีบทลงโทษตามกฎหมายถึงขั้นประหารชีวิต ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าแตกต่างจากการฆ่าคนตายโดยทั่วไป ผู้กระทำจึงไม่น่าต้องรับโทษหนักเช่นเดียวกับอาชญากรทั่วไป

โดยในต่างประเทศเมื่อเกิดกรณีภรรยาฆ่าสามีอาจยกอาชญากรรม Battered Wife Syndrome (BWS) ต่อสู้เพื่อเป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือเหตุลดโทษได้ แต่ในประเทศไทยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้หญิงที่ก่อความรุนแรงกับสามีต้องพิจารณาตามหลักการป้องกันตัวหรือบันดาเลโทสะหรือวิกลจริตจิตบกพร่องเท่านั้น ซึ่งเห็นว่าไม่เป็นการยุติธรรมสำหรับภรรยาเท่าใดนัก ทั้งยังเห็นว่าแนวทางการลงโทษทางอาญาโดยจำคุกยังไม่เหมาะสมเพราะคดีดังกล่าวไม่ได้มีผลกระทบเฉพาะเหยื่อเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อบุตรอย่างไม่อาจเลี่ยงได้ จึงเห็นควรหามาตรการลงโทษอื่นแทนการจำคุก รวมทั้งควรมีมาตรการบำบัดฟื้นฟูและเยียวยาตัวผู้กระทำความผิดและควรศึกษาถึงช่องทางในการนำมาตรการพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาปรับใช้ในคดีดังกล่าวเพราะสามารถกำหนดรูปแบบวิธีการและขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไปทั้งนี้การที่ภรรยาฆ่าสามีเนื่องมาจากถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลายาวนาน ผู้วิจัยมองว่าภรรยาไม่ใช่อาชญากรโดยสันดานแต่ที่กระทำลงไปเป็นเพราะภาวะกดดันความเครียดสะสมหรือถูกสถานการณ์บีบบังคับ จึงเห็นว่าน่าจะมีวิธีดำเนินการที่แตกต่างจากการฆ่าโดยทั่วไป ดังนั้นจึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของภรรยาที่ฆ่าสามีอันเนื่องมาจาก Battered Wife Syndrome (BWS) เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาต่อไป

ตามมาตรา 3 และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พบว่า ไม่มีความชัดเจนและไม่เป็นไปตามหลักการคุ้มครองสตรีจากความรุนแรงในสังคมในระดับสากล อันได้แก่ ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี (Declaration on the Elimination of Violence against Women: DeVAW), ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Beijing Declaration and Platform for Action: BPFA) และอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW) เป็นต้น ซึ่งกฎหมายเหล่านี้มีมาตรการคุ้มครองและเยียวยาสตรีจากความรุนแรงในครอบครัวโดย มุ่งจะคุ้มครองสตรีเมื่อเกิดความรุนแรงขึ้นในสังคม โดยเฉพาะกรณีภรรยาที่ฆ่าสามีอันเนื่องมาจาก Battered Wife Syndrome (BWS) จำเป็นยิ่งต้องให้

ความคุ้มครองจากการถูกกดขี่จนทำให้เกิดการกระทำผิดดังกล่าวขึ้น จึงเป็นที่มาของคำถามวิจัย ดังนี้

1. หากเกิดกรณีภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ในทางกฎหมายภรรยาสามารถอ้างเหตุยกเว้นความผิดและเหตุผลโทษได้หรือไม่ อย่างไร
2. ศึกษาแนวคิดของศาลฎีกาไทยในกรณีที่พิจารณาคดีที่ภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวและ
3. ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กับคดีที่ภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จำเป็นต้องถูกแก้ไขเพิ่มเติมนิยามและลักษณะของการกระทำ รวมทั้งมาตรการในการเยียวยาสตรีเมื่อเกิดการกระทำดังกล่าวขึ้นด้วยหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายกรณี Battered Women Syndrome (BWS)
2. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และมาตรการในการป้องกัน
3. เพื่อศึกษาถึงกฎหมายไทยและต่างประเทศในกรณีการลงโทษภรรยาที่ฆ่าสามีที่อยู่ภายใต้เงื่อนไข Battered Women Syndrome (BWS)
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหากรณีการลงโทษภรรยาที่ฆ่าสามีที่อยู่ภายใต้เงื่อนไข Battered Women Syndrome (BWS)
5. เพื่อให้ได้รับบทสรุปและข้อเสนอแนะในกรณีภรรยาฆ่าสามีเพราะ Battered Women Syndrome (BWS)

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

งานนิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษากรณีความรับผิดชอบทางอาญาของภรรยาที่ก่อความรุนแรงกับสามี (ภรรยาฆ่าสามี) อันเนื่องมาจากถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลายาวนานซ้ำแล้วซ้ำอีก (Battered Wife Syndrome) จนสุดท้ายเหยื่อตอบโต้กลับด้วยความรุนแรง และศึกษาถึงการนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาปรับใช้ในคดีที่เกี่ยวข้องกับภรรยาฆ่าสามีเพราะเป็นฝ่ายถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลายาวนานมาก่อน

สมมติฐานของการวิจัย

จากที่มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นระยะเวลาานพอสมควรกฎหมายดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้ ความรุนแรงในครอบครัวหมดไปหรือทุเลาลดน้อยลงไปจากสังคม โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วน เกี่ยวข้อง แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังมีปัญหาเมื่อความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทำให้อาจส่งผลกระทบต่อภรรยาสามีได้ เนื่องจากถูกกระทำรุนแรงสั่งสมเป็นเวลานานจนเกิดอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ขณะนี้ประเทศไทยไม่มีกฎหมายโดยกเว้นความผิดโทษ หรือลดโทษให้กับผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้ จึงควรมานำปัญหาดังกล่าวมาแก้ไขต่อไป

วิธีดำเนินการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยศึกษาและ รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ประมวลกฎหมาย ตำรา วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความ วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและ ภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ให้ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ ต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายกรณี Battered Women Syndrome (BWS)
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และมาตรการในการป้องกัน
3. ทำให้ทราบถึงกฎหมายไทยและต่างประเทศในกรณีการลงโทษภรรยาที่ฆ่าสามีที่อยู่ ภายใต้งื่อนไข Battered Women Syndrome (BWS)
4. ทำให้ทราบถึงปัญหากรณีการลงโทษภรรยาที่ฆ่าสามีที่อยู่ภายใต้งื่อนไข Battered Women Syndrome (BWS)
5. ทำให้ได้ทราบถึงบทสรุปและข้อเสนอแนะในกรณีภรรยาฆ่าสามีเพราะ Battered Women Syndrome (BWS)

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวและเงื่อนไขของ

Battered Women Syndrome (BWS)

การกระทำรุนแรงในครอบครัวเกิดจากหลายสาเหตุรวมกัน คือ สาเหตุด้านตัวบุคคล สาเหตุด้านครอบครัว สาเหตุด้านสังคมและสาเหตุจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจเมื่อมีปัญหาการกระทำรุนแรงในครอบครัวจะส่งผลให้ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ครอบครัวที่ดีได้เพราะว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้ถูกทำลายลงไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุขและเกิดผลกระทบต่อสังคมตามมา ความรุนแรงในครอบครัวก่อกำเนิดจากแนวคิดระบบชายเป็นใหญ่ เนื่องจากสังคมมีค่านิยมและเจตคติในเรื่องบทบาทหญิงและชายไม่เท่าเทียมกัน โดยให้โดยยกให้ชายมีอำนาจเหนือหญิง จึงเกิดการใช้อำนาจต่อภรรยาและบุตร อย่างไรก็ตามมีการพยายามแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เป็นมาตรการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำตลอดจนให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการเยียวยาความเสียหายได้ทันที่ โดยสามารถกำหนดรูปแบบวิธีการและขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไปทั้งยังสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งในกรณีความผิดเกี่ยวกับชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 มาตรา 289 และมาตรา 290 ไม่ใช่ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตาม มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ผู้กระทำจึงต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา เช่นเดียวกับอาชญากรที่มีจิตใจชั่วร้าย ทั้งที่ในความเป็นจริงเกิดจากความกดดันความเครียดที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลานานหรือถูกบีบบังคับจากสภาวะหรือสถานการณ์จนจำเป็นต้องเอาตัวรอดจึงจำต้องกระทำลงไปทำให้จากเหยื่อกลับกลายเป็นอาชญากรซึ่งหากได้รับโทษหนักเช่นกรณีทั่วไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของสังคมไทย

สังคมไทยในอดีตนั้นผู้หญิงถูกคาดหวังจากระบบชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตย

(Patriarchy) รวมทั้งอุดมการณ์ผัวเดียวเมียเดียว (Monogamy) จารีตประเพณีแต่ดั้งเดิมยกให้ชายมีอำนาจเหนือหญิงในความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสามีจึงมีอำนาจเหนือภรรยาและบุตรที่ต้องการทั้งการปกป้องคุ้มครองและการควบคุมการใช้ความรุนแรงของชายจึงเป็นเครื่องมือในการรักษา

อำนาจที่เหนือกว่าซึ่งสตรีส่วนใหญ่ก็ยอมรับสถานะภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายซึ่งในครอบครัวและอาณาเขตต่าง ๆ ในสังคมจารีตประเพณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสังคมโดยรวมยังยอมรับความไม่เท่าเทียมของหญิงและชายเนื่องจากสังคมมีค่านิยมและเจตคติในเรื่องบทบาทหญิงชายเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยการให้ความสำคัญและคาดหวังเพศชายในฐานะผู้นำผู้ตัดสินใจ ผู้สืบทอดเชื้อสายทางครอบครัวเพราะเพศชายมีร่างกายที่แข็งแรงกว่าสามารถปกป้องผู้อ่อนแอทางร่างกายคือเด็กและผู้หญิงได้จะเห็นได้ชัดเจนในกรณี“ความรุนแรงในครอบครัว”ซึ่งมาจากความเชื่อที่สังคมมีมาแต่ดั้งเดิมเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมระหว่างหญิงชายหรือมายาคติผิด ๆ ที่ครอบงำสังคมอยู่เช่นแนวคิดที่ว่าภริยาเป็นสมบัติของสามีลูกเป็นสมบัติของพ่อแม่ผู้ชายมีอำนาจเหนือสตรีสตรีเป็นวัตถุทางเพศผู้ชายจึงมีฐานะเป็นผู้ดูแลคุ้มครองเด็กและสตรี ดังนั้นจึงมีสิทธิที่จะกระทำการใดๆต่อบุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัวอย่างไรก็ได้ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557) ซึ่งนำไปสู่การที่สังคมยังไม่ตระหนักถึงความรุนแรงในครอบครัวว่าเป็นปัญหาสำคัญแต่สังคมมองว่าเป็นเพียงปัญหาภายในครอบครัวที่บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวด้วยเพราะเป็นเรื่องภายในครอบครัว อันทำให้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงปรากฏอยู่ตามหน้าหนังสือพิมพ์

ทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

ยงยุทธ แสนประสิทธิ์ (2554, หน้า 17 – 20) ได้รวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวไว้ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีระบบทั่วไป (General systems theory) (Straus, 1973; Giles-Sims, 1983) เป็นการอธิบายด้วยหลักการของระบบทางสังคมที่มีผลต่อความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าจะเป็นการเกิดขึ้นจากปัจเจกบุคคลทฤษฎีนี้พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดของสเตราส์ (Straus, 1973) และจิลเลส-ซิมส์ (Giles-Sims, 1983) ที่มองว่าระบบจะเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวและจะนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวได้เมื่อมีการควบคุมที่เข้มงวดหรือพยายามรักษาให้ครอบครัวมีเสถียรภาพโดยสเตราส์มองว่าครอบครัวมีลักษณะเป็นระบบหนึ่งเช่นเดียวกับสังคมและมีระบบย่อย ๆ เช่นระบบคู่สมรสระบบญาติพี่น้อง โดยมีปัจจัยนำเข้าเป็นทรัพยากรจากภายนอกเข้าสู่ระบบเช่นเงินข้อมูลข่าวสารการศึกษาและมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในระบบที่ต้องตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก (Straus, 1980, pp. 23 – 36) ซึ่งการที่ครอบครัวมีระบบเช่นนี้ทำให้เกิดผลผลิตของระบบครอบครัวในด้านบวกเช่น ความรักความปลอดภัยการเรียนรู้และความผูกพันในขณะที่เดียวกันก็เกิดผลผลิตในเชิงลบเช่นความขัดแย้งเกลียดชังและการใช้ความรุนแรง (Burr, Day, & Bahr, 1993, p. 37) แนวคิดนี้มองระบบครอบครัวที่มีความขัดแย้งและใช้ความรุนแรงระหว่างสมาชิกอันเนื่องมาจากปัจจัยของการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเช่นช่วงเวลาที่มีความเสี่ยงจากเวลาในการพบปะหรือมีกิจกรรมกันมากอันเนื่องมาจากขอบข่ายกิจกรรมและความสนใจร่วมกัน (Time at risk and range of activities and interest) การมีความผูกพันที่ลึกซึ้งผูกพันจน

นำไปสู่การก้าวท้าวกันหรือคิดว่าตนเองมีสิทธิในการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวจนกลายเป็นความขัดแย้ง (Intensity of involvement and infringing activities) หรือแม้แต่การเป็นสมาชิกของครอบครัวโดยไม่สมัครใจ (Involuntary membership) เนื่องจากสมาชิกครอบครัวจะไม่มีสิทธิเลือกการเป็นสมาชิกหรือลาออกโดยอิสระทำให้ต้องบ่มเพาะความรู้สึกขัดแย้งเมื่อไม่พึงพอใจในครอบครัวที่ตนเองเป็นสมาชิกและกลายเป็นการกระทำรุนแรงในที่สุดเมื่อเผชิญวิกฤตการณ์ที่มีความเครียดสูง (Straus, 1980, pp. 15 – 18) นอกจากนี้ทฤษฎีนี้ยังให้ความสำคัญกับการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอันได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมและสังคมที่เป็นปัจจัยนำเข้า (Walonick, 1993) อันถือเป็นความเกี่ยวข้องระหว่างครอบครัวและสภาพแวดล้อมโดยจะมีความสัมพันธ์กันระหว่างข้อมูลข่าวสาร การเลือกตัดสินใจและผลที่เกิดขึ้นต่อส่วนต่าง ๆ ในระบบโดยการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Communication and transaction) เป็นสาเหตุสำคัญที่จะทำให้ระบบเกิดความสมดุล (Kuhn, 1974, pp. 154 – 156) (ยงยุทธ แสนประสิทธิ์, 2554, หน้า 17 – 18) ดังนั้นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวตามแนวคิดนี้จึงเกิดขึ้นจากระบบการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับสภาพแวดล้อมนั่นเอง

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) (Bandura, 1977) เป็นแนวคิดของแบบคูรา (Bandura) ที่กล่าวถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ผ่านทางตัวแบบ (Model) ในหลายลักษณะเช่นบุคคลจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวเมื่อคู่ตัวแบบของความก้าวร้าวรุนแรงหรือมีพฤติกรรมด้านศีลธรรมและจิตสำนึกด้านศีลธรรมหากได้รับอิทธิพลจากการสังเกตและการเป็นแบบอย่างที่ดี ดังนั้นแนวคิดนี้จึงเชื่อในอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ผ่านการรับรู้ของบุคคลที่สำคัญคือ Bandura ได้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลว่าเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกโดยการตอบสนองถูกเรียนรู้ผ่านการเลียนแบบอย่างด้วยการเสริมแรง (Reinforcement) ซึ่งพฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ มากขึ้น โดยการเสริมแรงจะมีสองประเภทคือ การเสริมแรงทางบวกเช่นการให้ในสิ่งที่น่าพอใจหรือเป็นที่พิเศษและการเสริมแรงทางลบเช่นการถอดถอนรางวัลหรือสิ่งที่ควรได้ (Bandura, 1977) จากแนวคิดนี้ทำให้อิทธิพลของครอบครัวและสิ่งแวดล้อมจึงมีอิทธิพลต่อบุคคลในครอบครัวต่อการเรียนรู้และการมีพฤติกรรมไปในทางใดทางหนึ่งแนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัวเนื่องจากครอบครัวถือเป็นสถาบันทางสังคมที่ประกอบด้วยสมาชิกที่เรียนรู้ซึ่งกันและกันดังนั้นจึงมีโอกาสดังนั้นจึงมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้ประสบการณ์ความรุนแรงจากคนในครอบครัว (Suwat, 2001, p. 17) กล่าวกันว่าผู้มีประสบการณ์ความรุนแรงทั้งประสบการณ์ตรงในฐานะผู้ถูกระทำและประสบการณ์อ้อมในฐานะผู้สังเกตการณ์ความรุนแรงตั้งแต่วัยเด็กจะเรียนรู้บรรทัดฐานที่ยอมรับการใช้ความรุนแรงและตัวแบบบทบาทที่ใช้ความรุนแรงและเมื่อเกิดความขัดแย้งกับคู่สมรสก็จะเลียนแบบพฤติกรรมโดยใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา (ยงยุทธ แสนประสิทธิ์, 2554, หน้า 18 – 19) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นจาก

การเรียนรู้เมื่อเป็นฝ่ายถูกกระทำโดยตรงและเลียนแบบเมื่อเห็นประสบการณ์โดยอ้อมจากต้นแบบของคนในครอบครัวนั่นเอง นอกจากนี้ยังใช้ความรุนแรงต่อบุคคลภายนอกนอกเหนือจากบุคคลในครอบครัวด้วย จนกลายเป็นพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลอื่นต่อเนื่องไปในที่สุด

3. ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social exchange theory) (Homans, 1961) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ (Human behavior) หรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ที่อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและบทบาทในการแลกเปลี่ยนที่มุ่งไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและผลประโยชน์ โดยการแลกเปลี่ยนจะให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ในรูปแบบกำไรมากกว่าคุณค่าในด้านความสัมพันธ์ (Homans, 1961) การแลกเปลี่ยนนี้จะถูกควบคุมทางสังคม จึงได้มีการกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม (Social control) ด้วยซึ่งแนวคิดนี้เป็นการอธิบายถึงกลไกทางสังคมที่นำมาควบคุมและลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของบุคคล สำหรับการนำทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมกับแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคมมาประยุกต์ใช้กับหน่วยทางสังคมระดับครอบครัวมีหลักการที่ว่า การแลกเปลี่ยนจะเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก โดยปฏิสัมพันธ์จะคงอยู่หากมีการแลกเปลี่ยนได้รับการสนองตอบแต่หากการแลกเปลี่ยนไม่ได้รับการตอบสนองปฏิสัมพันธ์ที่มีจะยุติลงในขณะที่การควบคุมทางสังคมเป็นความผูกพันสมาชิกเข้ากับกฎระเบียบทางสังคมและแนวคิดนี้ถูกนำมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงในครอบครัวและการป้องกันแก้ไขบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าบุคคลมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงในครอบครัวเมื่อคาดว่าต้นทุนการใช้ความรุนแรงจะต่ำกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับรวมทั้งโครงสร้างของสังคมและครอบครัวที่เป็นส่วนตัว (Privacy) จะลดการควบคุมทางสังคมและบุคคลจะกระทำความรุนแรงต่อครอบครัวเนื่องจากเขาสามารถที่จะทำได้ (Gelles, 2004) ทั้งนี้เป็นเพราะความโดดเดี่ยวทางสังคมจะนำไปสู่การขาดการสนับสนุนทางสังคมและการควบคุมทางสังคมใน 2 ลักษณะคือ (Stets, 1993, p. 670)

1. การขาดการสนับสนุนทางสังคม (Lack of social support) เป็นการขาดโอกาสการได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวทำให้คู่สมรสต้องเผชิญปัญหาตามลำพังและเกิดเป็นความเครียดที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว

2. การขาดการควบคุมทางสังคม (Lack of social control) เป็นการขาดโอกาสในการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกทางสังคมจึงไม่มีโอกาสที่กลุ่มหรือองค์กรทางสังคมจะเข้ามาควบคุมพฤติกรรมของบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งการขาดการควบคุมทางสังคมนี้ทำให้คู่สมรสสามารถใช้ความรุนแรงต่อกันได้โดยไม่มีใครห้ามปรามการขาดการสนับสนุนและการควบคุมทางสังคมจะทำให้โอกาสที่สังคมจะเข้ามาแทรกแซงจนไม่ใช้ความรุนแรงในครอบครัวทำไม่ได้ซึ่งทำให้ต้นทุนของการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาต่ำกว่าวิธีการอื่นดังนั้นคู่สมรสจึงเลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา (ยงยุทธ แสนประสิทธิ์, 2554, หน้า 19 – 20) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า

ทฤษฎีนี้เป็นกรอบอธิบายถึงพฤติกรรมกรรมการกระทำรุนแรงในครอบครัวของบุคคลที่เกิดจากการเลือกที่จะกระทำความรุนแรง หากต้นทุนของการใช้ความรุนแรงไม่สูงกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ ในขณะเดียวกัน การขาดความผูกพันทางสังคมก็เป็นสาเหตุสำคัญที่มีผลต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัวเนื่องจากจะทำให้ครอบครัวขาดการสนับสนุนทางสังคมและการควบคุมทางสังคมอันทำให้ไม่ได้รับการควบคุมพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวจากสังคมภายนอกนั่นเอง

สรุปจากทฤษฎีข้างต้นความรุนแรงในครอบครัวส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวและสังคมภายนอกอย่างเลี่ยงไม่ได้ โดยในระดับครอบครัวนั้นความรุนแรงเกิดขึ้นจากการซึมซับประสบการณ์จนเกิดพฤติกรรมการเล่นแบบความรุนแรงจนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวขึ้นและย่อมส่งผลกระทบต่อในระดับสังคมตามมา ในขณะเดียวกันสังคมก็เป็นสาเหตุสำคัญที่มีผลต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัว ฉะนั้นสังคมจึงมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาได้โดยต้องให้ความช่วยเหลือกับผู้ถูกระทำและปรับเปลี่ยนทัศนคติว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องภายในครอบครัวที่บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวเสียใหม่ จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าเมื่อบุคคลถูกระทำซ้ำหรือซึมซับพฤติกรรมความรุนแรงเป็นเวลานานย่อมเกิดการปะทุและการลอกเลียนแบบจนนำมาซึ่งการกระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวนั่นเอง

ความหมายและรูปแบบความรุนแรงในครอบครัว

ความหมายของครอบครัว

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนตั้งแต่สองคนที่มาแต่งงานกันหรือมีความสัมพันธ์ฉันท์สามีภรรยา อาศัยอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกันอาจจะมีหรือไม่มีพิธีสมรสโดยกฎหมายหรือไม่ โดยอาศัยอยู่ด้วยกันโดยการรับมาอุปการะอีกทั้งยังอาจมีญาติพี่น้องหรือผู้อื่นมาอาศัยอยู่ด้วยในสถานที่เดียวกัน (ภิญโญ ทองดี, ม.ป.ป.)

สมาคมทศวรรษศาสตร์แห่งประเทศไทย (2542 อ้างถึงใน จิราพร ชมพิกุล และคณะ, 2552, หน้า 7 – 8) ได้ให้ความหมายของครอบครัวในเชิงสหวิทยาการดังนี้

1. ด้านชีววิทยาครอบครัวหมายถึงกลุ่มคนที่มีความผูกพันทางสายโลหิต
2. ด้านเศรษฐศาสตร์ครอบครัวหมายถึงกลุ่มบุคคลที่ใช้จ่ายเงินจากงบประมาณเดียวกัน

แม้จะอาศัยอยู่ต่างสถานที่กัน

3. ด้านสังคมศาสตร์ครอบครัวหมายถึงกลุ่มคนที่อยู่ร่วมเคหะสถานหรือบ้านเดียวกันมีปฏิสัมพันธ์สนใจต่อทุกข์ซึ่งกันและกันมีความผูกพันกันมีความรักความปรารถนาดีต่อกันโดยมิจำเป็นต้องสืบสายโลหิตเดียวกัน

4. ด้านนิติศาสตร์หรือกฎหมายครอบครัวหมายถึงครอบครัวที่ชายหญิงจดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายซึ่งครอบคลุมถึงบุตรและบุตรบุญธรรมกฎหมายยังได้กำหนดหน้าที่

ความรับผิดชอบของบิดามารดามีภรรยาและบุตรที่มีต่อกันและกำหนดสิทธิในการรับมรดกทางกฎหมาย

จึงอาจกล่าวได้ว่า ครอบครัว คือ กลุ่มคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่แต่งงานกันตามกฎหมาย คือมีการจดทะเบียนสมรสหรือไม่ได้จดทะเบียนสมรสแต่ความสัมพันธ์นั้นสามิภริยา และอาศัยอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกันทั้งนี้อาจเป็นการสืบสายโลหิตตามความเป็นจริงหรือเป็นการรับอุปการะ เช่น บุตรบุญธรรม นอกจากนี้ยังรวมถึงญาติพี่น้องหรือผู้อื่นที่มาอาศัยอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกันอีกด้วย

ความหมายความรุนแรง

ความรุนแรงหมายถึงการกระทำใด ๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทั้งทางกายวาจา จิตใจและทางเพศโดยการบังคับขู่เข็ญทำร้ายทุบตีคุกคามจำกัดกีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในการดำเนินชีวิตส่วนตัวซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจแก่ผู้ถูกระงับลักษณะของการใช้ความรุนแรงโดยทั่วไปหมายถึงการที่ฝ่ายหนึ่งใช้พลังกำลังอำนาจเหนือกว่าทำร้ายอีกฝ่ายหนึ่งอันมีผลกระทบต่อร่างกายเป็นสำคัญผลที่เกิดจากการตบตีตะต่อยอาจทำให้เกิดแผลรอยฟกช้ำดำเขียวตามเนื้อตัวร่างกายเท่านั้นก็ได้หรืออาจเป็นการกระทำที่รุนแรงขึ้นไปอีกโดยใช้อาวุธจนถึงขั้นที่ได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ชีวิตได้ (วิระเดช บุญเพิ่ม, ม.ป.ป., หน้า 252 – 253)

ความหมายความรุนแรงในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้ความหมายคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” ว่าหมายถึงการกระทำใด ๆ โดยมีมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายจิตใจหรือสุขภาพหรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายจิตใจหรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัวหรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการไม่กระทำการหรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท *

นันทพันธ์ ชินล้าประเสริฐ (2546, หน้า 15) ให้ความหมาย ความรุนแรงในครอบครัวว่า หมายถึง การใช้ความรุนแรงระหว่างบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันหรือการกระทำของบุคคลต่อสมาชิกของครอบครัว โดยการทำร้ายร่างกายการตบตีการบังคับจิตใจจำกัดบริเวณไม่ให้คบหาบุคคลอื่นไม่ให้มีอิสระและไม่ให้มีสังคมกับผู้อื่นรวมทั้งการกระทำรุนแรงต่อจิตใจการดูหมิ่นการ

* มาตรา 3 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

ใช้วาจารุนแรง ไม่ให้เกียรติ การวิจัยนี้ความรุนแรงในครอบครัวหมายถึงการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ซึ่งเป็นการกระทำความรุนแรงระหว่างสามีภรรยา ด้านร่างกาย ด้านเพศ และการทำร้ายด้านจิตใจตลอดจนการบีบบังคับทางเศรษฐกิจและสังคมต่อภรรยา

วีระเดช บุญเพิ่ม (ม.ป.ป., หน้า 2553) ให้ความหมาย ความรุนแรงในครอบครัวว่า หมายถึง การกระทำที่มีเจตนาจะทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บอันเนื่องมาจากการทำร้ายร่างกายหรือทางเพศและบาดแผลเกิดขึ้น ซึ่งอาจมีตั้งแต่เล็กน้อยไปจนรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้แต่ความรุนแรงในครอบครัวมิได้หมายถึงการทำร้ายร่างกายเท่านั้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการทำร้ายกันทางจิตใจและอารมณ์ (Physically and psychologically) ระหว่างสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันที่ครอบครัวเดียวกัน เป็นอีกฝ่ายหนึ่งด้วยส่วนใหญ่มักเป็นการทำร้ายทุบตี การบังคับขู่เข็ญ การพูดจาตำหนิ ถูกเหยียดหยาม พฤติกรรมก้าวร้าว การเพิกเฉยหรือละเลยรวมทั้งการกดขี่ข่มเหงจิตใจอันทำให้อีกฝ่ายหนึ่งตกอยู่ในภาวะของความหวั่นไหวหวาดระแวงและกลัวซึ่งก่อให้เกิดการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง การทำให้อับอาย การปิดกั้นทางสังคม การนอกใจ เป็นต้น

สุวิมล แซ่อึ้ง (2547 อ้างถึงใน วิษณุพงษ์ พันธุ์อนุสร, 2556, หน้า 6 - 7) ได้รวบรวมความหมายของความรุนแรงในครอบครัวจากนักวิชาการต่างชาติไว้ดังต่อไปนี้

เดนเซน (Denzin, 1984) ใช้คำว่าครอบครัวแห่งความรุนแรงเพื่อหมายถึงครอบครัวที่ความรุนแรงระหว่างบุคคลได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิสังสรรค์ในชีวิตประจำวัน

ฟรีแมน (Freeman, 1980) ให้ความหมายความรุนแรงในครอบครัวว่าการได้รับบาดเจ็บจากการทำร้ายซึ่งไม่ใช่เพียงแต่ทำให้ได้รับบาดเจ็บทางร่างกายเท่านั้นแต่รวมถึงการกระทำที่กระทบกระเทือนต่ออารมณ์ความรู้สึกและจิตใจด้วย

เกล และเตราสส์ (Gelles & Straus, 1979) ได้ให้ความหมายของความรุนแรงในครอบครัวว่าหมายถึงการกระทำตามความตั้งใจหรือการกระทำที่ถูกรับรู้ว่ามีเจตนาที่จะทำให้อีกฝ่ายรู้สึกเจ็บปวด ได้รับบาดเจ็บทางด้านร่างกายตั้งแต่การเจ็บปวดเล็กน้อยไปจนถึงการทำอันตรายถึงแก่ชีวิต

สรุปได้ว่า ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่ผู้กระทำเจตนาให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายจิตใจหรือสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกายทุบตีการบังคับขู่เข็ญการพูดจาตำหนิถูกเหยียดหยาม ดูหมิ่นทำให้อับอายรวมถึงการกระทำทางเพศและบาดแผลเกิดขึ้น อาจมีตั้งแต่บอบช้ำฟกช้ำไปจนถึงขั้นเสียชีวิตได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงการทำร้ายกันทางจิตใจและอารมณ์ด้วยรูปแบบความรุนแรงในครอบครัว

จำแนกรูปแบบความรุนแรงในครอบครัวได้ 5 ประเภทได้แก่ 1. การกระทำรุนแรงทางกายซึ่งหมายถึงการใช้กำลังและ/หรืออุปกรณ์ใด ๆ เป็นอาวุธทำร้ายร่างกายเกินกว่าเหตุมีผลทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บพิการหรือเสียชีวิต 2. การกระทำรุนแรงทางจิตใจหมายถึงการกระทำใด ๆ

ที่มีผลให้ผู้ถูกระทำได้รับความกระทบกระเทือนด้านจิตใจหรือเสียสิทธิเสรีภาพ ได้แก่ การทอดทิ้งการดูแลหรือละเลยหรือดูหมิ่น การกักขังหน่วงเหนี่ยว เป็นต้น 3. การกระทำรุนแรงทางเพศ หมายถึง การกระทำที่มีผลให้ผู้ถูกระทำได้รับความเสียหายเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ได้แก่ การถูกข่มขืน การถูกลวนลาม อนาจารและการถูกบังคับค้าประเวณี 4. การทอดทิ้ง หมายถึง การทอดทิ้งผู้ที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่น เด็กผู้สูงอายุ ผู้ที่มีจิตฟั่นเฟือน เป็นต้น 5. การล่อลวงบังคับแสวงหาผลประโยชน์คือการ ใช้ผู้หญิงในกิจกรรมซึ่งสนองประโยชน์แก่คนอื่นไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ด้านการเงินด้านเพศหรือด้านอำนาจทางการเมืองโดยบั่นทอนความเป็นอยู่ที่ดีทางร่างกายและจิตใจของผู้หญิงและถึงขั้นคุกคามต่อความอยู่รอดของผู้หญิงด้วยกิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การใช้แรงงาน การค้าประเวณี การผลิตสื่อลามกเกี่ยวกับผู้หญิง (อังคณา ช่วยคำชู, 2555, หน้า 131 - 132)

สรุปรูปแบบของความรุนแรงอาจเกิดจากการกระทำรุนแรงทางกาย ทางจิตใจ ทางเพศ รวมถึงการใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม ล่อลวง บังคับขู่เข็ญให้บุคคลในครอบครัวกระทำการหรือไม่กระการใด ๆ ตามที่ตนเองต้องการ ซึ่งจะทำให้ผู้ถูกระทำได้รับความกระทบกระเทือนทั้งด้านร่างกายและจิตใจหรือเสียสิทธิเสรีภาพและย่อมส่งผลกระทบต่อสถานะและความสัมพันธ์ของบุคคลภายในครอบครัว

ปัจจัยและผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัวสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับของสังคมและมาจากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยด้านบุคคลครอบครัวสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ปัจจัยทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยง (Risk factor) ที่นำไปสู่การกระทำรุนแรงในครอบครัวทั้งสิ้น โดยพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ปัจจัยด้านค่านิยมเจตคติที่สังคมยังมีค่านิยมและเจตคติที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย เช่น แนวคิดที่ว่าภรรยาเป็นสมบัติของสามี ลูกเป็นสมบัติของพ่อแม่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ เจตคติของสังคมในเรื่องบทบาทหญิงชายให้ความสำคัญและคาดหวังเพศชายในฐานะผู้นำ ผู้ตัดสินใจ ผู้สืบทอดเชื้อสายทางครอบครัว เพราะเพศชายมีร่างกายที่แข็งแรงกว่าสามารถปกป้องผู้อ่อนแอทางร่างกายคือ ผู้หญิงและเด็กได้และมีความเชื่อที่ผิด ๆ เกี่ยวกับปัญหาความรุนแรง เช่น ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว ความรุนแรงทางเพศเกิดขึ้นเพราะผู้หญิงเป็นฝ่ายผิดหรือสมยอมเอง ทำให้ผู้ประสบปัญหาพยายามปิดไว้เป็นความลับเพราะอับอายและด้วยความเชื่อดังกล่าว ทำให้คนในสังคมไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวและให้ความช่วยเหลือทำให้ปัญหาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

2. ปัจจัยด้านครอบครัว ความไม่พร้อมที่จะมีครอบครัว ตั้งแต่ร่างกาย จิตใจ อายุ สุขภาพ อนามัย และฐานะทางเศรษฐกิจ ย่อมส่งผลให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวรวมทั้งพฤติกรรมของกลุ่มสมรส เช่น การนอกใจคู่สมรส การดื่มสุรา การติดการพนัน ล้วนก่อให้เกิดความรุนแรงใน

ครอบครัว นอกจากนี้การไม่ช่วยแบ่งเบาภาระในครอบครัว เช่น ด้านเศรษฐกิจ งานบ้าน การดูแลลูก การขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวเป็นพ่อแม่ที่ดี การอบรมเลี้ยงดูลูกชายหญิงไม่เท่าเทียมกัน การอบรมเลี้ยงดูที่ขาดศีลธรรมจริยธรรม ขาดการศึกษา ที่ทำให้ไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตน การขาดความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัว ขาดทักษะชีวิตทักษะในการสื่อสารที่ีระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ใช่เอาชนะกันด้วยเหตุผลอย่างเดียว

3. ปัจจัยด้านสภาวะเศรษฐกิจจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ การเลิกจ้างงาน ธุรกิจล้มละลาย ค่าครองชีพสูง ทำให้เกิดความเครียดอันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงในทุกรูปแบบทั้งในครอบครัวและสังคม ลักษณะนิสัยการใช้ภัยเกินตัว บริโภคนิยมวัตถุนิยมก่อให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน และก่อให้เกิดความเครียดตามมา

4. สื่อภาพลามกอนาจารต่าง ๆ ที่เผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ หนังสือ ภาพยนตร์ รูปภาพ สื่อทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการเสพของมีเงินและการเที่ยวในสถานเริงรมย์ต่าง ๆ มีส่วนช่วยทำให้เกิดความรู้สึกทางเพศอาจชักจูงไปในทางที่ไม่เหมาะสมหรือก่อให้เกิดความรุนแรงได้

5. ปัจจัยด้านการศึกษา พบว่า ระบบการศึกษายังไม่ให้ความสำคัญในการบรรจุหลักสูตรการเรียนการสอนเรื่องจริยธรรมทางเพศ การเป็นพ่อแม่ที่ดี สิทธิสตรี สิทธิเด็ก และสิทธิมนุษยชน การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษายังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างจริงจัง เนื่องจากเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ปกปิดมีผลทำให้วัยรุ่นเกิดความอยากรู้อยากเห็นอยากลองเมื่อมีอารมณ์ทางเพศเกิดขึ้น นอกจากนั้นยังพบว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวด้วย เพราะทำให้ขาดสติสัมปชัญญะและเกิดการทำร้ายร่างกายและทรัพย์สิน นอกจากนั้นยังมีปัญหาการพนัน ปัญหานี้สินจนก่อให้เกิดความเครียดและปัจจัยเกี่ยวกับสื่อที่สะท้อนเร้าอารมณ์ให้เกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัว (อังคณา ช่วยคำชู, 2555, หน้า 135 - 136)

สรุปความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นจากหลายปัจจัยดังกล่าวข้างต้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภาพของบุคคลในครอบครัวและส่งผลกระทบต่อสังคมภายนอกด้วย อาทิ เช่น การทะเลาะเบาะแว้ง การทำร้ายร่างกายตั้งแต่บาดเจ็บเล็กน้อยจนถึงขั้นเสียชีวิต เหล่านี้ย่อมเป็นปัญหาและคดีความตามมา ดังนั้นเมื่อทราบถึงปัจจัยอันก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวแล้ว หากจะป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวขึ้นจะต้องดำเนินการแก้ไขจากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวโดยทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ความรุนแรงในครอบครัวจึงจะได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม

ผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อมีความรุนแรงในครอบครัวหรือการทำร้ายกันภายในครอบครัวเกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านร่างกายและจิตใจ มีตั้งแต่บาดเจ็บเล็กน้อย เช่น ฟกช้ำบวมเจ็บจนถึงบาดเจ็บมาก เช่น กระดูกหักที่พบบ่อยคือ คั่งจุมก กราม แขน อวัยวะภายในช้ำ หรือฉีกขาด บาดเจ็บสาหัสต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล หรือถึงขั้นเสียชีวิตส่วนในด้านจิตใจ มีตั้งแต่อาการหวาดกลัว ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เสียสุขภาพจิต อับอายไม่กล้าสู้หน้าเพื่อนบ้าน พยายามฆ่าตัวตายเพื่อหนีความทารุณซ้ำซาก บางรายมีอาการวิตกกังวล (วิญญพงศ์ พันธุ์อนุสร, 2556, หน้า 15 - 16)

ด้านสุขภาพ ความเจ็บป่วยทางด้านร่างกายจนนำสู่การรักษาความพิการทางกาย ความเจ็บป่วยทางจิต โรคทางจิต โรคประสาท โรคซึมเศร้า การฆ่าตัวตาย และการทำร้ายคนใกล้ชิดและการก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจของลูกในครอบครัว (ยงยุทธ แสนประสิทธิ์, 2554, หน้า 12)

ด้านครอบครัว ครอบครัวที่มีพฤติกรรมรุนแรงในครอบครัว จะไม่สามารถทำหน้าที่ครอบครัวได้เพราะสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวถูกทำลาย บุคคลที่เป็นหัวหน้าเป็นหลักของครอบครัว คือ สามีภรรยา หรือพ่อแม่ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้ ครอบครัวจะไม่สงบสุขเกิดความเหินห่าง ขาดความรักความสามัคคีและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ขาดสัมพันธภาพภายในครอบครัวและเกิดการหย่าร้างครอบครัว ลักษณะนี้จะไม่สามารถดำเนินอยู่อย่างปกติในสังคมได้ในที่สุดก็จะแตกสลายและแยกทางกันไป (อังคณา ช่วยคำชู, 2555, หน้า 137)

ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ค่ารักษาโดยตรงและค่ารักษาทางอ้อมเป็นจำนวนมาก เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลคน การไม่สามารถประกอบอาชีพได้ปกติ ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ถูกออกจากงาน หรือลาออกเองรวมทั้งการไม่มีงานทำ (ยงยุทธ แสนประสิทธิ์, 2554, หน้า 11)

ด้านสังคมเกิดปัญหาการทะเลาะเบาะแว้ง ค่าทอทุบตีกันในครอบครัว รวมถึงรบกวนเพื่อนบ้านและความสงบสุขของชุมชน นอกจากนั้นยังเกิดปัญหาเด็กเร่ร่อน ก่อให้เกิดพฤติกรรมดั่งแก๊ง ก้าวร้าว ทารุณเด็กอื่น แยกตัวหนีออกจากบ้าน ส่งผลกระทบต่อสังคมกลายเป็นเด็กก่ออาชญากรรมสร้างปัญหารุนแรง เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่รู้สึกที่ตนเองหมดคุณค่าหันไปหาที่พึ่งอื่น ๆ เช่น สารเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควรและขาดความรับผิดชอบ (ธีระญา ปราบปราม, 2557, หน้า 174) โดยเด็กเหล่านี้แทนที่จะศึกษาเล่าเรียน ทำหน้าที่การงานเป็นกำลังพัฒนาประเทศชาติกลับเป็นผู้สร้างปัญหาสังคมมากมาย ทั้งต่อตนเองและเพื่อนร่วมสังคม โดยรัฐต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลและค่าใช้จ่ายมากมายเพื่อแก้ปัญหา (วิญญพงศ์ พันธุ์อนุสร, 2556, หน้า 18)

สรุปพฤติกรรมรุนแรงในครอบครัวมีผลกระทบต่อทั้งความสัมพันธ์ในครอบครัว ล้วนแต่ทำให้สมาชิกภายในครอบครัวได้รับผลกระทบไม่ว่าจะเป็นทางจิตใจหรือทางกายได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยจนอาจถึงขั้นเสียชีวิต แล้วยังส่งผลต่อความสันติสุขและเศรษฐกิจของสังคมอีกด้วย อันเป็นปัญหาเรื้อรังซึ่งถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่สังคมต้องเข้าใจปัญหาอย่าง

ชัดเจน โดยต้องตระหนักถึงความรุนแรงและทุกฝ่ายต้องพร้อมใจกันเพื่อดูแลป้องกันมิให้ปัญหาเกิดมากขึ้นในอนาคต

การรับรองและคุ้มครองสิทธิสตรีทางกฎหมาย

สตรีเป็นประชากรครึ่งหนึ่งของทุกสังคมและโลก ถ้าโลกนี้ขาดเพศหญิงมวลมนุษยชาติ จะไม่สามารถดำรงเผ่าพันธุ์หรือมีชีวิตต่อไปได้เลย ผู้หญิงเป็นเพศมารดาเป็นทั้งแม่ผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดู อบรมป้อนนินัยลูกเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งของครอบครัวเป็นกำลังการผลิตและกิจกรรมของชุมชนและสังคมทุกประเทศแต่ทว่า ตั้งแต่สมัยโบราณถึงปัจจุบันสภาพและสถานภาพของสตรีจะต่ำต้อยด้อยค่าไม่เสมอภาคเท่าเทียมชายและที่สำคัญ สตรีถูกกดขี่ ทุเรศ เหยียดหยามและกีดกันทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง จากสภาพดังกล่าวถือเป็นไม่เคารพสิทธิมนุษยชนของสตรีในทุกสังคม จึงมีการลุกขึ้นเรียกร้องสิทธิสตรีรัฐและสังคมประเทศต่างๆค่อยยอมรับฐานะและบทบาทของสตรีมากขึ้น (จรัล ดิษฐาอภิชัย, ม.ป.ป.)

การรับรองสิทธิสตรีในระดับประเทศ

ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยโดยรัฐธรรมนูญเป็นกลไกที่สำคัญในการเสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศให้เกิดขึ้นในสังคมไทยโดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้รับรองคุ้มครองสิทธิสตรีไว้หลายมาตรา มาตราที่สำคัญอย่างมาก อาทิ มาตรา 30 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีใจความว่า บุรุษและสตรีมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมายจะเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อสตรีไม่ได้และที่สำคัญคือการมีมาตรการที่กำหนดขึ้นเป็นพิเศษเพื่อสตรีก็ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติเนื่องจากสตรีถูกเอาเปรียบอย่างมากและอย่างต่อเนื่องนอกจากนี้ยังมีอีกหลายมาตราที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรี ไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงานรวมถึงการกร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับสตรีก็ต้องมีตัวแทนที่ประกอบด้วยสตรีอยู่ด้วย (จรัล ดิษฐาอภิชัย, ม.ป.ป.) ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 อันเป็นบทกฎหมายหลักสูงสุดของประเทศในขณะนั้น ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิสตรีไว้เช่นเดียวกันตามมาตรา 30 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550* ที่มีใจความว่าบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่อาจกระทำได้ และในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังได้คงหลักการที่สำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เอาไว้ โดยยังคงบัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพและความ

* มาตรา 30 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

เสมอภาคไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เช่นกันปรากฏในมาตรา 4 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560* ซึ่งมีใจความว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน

กล่าวได้ว่าการรับรองสิทธิสตรีตามกฎหมายไทยได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศโดยการบัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิสตรีให้มีความเสมอภาคกันในทางกฎหมายห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมและต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การรับรองสิทธิสตรีในระดับสากล

1. ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี (Declaration on the Elimination of Violence against Women: DeVAW)

องค์การสหประชาชาติ ได้ทำการประกาศปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีในเดือนธันวาคม 2536 ปฏิญญาสากลนี้ได้ให้ความหมายของความรุนแรงต่อสตรี หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เป็นความรุนแรงทางเพศ ซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดการทำร้ายทางร่างกายทางเพศ หรือทางจิตใจเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรีรวมทั้งการขู่ข่มขู่คุกคามกีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในชีวิตส่วนตัว ความรุนแรงต่อสตรีเป็นอุปสรรคหนึ่งที่กีดขวางการบรรลุเป้าหมายความเสมอภาคการพัฒนาและสันติภาพความรุนแรงต่อสตรีเป็นทั้งการละเมิดและทำลายหรือเพิกถอนการที่สตรีจะได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2547 รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีในภูมิภาคอาเซียน (Declaration on the Elimination of Violence against Women in the ASEAN Region) ระหว่างการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ 37 (37th ASEAN Ministerial Meeting) ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย การลงนามดังกล่าวถือเป็นก้าวสำคัญของอาเซียนในเรื่องการคุ้มครองสิทธิสตรี ซึ่งสาระสำคัญของปฏิญญาดังกล่าว ได้แก่ การส่งเสริมความร่วมมือระดับภูมิภาคในการขจัดความรุนแรงในทุกรูปแบบต่อสตรีในอาเซียน ความร่วมมือในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและระหว่างภาครัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชน การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนพื้นฐานการสนับสนุนให้สตรีมีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงขึ้น การให้ความช่วยเหลือฟื้นฟู และการกลับสู่สังคมของผู้ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง มาตรการทางกฎหมายและการลงโทษผู้กระทำความผิด (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2554, หน้า 14)

*มาตรา 4 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

2. ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Beijing Declaration and Platform for Action: BPFA)

จากการประชุมสตรีโลกครั้งที่ 4 จัดที่กรุงปักกิ่งในปี ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) และได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิกทั้งหมด 189 ประเทศ แผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรีเป็นแผนแม่บทโลกที่แนะนำให้ประเทศสมาชิกเร่งรัดการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในโรบีและขจัดอุปสรรคที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคในการตัดสินใจทุกด้านของชีวิตทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองซึ่งรวมถึงหลักการใช้อำนาจและความรับผิดชอบระหว่างหญิงชายภายในบ้าน ที่ทำงานในชุมชนทั้งระดับชาติและนานาชาติปฏิญญาปักกิ่งฯ เห็นว่าความเสมอภาคระหว่างเพศเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมในสังคม เนื่องจากสตรีเป็นประชากรครึ่งหนึ่งของโลก และอยู่ในทุกภาคส่วนของสังคม ดังนั้นจึงได้เสนอให้ประเทศสมาชิกใช้ยุทธศาสตร์การผลักดันให้ความเสมอภาคทางเพศเป็นกระแสหลักของการพัฒนา (Gendermainstreaming) หมายความว่าต้องทำให้ความเสมอภาคทางเพศเป็นค่านิยมหลัก (Core value) ในการพัฒนาประเทศในการจัดทำนโยบายทุกนโยบายแผนพัฒนาทุกแผน โครงการพัฒนาทุกโครงการกฎหมายทุกฉบับตลอดจนการดำเนินการและการทำงานร่วมกันระหว่างหญิงชายควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

ความรุนแรงต่อสตรีเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งในแผนปฏิบัติการ เพื่อความก้าวหน้าของสตรี ซึ่งระบุชัดเจนถึงภาระหน้าที่ของรัฐบาลในการใช้มาตรการป้องกันและขจัดความรุนแรงต่อสตรีตลอดจนรัฐบาลท้องถิ่นและองค์กรชุมชนองค์กรพัฒนาเอกชนสถาบันการศึกษา ภาคเอกชนภาครัฐและสื่อมวลชน ผู้หญิงจะต้องได้รับความคุ้มครองจากความรุนแรงทุกรูปแบบ โดยพ้นไปจากการกล่าวอ้างว่าเป็นประเพณีหรือธรรมเนียมปฏิบัติอีกต่อไปและระบุว่ารัฐบาลจะต้องประณามการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงโดยละเว้นจากการอ้างประเพณีขนบธรรมเนียมหรือศาสนาใด ๆ และมุ่งขจัดความรุนแรงตามที่ระบุไว้ในปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี

ประเทศไทยให้การรับรองปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่ง (Beijing Declaration and Platform for Action) ในการประชุม 4th World Conference on Women ในปี ค.ศ. 1995 ปฏิญญาดังกล่าวได้เน้นประเด็นที่น่าห่วงใยเกี่ยวกับสตรีทั้งหมด 12 ประเด็น ได้แก่ สตรีกับความยากจน สตรีและเศรษฐกิจสตรีกับสิ่งแวดล้อมการศึกษาและฝึกอบรมของสตรี สตรีและสุขภาพอนามัย ความรุนแรงต่อสตรีสตรีและความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธสตรีในอำนาจและการตัดสินใจกลไกเชิงสถาบัน เพื่อความก้าวหน้าของสตรีสิทธิมนุษยชนของสตรีสตรีกับสื่อมวลชนเด็กผู้หญิง (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2554, หน้า 15)

3. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW)

อนุสัญญานี้มีขึ้นเพื่อยืนยันถึงหลักการเคารพในสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะสิทธิอันเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง โดยเสนอกรอบความคิดและแนวทางให้ประเทศภาคีของอนุสัญญากำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่จะทำให้เกิดความเสมอภาคอย่างเต็มที่ระหว่างชายหญิงในด้านต่าง ๆ โดยเนื้อหาสาระแบ่งได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 (ข้อ 1 - 6) กล่าวถึงคำจำกัดความของคำว่าขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี พันธกรณีของรัฐภาคีมาตรการที่รัฐภาคีต้องดำเนินการเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าของสตรี ฯลฯ

ส่วนที่ 2 (ข้อ 7 - 9) กล่าวถึงความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในด้านการเมืองและการดำรงชีวิตเช่น สิทธิในการเลือกตั้ง

ส่วนที่ 3 (ข้อ 10 - 14) กล่าวถึงสิทธิของสตรีที่จะต้องได้รับการดูแลทางเศรษฐกิจการป้องกันความรุนแรงต่อสตรีในสถานที่ทำงาน และการเข้าถึงบริการสุขภาพ ฯลฯ

ส่วนที่ 4 (ข้อ 15 - 16) กล่าวถึงความเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีในด้านกฎหมาย

ส่วนที่ 5 (ข้อ 17 - 22) กล่าวถึงการจัดตั้งคณะกรรมการการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบพันธกรณีของรัฐในการจัดทำรายงานของรัฐภาคี และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ

ส่วนที่ 6 (ข้อ 23 - 30) กล่าวถึงการมิให้มีข้อบทของอนุสัญญาที่จะขัดต่อกฎหมายภายในที่ดำเนินการมากกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่การนำพันธกรณีไปปฏิบัติในระดับประเทศ ฯลฯ

ไทยมีคำแถลงตีความว่า ข้อบทในอนุสัญญา CEDAW ต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญไทย โดยไทยมีข้อสงวนในข้อ 29 เกี่ยวกับการเสนอเรื่องให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณาในกรณีการพิพาทระหว่างรัฐภาคี สำหรับพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา และเพิ่มกลไกความคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงที่มีอยู่เดิม โดยสาระสำคัญเป็นการยอมรับอำนาจของคณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ ในการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนในกรณีที่มีการละเมิดพันธกรณีที่ปรากฏในอนุสัญญาฯ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐภาคีโดยผู้ร้องเรียนอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในนามของผู้ถูกละเมิดสิทธิได้ ไทยเข้าเป็นภาคีโดยการให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2543 และมีผลใช้บังคับกับไทยเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2543 และประเทศไทยได้มีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ Optional Protocol to the CEDAW ซึ่งเป็นการยอมรับอำนาจของคณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ ในการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนในกรณีที่มีการละเมิดพันธกรณีที่ปรากฏในอนุสัญญาฯ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐภาคีโดยผู้ร้องเรียนอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่ม

บุคคลในนามของผู้ถูกละเมิดสิทธิได้ โดยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2543 และมีผลใช้บังคับกับไทยเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2543 (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2560)

สรุปความเหลื่อมล้ำในสังคม ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ล้วนมาจากรากเหง้าของ วัฒนธรรมประเพณีที่สืบเนื่องมาจากอดีตที่ยังรากลึกลงในทัศนคติและค่านิยมของคนในสังคม ไม่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้นปัญหาดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก จึงนำมาซึ่งการ รับรองและคุ้มครองสิทธิสตรีทางกฎหมาย ซึ่งมีทั้งในส่วนกฎหมายภายในประเทศและกฎหมายใน ระดับสากล เนื่องจากทั่วโลกได้ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ของมนุษย์สำหรับประเทศไทยได้ให้การรับรองสิทธิสตรีโดยบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความ รุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ออกมาบังคับใช้เพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัวและเพื่อความสัมพันธอันดีในครอบครัว เพราะส่วนใหญ่ผู้ถูกกระทำจะเป็นเด็กและสตรี โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีมาตรการพิเศษในการเยียวยาผู้ถูกกระทำ ถือได้ว่าเป็นการให้ความ คุ้มครองแก่สตรีอย่างหนึ่ง

แนวคิดและสาเหตุเกี่ยวกับการฆ่ากรณีภรรยาฆ่าสามี

แนวคิดและสาเหตุเกี่ยวกับการฆ่า

การฆ่าเป็นการแสดงออกของพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างหนึ่งซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของ สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นเดียวกับพฤติกรรมอื่น ๆ ซึ่ง โบฮานนัน (ศิริประภา รัตต์ัญญู, 2550, หน้า 31 - 32 อ้างอิงจาก Bohannan, n.d.) ได้กล่าวไว้ในการศึกษาเกี่ยวกับการฆ่าใน สังคมแอฟริกาว่า เนื่องจากความแตกต่างในวัฒนธรรมของสังคมที่แตกต่างออกไป ทำให้การศึกษา สาเหตุหรือปัจจัยที่นำไปสู่การฆ่า เป็นเรื่องที่ยุ่ยากซับซ้อนและยากแก่การทำความเข้าใจแรงจูงใจที่ บุคคลตัดสินใจทำร้ายชีวิตผู้อื่นหรือการที่เหยื่อผู้ถูกกระทำรอดพ้นจากการถูกฆ่าได้นั้น เป็นเรื่องที่ สัมพันธ์กับค่านิยมทางวัฒนธรรมซึ่งอิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมนี้จะสะท้อนให้เห็นชัดใน กรณีการฆ่าที่มาจากสาเหตุขัดแย้งหรือทะเลาะวิวาท เช่นความขัดแย้งภายในครอบครัวหรือคู่สมรส ซึ่งเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อนจนบางครั้งทำให้มองคลุกเคล้าหรือทำให้รู้สึกว่าเป็นมูลเหตุ ที่เล็กน้อยปราศจากเหตุผลสำหรับคนในสังคมที่ต่างออกไปได้หรือปัญหา ความขัดแย้งเรื่องเงิน ทองทรัพย์สินก็เช่นกันแม้ว่าในทุกสังคมจะให้ความสำคัญกับทรัพย์สินเงินทอง เนื่องจากเป็นปัจจัย สำคัญในการดำรงชีวิตแต่การขัดแย้งรุนแรงถึงขนาดนำไปสู่การฆ่ากัน ย่อมแตกต่างกันหากจะกล่าว อย่างสรุปในปัญหานี้แล้วก็คือทรัพย์สินไม่ใช่สาเหตุของการฆ่าในตัวเองแต่นักสังคมวิทยาที่เชื่อ ว่าความขุ่นเคืองความไม่พอใจเกี่ยวกับทรัพย์สินมักเป็นสาเหตุนำไปสู่การฆ่ากันด้วย

ความหมายของ “การฆ่า”

คำว่า “การฆ่า” มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ว่าการทำให้ตาย เช่น ฆ่า คน ฆ่าสัตว์ หรือการทำให้หมดสิ้นไปทำให้สิ้นไป

ส่วนคำว่า “การฆาตกรรม” มีความหมายว่า เป็นการฆ่าคนมาจากการสมาสคำระหว่างคำว่า “ฆาต” (แปลว่าตี, ฟาด, ฟืน, ฆ่า, ทาลาย) รวมกับคำว่า “กรรม” (กรรม)

ดังนั้น โดยสรุปแล้วการฆาตกรรม จึงมีความหมายว่า การตี, การฟาด, การฟืน, การฆ่า, การทาลาย ซึ่งผู้ที่กระทำการฆาตกรรมให้เรียกว่า “ฆาตกร” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) และในปัจจุบันนี้มีการใช้คำว่า การฆ่าคนสลับกับคำว่า การฆาตกรรม โดยทั้งสองคำมีความหมายเดียวกัน (วิลาวณิชย์ ชาติ, 2556, หน้า 10)

ในต่างประเทศให้นิยามและจัดประเภทของการฆ่าตามแนวคิดทางกฎหมายโดยแบ่งการฆ่าตามเจตนาในการกระทำผิดได้เป็น 2 ประเภท คือ การฆ่าโดยเจตนา (Murder) และการฆ่าโดยไม่เจตนา (Manslaughter)

คำว่า “Murder” ถูกให้นิยาม หมายถึง การฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาเดิมแล้วคำว่า Murder มาจากคำว่า “Murdum” ซึ่งในขณะนั้นกฎหมายในต่างประเทศใช้คำว่า Murdum ในการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดในกรณีดังกล่าว (Moreland, 1952 cited in Flora-Gormally, 1978, p.134) ต่อมาจึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า Murder โดยให้มีความหมายว่า เป็นการฆ่าในทุกกรณี ไม่มีการแบ่งประเภทของการฆ่าและบทลงโทษของผู้กระทำการฆ่าจะต้องถูกตัดสินประหารชีวิตในทุกกรณี ภายหลังกฎหมายได้มีการแบ่งประเภทของการฆ่าโดยพิจารณาจากแรงจูงใจและเจตนาของการฆ่าเป็นการฆ่า 2 ลักษณะ คือการฆ่าโดยเจตนา และการฆ่าโดยไม่เจตนา และกฎหมายในปัจจุบันกำหนดให้ใช้คำว่า “Murder” โดยนิยามว่าหมายถึงการฆ่าที่มีเจตนาฆ่า โดยให้มีผลถึงแก่ชีวิตของเหยื่อหรือเป็นการกระทำรุนแรงอย่างสาหัส (LaFave & Scott, 1972 cited in Flora-Gormally, 1978, pp.134 - 135) และการฆ่าโดยเจตนาที่ก็ยังสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือการฆ่าโดยมีเจตนาให้ผู้อื่นถึงแก่ชีวิต และการฆ่าโดยมีเจตนาให้ผู้อื่นบาดเจ็บสาหัสแต่เหยื่อถึงแก่ชีวิต (Moreland, 1952 cited in Flora-Gormally, 1978, p.134)

ส่วนคำว่า “Manslaughter” มีความหมายถึง การฆ่าในขณะที่ผู้กระทำความผิดมีความโกรธหรือตีความกระตุ้นให้เกิดการฆ่า โดยผู้กระทำความผิดไม่ได้มีเจตนาที่จะฆ่าและในกฎหมายต่างประเทศกำหนดไว้ว่าการฆ่าโดยไม่เจตนาจะมีบทลงโทษต่ำกว่าการฆ่าโดยเจตนา (LaFave & Scott, 1972 cited in Flora-Gormally, 1978, pp.134 - 135)

ดังนั้น โดยสรุปการฆ่าหรือการฆาตกรรม หมายถึง การกระทำอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ชีวิตโดยสามารถแบ่งประเภทของการฆ่าได้ 2 ลักษณะ คือ การฆ่าโดยเจตนา และการฆ่าโดยไม่

เจตนา ซึ่งการฆ่าคนนั้นจัดเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงประเภทหนึ่งและการฆ่าถือเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายด้วย (วิลาวัณย์ ชาดา, 2556, หน้า 10)

สาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การฆ่าหรือฆาตกรรม

สาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การฆ่าหรือฆาตกรรมมีมูลเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์โดยตรงกับสาเหตุของการตายมีอยู่ 3 ประเด็นคือ

1. อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมอันเป็นสภาพแวดล้อมต่อผู้กระทำและเหยื่อ ผู้ถูกกระทำเป็นปัจจัยที่ต้องทำความเข้าใจและให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ทำให้เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมนั้นรวมถึงลักษณะทางประชากรของกรณีฆ่าและสาเหตุการฆ่าในระดับต่าง ๆ เช่น ลักษณะของการฆ่าอาชุนและวิธีการที่ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำผิดและสภาพสังคมความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีและปัจจัยเสริมที่นำไปสู่การฆ่า เป็นต้น

2. การฆ่าที่เหยื่อเป็นต้นเหตุเป็นรายละเอียดย่อมาจากข้อแรกซึ่งมีความสำคัญอยู่น้อย เนื่องจากตัวผู้กระทำผิดและเหยื่อผู้ถูกกระทำเป็นองค์ประกอบหลักของการฆ่าในการพิจารณาและวิเคราะห์ถึงปัญหาจึงไม่สามารถมองข้ามประเด็นนี้ไปได้ในประเด็นนี้เน้นเฉพาะกรณีที่เหยื่อเป็นผู้จุดชนวนนำความตายมาสู่ตนเอง เช่น การช่วยผู้กระทำผิด โจรธและฆ่าโดยบันดาลโทสะ หรือการเริ่มต้นใช้กำลังและความรุนแรงต่าง ๆ ซึ่งในกรณีนี้ผู้กระทำผิดมักจะได้รับความเห็นใจจากศาลเนื่องจากการกระทำผิดโดยบันดาลโทสะและป้องกันตนเอง จากสถิติมักจะเกิดจากความโกรธหรืออารมณ์ชั่ววูบที่เกิดจากอารมณ์ตึงเครียดของผู้กระทำผิดหรือความกดดันบีบคั้นจากสถานการณ์ กรณีของการฆ่าโดยไตร่ตรองหรือวางแผนอย่างรอบคอบล่วงหน้า มีอยู่เป็นสัดส่วนน้อยมากหากจะเปรียบเทียบกับกรณีที่เกิดขึ้นทั้งหมด นอกจากนี้การฆ่าที่ผู้ตายมีส่วนในสาเหตุการฆ่าโดยพิจารณาการกระทำที่ลึกลงไปถึงแรงกดดันของสถานการณ์ที่บังคับให้ผู้ตายตัดสินใจฆ่าเพื่อโต้ตอบหรือเพื่อให้ตนรอดพ้นจากสถานการณ์ดังกล่าวซึ่งเป็นสัญชาตญาณของบุุคคลทั่วไปนั้น วูล์ฟกัง (ศิริประภา รัตตัญญู, 2550, หน้า 31 - 32 อ้างอิงจาก Wolfgang, 1978) ให้นิยามของการฆ่าที่เหยื่อเป็นผู้ถูกฆ่าเป็นสาเหตุว่าหมายถึง การฆ่าที่ตัวเหยื่อเป็นแรงเสริมที่สำคัญหรือเป็นตัวต้นเหตุโดยเหยื่อนั้น เป็นผู้ริเริ่มใช้ความรุนแรงก่อนจนก่อให้เกิดการฆ่าเช่นการใช้กำลังบีบบังคับการใช้อาวุธข่มขู่หรือเป็นผู้ริเริ่มใช้กำลังก่อน ในกรณีที่มีปากเสียงกัน วูล์ฟกังได้สรุปสาระสำคัญของการฆ่าที่ผู้ตายมีส่วนในการฆ่าว่ามีการกระทำที่กระตุ้นให้เกิดความโกรธอันนำไปสู่การฆ่าและการฆ่ามักจะเกิดจากบันดาลโทสะเหตุต่อเนื่องจากการข่มขู่การบันดาลโทสะจนถึงการลงมือฆ่าและมักจะเกิดในทันทีก่อนที่มีโอกาสระงับโทสะ

3. มูลเหตุของใจด้านจิตวิทยา เป็นการศึกษาในแนวลึกโดยเน้นถึงความกดดันที่หาทางออกมาในรูปของการฆ่าโดยวิเคราะห์ถึงปัญหาทางด้านจิตใจของผู้ฆ่า เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของการฆ่า (ศิริประภา รัตตัญญู, 2550, หน้า 31-32)

สรุปการฆ่าคนตายถือเป็นความผิดอาญาร้ายแรงซึ่งมีบทลงโทษตามกฎหมายถึงขั้นประหารชีวิต มูลเหตุจูงใจในการลงกระทำความคิดมีด้วยหลายสาเหตุไม่ว่าจะเกิดจากความกดดัน ความเครียดที่สั่งสมมาเป็นเวลานานหรือถูกบีบคั้นจากสภาวะหรือสถานการณ์จนจำเป็นต้องเอาตัวรอด จึงจำที่ต้องกระทำหรืออาจเกิดจากอารมณ์ชั่ววูบโดยการบันดาลโทสะ จะเห็นว่าการกระทำความคิดนั้นล้วนมีสาเหตุมีที่มาที่ไปทั้งสิ้น

สาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของภรรยาที่ตัดสินใจแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้วิธีการฆ่า

1. การตัดสินใจฆ่าสามีอันมีสาเหตุมาจากภรรยาถูกทำร้ายร่างกายก่อน

การที่ภรรยาถูกสามีทำร้ายร่างกายโดยการตบตี ชกต่อย บีบคอ ตะ แรม รวมไปถึงการใช้อาวุธทำร้าย เช่น ไข่ไม้ตี เป็นต้น ภรรยาจึงต้องใช้อาวุธที่ใกล้ตัว เช่น มีด ด้ มีดพร้าและปืน เข้าต่อสู้เพื่อจะทำให้ตนเองหลุดพ้นจากการถูกทำร้ายของสามี หรือเป็นการฆ่าสามีเพื่อป้องกันตนเองผลให้สามีได้รับอันตรายจากอาวุธนั้นจนถึงแก่ความตาย (นฤมล โพธิ์แจ่ม, 2549, หน้า 100 - 102)

2. การตัดสินใจฆ่าสามีอันมีสาเหตุมาจากภรรยาถูกทำร้ายจิตใจก่อน การที่ภรรยาถูกสามีทำร้ายจิตใจ โดยการมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น รวมถึงการด่าภรรยาและไล่ภรรยาออกจากบ้าน ซึ่งเมื่อภรรยาถูกทำร้ายจิตใจสิ่งที่ภรรยาทำได้ก็คือการแก้แค้นสามี โดยการใช้อาวุธทำร้ายสามี (นฤมล โพธิ์แจ่ม, 2549, หน้า 100 - 102) รวมถึงการที่ภรรยาฆ่าสามีหรือคู่ครองเนื่องจากรู้สึกหึงหวงริษยาที่สามีไปมีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาวกับผู้หญิงคนอื่นหรือสามีต้องการยุติความสัมพันธ์เพื่อไปแต่งงานกับผู้หญิงคนอื่น ทำให้ผู้หญิงรู้สึกน้อยใจ ริษยา หึงหวงจนเป็นเหตุให้ฆ่าสามี (วิลาวัณย์ ชาดา, 2556, หน้า 28)

3. การตัดสินใจฆ่าสามีอันมีสาเหตุมาจากภรรยาและสามีทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ การที่ภรรยาและสามีทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ ซึ่งภรรยาคงไม่สามารถแก้ไขปัญหาคการทะเลาะกันอยู่เป็นประจำได้ ดังนั้นเมื่อไม่มีวิธีการแก้ปัญหาคเป็นที่ยุติได้ ภรรยาจึงแก้ไขปัญหาคเหล่านี้โดยการฆ่าสามีซึ่งตนคิดว่าเป็นตัวปัญหาให้ตายจากไป (นฤมล โพธิ์แจ่ม, 2549, หน้า 100 - 102)

4. การตัดสินใจฆ่าสามีอันมีสาเหตุมาจากสามี (เหยื่อ) มีส่วนสำคัญให้เกิดเหตุจากแนวคิดการที่เหยื่อมีส่วนสำคัญให้เกิดเหตุ (Victim precipitated) อธิบายได้ว่าสามีนั้น ได้แสดงพฤติกรรมที่เป็นการขู่ทำร้ายผู้ถูกกระตุ้นหรือผู้หญิงทำให้ผู้หญิงเกิดอารมณ์โมโหจนทนไม่ไหวและฆ่าสามีโดยพบว่าบ่อยครั้งที่เหยื่อเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการก่ออาชญากรรมขึ้น (Wolfgang, 1967 cited in Silverman, et al., 2002, p. 281) Wolfgang อธิบายว่าการฆ่าโดยที่เหยื่อมีส่วนร่วมให้เกิดเหตุหมายถึง การที่เหยื่อเป็นตัวการสำคัญ หรือเป็นแรงเสริมสำคัญ หรือเป็นต้นเหตุสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการฆ่าทั้งนี้เหยื่ออาจจะกระตุ้น โดยการเริ่มใช้ความรุนแรงก่อน

เช่น ใช้กำลังบีบบังคับ ข่มขู่ ขู่ฆ่า ทำทนาย เป็นต้น จนเป็นเหตุให้เกิดการฆ่าโดยการฆ่าที่เหยื่อเป็นสาเหตุสำคัญนั้น

องค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ประการแรกมีการกระทำที่เป็นเหตุมากระตุ่นเพียงพอ ประการที่สองการฆ่ามักจะเกิดขึ้นเนื่องจากมีอารมณ์บันดาลโทสะด้วย ประการที่สามการฆ่ามักจะเกิดขึ้นตามมาจากที่ถูกเหยื่อกระตุ่น โดยจะเกิดขึ้นก่อนที่ผู้กระทำผิดจะระงับอารมณ์โทสะเอาไว้ได้ ประการที่สี่การฆ่ามีความเชื่อมโยงระหว่างสาเหตุที่มากระตุ่น, อารมณ์บันดาลโทสะและการก่อเหตุฆ่า (วิลาวัดย์ ชาดา, 2556, หน้า 30)

การที่สามีทำร้ายร่างกายและจิตใจของภรรยาตามที่กล่าวมา เป็นความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งสามารถอธิบายรูปแบบการทำร้ายภรรยาและการใช้อำนาจบังคับและควบคุมภรรยาที่เรียกว่า Power and control wheel (นฤมล โพธิ์แจ่ม, 2549, หน้า 100 - 102 อ้างอิงจาก Pence & Paymar, 1993) แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการกระทำรุนแรงและการใช้การบังคับ ในรูปแบบต่าง ๆ กันที่จัดว่าเป็นการกระทำรุนแรงระหว่างสามีและภรรยาได้ตามวงล้อของการใช้อำนาจและการควบคุมได้ ดังต่อไปนี้

1. การบีบบังคับทางอารมณ์ เช่น การด่า โครตพ้อ โครตแม่ภรรยา ว่าภรรยาเป็นกระหรี่ บุคคลผู้ต่ำต้อย ขาดจน ไล่ภรรยาออกจากบ้าน สามีไปมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับหญิงอื่น
 2. สามีควบคุมการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นการห้ามภรรยาทำในสิ่งที่อยากทำหรือบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่อยากทำ เช่น สามีห้ามภรรยาไปเยี่ยมมารดา
 3. สามีกล่าวโทษภรรยาว่าเป็นต้นเหตุของความขัดแย้ง เมื่อมีการทุบตีก็โทษว่าเป็นความผิดของภรรยาไม่แสดงความวิตกกังวลต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตนเป็นผู้ก่อขึ้น เช่น สามีขอเงินภรรยาไปซื้อสุราภรรยาไม่ให้จึงบิบบอก หรือสามีจะนำบุตรไปอยู่กับภรรยาใหม่ภรรยาไม่ให้จึงตบตี
- จากการกระทำรุนแรงดังกล่าวเป็นผลให้ภรรยาจำต้องอดทนอยู่กับพฤติกรรมของสามีที่กระทำรุนแรงทั้งต่อร่างกายและจิตใจของตนเรื่อยมา แต่อย่างไรก็ดีการที่ภรรยาจำต้องอดทนอยู่กับสามี ภรรยาต้องอาศัยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพปัญหานั้นให้ได้เพื่อให้ตนสามารถอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ ได้อย่างปกติสุข ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีการปรับตัว (Adjustment) ของโคลแมน และแฮมเมน (นฤมล โพธิ์แจ่ม, 2549, หน้า 100 - 102 อ้างอิงจาก Coleman & Hammen, 1974) ว่าถ้าภรรยาต่อสู้กับปัญหาที่พบนั้นอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเอาชนะอุปสรรคที่ขวางกั้น เช่น การพยายามให้เหตุผลและปรับความเข้าใจกับสามี การดูแลเอาใจใส่บุตรและสามียิ่งขึ้น ครอบครัวอาจจะอยู่ร่วมกันต่อไปได้ แต่ถ้าภรรยาเลือกใช้ชีวิตถอนตัวออกไป หรือนิ่งเฉย เช่น การแยกกลับไปอยู่กับบิดามารดาของตนเอง การใช้ธรรมะเข้าข่มใจ เป็นต้น ก็อาจจะเป็นการแก้ไขปัญหายั่งยืนวิธี แต่อย่างไรก็ดีถ้าภรรยาเลือกใช้ชีวิตแบบสู้ทำลายโดยการระบายอารมณ์หรือการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อตนเองหรือต่อบุคคลอื่นในการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวสิ่งที่ตามมาคือ

"อาชญากรรม" ซึ่งผู้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมในครั้งนี้นี้ก็คงจะเป็น "สามีผู้ก่อความรุนแรงในครอบครัว" นั่นเอง

สรุปสาเหตุดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นความรุนแรงในครอบครัวอย่างหนึ่ง โดยสามีเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการฆ่า เนื่องจากก่อนเกิดเหตุการณ์สามีได้แสดงพฤติกรรมที่เป็นการช่วย เช่น การตบตีทำร้ายการพุดจาควมหมิ่นหรือทำทนาย ทำให้ผู้หญิงทนไม่ไหว โมโห โกรธแค้นจนต้องฆ่า สามีนั้นคือสาเหตุหลักของการฆ่าสามี ซึ่งเป็นสาเหตุที่เกิดจากตัวสามีเองที่กระตุ้นให้เกิดเหตุ หรือเป็นการฆ่าสามีเพื่อป้องกันตนเองให้พ้นจากภัยอันตรายจึงจำเป็นต้องกระทำเพื่อให้ตนรอดพ้น หรือเกิดจากการบีบบังคับทางอารมณ์ที่สะสมมาเป็นระยะเวลานาน เหล่านี้เป็นสาเหตุหรือที่มาของการที่ภรรยาฆ่าสามีหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นการผลัก "เหยื่อ" ให้เป็น "อาชญากร"

ความหมายและทฤษฎี Battered Women Syndrome (BWS)

"Battered Woman Syndrome" เป็นคำที่เกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1970 - 1980 ซึ่งเกิดจากความสนใจของนักวิชาการชาวอเมริกันในการทำวิจัยเกี่ยวกับจิตวิทยา กรณีเหยื่อที่ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว (Victims' domestic violence) และต่อมาเกิดจากการต่อสู้คดีในทางกฎหมายของผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวหรือถูกทำร้ายเป็นระยะเวลานานและฆาตกรรมสามีในประเทศอังกฤษ โดย "Battered Woman Syndrome" หรือ BWS เป็นคำที่ใช้ในการต่อสู้ของจำเลยในคดี ซึ่งมีหลักฐานสนับสนุนทางการแพทย์ว่าอาการดังกล่าวเป็นอาการผิดปกติทางจิตของจำเลยซึ่งในทางกฎหมายได้นำไปเป็นข้อต่อสู้เพื่อลดโทษ ดังนั้นศัพท์คำว่า "Battered Woman Syndrome" หรือ BWS จึงเป็นคำที่ใช้อย่างเป็นทางการทั้งทางด้านการแพทย์และทางด้านกฎหมาย ในขณะที่นักวิชาการบางท่านใช้คำว่า Battered Wife Syndrome หรือ Battered Person Syndrome ที่มีความหมายในลักษณะเดียวกันในทางการแพทย์เกณฑ์การวินิจฉัยโรคขององค์การอนามัยโลก ก่อนปี ค.ศ. 2015 ได้กำหนดอาการ "Battered Woman Syndrome" หรือ BWS ใน ICD9 code 995.81 โดยระบุความหมายที่ใช้กับอาการดังกล่าวกว้างกว่าความหมายที่ใช้ในทางกฎหมายคือ Battered Spouse Syndrome ต่อมาในปี ค.ศ. 2015 ได้มีการจัดกลุ่ม (Classified) ของผู้ที่มีอาการผิดปกติจากเหตุการณ์ทำร้ายร่างกายขององค์การอนามัยโลกเพื่อเป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยโรคฉบับล่าสุดคือ ICD-10 T74.1 ได้จัดอาการบุคคลที่ถูกทำร้ายร่างกายนี้อยู่ในกลุ่ม Battered Spouse Syndrome ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงคู่สมรสทั้งชายและหญิงเมื่อพิจารณาจากคำที่กฎหมายใช้เป็นข้อต่อสู้ "Battered Woman Syndrome" หรือ BWS เป็นคำที่มีความหมายแคบกว่ากล่าวคือ จำกัดเฉพาะผู้หญิงหรือภรรยาที่ถูกสามีทำร้ายเท่านั้น (ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 120 - 121)

คำว่า "Battered Woman Syndrome" ในทางกฎหมายของประเทศไทยนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้ว่าเป็น สภาวะความตึงเครียดที่เกิดขึ้นภายหลังการถูกทารุณกรรมการที่ผู้หญิงที่เป็น

ภรรยาถูกสามีทำร้ายซ้ำแล้วซ้ำเล่าอาจก่อให้เกิดอาการที่เรียกว่า “Battered Woman Syndrome” ซึ่งเป็นสภาวะความตึงเครียดที่เกิดขึ้นภายหลังที่ถูกทารุณกรรม (พวงทอง เครือมังกร และคณะ, 2554, หน้า 42 อ้างถึงใน ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 120 - 121) จึงกล่าวได้ว่า “Battered Woman Syndrome” เป็นรูปแบบหรือสถานการณ์ที่ใช้กับผู้หญิงที่ถูกคู่รักหรือสามีทำร้ายซ้ำแล้วซ้ำอีก ทำให้ความรุนแรงมากขึ้นเป็นระยะเวลายาวนานและก่อให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจของหญิงนั้น โดยปกติการก่อให้เกิดโรคหญิงที่ถูกทุบตีจะเกิดขึ้น โดยกระบวนการที่อาจแบ่งได้ 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนแรกเป็นความเครียดที่ถูกสะสมจากเหตุการณ์ในครอบครัว
2. ขั้นตอนที่สองเมื่อความเครียดถูกสะสมจึงพัฒนาไปสู่การทุบตีหรือการทำร้ายทุกรูปแบบ

รูปแบบ

3. ขั้นตอนที่สามเกิดขึ้นเมื่อผู้ทำร้ายจะรู้สึกสำนึกผิดและสัญญาว่าจะเปลี่ยนแปลงความประพฤติ การยุติความรุนแรงที่เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ทำให้หญิงเกิดความเชื่อว่าสถานการณ์ต่าง ๆ กำลังจะดีขึ้น แต่ในความเป็นจริงมิได้เป็นเช่นนั้น

โรคหญิงที่ถูกทุบตี จึงเป็นคำที่ใช้อธิบายหญิงที่อยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าว และพบว่าวงจรของการใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สถานการณ์ที่ทำให้หญิงถูกทุบตีก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านร่างกายและจิตใจและนำไปสู่การขาดไร้ความช่วยเหลือและยังได้รับการตอกย้ำด้วย การขาดความสนับสนุนทางสังคมและเศรษฐกิจจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง Battered Woman Syndrome จึงมักนำมาใช้อธิบายเหตุผลทางจิตวิทยาของผู้หญิงว่าทำไมจึงมีปฏิกิริยาตอบโต้ที่แตกต่างไปจากสิ่งที่สังคมคาดหวังแบบเดิม ๆ หรือทำไมหญิงเหล่านี้จึงไม่เลิกหรือละทิ้งผู้ชายที่ทำร้ายตนเหล่านี้ (เปรมรัตน์ วิจารณ์ญาณ และสิทธิศักดิ์ วนะชกิจ, 2556, หน้า 9) นอกจากนี้กรมสุขภาพจิตยังได้ให้ความสำคัญและให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่มีอาการ BWS โดยมีการวินิจฉัยในทางด้านจิตเวชถึงอาการผิดปกติทางจิต โดยมีเกณฑ์การพิจารณาสถานะสะท้อนขวัญหลังเหตุการณ์รุนแรง: Post-traumatic Stress Disorder (PTSD) ด้วยเช่นกัน (กรมสุขภาพจิต, 2547)

ทฤษฎี Battered Women Syndrome (BWS)

ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่อธิบายพฤติกรรมตอบสนองของผู้หญิงที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวซ้ำ ๆ เป็นระยะเวลานานคิดค้นโดย วอลเกอร์ (Lenore Walker) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันที่ทำวิจัยศึกษาผู้หญิงที่เป็นเหยื่อของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจำนวน 400 คนในช่วงปี ค.ศ. 1970 และตีพิมพ์ผลงานวิจัยเมื่อปี ค.ศ. 1979 โดย วอลเกอร์ เสนอว่า Battered Women Syndrome ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วนได้แก่ 1. ทฤษฎีวงจรความรุนแรง (Cycle theory of violence) และ 2. ความสิ้นหวังอันเกิดจากการเรียนรู้ (Learned helplessness)

1. โดยทฤษฎีวงจรความรุนแรงประกอบด้วย 3 ขั้นตอนได้แก่
 - 1.1 ระยะก่อตัวของความตึงเครียด (Tension-building phase)
 - 1.2 ระยะกระทำรุนแรง (Acute battering incident)
 - 1.3 ระยะหวานขื่น (Loving-contrition phase)

การกระทำรุนแรงในครอบครัว เริ่มต้นจากปัญหาความตึงเครียดหรือการทะเลาะเบาะแว้งทั่วไป ในขั้นแรกจนพัฒนาสู่การลงมือกระทำรุนแรงไม่ว่าจะเป็นการตบตี เตะต่อยหรือทำร้ายร่างกายและจิตใจในรูปแบบอื่น ๆ แต่เมื่อถึงขั้นที่สาม ผู้กระทำรุนแรงอาจสำนึกผิดหรือกลัวการแจ้งความจึงหันกลับมารักและทะนุถนอมเหยื่อในระยะนี้ จึงปราศจากความตึงเครียดใด ๆ ระหว่างกันเหยื่อจึงไม่คิดที่จะหนีออกมาจากผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

2. ความสิ้นหวังอันเกิดจากการเรียนรู้

เป็นภาวะทางจิตวิทยาที่สามารถอธิบายเหตุผลที่ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อยังเลือกที่จะอยู่ในสภาพแวดล้อมของความรุนแรงในครอบครัวเช่นนั้น ภาวะนี้อ้างอิงจากงานวิจัยของ เซลิกแมน (Martin Seligman) ที่ทดลองก่อความเครียดที่คาดเดาไม่ได้กับหนูทดลองในห้องปฏิบัติการโดยการช็อตไฟฟ้าและวิธีอื่น ๆ เรื่อย ๆ จนในครั้งหลัง ๆ แม้ประตูจะเปิดให้หนูหนีออกมาได้ แต่หนูก็เลือกที่จะอยู่เฉย ๆ รับความเครียดนั้น ๆ ต่อไป วอลเกอร์นำงานวิจัยนี้มาอธิบายว่าผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัวซึ่งมีลักษณะที่คาดเดาไม่ได้และควบคุมไม่ได้นั้น อยู่ในสภาวะกลัวสิ้นหวังและเชื่อว่าไม่มีทางที่จะหลีกเลี่ยงหนีไปได้ (นภกมล หะวานนท์, 2559 อ้างอิงจาก Walker, 2012)

สรุปการก่ออาชญากรรมร้ายแรงในกรณีที่ภริยามาสามีนั้น อาจเกิดจากความเครียดสะสมของผู้หญิงอันเนื่องมาจากถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวครั้งแล้วครั้งเล่า โดยผู้หญิงต้องจำทนอยู่ในวงจรความรุนแรงเป็นระยะเวลาอันยาวนานโดยจะเรียกว่าอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ “BWS” เป็นอาการบกพร่องทางจิตประเภทหนึ่งที่มีผลต่ออารมณ์ ทำให้เกิดการซึมเศร้าถึงขนาดทำให้มีแนวโน้มก่อให้เกิดการกระทำรุนแรง ซึ่งในบางประเทศอาจใช้เป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือเหตุผลโทษได้ แต่สำหรับประเทศไทยกฎหมายยังไม่ยอมรับให้อาการ BWS เป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือเหตุผลโทษในคดีอาญาได้ ในการพิจารณาคดีที่ภริยามาสามีอันเนื่องมาจากถูกกระทำรุนแรงจากสามีนั้น จะใช้หลักการป้องกันตัวหรือบันดาลโทษหรือวิกลจริตจิตบกพร่องหรือไม่เท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและดุลพินิจของศาลในคดีนั้น ๆ

ประเภทของผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตและความรับผิดชอบทางอาญา

ความหมายของคำว่า “ผู้มีความผิดปกติทางจิต”

คำว่า “ผู้มีความผิดปกติทางจิต” เป็นคำเรียกอย่างกว้างที่แสดงถึงบุคคลที่มีสภาพทางจิตผิดปกติไปจากบุคคลทั่ว ๆ ไปในงานวิจัยนี้ให้ความหมายของ “ผู้มีความผิดปกติทางจิต” หมายถึง

บุคคลที่มีอาการของ “จิตบกพร่อง” “โรคจิต” “จิตฟั่นเฟือน” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48 หรือมาตรา 65 เท่านั้น หากพิจารณาแล้วเห็นว่า การใช้คำและการให้ความหมายของผู้มีความผิดปกติทางจิตต่างกันและตัวบทกฎหมายก็มีได้บัญญัติถึงคำนิยามของคำว่า “โรคจิต” “จิตบกพร่อง” หรือจิตฟั่นเฟือน” ไว้แต่อย่างใดจึงต้องศึกษาความหมายจากการจำแนกโรคทางจิตเวชว่าทางการแพทย์ได้จำแนกไว้อย่างไรเพื่อเปรียบเทียบกับคำอธิบายทางคำรากกฎหมาย (ชลลดา เชี่ยวชาญ, ม.ป.ป., หน้า 33)

1. จิตบกพร่อง (Mental retardation)

คำว่า “จิตบกพร่อง” หากพิจารณาจากการจัดแบ่งกลุ่มของโรคทางจิตเวชในทางการแพทย์และพฤติกรรมของมนุษย์ตามระบบสากลครั้งล่าสุด (ICD 10) จะไม่พบคำว่า “จิตบกพร่อง” แต่หากพิจารณาความหมาย หมายถึง ผู้ที่สมองไม่เจริญเติบโตตามวัยหรือบกพร่องมาแต่กำเนิดหรือเสื่อมลงเพราะความชราจิตบกพร่องจึงหมายถึงคนปัญญาอ่อน (ชลลดา เชี่ยวชาญ, ม.ป.ป., หน้า 33)

2. โรคจิต (Psychosis)

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization :WHO) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “โรคจิต” (Psychosis) ไว้ว่า “เป็นภาวะที่มีการสูญเสียหน้าที่การทำงานของจิตใจถึงระดับที่ทำให้เสียความสามารถในการหยั่งรู้ตนเองความสามารถที่จะสนองความต้องการที่จำเป็นในการดำรงชีพหรือความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในกรอบของความเป็นจริง” คำว่า “โรคจิต” นั้น คำอธิบายในทางกฎหมายและความเข้าใจทางการแพทย์จะใกล้เคียงกันซึ่งคำว่า “โรคจิต” นั้นจัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 โรคจิตเภทพฤติกรรมแบบจิตเภทและความหลงผิด (Schizophrenia, Schizotypal and delusional disorders) ตามการจัดแบ่งกลุ่มของโรคทางจิตเวช (ICD 10) โรคจิตเภทเป็นโรคที่มีความผิดปกติที่แสดงถึงความยุ่งเหยิงทางความคิดและประสาทรับรู้เป็นพื้นฐานและการแสดงออกทางอารมณ์ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือไม่มีอารมณ์ที่แสดงออกไปในทางใดทางหนึ่งความรู้สึกและสติปัญญายังมีอยู่ตามปกติความสำคัญที่สุดของพยาธิสภาพทางจิตที่ปรากฏเป็นการสะท้อนความคิดซ้ำซากการคิดที่ยึดติดอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือการคิดที่เป็นการปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การรับรู้ที่หลงผิดเช่นมีประสาทหลอนทางหูและอื่น ๆ (ชลลดา เชี่ยวชาญ, ม.ป.ป., หน้า 33 - 34)

3. จิตฟั่นเฟือน (Mental infirmity)

คำว่า “จิตฟั่นเฟือน” ไม่มีใช้ในทางจิตเวชศาสตร์และยังคงมีความเห็นที่แตกต่างกันอยู่มากโดยฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าควร หมายถึง ผู้ที่มีความหลงผิดประสาทหลอนและแปลผิดแต่อีกฝ่ายเห็นว่า หมายถึงภาวะแปรปรวนทางจิตใจซึ่งหมายความครอบคลุมถึงโรคทางจิตเวชได้หลายกลุ่มเช่น โรควิตกกังวลบุคลิกภาพผิดปกติในการควบคุมตนเองหรือกลุ่มอาการทางจิตเนื่องจากสมองพิการเป็นต้น (ชลลดา เชี่ยวชาญ, ม.ป.ป., หน้า 34)

ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ที่มีความผิดปกติทางจิต

หลักในเรื่องความผิดปกติทางจิตเป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาเหตุที่กฎหมายอาญาไม่ลงโทษหรือลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดที่มีความผิดปกติทางจิตเพราะผู้นั้นปราศจากความชั่ว (Schuld) หรือมีความชั่วอันจำกัดโดยผู้ที่ได้รับการยกเว้นโทษเพราะมีความผิดปกติทางจิตตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 65 (เกียรติขจร วิจารณ์สวัสดิ์, 2551, หน้า 464 - 466) อธิบายว่าต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังนี้

1. มีการกระทำหมายความว่าถึงการกระทำ

ตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 กล่าวคือ ผู้กระทำเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึกคำว่า “รู้สำนึก” หมายถึง รู้สภาพและสาระสำคัญของการกระทำของตนหากผู้กระทำไม่รู้สภาพและสาระสำคัญของการกระทำของตนเช่นนี้คงต้องถือว่าไม่มีการกระทำเมื่อไม่มีการกระทำก็ไม่ใช้กรณีตามมาตรา 65

2. ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดกล่าวคือ ครอบงำประกอบภายนอก ครอบงำประกอบภายในผลสัมพัทธ์กับการกระทำและการกระทำนั้น ไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด

3. ในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้กล่าวคือกรณีตามมาตรา 65 ต้องเป็นเรื่องที่มีความผิดปกติทางจิตในขณะที่กระทำความผิด “ในขณะที่กระทำความผิด” หมายถึง ในขณะที่ลงมือกระทำความผิดหากมีความผิดปกติก่อนหรือหลังการกระทำความผิดก็ไม่ได้รับการยกเว้นโทษตามมาตรา 65 ส่วนคำว่า “ไม่สามารถรู้ผิดชอบ” คือต้องรู้ผิดชอบในการกระทำนั้น โดยเฉพาะมิใช่รู้ผิดชอบในการกระทำอื่น ๆ โดยทั่วไปความรู้ผิดชอบนั้นมีได้หมายความรวมถึงกับรู้ว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิดกฎหมายและมีใจว่าต้องรู้โดยแท้จริงว่าการกระทำนั้นเป็นผิดแต่สามารถที่จะรู้ได้ว่าการกระทำเช่นนั้น เป็นการมิชอบที่รู้ว่าผิดชอบก็คือผิดชอบด้วยศีลธรรมเท่านั้น ถ้าสามารถรู้ได้ว่าเป็นการที่ไม่ควรกระทำก็ถือว่ารู้ผิดชอบแล้วและคำว่า “ไม่สามารถบังคับตนเองได้” หมายความว่า จิตใจของผู้กระทำสามารถบังคับการกระทำได้โดยรู้สำนึกและว่าผิดแต่ผู้กระทำไม่สามารถบังคับจิตใจของตนได้เพราะความบกพร่องของจิต

4. เพราะมีจิตบกพร่องโรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนผลของการกระทำความผิดโดยมีความผิดปกติทางจิตตามมาตรา 65 สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีแรกจำเลยกระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้กฎหมายกำหนดให้จำเลยไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แม้การกระทำของจำเลยจะเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาก็ตาม กรณีที่สองถ้าจำเลยยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้างหรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้างกฎหมายกำหนดให้จำเลยต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้นแต่ให้เป็นดุลยพินิจของศาลที่จะลดโทษให้น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ (เกียรติขจร วิจารณ์สวัสดิ์, 2551, หน้า 464 - 466)

มาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้มีความผิดปกติทางจิต

1. มาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้มีความผิดปกติทางจิตที่ยังไม่ได้กระทำความผิด
พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551

หลักการของพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 คือการกำหนดกระบวนการในการบำบัดรักษาบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตอันเป็นการคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคลนั้น และสังคมซึ่งกระบวนการดังกล่าว ได้แก่ การสั่งให้เข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลในกรณีพบว่าบุคคลผู้นั้นมีความผิดปกติทางจิตตกอยู่ในภาวะอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองหรือสังคม พระราชบัญญัติสุขภาพจิตได้กำหนดขั้นตอนการบำบัดรักษาผู้ป่วยไว้ 2 กรณี (ชลลดา เชี่ยวชาญ, ม.ป.ป., หน้า 35) คือ

1. กรณีสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาการบำบัดรักษาผู้ป่วย ซึ่งสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาจะกระทำได้ต่อเมื่อบุคคลนั้น ได้รับการอธิบายเหตุผลความจำเป็นในการบำบัดรักษา รายละเอียดและประโยชน์ของการบำบัดรักษาและได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยกรณีต้องรับผู้ป่วยไว้ในสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษา จะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากบุคคลนั้นด้วย

2. กรณีบังคับบำบัดรักษาการบังคับรักษาผู้ป่วยโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจะกระทำได้ต่อเมื่อปรากฏว่าบุคคลนั้น มีความผิดปกติทางจิตและมีภาวะอันตรายหรือมีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา “ภาวะอันตราย” หมายความว่า พฤติกรรมที่บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตแสดงออกโดยประการที่น่าจะเกิดอันตรายร้ายแรงต่อชีวิตร่างกายหรือทรัพย์สินของตนเองหรือผู้ป่วย “ความจำเป็นที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา” หมายความว่า สภาพของผู้ป่วยซึ่งขาดความสามารถในการตัดสินใจให้ความยินยอมรับการบำบัดรักษาและต้องได้รับการบำบัดรักษาโดยเร็ว เพื่อป้องกันหรือบรรเทามิให้ความผิดปกติทางจิตทวีความรุนแรงหรือเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ป่วยหรือบุคคลอื่นในต่างประเทศ อาทิเช่น สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน หรือประเทศญี่ปุ่น ต่างมีกฎหมายสุขภาพจิตของแต่ละประเทศ เพื่อเป็นมาตรการทางกฎหมายในการบังคับรักษาผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตอันเป็นการคุ้มครองผู้มีความผิดปกติทางจิตและเป็นการป้องกันสังคม

มาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้มีความผิดปกติทางจิตที่ศาลได้พิพากษาว่ากระทำความผิด

1. วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 48

วิธีการเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้มีความผิดปกติทางจิต คือ การควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นมาตรการที่ใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีสภาพจิตไม่ปกติให้อยู่ในสถานพยาบาลเพื่อการบำบัดรักษาให้หายเป็นปกติก่อนที่จะออกมาสู่สังคม (ชลลดา เชี่ยวชาญ, ม.ป.ป., หน้า 35)

ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ที่มีสภาพจิตไม่ปกติก่อเหตุร้ายขึ้นอีกโดยประมวลกฎหมายอาญามาตรา 48 บัญญัติว่า “ถ้าศาลเห็นว่าการปล่อยตัวผู้ที่มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนซึ่งไม่ต้องรับโทษ หรือได้รับการลดโทษตามมาตรา 65 จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชนศาลจะสั่งให้คุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้และคำสั่งนี้ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้” (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 950)

2. การคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56

ศาลอาจใช้มาตรการเพื่อรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษไว้โดยมีเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญาหากคดีนั้น ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่า ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้อำนาจแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษาโดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้โดยการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤตินี้ศาลอาจให้จำเลยไปรับการบำบัดรักษาความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจหรืออาการป่วยทางจิตเวชของจำเลยให้หายตามมาตรา 56 (4) โดยอาจกำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้จำเลยกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีกตามมาตรา 56 (5) ประกอบด้วย (ชลลดา เชี่ยวชาญ, ม.ป.ป., หน้า 36)

3. พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 นอกจากจะมีมาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตที่ยังไม่ได้กระทำความผิดแล้วยังมีมาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตภายหลังจากที่ศาลพิพากษาว่าได้กระทำความผิดโดยถ้าศาลเห็นว่าการปล่อยตัวผู้ที่มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา 65 จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชนศาลจะสั่งให้ส่งไปควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้โดยให้ศาลส่งสำเนาคำสั่งไปพร้อมกับผู้ป่วยคดีและให้สถานบำบัดรักษารับผู้ป่วยคดีไว้ควบคุมและบำบัดรักษาโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยคดี (ชลลดา เชี่ยวชาญ, ม.ป.ป., หน้า 36)

อาชญากรรมและประเภทของอาชญากรรม

คำว่า “อาชญากรรม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง การกระทำความผิดทางอาญาซึ่งในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Crime” โดยมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Cimen” แปลว่าการกล่าวหาหรือการกระทำความผิดโดยบุคคลหนึ่งต่อบุคคลอื่น (สาวิตรี ไพฑูรย์, 2533, หน้า 5)

เซลลิน (Sellin, 1938, p. 59 อ้างถึงใน สาวิตรี ไพฑูรย์, 2533, หน้า 5 - 6) ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานความประพฤติ ซึ่งจะพบได้ในทุกสังคมอย่างเป็นสากลโดยจะไม่ใช่บรรทัดฐานที่สร้างขึ้นมาจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งและไม่ได้อยู่ภายในขอบเขตทางการเมืองและไม่จำเป็นต้องปรากฏอยู่ในกฎหมาย นอกจากนี้เซลลินยังขยายความไว้อีกว่าความประพฤติที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานไม่ใช่เป็นการประพฤทร้ายต่อสังคมแต่เป็นการไม่ยอมรับบรรทัดฐานที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยอมรับ

เบนธัม (Bentham) ได้ให้ความหมายว่าอาชญากรรม คือ การกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาและเป็นการกระทำที่กฎหมายห้ามไว้ซึ่งจะมีผลร้ายมากกว่าผลดี (สาวิตรี ไพฑูรย์, 2533, หน้า 6 อ้างถึงจาก Bentham, 1955)

ในทางอาชญาวิทยาทฤษฎีทางอาชญาวิทยาเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายอาญาและกฎเกณฑ์ทางสังคมดังนั้นการกระทำความคิดจึงเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เรียกว่า “อาชญากรรม” ซึ่งในปัจจุบันมีการมองอาชญากรรมอยู่ 2 แบบใหญ่ ๆ (วรารุช มั่นคง, 2551, หน้า 11) คือ

แบบที่ 1 มองว่าอาชญากรรมเป็นผลิตผลโดยตรงของกฎหมายหรือเป็นสิ่งที่กฎหมายสร้างขึ้น ซึ่งสิ่งที่อาชญากรรมทั้งหลายจะต้องคำนึงร่วมกันคือการที่ผู้ประกอบอาชญากรรมจะต้องถูกจับกุมถูกดำเนินคดีถูกพิพากษาและทำที่สุดก็ถูกลงโทษแต่ผลแห่งการกระทำความคิดในคดีแพ่งและคดีอาญามีความแตกต่างกันมากอย่างเห็นได้ชัดกล่าวคือ คดีแพ่งมีการชดเชยค่าเสียหายส่วนคดีอาญาเป็นการลิดรอนสิทธิคือจะต้องมีการถูกจำคุกใส่กุญแจมือมีโซ่ตรวนล่ามที่ข้อเท้า

แบบที่ 2 มองว่าอาชญากรรมเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลหรือระหว่างบุคคลกับกลุ่มสังคมจะบอกได้ว่าพฤติกรรมใดเป็นอาชญากรรมและอะไรที่ไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรม อย่างไรก็ตามกระบวนการกำหนดลักษณะการเป็นอาชญากรรมจะไม่เหมือนกันในทุก ๆ แห่งหรือไม่เหมือนกันในทุกสังคมอาชญากรรมตามความหมายของกฎหมาย หมายถึง ความประพฤติที่กฎหมายอาญาห้ามและมีบทกำหนดโทษไว้ ดังนั้นเมื่อเกิดอาชญากรรมหรือมีการกระทำความคิดเกิดขึ้นจะต้องมีการจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ทำหน้าที่รักษากฎหมายและดำเนินการผ่านขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ จนกระทั่งศาลพิพากษาตัดสินลงโทษ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความผิดตามฟ้องอาชญากรรมตามความหมายของกฎหมาย หมายถึง ความประพฤติที่กฎหมายอาญาห้ามและมีบทกำหนดโทษไว้ ดังนั้นเมื่อเกิดอาชญากรรมหรือมีการกระทำความคิดเกิดขึ้นจะต้องมีการจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ทำหน้าที่รักษากฎหมายและดำเนินการผ่านขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ จนกระทั่งศาลพิพากษาตัดสินลงโทษถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความผิดตามฟ้องดังกล่าวในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 การใช้กฎหมายอาญามาตรา 2 บัญญัติว่า “บุคคลจักต้องได้รับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้น

บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” (ธีรยุทธ ปักยา, ม.ป.ป., หน้า 4)

แนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยาแบ่งตามสำนักอาชญากรรมวิทยาสามารถแบ่งเป็น 3 สำนัก ดังนี้ 1. สำนักอาชญากรรมวิทยาดั้งเดิม (Classical school of criminology) 2. สำนักอาชญากรรมวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive school of criminology) และ 3. สำนักอาชญากรรมวิทยาป้องกันสังคม (Social defense of criminology) ในส่วนนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอเพียงสำนักอาชญากรรมวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive school of criminology) เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องข้องการงานวิจัยฉบับนี้

สำนักอาชญากรรมวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive school of criminology) มนุษย์ได้ทำการละเมิดกฎหมายเพราะอิทธิพลของปัจจัยทางชีวภาพสภาพและทางสังคมทางสำนักเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับเจตจำนงกำหนดกล่าวคือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระใช้เหตุผลในการเลือกแต่มนุษย์ถูกกดคั้นหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและหันไปสู่การกระทำผิด ดังนั้นการกระทำของมนุษย์เป็นผลมาจากปัจจัยทางชีวภาพและปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมปัจจัยเหล่านี้อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ ดังนั้นการกระทำผิดจึงเกิดจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกันด้วยซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลการลงโทษ จึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำผิดเป็นหลักแต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิดและแก้ไขที่สาเหตุนั้น นักอาชญากรรมวิทยาในสำนักนี้ได้พยายามชี้ให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดนั้น คือผู้ป่วยที่ต้องการความช่วยเหลือและเอาใจใส่จากสังคม การลงโทษและความรับผิดชอบทางศีลธรรมนั้น ควรเปลี่ยนแปลงแทนที่ด้วยการบำบัดรักษาและฟื้นฟูบุคลิกภาพหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวคิดของสำนักปฏิฐานนิยมนี้เชื่อว่าคนประกอบอาชญากรรมเนื่องจากสภาพแวดล้อมเป็นตัวบีบบังคับ (Determinism) ให้ต้องประกอบอาชญากรรม ปัจจัยทางชีวภาพกับจิตวิทยา (วราวุธ มั่นคง, 2551, หน้า 14)

โดยสรุปแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมนี้ ได้เปลี่ยนปรัชญาการลงโทษจากอดีต จากการแก้แค้นทดแทนมาเป็นแก้ไขบำบัดรักษาฟื้นฟูจิตใจให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดี สำหรับแนวความคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาในการกระทำความผิด อธิบายในลักษณะการกระทำผิดของคนนั้นเกิดจากสภาวะจิตใจที่มีผลต่อพฤติกรรมสนใจถึงสาเหตุที่จะมากกระทบต่อจิตใจผลักดันให้กระทำผิดโดยส่วนรวมแล้วการศึกษาทางจิตวิทยานั้น เพื่อเข้าใจสภาพธรรมชาติของมนุษย์และสามารถทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ได้ซึ่งพฤติกรรมโดยทั่วไปนั้นอาจจำแนกออกเป็น 2 ด้าน (วราวุธ มั่นคง, 2551, หน้า 15 - 16) คือ

1. พฤติกรรมในทางบวกเช่นมีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์มีเหตุผลมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีความอดสาหะมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง

2. พฤติกรรมในทางลบได้แก่การเป็นคนใจร้อนก้าวร้าวเห็นแก่ตัวเกียจคร้านเฉื่อยชา การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมออกไปในทางใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้พฤติกรรมในสังคมค่านิยมทัศนคติและลักษณะอื่น ๆ ซึ่งเกิดจากการปะทะสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลที่เข้าไปในกลุ่มซึ่งการเรียนรู้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เหมือนกับคนอื่น ๆ ในสังคมหากบุคคลได้เข้าไปปะทะสัมพันธ์กับกลุ่มซึ่งการเรียนรู้ทางสังคมนั้น มีทฤษฎีทางจิตวิทยาหลายทฤษฎีที่พูดถึงลักษณะการเกิดการเรียนรู้ทางสังคม

ในทางจิตวิทยาจะกล่าวถึง แรงจูงใจบุคลิกภาพความเครียด ความรู้สึกขัดแย้งอารมณ์ ความไม่สมปรารถนาว่าเป็นพื้นฐานในการกระทำความผิดของคนสามารถแยกให้เห็นเป็น 2 ประเด็น คือ

1. แนวคิดทางจิตวิทยาจะเน้นลักษณะเฉพาะของบุคคลมากกว่าพิจารณาในกลุ่มบุคคลในเรื่องแนวความคิดทางจิตวิทยามีทฤษฎีความต้องการ (Theory of needs) ซึ่ง มาสโลว์ (Maslow, 1970) ได้เสนอไว้โดยเขาได้สร้างลำดับความต้องการของมนุษย์ซึ่งเริ่มจากความต้องการพื้นฐานทางร่างกายขึ้นไปถึงขั้นสูงสุดแบ่งชั้นความต้องการของมนุษย์เป็น 7 ระดับ โดยเริ่มจากการสนองความต้องการทางด้านร่างกายไปสู่จุดยอดคือความต้องการที่จะยอมรับตัวเองตามแนวคิดของ มาสโลว์สามารถนำมาอธิบายสาเหตุของการกระทำผิดได้คือคนเราต้องการที่จะตอบสนองความต้องการในแต่ละขั้นตอนของตัวเองแต่เมื่อไม่สามารถบรรลุต่อความต้องการของตัวเองโดยวิถีทางที่สังคมยอมรับได้เขาจึงตอบสนองความต้องการของตนโดยไม่ยึดหลักวิถีทางที่สังคมยอมรับนั่นก็คือการละเมิดกฎหมาย (สาวิตรี ไพฑูรย์, 2533, หน้า 6 - 8)

2. แนวคิดจิตวิเคราะห์จะพิจารณาในเรื่องของจิตใต้สำนึกที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการกระทำความผิดซึ่งการกระทำความผิดของคนเรานั้น เกิดขึ้นจากสภาวะทางจิตใจเป็นสำคัญ กล่าวคือภาวะจิตใจทำให้มีผลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ คนเราทุกคนจะทำอะไรลงไปย่อมแล้วแต่การสั่งการของจิตใจ ดังนั้นภาวะจิตใจจึงเป็นตัวการที่ทำให้มนุษย์ทำให้สิ่งที่ผิดหรือถูก (วรารุช มั่นคง, 2551, หน้า 17)

ฟรอยด์ (Frued, 1965 อ้างถึงใน วรารุช มั่นคง, 2551, หน้า 17) ได้เสนอความคิดด้านจิตวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของจิตใจมนุษย์ 3 ส่วนคือ Id Ego และ Super Ego Id เป็นโครงสร้างทางจิตใจขั้นพื้นฐานมีลักษณะสัญชาตญาณที่ฝังลึกเป็นบุคลิกภาพของมนุษย์ที่มาจากแรงผลักดันทางชีววิทยา Id เป็นสภาพจิตใจที่ยังไม่ขัดเกล่าอย่างใดเลยเป็นความคิดความต้องการแรกเริ่มและสำคัญของชีวิตเช่นความต้องการอาหารความต้องการทางเพศ Id เป็นองค์ประกอบที่คิดมาตั้งแต่เกิดซึ่งองค์ประกอบนี้จะช่วยให้เด็กรู้จักช่วยตัวเองภายหลังการเกิดและถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของจิตใต้สำนึกที่มีต่อสภาพต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว

Ego เป็นส่วนประกอบที่สองของบุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบที่ได้รับการพัฒนามาจาก Id เมื่อผ่านการเรียนรู้ถึงความแตกต่างระหว่างตนเองและสิ่งแวดล้อมแล้ว Ego จะเป็นเครื่องมือสำคัญของ Id ที่จะนำมาใช้เพื่อแสวงหาความต้องการในภาวะเช่นนี้ Ego ยังไม่ได้ปรุงแต่งทางสังคม จิตใจขั้นนี้เริ่มรู้จักอะไรมากขึ้นคือเริ่มรู้จักตัวเองรู้จักภาวะที่เป็นความจริงเหตุการณ์บุคคลและสถานที่เริ่มมีความรู้สึกที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ในความเป็นจริง

Super Ego เป็นภาวะจิตใจขั้นสูงสุดมีความขัดเกลาพัฒนาด้วยการที่คน ๆ นั้นได้รับอิทธิพลจากศีลธรรมศาสนาการคำนึงถึงความผิดบาป การยึดมั่นในจารีตประเพณีกฎเกณฑ์ของสังคมรวมถึงประสบการณ์ที่เคยได้รับการอบรมสั่งสอนทำให้ได้เรียนรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดีที่ควรกระทำและอะไรที่ควรละเว้นไม่ปฏิบัติ

การใช้หลักจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์สามารถอธิบายได้ว่าถ้าคนเราพบกับเหตุการณ์สภาพแวดล้อมหรือเมื่อมีสิ่งเร้าต่าง ๆ มากกระตุ้นให้เกิดความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งสุดแล้วแต่กรณีจิตใจจะเกิดความขัดแย้งสองอย่างคือการกระทำที่ถูกและการกระทำในสิ่งที่ผิดถ้าบุคคลใดมีภาวะจิตใจก่อนไปในทาง Super Ego สูงกว่า Id และ Ego บุคคลนั้นก็จะไม่กระทำความผิดสามารถเอาชนะในตัวเองได้ไม่โน้มตัวไปในทางที่ไม่ดีไม่ถูก (วารวุธ มั่นคง, 2551, หน้า117)

ความหมายและประเภทของอาชญากร

อาชญากร (A criminal) หมายถึง ผู้ประกอบอาชญากรรมหรือผู้กระทำความผิด โดยนักอาชญาวิทยาส่วนมากมีความเห็นว่า อาชญากรเป็นผลผลิตของสิ่งแวดล้อมของสังคมที่เขาอยู่นั้นเองและเป็นผลตอบสนองต่อสิ่งซึ่งผลักดัน กล่าวคืออาชญากรเป็นผลผลิตของสังคมอันเกิดจากสภาพแวดล้อมของสังคมนั้นเองที่หล่อหลอมบีบบังคับให้คนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมฝ่าฝืนกฎระเบียบกฎหมายของสังคม จึงถือว่าอาชญากรรมและอาชญากรเป็นธรรมชาติที่ต้องมีอยู่ทุกสังคม เพราะเป็นผลผลิตของสังคมนั้นเอง

ประเภทของอาชญากร อาจแบ่งได้หลายประเภทตามลักษณะและหลักเกณฑ์ (สุคตสงวน สุธีสร, 2547 อ้างถึงใน ชีรยุทธ ปักษา, ม.ป.ป., หน้า 80 - 81) ดังนี้

1. อาชญากรอาชีพ (Professional criminal)

ลักษณะของอาชญากรอาชีพเป็นอาชญากรที่เลี้ยงชีพด้วยการประกอบอาชญากรรมเป็นเพียงวิธีการหาเงินมักชอบอยู่ในสังคมที่มีความเจริญ เพื่อหาช่องทางในการประกอบอาชญากรรม การเป็นอาชญากรอาชีพที่แท้และไม่แท้นั้นมีลักษณะดังนี้ อาชญากรอาชีพแท้ชนิดที่ให้ผลกำไรเป็นเงินเป็นทองได้แก่ ความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สินอาชญากรอาชีพจะยึดเอาอาชญากรรมเป็นเครื่องมือในการหาเลี้ยงชีพแสวงหารายได้จากการประกอบอาชญากรรมเป็นสำคัญโดยปรับปรุงฝีมือและเทคนิคใหม่ ๆ ในการประกอบอาชญากรรมของตนมักคบหาสมาคมกับผู้ที่มีฝีมือเหนือกว่ามักจะเป็นผู้ที่มีจิตบกพร่อง อาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากอาชญากรมืออาชีพนั้น โดยมากการดำเนินชีวิตของ

อาชญากรอาชีพนั้นจะถือว่าคนทุกคนล้วน โกงทั้งสิ้นจึงเป็นเพียงวิธีการหาเงินชนิดหนึ่งซึ่งไม่ต่างจากการหาเงินของนักธุรกิจจึงไม่ค่อยมีความสำนึกผิดและเตรียมหาผู้ช่วยเหลือไว้เมื่อถูกจับกุม

2. อาชญากรองค์กร (Organized criminal)

อาชญากรประเภทนี้จะดำเนินงานอย่างเป็นระบบแบบแผนมีกำลังเงินมากและให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจะได้ดำเนินการได้สะดวกไม่ติดขัดทำความเสียหายให้แก่สังคมและเศรษฐกิจของประเทศอย่างร้ายแรงที่สุดปัจจัยที่สนับสนุนมี 2 ประการคือ 1. ปัจจัยทางการเงิน 2. ปัจจัยทางการเมืองมีการรวมกันเพื่อกระทำความผิด มีการวางแผนในการกระทำความผิด มีการแบ่งหน้าที่กันทำมีทั้งฝ่ายสมอและฝ่ายสั่งงานและฝ่ายปฏิบัติงาน อาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากอาชญากรองค์กรได้แก่การค้าของเถื่อน การค้ายาเสพติด การผูกขาดอาชีพบางอย่าง การเปิดบ่อนการพนันการเรียกค่าคุ้มครอง เป็นต้น

3. อาชญากรคอปขาว (White collar criminal)

ลักษณะของอาชญากรประเภทนี้มักจะกระทำความผิดอาญาโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตำแหน่งงานแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ อาศัยอิทธิพลที่มีอยู่ในกิจการนั้น ทั้งนี้เพื่อให้เห็นเองได้ผลประโยชน์อันเกิดจากความโลภไม่ใช่เกิดจากความยากจนอาชญากรนี้จึงมีอยู่ในทุกอาชีพ อาชญากรรมที่เกิดจากอาชญากรคอปขาว เช่น ในการประกอบอาชีพหรือธุรกิจบุคคลดังกล่าวจัดว่าเป็นบุคคลชั้นสูงในวงสังคม ลักษณะของการกระทำความผิดก็คือเป็นการกระทำความผิดต่อความไว้วางใจ เช่น หลอกหลวง หรือแจ้งความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดซึ่งความจริง โดยคำว่า “White collar” นั้น ได้แก่ พวกคอเชิ้ตขาว บางทีก็เรียกว่า “โจรใส่สูท” ซึ่งหมายถึง พวกที่แต่งตัวสะอาดทำงานสบายใช้สมองมีความรู้หรือความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ เช่น พวกข้าราชการ พ่อค้า นักธุรกิจ เสมียนหรือสมุหบัญชี พวกนี้มีหน้าฉากเป็นคนดีแต่หลักฉากจะทุจริตรับสินบนคอร์รัปชันลักษณะของการกระทำความผิดที่สำคัญของอาชญากรผู้ดีก็คือการทุจริตในเรื่องการเงิน เช่น พวกข้าราชการที่คอร์รัปชันโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ พวกพ่อค้าที่โกงภาษีรัฐบาล การค้าขายสินค้าควบคุมในตลาดมืดหรือเสมียนหรือสมุหบัญชีที่โกงเงินบริษัท

4. อาชญากรติดนิสัย (Habitual criminal)

ลักษณะของอาชญากรติดนิสัยจะเป็นการกระทำความผิดซ้ำ ๆ และไม่คิดจะเลิกทำความผิดนั้น และมีสิ่งผลักดันให้กลายเป็นอาชญากรติดนิสัย เริ่มจากความจำเป็นบางอย่างบีบบังคับให้ทำความผิดที่ละเล็กที่ละน้อยจนเป็นความเคยชินและกลายเป็นชีวิตของอาชญากรอย่างสมบูรณ์จะเห็นได้ว่าลักษณะของอาชญากรติดนิสัยเป็นผู้ที่ดำรงชีวิตอยู่โดยอาศัยการโจรกรรมไม่คิดเลิกมักเป็นผู้หากินทุจริตตลอดไปการลงโทษอาชญากรประเภทนี้ จึงไม่ได้ผลเพราะถือว่าเป็นอาชญากรผู้มีความชั่วร้ายติดอยู่ในบุคลิกภาพซึ่งในทางปฏิบัติปัจจุบันนักโทษบางรายที่มีพฤติกรรม

เป็นอาชญากรคดีอาชญากรประเภทนี้ จะได้รับการขัดเกลานิสัยจิตใจให้ดีขึ้นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากอาชญากรคดีอาชญากรเช่น การฉ้อโกงรวมถึงพวกลักเล็กขโมยน้อย เป็นต้น

5. อาชญากรครั้งคราว (Occasional criminal)

อาชญากรประเภทนี้ไม่ใช่ผู้ร้ายในสันดานการกระทำความผิดเกิดขึ้นโดยผู้กระทำความผิดไม่ได้มีเจตนาที่จะฝ่าฝืนระเบียบของสังคมแต่กระทำเพราะความประมาทเลินเล่อ หรือปราศจากความระมัดระวังและกระทำความผิดเพราะความจำเป็น ป้องกันตัวปกป้องเกียรติยศชื่อเสียงของตนเองรวมถึงเกิดบันดาลโทสะ จึงได้กระทำความผิดนั้นและยังรวมถึงการกระทำ ความผิดต่อความมั่นคงของประเทศหรือการล้มล้างรัฐบาลหรือบางที่เรียกว่า อาชญากรการเมือง เช่น การขายความลับของชาติ เป็นต้น อาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากอาชญากรครั้งคราว เช่น อาชญากรรมการเมือง กรณี 14 ตุลาคม 2516 ความผิดต่อชีวิต เช่น การฆ่าผู้อื่น สามีภรรยา หรือชายชู้ ความผิดต่อร่างกาย เช่น การทำร้ายร่างกาย เป็นต้น (ธีรยุทธ ปัทมา, ม.ป.ป., หน้า 80 - 81)

สรุปอาชญากรและอาชญากรรมเป็นธรรมชาติที่ต้องมีอยู่ทุกสังคมเพราะเป็นผลผลิตของสังคม โดยอาชญากรเป็นผลผลิตของสังคมที่เกิดจากสภาพแวดล้อมของสังคมหล่อหลอมให้คนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไป โดยฝ่าฝืนกฎระเบียบกฎหมายของสังคมในการแบ่งประเภทอาชญากรนั้น จะแบ่งตามพฤติกรรมในการประกอบอาชญากรรม เพื่อให้เห็นถึงลักษณะของอาชญากรรมอย่างชัดเจน ในกรณีการฆ่าสามีหรือภรรยาอันเกิดจากความรุนแรงในครอบครัวจัดอยู่ในประเภทอาชญากรครั้งคราว ซึ่งอาชญากรประเภทนี้ไม่ใช่ผู้ร้ายในสันดานแต่ที่เป็นอาชญากรเพราะเป็นฝ่ายถูกกระทำซ้ำ ๆ มาก่อนเป็นระยะเวลานานเกิดความเจ็บกจนถึงขีดสุดจึงได้กระทำความผิดลงไป ทั้งนี้อาจเป็นการกระทำเพราะป้องกันหรือบันดาลโทสะ เป็นต้น

โครงสร้างความคิดทางอาญา

ความคิดอาญาเกิดจากทฤษฎีสัญญาประชาคมที่ประชาชนมอบอำนาจให้รัฐออกกฎหมายเพื่อควบคุมและป้องกันสังคมให้พ้นจากการกระทำที่เป็น “ภัยอันตรายต่อผู้อื่น” (Harm to others) โดยการออกกฎหมายเพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคมและมีการกำหนดข้อห้ามมิให้ปฏิบัติหากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษทางอาญาความผิดอาญาในแง่ของกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1. ความผิดในตัวเอง (Mala in se) และ 2. ความผิดเพราะกฎหมายห้าม (Mala prohibita) (ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, ม.ป.ป., หน้า 3)

โครงสร้างความคิดทางอาญาของระบบกฎหมายซีวิลลอว์

โครงสร้างความคิดทางอาญาตามกฎหมายซีวิลลอว์ตามแนวคิดของสำนักกฎหมายในยุโรปเห็นว่า กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการลงโทษการกระทำผิดของบุคคลในสังคม จึงต้องพิจารณาถึงตัวผู้กระทำและการกระทำของบุคคลนั้น โดยมีลำดับขั้นตอนการพิจารณา 3 ขั้นคือ

1. พิจารณาว่าการกระทำของบุคคลนั้นครบตามองค์ประกอบของความผิดของความผิดฐานนั้นหรือไม่

2. พิจารณาว่าการกระทำนั้นผิดกฎหมายหรือไม่หรือเป็นความผิดกฎหมาย (Rechtswidrigkeit)

3. พิจารณาถึงความรู้ผิดชอบชั่วดีของบุคคลผู้กระทำเรียกว่าเป็นการพิจารณาถึงส่วนที่เรียกว่า “ความชั่ว” (Schuld) ของผู้กระทำ

ส่วนองค์ประกอบความผิดนั้น สามารถแบ่งออกเป็นสองส่วนคือองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน ซึ่งองค์ประกอบภายนอกมีองค์ประกอบย่อย 4 ส่วนคือ

1. ผู้กระทำ
2. การกระทำ
3. กรรมของการกระทำ
4. ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำ

สำหรับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเป็นการพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กับการกระทำอันนั้นหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการกระทำอันนั้น เป็นเหตุให้ผลเกิดขึ้น โดยนักวิชาการด้านนิติศาสตร์ได้อาศัยทฤษฎีในการอธิบายไว้หลายทฤษฎีแต่ทฤษฎีที่ได้รับความนิยมคือทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมและทฤษฎีเงื่อนไข (แสงบุญ เฉลิมวิภาส, 2551, หน้า 45 - 46)

องค์ประกอบภายในเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับเจตนาของผู้กระทำประกอบด้วย

1. เจตนา (เจตนาธรรมดา คือ ประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผล)
2. เจตนาพิเศษ คือ โดยทุจริต

ความหมายของเจตนาพิจารณาได้จากประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 59 วรรคสอง บัญญัติว่า “การกระทำโดยเจตนาได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น”

มาตรา 59 วรรคสามบัญญัติว่า “ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดจะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าว “เจตนา” จึงหมายถึง การกระทำที่ผู้กระทำกระทำไปโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดและผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

เจตนาประสงค์ต่อผล

คำว่า “ประสงค์ต่อผล” หมายถึง ความประสงค์ที่จะให้เกิดผลขึ้นตามที่ตั้งใจนั้น โดยตรง กล่าวคือผู้กระทำได้กระทำโดยมุ่งหมายหรือมีความต้องการที่จะให้ความผิดเกิดขึ้น

เจตนาย่อมเล็งเห็นผล

พิจารณาจาก “จิตใจของผู้กระทำ” เป็นสำคัญโดยเจตนาย่อมเล็งเห็นผลนั้นผลที่คาดเห็นว่าจะเกิดขึ้นและเสี่ยงของผลที่จะเกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นทีเดียวเพียงแต่อาจเป็นไปได้ก็พอแล้ว (แสวงบุญ เฉลิมวิภาส, 2551, หน้า 57 - 59)

เจตนาร้าย (Mens Rea) เป็นคำในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งมีความหมายว่า Guilty mind โดยมีหลักว่าการพิจารณาความรับผิดทางอาญานั้น นอกจากจะต้องพิจารณาในส่วนของ การกระทำภายนอกที่เรียกว่า Actus reus แล้ว ยังจะต้องพิจารณาในส่วนของจิตใจที่เรียกว่า เจตนาร้าย ด้วย อย่างไรก็ดีในเรื่องเกี่ยวกับการนำหลักเจตนาร้ายมาในการพิจารณาความรับผิดทางอาญานี้ นักวิชาการกฎหมาย เช่น ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร และ ศาสตราจารย์แสวงบุญ เฉลิมวิภาส เห็นว่า การนำหลักเจตนาร้ายมาใช้อธิบายกับประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายนั้น ไม่ถูกต้องไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับความหมายที่ประมวลกฎหมายอาญาได้ให้ไว้เพราะความหมายของเจตนาที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้นเป็น ความหมายของเจตนาในเรื่องการรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดและประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลอันมีลักษณะเป็นบททั่วไปแต่ไม่ได้มีความหมายว่าเป็นเจตนาดีหรือเจตนาร้าย แต่ประการใดถ้าหากการกระทำนั้นผิดกฎหมายและผู้กระทำมีความชั่วก็เพียงพอที่จะลงโทษได้แล้ว (แสวงบุญ เฉลิมวิภาส, 2551, หน้า 60 - 61)

ความผิดกฎหมาย (Rechtswidrigkeit) เป็นการพิจารณาต่อเนื้อว่าเมื่อการกระทำนั้นครบองค์ประกอบความผิดแล้วการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายที่บัญญัติไว้หรือไม่

ความผิดชั่ว (Schuld) เป็นการพิจารณาถึงตัวผู้กระทำว่าบุคคลนั้นได้กระทำไป โดยรู้ผิดชอบหรือไม่หรือเป็นสิ่งที่สังคมควรจะตำหนิเขาได้หรือไม่ความไม่รู้ผิดชอบของบุคคล อาจเกิดจากความบกพร่องลักษณะต่าง ๆ ทั้งเรื่องอายุจิตใจและความไม่รู้ข้อผิดถูก (ณัฐวัจน์ สุทธิโยธิน, ม.ป.ป., หน้า 22)

โครงสร้างความรับผิดทางอาญาของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์

ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์วางโครงสร้างความรับผิดทางอาญาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นการกระทำในสิ่งที่กฎหมาย (Actus Reus) และส่วนที่เป็นเจตนาร้ายหรือจิตใจที่ชั่วร้ายเจตนาร้าย

1. การกระทำความผิด หมายถึง การกระทำในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด จุดเริ่มต้นของการพิจารณาความรับผิดคือ จะต้องมีการกระทำเพราะกฎหมายอาญามุ่งลงโทษสิ่งที่เป็น การกระทำจะไม่ลงโทษสิ่งที่เป็นความคิดคำว่า การกระทำ (Actus) ตรงกับคำว่า Act หมายถึง การกระทำส่วน Reus ตรงกับคำว่า Wrong หมายถึง ความผิดการกระทำ (Actus) ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการ คือ อริยาบทพฤติการณ์ประกอบอริยาบทและผลของอริยาบทและ

พฤติการณ์ประกอบอริยาบทนั้นส่วนที่เรียกว่าความผิด (Reus) เป็นการพิจารณาว่าการกระทำนั้น มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็น “ความผิด” หรือไม่ซึ่งในที่นี่จะต้องพิจารณาตามบทบัญญัติของกฎหมาย ถ้าหากไม่มีกฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิดก็ถือว่าขาดองค์ประกอบของความผิดแล้วการพิจารณา ส่วนนี้เรียกว่า Reus

2. เจตนาร้าย คือ สิ่งที่บ่งบอกสถานะที่แท้จริงของจิตใจอันเกี่ยวกับจิตใจที่ชั่วร้าย (Evil mind) นอกจากนี้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ถือว่าเจตนาร้ายครอบคลุมทั้งส่วนที่เป็นการกระทำ โดยเจตนาและส่วนที่เป็นการกระทำโดยประมาทโดยรู้ตัว (Recklessness) (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, ม.ป.ป., หน้า 41)

ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ได้วางหลักการเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาที่เป็นหัวใจ สำคัญของโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญาไว้ 5 ประการ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2538) ดังนี้

1. การกระทำความผิด หมายถึง การกระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ
2. จิตใจที่ชั่วร้าย หมายถึง เจตนาของผู้กระทำที่มุ่งร้าย
3. ความสอดคล้องต้องกันระหว่างการกระทำและผล หมายถึง การพิจารณาว่าเจตนาที่ มุ่งร้ายนั้นมีความสอดคล้องต้องกันกับการกระทำหรือไม่
4. ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล หมายถึง การพิจารณาความเป็นเหตุเป็นผล ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำ โดยต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นมีความเกี่ยวข้องกับ ผลของการกระทำหรือไม่ อย่างไรผลของการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการกระทำนั้นหรือ ไม่เป็นผลโดยตรงหรือผลโดยอ้อม เปรียบเทียบได้กับสะพานเชื่อมระหว่างการกระทำและผล
5. ผลร้ายที่เกิดขึ้น หมายถึง ผลร้ายที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากการกระทำและ เจตนาร้ายนั้น

การพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีข้อสังเกตดังนี้

1. การกระทำ ตามหลักการพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาในระบบกฎหมาย คอมมอนลอว์นั้น จะเริ่มจากการพิจารณาส่วนที่เป็นการกระทำความคิดเสียก่อนว่าการกระทำนั้น เข้าข่ายเป็นการกระทำสิ่งผิดกฎหมายหรือไม่ หากพิจารณาได้ว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ ผิดกฎหมายแล้วจึงจะไปพิจารณาในขั้นต่อไปว่าผู้กระทำกระทำลงไปโดยมีจิตใจที่ชั่วร้ายหรือไม่ แต่หากกรณีปรากฏว่าเมื่อได้พิจารณาการกระทำในส่วนแรกแล้วพบว่าไม่เป็นความผิดหรือไม่ครบ องค์ประกอบความผิดในส่วน Actus Reus แล้วระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะไม่ไปพิจารณาส่วน ที่สองคือเรื่องจิตใจอีกต่อไปแม้ว่าผู้กระทำจะมีความพยายามที่จะกระทำความผิดให้สำเร็จก็ตาม เพราะถือว่าเมื่อการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดแล้วการพยายามกระทำความผิดจึงมีไม่ได้

2. เจตนาร้าย ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์หมายถึงสิ่งที่บ่งบอกถึงสถานะจิตใจที่ ชั่วร้ายของผู้กระทำซึ่งประกอบด้วยสองส่วนคือการกระทำโดยเจตนา (intention) และการกระทำ

โดยประมาทโดยรู้ตัว ส่วนเจตนาร้ายในระบบกฎหมายซีวิลลอว์โดยเฉพาะกฎหมายของประเทศเยอรมันคำว่า “เจตนา” จะประกอบด้วยสองส่วนคือการรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดและส่วนประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลแห่งการกระทำนั้นแต่คำว่า “ประมาท” (Bewusste Fahrlässigkeit) แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ การประมาทโดยรู้ตัว (Fahrlässigkeit) และการประมาทโดยไม่รู้ตัว (Unbewusste Fahrlässigkeit) เมื่อเทียบกับระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ “การกระทำโดยประมาทโดยรู้ตัว” จะเทียบได้กับคำว่า “ประมาท” (Bewusste Fahrlässigkeit) ในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, ม.ป.ป., หน้า 44 - 46)

โครงสร้างความรับผิดทางอาญาของประเทศไทย

กฎหมายอาญายึดมั่นในหลักการเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาที่เป็นสากลว่า

“Nullum crimen nulla poena sine lege” หรือแปลความเป็นภาษาอังกฤษว่า “No crime no punishment without law” หรือแปลความเป็นภาษาไทยว่า “ไม่มีความผิด ไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษ” ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 วรรคแรกบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, ม.ป.ป., หน้า 20) ประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์โดยการพิจารณาว่าบุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาหรือไม่นั้นประการแรกต้องดูว่าการกระทำของบุคคลนั้นครบ “องค์ประกอบ” ที่กฎหมายบัญญัติหรือไม่หากครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติแล้วก็ต้องดูต่อไปว่าการกระทำมีกฎหมายยกเว้นความผิดหรือไม่หากไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิดก็ต้องดูต่อไปว่ามีกฎหมายยกเว้นโทษหรือไม่เมื่อไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษก็มีหมายควมว่าบุคคลนั้นจะต้องรับผิดในทางอาญา

มาตรา 59 วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนาเว้นแต่จะได้กระทำความโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา”

มาตรา 59 วรรคท้าย บัญญัติว่า “การกระทำให้หมายควมรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้น โดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย”

ดังนั้น บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาต่อเมื่อการกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติการกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิดและการกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษซึ่งการกระทำ “ครบองค์ประกอบ” ที่กฎหมายบัญญัติ สามารถแยกได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. มีการกระทำ

คำว่า การกระทำ หมายความว่า การเคลื่อนไหวร่างกายหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก กล่าวคืออยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ โดยหลักแล้วการกระทำคือการเคลื่อนไหวร่างกาย ส่วนการกระทำโดยการไม่เคลื่อนไหวร่างกายนั้นถือเป็นข้อยกเว้น แยกออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ คือการกระทำโดยดเว้นและการกระทำโดยละเว้น (เกียรติจิธร วัจนะสวัสดี, 2551, หน้า 96)

2. การกระทำนั้นครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดในเรื่องนั้น ๆ แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

2.1 ผู้กระทำ แยกได้ 3 ประเภท ดังนี้

2.1.1 ผู้ที่ได้กระทำความผิดด้วยตนเองโดยตรง

2.1.2 ผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม ผู้ที่หลอกให้ผู้อื่นกระทำความผิด ผู้ถูกหลอกมีการกระทำแต่ขาดเจตนา ผู้ถูกหลอกมีการกระทำเพราะไม่ได้ถูกสะกดจิต ไม่ได้ละเมอแต่ผู้ถูกหลอกขาดเจตนา เพราะผู้ถูกหลอกไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิด

2.2 ผู้ร่วมในการกระทำความผิด ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

2.2.1 การกระทำ การกระทำของผู้กระทำจะต้องถึงขั้นที่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ผู้กระทำจึงจะต้องรับผิดชอบในทางอาญา

2.3 วัตถุประสงค์ของการกระทำคือ กรรมของการกระทำนั่นเอง หากไม่มีกรรมของการกระทำจะทำให้ขาดองค์ประกอบความผิด เช่น ลักทรัพย์ของตนเอง ฆ่าตัวตาย (เกียรติจิธร วัจนะสวัสดี, 2551, หน้า 127 - 145)

การกระทำนั้นครบองค์ประกอบภายในของความผิดในเรื่องนั้น

องค์ประกอบภายในตามหลักกฎหมาย คือ เรื่องเจตนาซึ่งเจตนาตามกฎหมายอาญาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1. เจตนาตามความเป็นจริง คือ เจตนาประสงค์ต่อผลและเจตนาข้อมเล็งเห็นผล 2. เจตนาโดยผลของกฎหมาย คือ เจตนาโดยพลาด

มาตรา 59 วรรคสอง บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนาได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือข้อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น”

- เจตนาประสงค์ต่อผล ทางคำราเรียกว่า “เจตนาโดยตรง” ประสงค์ต่อผลหมายความว่ามุ่งหมายจะให้เกิดผล ถ้าเกิดผลก็เป็นความผิดสำเร็จถ้าผลไม่เกิดก็เป็นผิดพยายาม

- เจตนาเล็งเห็นผล “เจตนาโดยอ้อม” คือเล็งเห็นว่าผลนั้นจะเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอนอนเท่าที่จิตใจของบุคคลในฐานะเช่นนั้นจะเล็งเห็นได้ (เกียรติจิธร วัจนะสวัสดี, 2551, หน้า 159 - 171)

มาตรา 60 บัญญัติว่า “ผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่งแต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไปให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่บุคคล ซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้นแต่ในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นเพราะฐานะของบุคคลหรือเพราะความสัมพันธ์

ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้ายมิให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น”

มาตรา 59 วรรคสามบัญญัติว่า “ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดจะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้”

- เจตนาโดยผลของกฎหมาย คือเจตนาโดยพลาด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 60 อธิบายได้ว่าที่จริงแล้วการกระทำเช่นนี้ ไม่เป็นเจตนาเพราะการพิจารณาว่าบุคคลใดกระทำโดยเจตนาหรือไม่ให้พิจารณาว่าบุคคลนั้นกระทำโดยเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเจตนายอมเล็งเห็นผลแต่เพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ที่ได้รับผลร้ายกฎหมายจึงให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนาจึงอาจเรียกได้ว่าเป็น “เจตนาโดยผลของกฎหมาย” นั่นเอง

แต่สำหรับบางมาตราองค์ประกอบภายในคือ ประมาท ซึ่งถือว่าเป็นข้อยกเว้น นอกจากนั้นความผิดบางประเภทแม้ผู้กระทำจะไม่เจตนาและไม่ประมาทผู้กระทำก็ต้องรับผิดซึ่งถือว่าเป็นข้อยกเว้นพิเศษจริง ๆ เท่านั้น (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 245-300)

ผลของการกระทำสัมพันธ์กับการกระทำ

ตามหลักในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล สาเหตุหากผลนั้นเป็นผลโดยตรงผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลนั้น หากไม่ใช่ผลโดยตรงก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามทฤษฎีเจือปนนั่นเอง เมื่อการกระทำนั้นได้กระทำจนครบองค์ประกอบความผิดแล้วก็ต้องมาพิจารณาว่ามีกฎหมายยกเว้นความผิดหรือไม่เช่น ประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องป้องกันมาตรา 68, การทำแท้งกรณีพิเศษมาตรา 305, การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตมาตรา 329 หรือแสดงความคิดเห็นหรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีในศาลมาตรา 331 เป็นต้นหากไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิดก็ต้องพิจารณาต่อไปว่ามีกฎหมายยกเว้นโทษหรือไม่ เช่น ประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องจำเป็นมาตรา 67, เด็กอายุไม่เกิน 7ปี และ 14 ปี มาตรา 73 และมาตรา 74, คนวิกลจริตมาตรา 65, ผู้มีเมามาตรา 66, ทำตามคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงานมาตรา 70, กระทำความคิดเกี่ยวกับทรัพย์ในบางความผิดระหว่างสามีภริยา มาตรา 71 วรรคแรกหากพิจารณาแล้วการกระทำนั้นครบองค์ประกอบความผิดและไม่มีเหตุยกเว้นความผิดและไม่มีเหตุยกเว้นโทษผู้กระทำนั้นก็ต้องรับผิดชอบในการกระทำที่ตนได้กระทำลงไป (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 88 - 93)

สรุปได้ว่าบุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาหรือไม่นั้น ประการแรกต้องดูว่าการกระทำของบุคคลนั้นครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติหรือไม่หากครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ก็ต้องดูต่อไปว่าการกระทำมีกฎหมายยกเว้นความผิดหรือไม่หากไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิดก็ต้องดูต่อไปว่ามีกฎหมายยกเว้นโทษหรือไม่เมื่อไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษก็มีความหมายว่าบุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบในทางอาญา ดังนั้นในความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาตามมาตรา 288 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตามมาตรา 4 แห่ง

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ผู้กระทำจะมีความผิด และต้องรับโทษต่อเมื่อการกระทำครบหลักเกณฑ์ตามเงื่อนไขของโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญา ฉะนั้นแล้วกรณีที่ภรรยาถูกสามีกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจนเกิดเป็นอาการ “Battered Wife Syndrome” หรือ BWS และส่งผลให้ภรรยาจำต้องลุกขึ้นสู้เพื่อตอบโต้กลับต่อความรุนแรงอันเป็นเหตุให้สามีเสียชีวิตในที่สุด ภรรยาจะมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาตามประมวลกฎหมาย อาญามาตรา 288 หรือมาตรา 289(4) จากความเห็นของนักวิชาการและผู้วิจัยเองเห็นว่าไม่เป็นการ ยุติธรรมหากจะพิจารณาเพียงว่าผู้ใดเป็นคนฆ่าคงไม่เพียงพอแต่กระบวนการยุติธรรมควรลงลึกถึง ประเด็นความรุนแรงในครอบครัวด้วย เพราะกรณีดังกล่าวแตกต่างจากการฆ่าคนตายโดยทั่วไปซึ่ง กระบวนการยุติธรรมยังเข้าไม่ถึงความละเอียดของประเด็นความรุนแรงในครอบครัว จึงควรบรรจุ ความรุนแรงในครอบครัวด้วยอาการ “Battered Wife Syndrome” หรือ BWS เข้าไปประกอบการ พิจารณา ดังจะได้ศึกษาต่อไป

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ Battered Women Syndrome (BWS)

ในไทยและต่างประเทศ

ในระบบปิตาธิปไตยหรือระบบชายเป็นใหญ่ได้เข้าครอบงำในทุกมิติของชีวิตรวมไปถึงการปกครองและรัฐ ทำให้กฎหมายนโยบายต่าง ๆ และวัฒนธรรมเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ชายและเอาเปรียบผู้หญิงโดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฆ่าคู่ครอง ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับการข่มขืนภรรยาเดิม ไม่มีกฎหมายที่คุ้มครองภรรยาที่ถูกสามีข่มขืน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้สามีสามารถข่มขืนภรรยาได้โดยไม่ผิดกฎหมายแต่ต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมายให้คุ้มครองภรรยาที่ถูกสามีข่มขืนแต่ระบบชายเป็นใหญ่ ยังคงครอบงำความคิดของคนในสังคมผู้ชายก็ยังเชื่อว่าตนเองสามารถมีเพศสัมพันธ์กับภรรยาได้ตามที่ปรารถนา ดังนั้นการข่มขืนภรณาก็ยังคงเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน และกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงต่อภรรยาโดยรัฐได้กำหนดกฎหมายคุ้มครองผู้หญิงจากการถูกระงับความรุนแรงแต่ในความเป็นจริงแล้วการบังคับใช้กฎหมายในสังคมยังคงมีช่องว่าง แม้ว่าจะมีกฎหมายแล้วแต่เจ้าหน้าที่และคนในสังคมยังคงยอมรับและเพิกเฉยต่อการใช้ความรุนแรงต่อภรรยา โดยมองว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัวบุคคลภายนอกไม่ควรยุ่งเกี่ยว ดังนั้น การใช้ความรุนแรงต่อภรรยาจึงยังดำรงอยู่ (วิลาวัณย์ ซาดา, 2556, หน้า 88 - 89)

จากสถิติความรุนแรงในครอบครัวพบว่า“สามีฆ่าภรรยา” สถิติสูงกว่า “ภรรยาฆ่าสามี” และจากสถิติการที่ภรรยาฆ่าสามีจะพบว่า ส่วนใหญ่จะมีสาเหตุการถูกทำร้ายร่างกายมาเป็นเวลานานจนวันหนึ่งทนไม่ไหวต้องลุกมาปกป้องตัวเอง (อึ้ง!! เปิดสถิติความรุนแรง “สามีฆ่าภรรยา” มากกว่า “ภรรยาฆ่าสามี” นักสิทธิสตรีแนะ 5 ข้อแก้ปัญหาได้อยู่หมัด, 2559) นอกจากนี้กรณีความรุนแรงในครอบครัวจากงานวิจัยยังพบว่า ผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายมาอย่างต่อเนื่องยาวนานจะมีอาการทางจิตและตอบโต้กลับด้วยความรุนแรงได้ และอาจต้องตกเป็น“ฆาตกร”ในที่สุด กรณีตัวอย่างที่เป็นข่าวล่าสุดในหน้าหนังสือพิมพ์ทุกฉบับและออกอากาศในสถานีข่าวทุกช่อง คือข่าวการจ้างวานฆ่าสามีของแพทย์หญิงนิธวี ภูเจริญยศ (หมอนิ่ม) โดยเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ศาลมีนบุรีได้มีคำพิพากษาให้ประหารชีวิตแพทย์หญิงนิธวี ภูเจริญยศ (หมอนิ่ม) จากการที่เป็น ผู้ว่าจ้างให้ฆ่านายจักรกฤษณ์ หรือเอ็กซ์ พณิชย์ผาดิกรรม อดีตนักกีฬายิงปืนทีมชาติไทยซึ่งเป็นสามีของตนเอง โดยมีมูลเหตุจูงใจจากการถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจจากผู้เป็นสามีมานาน ไม่ว่าจะเป็นการพาผู้หญิงอื่นมาค้างที่บ้าน การไม่ให้เกียรติผลักรัศมีแพทย์หญิงนิธวีหรือหมอนิ่มและทำทนายให้เลิกกันต่อหน้าผู้หญิงอื่นซึ่งมีความสัมพันธ์กับนายจักรกฤษณ์ (“ผู้หญิง” ฆ่า “สามี” เหตุถูกข่มเหง อ่างลัดไทย..ได้ใหม่, 2559)

ดังนั้นจากสถิติข่าวและงานวิจัยจะเห็นได้ว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่ง การถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลายาวนานจนสุดท้ายเหยื่อต้องกลับกลายเป็นอาชญากรเสียเองจะไม่ยุติธรรมสำหรับผู้หญิงเสียเท่าใดนัก จากงานวิจัยระบุว่าผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายมาอย่างต่อเนื่องยาวนานจะมีอาการทางจิตอย่างหนึ่งที่เรียกว่า Battered Wife Syndrome หมายถึง ลักษณะอาการที่เกิดกับภรรยาที่ถูกสามีทำร้ายซ้ำแล้วซ้ำอีกจนส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ อาจเกิดภาวะซึมเศร้า สูญเสียคุณค่าในตัวเองหรือก้าวร้าว และตอบโต้กลับด้วยความรุนแรงได้ หากมองไม่เห็นทางออกอื่น การที่ภรรยาตกอยู่ในอาการ Battered Wife Syndrome (BWS) และกลายเป็นฆาตกรฆ่าสามีตัวเอง จึงถือว่าเป็นการก่ออาชญากรรมโดยมีมูลเหตุที่เป็นความกดดันทางจิตใจ แม้จะมีความพยายามรณรงค์ให้ผู้หญิงเลิกอดทน ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทนเพราะรักหรือทนเพื่อลูกก็ตามเพราะการทนไม่ใช่คำตอบและอาจเสี่ยงเป็นอาชญากรเสียเองเมื่อความอดทนถึงขีดสุด เพราะสุดท้าย “ภรรยา” ก็กลายเป็น “ฆาตกร” ฆ่าสามีตัวเอง ต้องถูกดำเนินคดีและรับโทษตามกฎหมาย (“Battered Wife Syndrome” ภาวะผู้หญิงถูกกดดันจนต้องฆ่า, 2559)

ในต่างประเทศภรรยาฆ่าสามีอาจยกอาการ BWS ต่อสู้เพื่อเป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือเหตุผลโทษได้มีหลายคดีที่ยอมรับอาการ BWS เป็นข้อต่อสู้ในคดีลักษณะดังกล่าวเพื่อยกเว้นความผิดหรือลดโทษโดยอาจเป็นการป้องกันตัวหรือไม่สามารถควบคุมตนเองได้ (บันดาลโทสะ) หรือขอลดหย่อนความรับผิดชอบ เช่น ประเทศแคนาดายอมรับฟังอาการ BWS เป็นในข้อต่อสู้ของจำเลยผู้ซึ่งเป็นภรรยาและฆ่าสามีผู้ทำร้ายร่างกายเป็นระยะเวลานานในประเทศออสเตรเลีย การอ้างอาการ BWS เป็นการป้องกันตัวในออสเตรเลียไม่นับประสบความสำเร็จเท่าใดนักต่อมาไม่นานมีการยกอาการ BWS เป็นข้อต่อสู้ในคดีหญิงฆ่าสามี โดยขอลดโทษอันเนื่องมาจากการกระทำไปโดยบันดาลโทสะและการต่อสู้ประสบความสำเร็จ ส่วนในประเทศอังกฤษยอมรับฟังอาการ BWS เป็นในข้อต่อสู้ของจำเลยในแต่ละคดีแตกต่างกันเช่นป้องกันตนเอง (Self-defense) ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ (Loss of control) แต่เดิมเรียกว่าบันดาลโทสะ (Provocation) หรือเป็นเหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ (Diminish responsibility)แล้วแต่กรณี และในประเทศสหรัฐอเมริกายกอาการ BWS เป็นข้อต่อสู้ในคดีที่ภรรยาฆ่าสามีโดยข้อต่อสู้อาการ BWS แบ่งเป็น 2 กรณี คือ ป้องกันตัว และบกพร่องทางจิตใจ (ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 124) แต่ประเทศไทยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้หญิงที่ก่อความรุนแรงกับสามีต้องพิจารณาตามหลักการป้องกันตัวหรือบันดาลโทสะหรือวิกลจริตจิตบกพร่อง เป็นต้น โดยผู้วิจัยมีความสนใจในประเด็นนี้ โดยจะศึกษากรณี BWS ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาเนื่องจากทั้งสองประเทศมีพัฒนาการของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายไทยต่อไป

ประเทศไทย

การที่ภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น ย่อมไม่อาจปฏิเสธได้ว่าถือเป็นความรุนแรงในครอบครัวอย่างหนึ่ง ซึ่งในประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ใช้บังคับเฉพาะในกรณีคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ที่มาและเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติรับรองให้เด็กเยาวชนสตรีและบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมแต่กระนั้นปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวก็ยังคงเกิดขึ้นในสังคมและหากพิจารณาถึงลักษณะของปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวพบว่า เป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิดมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายหรือการใช้ความรุนแรงระหว่างบุคคลทั่วไปการใช้มาตรการทางอาญาในการลงโทษผู้กระทำผิดเพียงอย่างเดียวจึงอาจไม่เพียงพอในการที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีก

ด้วยเหตุนี้เองการมีมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงเป็นมาตรการที่มีความจำเป็นทั้งนี้ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำตลอดจนให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการเยียวยาความเสียหายได้ทันเวลาที่และหากพิจารณาถึงมาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาพบว่าเป็นมาตรการที่มีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวการใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามายังบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงขาดความยืดหยุ่นไม่เหมาะสมดังนั้นการมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงมีความเหมาะสมกว่าการใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาเพราะสามารถกำหนดรูปแบบวิธีการและขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไปทั้งยังสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จึงถูกตราขึ้นเพื่อใช้บังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหากพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.) พบว่าพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดมาตรการที่สะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายซึ่งมีความสำคัญ 3 ประการด้วยกัน (ธีระญา ปราบปราม, 2557, หน้า 174) ดังนี้ประการที่

1. เจตนารมณ์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวประการที่ 2. เจตนารมณ์เพื่อปกป้องคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประการที่ 3. เจตนารมณ์เพื่อรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว

สรุปที่มาและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 นั้นก็เพื่อผดุงสัมพันธ์ภาพและความสัมพันธ์ในครอบครัวให้ดีดังเดิม เป็นกรณีของรัฐยื่นมือหรือเป็นกลไกเข้าไปช่วยเหลือปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยมีรูปแบบวิธีการและขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป ทั้งนี้เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้

ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว

มาตรา 4* แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 สามารถแยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

องค์ประกอบความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว

1. ผู้ใด
2. กระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว**
3. ต่อบุคคลในครอบครัว***
4. โดยเจตนา

* มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

“ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอื่น หากการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ด้วย ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้”

** มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

“ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายจิตใจหรือสุขภาพหรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจหรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัวหรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคล ในครอบครัวต้องทำการไม่กระทำการหรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

*** มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

“บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า คู่สมรสคู่สมรสเดิมที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสบุตรบุญธรรมสมาชิกในครอบครัวรวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

ผลในทางกฎหมายเมื่อผู้กระทำผิดได้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด แต่ความผิดตามมาตรา ๓๑๖ เป็นความผิดอันยอมความได้และหากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นการทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ซึ่งโดยปกติเป็นคดีอาญาแผ่นดินยอมความไม่ได้ กฎหมายฉบับนี้ก็บัญญัติให้ความผิดฐานดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ถ้าวินิจฉัยผิดอื่นนอกเหนือจากความผิดฐานทำร้ายร่างกาย มาตรา ๒๙๕ ก็จะไม่มีความผิดแต่ประการใด ยังคงต้องใช้การดำเนินคดีอาญาปกติ (เฉลิมวุฒิ สารกิจ, ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ตาม มาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้คำนิยามของคำว่า "ความรุนแรงในครอบครัว" ไว้อย่างกว้างและมาตรา ๔ วรรคแรกได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับนั้นหากพิจารณาเพียงเท่านี้เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายเป็นเรื่องง่าย แต่เมื่อพิจารณาตามมาตรา ๔ วรรคสองแล้ว กฎหมายได้บัญญัติว่า "ให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบเลือนความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น" จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว เข้าใจได้ว่าแม้ผู้กระทำจะเป็นผู้กระทำความผิดตามนัย มาตรา ๔ และต้องความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นด้วย โดยความผิดตามกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นนั้น มีอัตราโทษจำคุกหรือปรับที่สูงกว่าอัตราโทษตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้กระทำยังคงต้องรับผิดตามที่กฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นบัญญัติไว้ด้วยตนเอง จึงกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ อาจไม่เกิดผลในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยให้โอกาสผู้กระทำผิดกลับตัวยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ หากว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องรับผิดตามกฎหมายอื่นซึ่งอาจต้องรับโทษจำคุกกรณีจึงมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า ความผิดตามกฎหมายใดหรือฐานใดบ้างที่สามารถบังคับใช้ร่วมกับพระราชบัญญัตินี้อย่างได้ผลเป็นรูปธรรม เมื่อพิจารณาตามความใน มาตรา ๔ วรรคสองซึ่งบัญญัติต่อมาว่า "หากการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดฐาน ทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ด้วยให้เป็นความผิดอันยอมความได้" เห็นว่าการบัญญัติให้ความผิดตามมาตรา ๒๙๕ ดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้นั้น กฎหมายมุ่งหมายที่จะบังคับใช้กฎหมายนี้ให้เกิดผลเพื่อยุติหรือบรรเทาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว แต่สำหรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่นซึ่งไม่มีบทบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ กรณีจึงอาจไม่ยุติหรือบรรเทาเหตุความรุนแรงในครอบครัวสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้ได้ เพราะหากผู้กระทำต้องรับโทษจำคุกตามที่กฎหมายนั้น ๆ บัญญัติไว้ ย่อมไม่เกิดประโยชน์ที่จะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ปฏิบัติเพื่อยุติหรือบรรเทาเหตุความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าฐานความผิดที่จะบังคับใช้ตามพระราชบัญญัตินี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๑, ๒๙๕ หรือฐานอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกเพียงไม่เกินอัตราโทษตามมาตรา ๔ หรือ ฐานความผิดที่แนวคำพิพากษาศาลฎีกาของศาลไม่พิพากษา

ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดหรือฐานความผิดที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความ ได้เท่านั้น (รพีพรรณ ชัยวิเศษศักดิ์ และประณม ถวัลย์ลาภา, ม.ป.ป.)

ฉะนั้นในกรณีความผิดเกี่ยวกับชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 และมาตรา 289 ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษสูงและเป็นความผิดอันไม่อาจยอมความได้ จึงไม่ใช่ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และผู้กระทำความผิดต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาต่อไป ดังนั้นในกรณีกรรหาย่าสามีนั้นเนื่องจากถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กรรยาจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 และมาตรา 289 ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าในการดำเนินคดีในกรณีดังกล่าว แม้จะไม่ใช่ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวก็ตาม แต่เห็นว่าการกระทำ ความผิดเกิดจากความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นจึงควรนำเอาขั้นตอนและวิธีการของ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาใช้บังคับในกรณี ดังกล่าวด้วยซึ่งจะได้วิเคราะห์ในบทที่ 4 ต่อไป

ประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความผิดและโทษ โดยบัญญัติการกระทำอันเป็น ความผิดอาญาและกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น

วัตถุประสงค์กฎหมายอาญาคือ คุ้มครองส่วนได้เสียของสังคมให้พ้นจากการประทุษร้าย ต่างๆกฎหมายอาญาจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมกล่าวคือ กฎหมายอาญามี ความมุ่งหมายในอันที่จะบังคับให้บุคคลประพฤติในสิ่งที่สังคมปรารถนาและป้องกันมิให้มีการ ประพฤติในสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของสังคมและเนื่องจากบทบัญญัติในกฎหมายอาญามีลักษณะ ในทางลงโทษกรรมชั่วมิใช่บำเหน็จต่อกรรมดี ฉะนั้นกฎหมายอาญาจึงเน้นในเรื่องการป้องกัน กรรมชั่วยิ่งกว่าสนับสนุนกรรมดี ปรัชญาของกฎหมายอาญาที่มุ่งจะคุ้มครองป้องกันส่วนได้เสีย ต่าง ๆ ของสังคมให้พ้นจากการประทุษร้ายโดยถือเกณฑ์ความประพฤติในระดับหนึ่งจึงเป็น มูลฐานของความผิดในกฎหมายอาญานั่น ๆ (วิสาร พันธนะ และลาวัลย์ หอนพรัตน์, ม.ป.ป., หน้า 11)

วัตถุประสงค์ในการลงโทษอาญากล่าวได้เป็น 4 กลุ่ม คือ 1. เพื่อเป็นการแก้แค้น การกระทำความผิด 2. เพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน 3. เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม และ 4. เพื่อปรับปรุงและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

กลุ่มที่ 1 การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนหรือชดเชยความผิด

1. การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้น (Punishment as a retribution, retaliation or revenge)

นับว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่ใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีมาแต่สมัยโบราณและแพร่หลายที่สุด

แม้กระทั่งในปัจจุบันระบบการลงโทษแบบตาต่อตาฟันต่อฟันก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของการลงโทษ เพื่อเป็นการแก้แค้น ซึ่งกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าผู้กระทำความผิดสมควรได้รับการตอบโต้ด้วยการลงโทษอย่างสาสมกับความผิดที่ได้กระทำขึ้น เช่น ผู้ที่มาผู้อื่นตายโดยเจตนาที่สมควรจะได้รับการลงโทษให้ตายตกไปตามกัน ทั้งนี้เพื่อนำให้เห็นผลกรรมที่ได้กระทำไว้ต่อผู้อื่น

2. การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทนหรือชดเชยความผิด (Punishment as a expiation or atonement) การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทนหรือชดเชยความผิดก็เป็นเหตุผลที่เก่าแก่พอ ๆ กับการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้น ตามวัตถุประสงค์นี้ผู้กระทำความผิดจะต้องชดเชยความผิดด้วยความทุกข์ทรมาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการลงโทษได้กระทำต่อหน้าสาธารณชนวัตถุประสงค์ของการลงโทษนี้ก็จะมากยิ่งขึ้น

กลุ่มที่ 2 การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน (Punishment as a deterrence or restraint or prevention) การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน เพิ่งจะมีขึ้นในศตวรรษที่ 18 ตามแนวความคิดของนักอาชญาวิทยาแห่งสำนักคลาสสิกซึ่งมี ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) เป็นผู้นำได้กล่าวไว้ว่าเจตนาของการลงโทษไม่ควรจะเป็นการทรมานผู้กระทำความผิดหรือชดเชยความผิด แต่ควรจะเป็นการป้องกันบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้นและการลงโทษที่ยุติธรรมควรมีอัตราความรุนแรงพอเพียงที่จะยับยั้งบุคคลอื่น ๆ การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้ก็เพื่อจะทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบและเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดอีกต่อไป อีกประการหนึ่งก็เพื่อเป็นการเตือนมิให้คนอื่น ๆ ทำตามอย่างผู้กระทำความผิดเพราะจะถูกลงโทษเช่นเดียวกัน

กลุ่มที่ 3 การลงโทษเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม (Punishment as a protection of society or an incapacitation) การลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันสังคมเริ่มขึ้นเมื่อมีการนำเอาวิธีการลงโทษจำคุกมาใช้ แต่ก่อนหน้านี้อการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นเพื่อเป็นการทดแทนและเพื่อเป็นการยับยั้งมิให้อยู่เป็นอันมาก เช่น ในการกำจัดศัตรูทางการเมือง ผู้มีอำนาจปกครองนครเทศนักโทษการเมืองหรืออาจกำจัดด้วยวิธีการประหารชีวิตหรือขังในห้องใต้ดิน

กลุ่มที่ 4 การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงหรือแก้ไขฟื้นฟู (Punishment as a means of reformation or rehabilitation) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงผู้กระทำความผิดโดยการใช้โทษจำคุกมีที่มาจากทฤษฎีการลงโทษของนักอาชญาวิทยาสำนักคลาสสิก เหตุผลก็มีอยู่ว่าการลงโทษมีแนวโน้มที่จะปรับปรุงผู้กระทำความผิดและอาจจะปรับปรุงแก้ไขได้สำเร็จ โดยการก่อให้เกิดความกลัวว่าจะมีการลงโทษซ้ำอีก โดยการก่อให้เกิดความสำนึกว่าอาชญากรรมให้ประโยชน์ไม่คุ้มกับโทษหรือโดยการทำลายนิสัยต่าง ๆ ที่อาชญากรได้สร้างขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าโทษเป็นการจำคุกระยะยาว ผู้กระทำความผิดก็จะไม่มีโอกาสแสดงนิสัยเหล่านั้น ส่วนการลงโทษเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูมีที่มาจากทฤษฎีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดของนักอาชญาวิทยาสำนักโพซิทีฟ ด้วยวิธีการ

แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มในแบบต่าง ๆ (สุพจน์ สุโรจน์, ม.ป.ป., หน้า 148 - 150)

สรุปกฎหมายแต่ละฉบับย่อมมีเจตนารมณ์ที่แตกต่างกันออกไปตามแต่วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของกฎหมายฉบับนั้น ๆ ว่าออกมาเพื่อสิ่งใด ในส่วนกฎหมายอาญานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองส่วนได้เสียของสังคมให้พ้นจากการประทุษร้ายต่าง ๆ รัฐจึงต้องเข้ามาบีบหนทางควบคุมการกระทำของบุคคลเพื่อความสงบสุขในสังคม นอกจากนั้นวัตถุประสงค์ในการลงโทษยังมีความสำคัญและจำเป็นเพราะเป็นมาตรการที่มีต่อผู้กระทำความผิดทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้แค้นการกระทำความผิด เพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม และเพื่อปรับปรุงและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดี จึงกล่าวได้ว่ากฎหมายอาญาเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม

ฐานความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องกับ Battered Women Syndrome (BWS)

นอกจากที่ได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายและทฤษฎีของ Battered Women Syndrome (BWS) ไว้แล้วในบทที่ 2 แล้วนั้น ในประเทศไทยในทางจิตวิทยากรรมสุขภาพจิตได้ให้ความสำคัญและให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่มีอาการ Battered Woman Syndrome หรือ BWS โดยมีการวินิจฉัยในทางด้านจิตเวชถึงอาการผิดปกติทางจิต โดยมีเกณฑ์การพิจารณาภาวะสะเทือนขวัญหลังเหตุการณ์รุนแรง (Posttraumatic Stress Disorder: PTSD) (กรมสุขภาพจิต, 2547) โดยผู้หญิงหรือภรรยาที่ถูกสามีทำร้ายมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานได้รับผลกระทบต่อร่างกายเช่นมีรอยฟกช้ำตามร่างกาย อวัยวะภายในบอบช้ำและได้รับความกระทบเทือนทางจิตใจเช่นเกิดความเครียดมีการซึมเศร้าเป็นต้นในประเทศไทยมีการศึกษาผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวและพยายามจะให้ความช่วยเหลือโดยพยายามจะนำ Advocacy program ที่ให้ความช่วยเหลือสตรีที่ถูกสามีทำร้ายร่างกาย โดยมุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือของความต้องการของสตรีแต่ละรายโดยสตรีเหล่านี้อาจกลับหรือไม่กลับไปอยู่กับสามีก็ได้มาใช้ในประเทศไทยโดยการช่วยเหลือตามโครงการนี้จะใช้ลักษณะอาการของ BWS ที่จัดว่าเป็น Post-traumatic Stress Disorder (PTSD) ประเภทหนึ่งเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การวินิจฉัยสตรีที่ต้องการความช่วยเหลือ (สุนีรัตน์ จันทร์ศรี, อัจฉราพร สิริหิรัญวงศ์ และอติทยา พรชัยเกตุโอวอง, 2552, หน้า 19 – 28 อ้างถึงใน ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 131)

การฆ่าหรือการฆาตกรรมจัดเป็นการกระทำความผิดหนึ่งในทางกฎหมายซึ่งในกฎหมายของประเทศไทยการฆ่าจัดเป็นการกระทำความผิดต่อชีวิต โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาในภาค 2 อันเป็นภาคความผิดที่ปรากฏในลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายหมวด 1 ตามความผิดต่อชีวิตมีทั้งหมด 7 มาตราคือตั้งแต่มาตรา 288 ถึงมาตรา 291 โดยมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 288 ผู้ใดฆ่าผู้อื่นต้องระวางโทษประหารชีวิตจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

มาตรา 289 ผู้ใด

(1) ฆ่าบุพการี

(2) ฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่

(3) ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่บุคคลนั้นจะช่วยหรือได้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว

(4) ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

(5) ฆ่าผู้อื่นโดยทรนินหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย

(6) ฆ่าผู้อื่นเพื่อเตรียมการหรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่นหรือ

(7) ฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอา หรือเอาไว้ ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่นเพื่อปกปิดความผิดอื่นของตน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดที่ตนได้กระทำไว้

ซึ่งลักษณะการกระทำผิดทั้ง 7 ประการนี้ต้องระวางโทษประหารชีวิต(ประมวลกฎหมายอาญา)ในกรณีที่กรรมาช่าสามิต้องบังคับตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 หรือ มาตรา 289 (4)แล้วแต่กรณี

คุณธรรมทางกฎหมายความผิดฐานฆ่าคนตาย

คุณธรรมทางกฎหมายเป็นทฤษฎีทางกฎหมายอาญาที่พัฒนาขึ้นในเยอรมันมาช้านานแล้ว โดยนักกฎหมายเยอรมันได้เรียกคุณธรรมทางกฎหมายว่า Rechtsgut หากแต่เพิ่งจะมาเป็นที่รู้จักกันในหมู่นักกฎหมายเอง โกลอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. 2002 นี้เอง โดยนักกฎหมายเอง โกลอเมริกาเรียกว่า Rechtsgutstheorie หรือ หลักแห่งการทำร้าย (Harm principle) สำหรับในประเทศไทยเป็นระยะเวลาร่วมศตวรรษแล้วที่นักกฎหมายไทยรู้จักคำว่าคุณธรรมทางกฎหมายอาญา ซึ่งในการแปลคำว่า Rechtsgut เป็นภาษาไทย ศ.ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ ได้แปลไว้ว่า นิติสมบัติ และนักกฎหมายในยุคต่อมาได้แปลเสียใหม่ว่า คุณธรรมทางกฎหมายอาญา อันเป็นถ้อยคำที่แพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน หลักการมีอยู่ว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์จะเป็นปกติสุขได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์ทุกคนเคารพและไม่ละเมิดประโยชน์ในการอยู่ร่วมกัน ประโยชน์ดังกล่าวจึงเป็นพื้นฐานแห่งปทัสถาน (Norm) และความผิดอาญาก็มาจากปทัสถานเหล่านั้น จึงอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า กฎหมายอาญามีขึ้นเพื่อธำรงประโยชน์ในการอยู่ร่วมกัน ฉะนั้นคุณธรรมทางกฎหมายอาญาแท้จริงแล้วก็คือประโยชน์ที่กฎหมายอาญามุ่งประสงค์จะคุ้มครอง จึงกล่าวได้ว่าคุณธรรมทางกฎหมายมีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องพิจารณาว่าคุณธรรมทางกฎหมายอย่างใดที่ผู้กระทำอาจอ้างป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายได้ หรือใช้ในการวินิจฉัยว่าผู้ใดเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา และนอกจากนั้นยังใช้ในการพิจารณาว่าสิ่งใดอาจให้ความยินยอมได้ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าคุณธรรมทางกฎหมายมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จน

อาจกล่าวได้ว่าคุณธรรมทางกฎหมายคือ ‘หัวใจ’ของกฎหมายอาญาอย่างแน่แท้ (วัลภ์ วิเศษสุวรรณ, 2557)

คุณธรรมทางกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม (Universal rechtsgut) มุ่งคุ้มครองสังคมให้เกิดความเป็นระเบียบความสงบและความยุติธรรมในสังคมเช่นการจรรยาบรรณคุ้มครองแรงงานการรักษาสภาพความแท้ของเงินตราลักษณะของกฎหมายประเภทนี้ปัจเจกบุคคลจะสละความคุ้มครองโดยการสมัครใจยินยอมไม่ได้ความยินยอมดังกล่าวขัดต่อความสงบเรียบร้อย

2. คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนตัว (Individual rechtsgut) เช่นชีวิตร่างกายเสรีภาพกรรมสิทธิ์ถ้ากฎหมายมุ่งคุ้มครองเอกชน โดยส่วนตัวอย่างแท้จริงผู้กระทำอาจยกเอาความยินยอมของผู้เสียหายมาเป็นข้ออ้างเพื่อลบล้างความผิดได้แต่ในกรณีที่กฎหมายมิได้มุ่งคุ้มครองเพียงเอกชนเท่านั้นหากแต่ยังคุ้มครองสังคมด้วยแล้วความยินยอมของผู้เสียหายย่อมไม่ลบล้างความผิดของผู้กระทำ (พิชัยศักดิ์ หรยางกูร และนริศรา แดงไผ่, ม.ป.ป., หน้า 3 - 18)

ฉะนั้นคุณธรรมทางกฎหมายอาญาแท้จริงแล้วก็คือ ประโยชน์ที่กฎหมายอาญามุ่งประสงค์จะคุ้มครอง โดยนักกฎหมายจะต้องพิจารณาจากตัวบทว่าแท้แล้วกฎหมายอาญามาตรา นั้น ๆ มุ่งประสงค์จะคุ้มครองสิ่งใด ในกรณีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาตามมาตรา 288 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษ...” มาจากบทที่สามที่ว่าเป็นการไม่สมควรที่จะฆ่ามนุษย์ เพราะชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่พึงหวงแหน ดังนั้นประโยชน์ที่กฎหมายมุ่งประสงค์จะคุ้มครองก็คือ “ชีวิตมนุษย์” คุณธรรมทางกฎหมายของมาตรา 288 จึงเป็นชีวิตมนุษย์นั่นเอง (วัลภ์ วิเศษสุวรรณ, 2557) นอกจากนี้ความผิดเกี่ยวกับชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นความผิดอันมีอาชญากรรมได้ เพราะการกระทำดังกล่าวแม้ได้กระทำโดยตรงต่อเอกชนให้ได้รับอันตรายเสียหายก็ตาม แต่การกระทำผิดนั้นก็ยังได้ชื่อว่ากระทบกระเทือนต่อมหาชนเป็นส่วนรวมเพื่อความสงบสุขและความสงบเรียบร้อยของสังคมรัฐต้องเข้าดำเนินการป้องกันและปราบปรามได้เองโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมาร้องทุกข์ซึ่งจะเรียกความผิดในลักษณะนี้ว่าความผิดอาญาแผ่นดิน (วิระเดช บุญเพิ่ม, ม.ป.ป., หน้า 254)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ด้วยอาการ Battered Women Syndrome (BWS)

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการตื่นตัวเรื่องของสิทธิสตรีที่ถูกสามีทำร้ายและมีการให้ความช่วยเหลือตามที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นแต่การนำอาการ BWS เป็นข้อต่อสู้ในคดียังไม่พบว่ามีคดีโดยอาการดังกล่าวเป็นข้อต่อสู้ทางคดีแต่อย่างใดอย่างไรก็ดีประเทศไทยเริ่มมีการกล่าวถึงอาการ BWS ในวงการกฎหมายเช่นในโครงการนิติศาสตร์เสวนาครั้งที่ 2/2556 เรื่อง “บทบาทของศาลยุติธรรมกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสตรีเด็กและบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว” (สถาบันวิจัยและพัฒนาศักดิ์สำนักงานศาลยุติธรรม, 2555, หน้า 5) มีการเสวนาโดยได้มีการกล่าวถึง

อาการ BWS ในต่างประเทศที่ใช้เป็นข้อต่อสู้ในคดีได้โดยเปรียบเทียบกับประเทศไทยที่พิจารณาตามเหตุป้องกันตนเองและบันดลโทสะแล้วแต่กรณี นอกจากนี้สำนักงานศาลยุติธรรมร่วมกับทาง UN Women พยายามจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ของผู้พิพากษาในส่วนของกฎหมายต่างประเทศซึ่งมีแนวคิดเรื่อง “Battered Woman Syndrome” กับการบันดลโทสะมาใช้เพื่อลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ซึ่งพัฒนาการระบบกฎหมายไทยยังก้าวไม่ถึงกับการนำ BWS มาใช้เป็นเหตุบรรเทาโทษโดยให้ความสำคัญกับผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจนการตอบโต้สามีเป็นเสมือนฟางเส้นสุดท้ายนั่นเอง (ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 132)

เหตุยกเว้นความผิด

เหตุยกเว้นความผิดของไทยมีมาตั้งแต่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งมีบทบัญญัติคล้ายกับกฎหมายอาญาในปัจจุบันคือ เหตุยกเว้นความผิดได้แก่การป้องกัน โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีแนวคิดมาแต่อดีตที่ว่าถ้าผู้กระทำ ไม่มีนิสัยเป็นโจรหรือเป็นคนชั่วร้ายเมื่อได้กระทำความผิดเพราะต้องป้องกันตัวเองหรือผู้อื่น ผู้กระทำก็ไม่สมควรมีความผิดโดยกฎหมายไม่ต้องการให้ผู้เสียหายต้องทนเช่นนั้น ถ้ามีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายและเป็นภัยอันตรายใกล้ถึงตัวถ้ากระทำไปพอสมควรเพื่อปกป้อง ชีวิตร่างกายทรัพย์สินของตนหรือของผู้อื่น ผู้กระทำอ้างการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายได้ เหตุยกเว้นความผิดในปัจจุบันมีบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาและตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ได้แก่ การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 68 และความยินยอมให้กระทำ (ลาวัลย์ หอนพรัตน์. ม.ป.ป., หน้า 10)

มาตรา 68 “ผู้ใดจำต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตน หรือของผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายและเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุการณ์กระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด” หลักความยินยอมดังกล่าวนี้แม้ไม่มีบทบัญญัติไว้โดยตรงในประมวลกฎหมายอาญาแต่ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1403/2508 วางหลักว่า “มีหลักทั่วไปยกเว้นความผิดอาญาอยู่ว่า ความยินยอมอันบริสุทธิ์ของผู้เสียหายให้ผู้ใดกระทำการที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดนั้น ถ้าความยินยอมนั้นไม่ขัดต่อความสำนึกในศีลธรรมอันดี และมีอยู่จนถึงขณะกระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดนั้นแล้ว ความยินยอมนั้นเป็นข้อยกเว้นมิให้การกระทำนั้นเป็นความผิดขึ้นได้”

จึงกล่าวได้ว่าศาลฎีกาได้ขยายหลักความยินยอมเป็นบรรทัดฐานไว้ดังนี้

(1) เป็นความยินยอมอันบริสุทธิ์หมายความว่าไม่ถูกหลอกลวงหรือสำคัญผิดหรือข่มขู่ด้วยประการใด

(2) ความยินยอมนั้นไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(3) เป็นความยินยอมที่มีอยู่จนถึงขณะกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด

(เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 432)

เหตุยกเว้นโทษ

เหตุยกเว้นโทษเริ่มมีมาตั้งแต่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 โดยพิจารณาจากความสามารถรู้ผิดชอบการกระทำความผิดด้วยความจำเป็นความสัมพันธ์และความอ่อนอายุเหตุยกเว้นโทษหมายถึง ผู้กระทำได้กระทำการอันเป็นความผิดอาญาแล้วแต่กฎหมายยกเว้นการลงโทษได้แก่การกระทำความผิดด้วยความจำเป็นมาตรา 67, ความไม่สามารถรู้ผิดชอบมาตรา 65 วรรคแรก, การกระทำความผิดขณะมีเมามাত্রา 66, การกระทำตามคำสั่งที่มีชอบมาตรา 70, ความเป็นสามีภริยามাত্রา 71 วรรคแรก และความอ่อนอายุมาตรา 73 และมาตรา 74 (ลาวัลย์ หอนพรัตน์. ม.ป.ป., หน้า 15) แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ด้วยอาการ BWS ได้แก่ ความไม่สามารถรู้ผิดชอบมาตรา 65 วรรคแรก

มาตรา 65 วรรคแรกบัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่องโรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น...”

เหตุลดโทษ

เหตุลดโทษเริ่มมีมาตั้งแต่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยกฎหมายให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจลดโทษให้ผู้กระทำผิดได้ได้แก่ การกระทำความผิดเพราะบันดาลโทสะมาตรา 72, ส่วนเหตุลดโทษอื่นได้แก่ความไม่รู้กฎหมายมาตรา 64, ญาติสนิทกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์บางฐานมาตรา 71 วรรคสอง, ความอ่อนอายุมาตรา 75, และเหตุบรรเทาโทษมาตรา 78 ส่วนการรอการลงโทษเป็นดุลพินิจของศาลตามมาตรา 56 ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดสามารถกลับเป็นคนดีก็จะใช้วิธีการรอการลงโทษกับผู้กระทำความผิด (ลาวัลย์ หอนพรัตน์. ม.ป.ป., หน้า 25) แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ด้วยอาการ BWS ได้แก่ การกระทำความผิดเพราะบันดาลโทสะมาตรา 72 ส่วนเหตุบรรเทาโทษมาตรา 78 และการรอการลงโทษตามมาตรา 56 เป็นดุลพินิจของศาล

มาตรา 72 บัญญัติว่า “ผู้ใดบันดาลโทสะโดยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมจึงกระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะนั้นศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

มาตรา 78 บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้”

เหตุบรรเทาโทษนั้นได้แก่ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โหดเหี้ยมบาปญญาตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัสมีคุณความดีมาก่อนรู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้นแล้ว

โทษต่อเจ้าพนักงานหรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาหรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะทำนองเดียวกัน”

มาตรา 56 วรรคแรก “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษ จำคุกไม่เกินสองปีถ้าไม่ปรากฏว่า ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่า ได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึง ถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรมสุขภาพ ภาวะแห่งจิตนิสัยอาชีพและ สิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้วเห็นเป็นการสมควรศาลจะ พิพากษาว่า ผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้แล้วปล่อย ตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ ศาลพิพากษาโดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้...”

สรุป เมื่อบุคคลกระทำการที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด บุคคลนั้นต้องรับโทษตาม กฎหมายแต่อย่างไรก็ตามกฎหมายได้มีเหตุยกเว้นความผิดเหตุยกเว้นโทษและเหตุผลโทษ ในกรณี นี้บุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากเหตุยกเว้นความผิดเหตุยกเว้นโทษและเหตุผลโทษนั้น ต้องเข้า หลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วยจึงจะได้รับประโยชน์ตามบทบัญญัติของกฎหมายนั้น ๆ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณากรณีสามีภรรยาฆ่ากันอันเนื่องมาจากภาวะตึงเครียดเก็บกดจากการถูก กระทำมาเป็นระยะเวลานาน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้หญิงที่ก่อความรุนแรงกับสามี นั้น ต้องพิจารณาตามหลักกฎหมายเช่นการป้องกันตัวและบันดาลโทสะ แต่ตามหลักเกณฑ์ในการ พิจารณาเรื่องการบันดาลโทสะยังคงอยู่มากทำให้กรณี “Battered Woman Syndrome” หรือ “BWS” ไม่สามารถหยิบยกขึ้นมาปรับใช้เป็นข้อต่อสู้บันดาลโทสะได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าปัญหา ดังกล่าวควรหยิบยกขึ้นมาศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายไทยต่อไปนอกจากนั้น เมื่อศึกษาจากแนวคิดของคำพิพากษาศาลฎีกา* เห็นได้ว่าการพิพากษาคดีโดยศาลฎีกาบางเรื่อง

* ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกา 436/2478

สามีภรรยาฆ่ากันหลายเดือนแล้วผู้ถู้อ่านางเข้าไปจุดโดยพลการ ภรรยาหนีหลุดวิ่งหนีไป ผู้ยังขึ้นไปตามอีก ภรรยาจึงชักมีดออกกวัดแกว่งเพื่อป้องกันมิให้สามีมุดสามียังขึ้นวิ่งเข้าไปอีกจึงถูกมีดที่กำลังกวัดแกว่งอยู่ถึงแก่ ความตายคดีนี้เป็นการป้องกันพอสมควร

หมายเหตุ.ครอบครัว สามีภรรยาอ่านางสามิต่อภรรยาสามีภรรยาฆ่ากันมีเข้าจุดครกภรรยาโดยประการยอมเป็นการ ผิดเป้าหมายศาลอุทธรณ์ที่โจทก์ฎีกาขึ้นมาขอให้โทษจำเลยฝ่ายเดียวต่อศาลฎีกาเห็นว่าจำเลยมีความผิด ก็มีอำนาจ รักษาให้ปล่อยตัวจำเลยไป

คำพิพากษาศาลฎีกา 138/2532

การกระทำโดยบันดาลโทสะเป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยแม้จำเลยจะมีได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ใน คำให้การศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ การที่ผู้ตายละทิ้งจำเลยไปมีภรรยาใหม่แล้วเสพสุรามินเมามาหา

จำเลยที่บ้านเพื่อจะนำบุตร ไปอยู่กับภรรยาใหม่ของผู้ตายเมื่อจำเลยไม่ยินยอม ก็ทำร้ายคนตีจำเลยถือได้ว่าจำเลยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมเมื่อจำเลยใช้มีดพร้าฟันศีรษะผู้ตายในขณะนั้นจึงเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ

คำพิพากษาศาลฎีกา 1579/2529

แม้จำเลยกับผู้ตายจะเป็นสามีภรรยากันผู้ตายก็ไม่มีอำนาจอันชอบธรรมที่จะทำร้ายจำเลยจะนั้นเมื่อผู้ตายเป็นผู้ก่อเหตุค่าและตบตะทำร้ายจำเลยก่อนจนเป็นเหตุให้จำเลยได้รับอันตรายแก่กายอันเป็นการประทุษร้ายจำเลยฝ่ายเดียวจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะป้องกันตัวได้คั้งนั้นการที่จำเลยใช้มีดแทงผู้ตายดังกล่าวเพื่อยับยั้งผู้ตายมิให้ทำร้ายจำเลยอีกจึงเป็นการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนให้พ้นจากการถูกทำร้ายแต่ขณะเกิดเหตุผู้ตายเพียงแต่ตบตะจำเลยโดยไม่มีอาวุธแต่อย่างใดการที่จำเลยใช้มีดปลายแหลมแทงผู้ตายหลายครั้งจนปรากฏบาดแผลที่ตัวผู้ตายถึง 5 แผลเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตายถือได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกันการกระทำของจำเลยย่อมเป็นความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาเพื่อป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกา 1427/2511

จำเลยซึ่งเป็นภรรยาผู้ตายคบคิดกับพวกใช้ขวานเป็นอาวุธฟันทำร้ายผู้ตายเป็นบาดแผล 16 แห่ง ขณะที่ผู้ตายกำลังนอนหลับ เป็นลักษณะการกระทำที่มีเจตนาจะให้ตายทันทีไม่ถึงขนาดที่จะถือว่าเป็นการฆ่าโดยทารุณ โหดร้ายอันจะเข้าลักษณะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(5)

คำพิพากษาศาลฎีกา 2402/2522

หญิงยิงชายเพราะมีอารมณ์รุนแรงถูกชายค่าเกิดโทสะจนขาดความยั้งคิด ใช้ปืนซึ่งศึกษาวิธีใช้ทดลองยิงในวันนั้นยิงชายไม่เป็นเหตุตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65 วรรคแรก

คำพิพากษาศาลฎีกา 6988/2542

จำเลยเป็นภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายมีบุตรด้วยกัน 1 คน แต่ผู้ตายคงประพฤตินเป็นคนเจ้าชู้มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับหญิงอื่นอีกหลายคน และกำลังจะเข้าพิธีแต่งงานกับ ท. ซึ่งทำงานอยู่ที่เดียวกับผู้ตาย โดยจะออกบัตรเชิญแขกไปร่วมพิธีแต่งงานด้วยโรงงานที่ผู้ตายและ ท. ทำงานอยู่ห่างจากที่พักของจำเลยประมาณ 500 เมตรคนงานในโรงงานข่มทราบดีว่าจำเลยเป็นภริยาของผู้ตายการกระทำดังกล่าวของผู้ตายย่อมทำให้จำเลยได้รับความอับอายมากก่อนเกิดเหตุผู้ตายไม่กลับบ้านหลายวันเพราะไปพักอยู่กับ ท. จำเลยตามผู้ตายให้กลับบ้านผู้ตายยอมกลับบ้านแต่เมื่อจำเลยขอร้องผู้ตายว่าผู้ตายจะมีความสัมพันธ์กับ ท. ต่อไป จำเลยไม่ว่าแต่ขอร้องไม่ให้ผู้ตายแต่งงานกับ ท. ผู้ตายปฏิเสธการกระทำดังกล่าวของผู้ตายจึงเป็นการข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมต่อจำเลยซึ่งเป็นภริยาการที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายในทันทีเพียง 1 นัดจึงเป็นการกระทำความผิดโดยบันดาลโทสะต่อผู้ตายซึ่งเป็นผู้ข่มเหงจำเลยในขณะที่ถูกข่มเหงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 72 จำเลยเคยพุดชู่จะฆ่าผู้ตายมาแล้วหลายครั้ง ในวันเกิดเหตุจำเลยก็พุดกับ ท. และ ว. ว่าจะฆ่าผู้ตายเมื่อจำเลยและผู้ตายกลับถึงห้องพักจำเลยก็เป็นฝ่ายค่าผู้ตายอยู่ข้างเดียวจึงไม่สมควรรอการลงโทษจำคุกให้จำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกา 1519/2544

จำเลยใช้ไม้ตีพริกของกลางยาวประมาณ 1 ศอกตีศีรษะผู้เสียหายที่ 1 หลายครั้งและใช้มีดปลายแหลมแทงบริเวณหน้าอกของผู้เสียหายที่ 1 จำนวน 2 แผลซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญของร่างกาย... สาเหตุที่ผู้เสียหายที่ 1 กับจำเลยพุดจาได้เถียงกันเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายที่ 1 คิดจะเลิกอยู่กับฉันสามีภริยากับจำเลยและไปแต่งงานใหม่ผู้เสียหายที่ 1 จึงบอกแก่จำเลยว่าจะพานุตรชายที่เกิดกับจำเลยไปให้มารดาผู้เสียหายที่ 1 เลี้ยงดูแต่จำเลยไม่ยินยอมและดกลงกันไม่ได้

ได้มีการสอดแทรกแนวคิดหรือการนำเอาหลักการ“Battered Woman Syndrome” หรือ BWS มาพิจารณาประกอบด้วยตามที่ปรากฏเป็นเหตุผลประกอบในคำพิพากษา

ประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษได้ให้ความหมายของคำว่า Battered Woman Syndrome ว่าหมายถึงอาการของผู้หญิงหรือภรรยาที่ถูกสามีทำร้ายร่างกายหรือถูกกระทำทารุณแรงในครอบครัวตามนักจิตวิทยาชาวอเมริกันคือ Lenore E. Walker ซึ่งอาจเรียกอาการนี้ว่า Battered Wife Syndrome อีกชื่อหนึ่งในด้านกฎหมายนั้นในประเทศอังกฤษได้ยกอาการ Battered Woman Syndrome (BWS) ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ของจำเลยในคดีอาญากรณีผู้หญิงหรือภรรยาที่ถูกกระทำทารุณแรงโดยคู่ของเธอเป็นระยะเวลานาน โดยเธอไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เนื่องจากจำต้องอยู่กับความสัมพันธ์นั้นและทำร้ายสามีหรือฆ่าสามี (ปวินี ไพรทอง, 2560, หน้า 124 - 125 อ้างอิงจาก Bartal, 1995) แต่อย่างไรก็ตามการยกอาการ BWS ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในแต่ละคดีมีความแตกต่างกันออกไปเช่นป้องกันตนเองไม่สามารถควบคุมตนเองได้ แต่เดิมเรียกว่าบันดัลโทสะ หรือเป็นเหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ

ก่อนเกิดเหตุผู้เสียหายที่ 1 กับจำเลยก็มีปากเสียงกันมาก่อนแล้วเมื่อจำเลยกลับมาที่ห้องเกิดเหตุก่อนและผู้เสียหายที่ 1 กลับมาที่หลังโดยดื่มสุรามินเมาที่ยังมามีปากเสียงกันอีกจำเลยโมโหและได้ใช้ไม้ตีพริกและมีดปลายแหลมเข้าทำร้ายผู้เสียหายที่ 1 ตามพฤติการณ์ที่จำเลยเป็นสามีของผู้เสียหายที่ 1 มา 4 ปีเศษมีบุตรด้วยกัน 1 คนเป็นชายก่อนเกิดเหตุมีชายอื่นมาติดพันผู้เสียหายที่ 1 และผู้เสียหายที่ 1 จะเลิกร้างกับจำเลยและไปอยู่กินกับชายคนใหม่และจะพาบุตรไปจากจำเลยจำเลยพูดขอร้องไม่ให้พาบุตรไปแต่ผู้เสียหายที่ 1 ก็ไม่ยินยอมและพูดยืนยันทำนองว่าจะพาบุตรไปจากจำเลยให้ได้ในขณะที่ผู้เสียหายที่ 1 มีเมมาสุราทำให้จำเลยเกิดความโมโหการกระทำของผู้เสียหายที่ 1 ดังกล่าวเป็นการข่มขู่อย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมจำเลยได้ใช้ไม้ตีพริกและมีดแทงผู้เสียหายที่ 1 ในขณะที่นั้นจึงเป็นการกระทำโดยบันดัลโทสะ

คำพิพากษาศาลฎีกา 2072/2532

ผู้ตายมาขอเงินจำเลยซึ่งเป็นภริยาไปซื้อสุราแล้วครั้งหนึ่งต่อมาผู้ตายกลับมาขอเงินไปซื้อสุราอีกเมื่อจำเลยบอกว่าไม่มีให้ผู้ตายก็บีบคอจำเลยและพูดว่าไม่ให้จะฆ่าจำเลยหายใจไม่ออกจึงดิ้นไปมาและหีบเอามิดได้ซึ่งวางอยู่แถวหัวนอนพันผู้ตายเพื่อป้องกันขัดขวางไม่ให้ผู้ตายบีบคอจำเลยการกระทำของจำเลยจึงเป็นการป้องกันตัวแต่การที่จำเลยใช้มีดได้ขนาดใหญ่พันผู้ตายที่ศีรษะ 4 แผลกะโหลกศีรษะแตกและถึงแก่ความตาย จึงเป็นการกระทำไปเกินสมควรแก่เหตุมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 ประกอบด้วยมาตรา 69

สรุปจากคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นเห็นได้ว่าที่ภรรยาลงมือฆ่าสามีนั้น เป็นผลเนื่องมาจากถูกกระทำทารุณแรงในครอบครัวมาก่อนทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายทางร่างกายหรือทางจิตใจ จึงส่งผลให้ภรรยาเลือกใช้วิธีการฆ่าเพื่อจบปัญหาที่เรื้อรัง อันเป็นการแก้ไขปัญหาคาราคาซังในครอบครัวด้วยความรุนแรงที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้จากเหยื่อกลายเป็นอาชญากรทั้งที่เป็นฝ่ายถูกกระทำมาตั้งแต่ต้น ซึ่งภรรยาจะต้องรับโทษทางอาญาหรือไม่ขึ้นอยู่กับการพิจารณาว่ามีเหตุยกเว้นความผิด เหตุยกเว้น หรือเหตุลดโทษ หรือไม่

(ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 124 - 125)

ฐานความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องกับ Battered Woman Syndrome

เมื่อผู้หญิงที่ถูกทำร้ายฆ่าสามีมักถูกตั้งข้อกล่าวหาหรือดำเนินคดีเมื่อสามีถึงแก่ความตาย ได้แก่ “ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Homicide offenses)” โดยแบ่งเป็นกรณีคือ 1. ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Murder) 2. ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา (Manslaughter)

1. ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

Murder หมายถึง การทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมายโดยมีองค์ประกอบภายในที่สำคัญ (Mensrea) ของความผิดที่เรียกว่า Malice Aforethought ซึ่งหมายถึง เจตนาฆ่าหรือเจตนาทำร้ายร่างกายสาหัสและความผิด Manslaughter ซึ่งจะครอบคลุมถึงความผิดในการทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายทั้งหมดที่ไม่ใช่ความผิด Murder (ปัญญาาน รัตถรักษา, 2537, หน้า 13) ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Murder) เดิมมีโทษสถานเดียวคือประหารชีวิตต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2500 มีกฎหมายออกมา 1 ฉบับคือ Homicide Act, 1957 แก้ไขโทษความผิดฐานฆ่าโดยเจตนา (Murder) ลงเพียงจำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น (Hughes, 1959, pp. 521 – 522) เว้นแต่ความผิดฐานฆ่าด้วยเหตุกรรจ์ (Capital murder) จึงยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่หลักเกณฑ์ความผิดฐานนี้คล้ายคลึงกับของประเทศไทยแตกต่างในข้อสำคัญคือผู้ฆ่าจะต้องมีเจตนาชนิดที่เรียกว่า Malice aforethought และการตายจะต้องอยู่ในระยะเวลา 1 ปีกับ 1 วันนับตั้งแต่วันทำผิดมีข้อที่แตกต่างอีกอย่างหนึ่งคือผู้ตายจะต้องอยู่ใน King’s หรือ Queen’s Peace คือเป็นผู้ที่ได้รับการคุ้มครองจากพระเจ้าแผ่นดินของอังกฤษดังนั้นการฆ่าข้าศึกของอังกฤษในยามสงครามจึงไม่เป็นความผิดฐานฆ่าคนแต่การฆ่าพลเรือนโดยไม่ชอบก็ดีและการที่คนอังกฤษฆ่าผู้อื่นนอกราชอาณาจักรอังกฤษก็ดีก็ยังเป็นผิดฐานฆ่าคนตามกฎหมายอังกฤษและพิจารณาพิพากษาคดีในศาลอังกฤษได้อยู่ (บัญญัติ สุชีวะ, 2551)

2. ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา

แต่เดิมนั้นการทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายหากมิใช่ฆ่าโดยเจตนาแล้วให้ถือว่าเป็นฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา (Manslaughter) ทั้งสิ้นแต่เนื่องจากปัจจุบันมีการปรับปรุงกฎหมายทำให้ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา (Manslaughter) ชัดเจนยิ่งขึ้นแต่ยังคงมีความหมายกว้างอยู่ (ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 129) โดยปัจจุบันแบ่งประเภทได้ดังนี้

2.1 Voluntary manslaughter หมายถึง การทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยมี

องค์ประกอบภายนอก (Actus Reus) และองค์ประกอบภายใน (Mensrea) ที่เหมือนกับความผิดฆาตกรรม แต่มีเหตุอื่นมาประกอบทำให้ความผิดฆาตกรรมกลายเป็นความผิด Manslaughter หรืออาจกล่าวได้ว่า Voluntary Manslaughter ได้แก่ การฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนาแต่ไม่ถึงขั้นการประมาทโดยผู้กระทำได้กระทำไปอันเกิดจากสาเหตุซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ 1. ไม่สามารถควบคุม

ตนเองได้ หรือ Loss of Control เป็นคำที่บัญญัติขึ้นใหม่ใช้แทนการบันดาลโทสะ (Provocation)

2. เหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ (Diminished responsibility) 3. การฆ่าตัวตายหมู่ (Suicide pact)

2.2 Involuntary manslaughter หมายถึง การทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยไม่เจตนา (กฎหมายพิทักษ์ชีวิต, 2556, หน้า 53) กล่าวได้ว่าการต่อสู้ของจำเลยที่ผ่านมาในอดีตของประเทศอังกฤษคดีผู้หญิงฆ่าสามีมักจะถูกตั้งข้อหาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Murder) และจำเลยในคดีมักต่อสู้ด้วยเหตุต่าง ๆ แตกต่างกันไปได้แก่ป้องกันตนเอง ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ แต่เดิมเรียกว่าบันดาลโทสะ หรือเป็นเหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ หากการต่อสู้ของจำเลยประสบความสำเร็จจำเลยจะถูกเปลี่ยนข้อหาเป็นฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนาซึ่งความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนามีบทลงโทษตายตัว คือประหารชีวิตซึ่งปัจจุบันลดลงเหลือจำคุกตลอดชีวิตส่วนความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา ศาลจะใช้ดุลพินิจลงโทษเพียงใดก็ได้ซึ่งส่วนใหญ่แล้วศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หากคดีไม่รุนแรงมากมักจะลงโทษจำคุกประมาณ 3 – 5 ปี โดยประมาณถือว่าเป็นความแตกต่างอย่างมากของโทษจำเลย (ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 128 – 129)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ด้วยอาการ BWS

จากการศึกษาพบว่าผู้หญิงฆ่าสามีเนื่องจากความรุนแรงในครอบครัวต่อสู้คดีความด้วยเหตุ 3 ประการดังนี้

1. การป้องกันตัว

หลักการของการป้องกันตนเอง นั้นเกิดจากหลักกฎหมายจารีตประเพณีแต่จะมีความหมายที่จำกัดตามคดีที่เกิดขึ้นและหลักการอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรหลักการป้องกันตนเองของประเทศอังกฤษได้แก่

1.1 ภัยอันตรายอันละเมิดต่อกฎหมาย

1.2 เป็นการป้องกันสิทธิของตนเองหรือผู้อื่น

1.3 การป้องกันสิทธิอาจเป็นชีวิตหรือการครอบครองทรัพย์สินหรืออสังหาริมทรัพย์ก็ได้

1.4 จะต้องไม่เกินกว่าเหตุ (Not excessive) ตามหลักการได้สัดส่วน (Proportionate) ซึ่งถือว่าเป็นจุดสำคัญ

2. ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ (Loss of Control) ได้บัญญัติไว้ใน

ได้บัญญัติไว้ใน sections 54* และ 55** ของ the Coroners and Justice Act 2009 และใน Section 56*** ได้บัญญัติให้ยกเลิกข้อต่อสู้ของจำเลยตามกฎหมายจารีตว่าด้วยการบันดาลโทสะ

* Section 54 Partial defence to murder: loss of control

(1) Where a person (“D”) kills or is a party to the killing of another (“V”), D is not

to be convicted of murder if—

- (a) D's acts and omissions in doing or being a party to the killing resulted from D's loss of self-control,
 - (b) the loss of self-control had a qualifying trigger, and
 - (c) a person of D's sex and age, with a normal degree of tolerance and self-restraint and in the circumstances of D, might have reacted in the same or in a similar way to D.
- (2) For the purposes of subsection (1)(a), it does not matter whether or not the loss of control was sudden.
- (3) In subsection (1)(c) the reference to "the circumstances of D" is a reference to all of D's circumstances other than those whose only relevance to D's conduct is that they bear on D's general capacity for tolerance or self-restraint.
- (4) Subsection (1) does not apply if, in doing or being a party to the killing, D acted in a considered desire for revenge.
- (5) On a charge of murder, if sufficient evidence is adduced to raise an issue with respect to the defence under subsection (1), the jury must assume that the defence is satisfied unless the prosecution proves beyond reasonable doubt that it is not.
- (6) For the purposes of subsection (5), sufficient evidence is adduced to raise an issue with respect to the defence if evidence is adduced on which, in the opinion of the trial judge, a jury, properly directed, could reasonably conclude that the defence might apply.
- (7) A person who, but for this section, would be liable to be convicted of murder is liable instead to be convicted of manslaughter.
- (8) The fact that one party to a killing is by virtue of this section not liable to be convicted of murder does not affect the question whether the killing amounted to murder in the case of any other party to it.

** Section 55 Meaning of "qualifying trigger"

- (1) This section applies for the purposes of section 54.
- (2) A loss of self-control had a qualifying trigger if subsection (3), (4) or (5) applies.
- (3) This subsection applies if D's loss of self-control was attributable to D's fear of serious violence from V against D or another identified person.

ซึ่งสามารถใช้กับฐานความผิดฆ่าผู้อื่นเท่านั้นหลักการ “ไม่สามารถควบคุมตนเองได้” นี้ จะต้องกระทำความผิดโดยเจตนาแต่เนื่องจากไม่สามารถควบคุมตนเองได้

1. จะต้องเป็นเหตุที่สมควร (A qualifying trigger)

2. เหตุนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลโดยทั่วไปอาจกระทำเช่นนั้นเช่นกันในสถานการณ์เดียวกัน (It must be that a “normal” person might also have lost control in the circumstances)

3. การกระทำจะต้องเกิดในขณะนั้น (Sudden) จะต้องไม่ใช่เป็นการแก้แค้นแต่เดิมก่อนการปรับปรุงกฎหมายในปี ค.ศ. 2009 นั้นหลักกฎหมายจารีต ว่าด้วยข้อต่อสู้บันดาลโทสะ ใช้เป็น

(4) This subsection applies if D’s loss of self-control was attributable to a thing or things done or said (or both) which—

(a) constituted circumstances of an extremely grave character, and

(b) caused D to have a justifiable sense of being seriously wronged.

(5) This subsection applies if D’s loss of self-control was attributable to a combination of the matters mentioned in subsections (3) and (4).

(6) In determining whether a loss of self-control had a qualifying trigger—

(a) D’s fear of serious violence is to be disregarded to the extent that it was caused by a thing which D incited to be done or said for the purpose of providing an excuse to use violence;

(b) a sense of being seriously wronged by a thing done or said is not justifiable if D incited the thing to be done or said for the purpose of providing an excuse to use violence;

(c) the fact that a thing done or said constituted sexual infidelity is to be disregarded.

(7) In this section references to “D” and “V” are to be construed in accordance with section 54.

*** Section 56 Abolition of common law defence of provocation

(1) The common law defence of provocation is abolished and replaced by sections 54 and 55.

(2) Accordingly, the following provisions cease to have effect—

(a) section 3 of the Homicide Act 1957 (c. 11) (questions of provocation to be left to the jury);

(b) section 7 of the Criminal Justice Act (Northern Ireland) 1966 (c. 20)

(questions of provocation to be left to the jury)., Retrieved

from http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2009/25/pdfs/ukpga_20090025_en.pdf

ข้อต่อสู้ของจำเลยเพื่อขอลดโทษในความผิดฐานฆ่าคนตาย หากข้อต่อสู้นั้นฟังขึ้นจะได้รับการลดโทษเป็นฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา* บันดาลโทษ** หมายถึง การกระทำย่ำโทษไม่ว่าด้วยการปลุกเร้า กระตุ้นทำให้เกิดเป็นสาเหตุหรือเป็นชนวนที่ผู้ย่ำโทษได้กระทำต่ออีกฝ่าย (ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 126 อ้างอิงจาก Black, Nolan, & Connolly, 1979, p. 1103) เหตุผลที่กฎหมายประเทศอังกฤษ ก่อนปี ค.ศ. 2009 รับฟังการบันดาลโทษเป็นเหตุลดโทษในคดีฆาตกรรมเท่านั้น เนื่องจากความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา มีบทลงโทษตายตัวคือประหารชีวิตซึ่งปัจจุบันลดลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต โดยโทษประหารชีวิตถูกลดเลิกโดย Section 1 The Murder Act 1965 ส่วนความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา ศาลจะใช้ดุลพินิจลงโทษเพียงใดก็ได้ซึ่งส่วนใหญ่แล้วศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หากคดีไม่รุนแรงมากนักจะลงโทษจำคุกประมาณ 3 – 5 ปี โดยประมาณ (ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 126 อ้างอิงจาก Williams, 1953, pp. 524 – 525) Homicide Act 1957 section 3*** ในคดีฆาตกรรมที่มีหลักฐานชัดเจนขณะถูกขุ่นทำการพิจารณาหลักฐานเหล่านั้นประกอบการพิจารณาความผิดฐานฆ่าผู้อื่นได้แก่ผู้ถูกกล่าวหาถูกย่ำยู่ให้โกรธไม่ว่าจะโดยการกระทำหรือด้วยคำพูดหรือทั้งสองประการทำให้สูญเสียการควบคุมตนเองปัญหาที่ว่ากรายย่ำยู่ให้กระทำเช่นนั้นเพียงพอที่จะทำให้อาการ (Reasonableman) กระทำการดังที่ ผู้ถูกกล่าวหากระทำหรือไม่นั้นจะต้องปล่อยให้คณะลูกขุนเป็นผู้ตัดสินในการตัดสินปัญหานั้นคณะลูกขุนจะต้องพิจารณาถึงทุกๆสิ่งทั้งที่เป็นการกระทำและคำพูดซึ่งตามผลที่เกิดขึ้นในความเห็นของพวกเขาเป็นการตัดสินว่าวิญญูชนพึงจะกระทำเช่นนั้นหรือไม่อย่างไรก็ดี ที่น่าสนใจคืออาการผู้หญิงถูกทำร้ายจากสามีเป็นระยะเวลาอันนานสะสมจัดเป็น Cumulative provocation หรือ Battered Woman Syndrome ดังจะเห็นได้จากคดี Thornton และคดี Ahluwalia ทั้งสองคดีนี้เป็นการกระทำของจำเลยที่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจมาเป็นเวลานานสั่งสมจนนำไปสู่การฆ่าแต่อย่างไรก็ดีจำเลยในคดีทั้งสองกระทำไปไม่ใช่ในขณะที่เลือคร้อน โดยศาลอุทธรณ์เห็นว่า cumulative provocation เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายการบันดาลโทษ

* โดยได้บัญญัติไว้ใน Homicide Act 1957 section 3

** ปัจจุบันเป็นการต่อสู้ของจำเลยกรณีไม่สามารถควบคุมตนเองได้ (loss of control) เริ่มใช้ตั้งแต่ ค.ศ. 2009 เป็นต้นมา

*** Section 3. Where on a charge of murder there is evidence on which the jury can find that the person charged was provoked (whether by things done or by things said or by both together) to lose his self-control, the question whether the provocation was enough to make a reasonable man do as he did shall be left to be determined by the jury; and in determining that question the jury shall take into account everything both done and said according to the effect which, in their opinion, it would have on a reasonable man., Retrieved from https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1957/11/pdfs/ukpga_19570011_en.pdf

จะต้องกระทำในขณะที่ถูกกระตุ้นเท่านั้นซึ่งในคดีต่อมาศาลรับฟัง cumulative provocation มากขึ้น (ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 127 อ้างอิงจาก Simester, et al., 1975, p. 342)

เหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ (Diminished responsibility)

เหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ เป็นหนึ่งในสามของการต่อสู้พิเศษของจำเลย แยกต่างหากจากข้อหาฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ซึ่งเหตุลดหย่อนความรับผิดชอบนี้เดิมได้บัญญัติไว้ใน The Homicide Act 1957* ที่ภายหลังมีการปรับปรุงกฎหมายและในบัญญัติไว้ใน The Coroners and Justice Act 2009** โดยจำเลยจะยกเหตุของตนขึ้นต่อสู้ในคดีว่าเป็นเหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ และหากคณะลูกขุนรับฟังแล้วจำเลยจะได้รับการลดหย่อนโทษจากฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา หรือฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา*** ลักษณะของเหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ เป็นอาการที่มีความผิดปกติของจิตใจ “An abnormality of mind”**** แต่ไม่ถึงกับวิกลจริต เหตุลดหย่อนความรับผิดชอบมีลักษณะ***** ในการรับฟังว่าจำเลย

* The Homicide Act 1957 Section 2

** Section 52 Persons suffering from diminished responsibility (England and Wales)

(1) In section 2 of the Homicide Act 1957 (c. 11) (persons suffering from diminished responsibility), for subsection (1) substitute—

“(1) A person (“D”) who kills or is a party to the killing of another is not to be convicted of murder if D was suffering from an abnormality of mental functioning which—

(a) arose from a recognised medical condition,
(b) substantially impaired D’s ability to do one or more of the things mentioned in subsection (1A), and
(c) provides an explanation for D’s acts and omissions in doing or being a party to the killing.

(1A) Those things are—

(a) to understand the nature of D’s conduct;
(b) to form a rational judgment;
(c) to exercise self-control.

(1B) For the purposes of subsection (1)(c), an abnormality of mental functioning provides an explanation for D’s conduct if it causes, or is a significant contributory factor in causing, D to carry out that conduct.”

(2) In section 6 of the Criminal Procedure (Insanity) Act 1964 (c. 84) (evidence by prosecution of insanity or diminished responsibility), in paragraph (b) for “mind” substitute “mental functioning”., Retrieved from http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2009/25/pdfs/ukpga_20090025_en.pdf

*** E Lawresources. (2004). Voluntary Manslaughter - Diminished Responsibility," last modified n.d., sccessed September 23, 2015, <http://e-lawresources.co.uk/Diminished-responsibility.php>

**** "an abnormality of mind" เป็นคำที่บัญญัติไว้ใน The Homicide Act 1957 Section 2 ปัจจุบันเปลี่ยนใช้คำว่า “Diminished responsibility” แทนบัญญัติไว้ใน The Coroners and Justice Act 2009 Section 52.

***** The Coroners and Justice Act 2009 Section 52.

จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าความผิดปกติของจิตใจนั้นเป็นสาเหตุมาจากอาการทางจิต (A recognized medical condition) สามารถพิสูจน์ได้ว่าการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำของจำเลยเกิดจากอาการบกพร่องทางจิตนั้นซึ่งต้องเป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา (Medical evidence) โดยเปรียบเทียบกับคนทั่วไป (Reasonable man)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการต่อสู้ของจำเลยที่ผ่านมาในอดีตของประเทศอังกฤษคดีผู้หญิงฆ่าสามีมักจะถูกตั้งข้อหาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา และจำเลยในคดีมักต่อสู้ด้วยเหตุต่าง ๆ แตกต่างกันไป ได้แก่ 1. ป้องกันตนเอง แต่ในปัจจุบันยังไม่มีคดีใดฟังขึ้น 2. ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ แต่เดิมเรียกว่าบันดาลโทสะ หรือ 3. เป็นเหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ หากการต่อสู้ของจำเลยประสบความสำเร็จจำเลยจะถูกเปลี่ยนข้อหาเป็นฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนาซึ่งความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา มีบทลงโทษตายตัวคือประหารชีวิตซึ่งปัจจุบันลดลงเหลือจำคุกตลอดชีวิตส่วนความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา ศาลจะใช้ดุลพินิจลงโทษเพียงใดก็ได้ซึ่งส่วนใหญ่แล้วศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปีหากคดีไม่รุนแรงมากมักจะลงโทษจำคุกประมาณ 3 – 5 ปี โดยประมาณถือว่าเป็นความแตกต่างอย่างมากของโทษจำเลย (ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 125-129)

สรุปประเทศอังกฤษสามารถยกอาการ Battered Woman Syndrome (BWS) ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ของจำเลยในคดีอาญาได้ ในกรณีที่ภรรยาถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยสามีหรือคู่ครองเป็นระยะเวลาอันยาวนานโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เนื่องจากจำต้องอยู่กับความสัมพันธ์นั้นโดยการยกอาการ BWS ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ในแต่ละคดีแตกต่างกันไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในคดีนั้น ๆ

คดีตัวอย่าง : คดี R v Ahluwalia*

Ahluwalia เป็นชาวอินเดียอาศัยอยู่กับสามีที่ประเทศอังกฤษเป็นระยะเวลา 10 ปีมีบุตรชาย 2 คนตลอดเวลาที่อยู่ด้วยกันเธอต้องทนทุกข์ทรมานกับการถูกทำร้ายร่างกายด่าทอบังคับให้อดอาหาร (Food deprivation) และถูกสามีข่มขืนนอกจากนี้สามีของเธอยังออกไปมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นในวันหนึ่งในปี ค.ศ. 1989 สามีเธอได้เข้าทำร้ายร่างกายโดยพยายามที่จะหักขาและเอาเตารีดที่ร้อนพร้อมใช้งานมาบดที่ใบหน้าของเธอและขู่ว่าหากไม่มีเงินจะทำร้ายเธออีกจนกว่าจะได้สิ่งที่ต้องการในคืนนั้นเอง Ahluwalia ผสมของเหลวที่มีน้ำมันและโซดาไฟเป็นส่วนประกอบที่เธอหาได้จากโรงเก็บรถและนำมาเทลงบนตัวของสามีขณะหลับและจุดไฟเผาสามีของเธอเสียชีวิตลง 6 วันต่อมา การพิจารณาของศาลชั้นต้นเธอยกประเด็นบันดาลโทสะ (Defense of Provocation) เข้าต่อสู้ยกการนำสืบประเด็นระยะเวลาจากที่เธอถูกทำร้ายร่างกายกับเวลาที่เธอเผาสามีนั้นมิใช่ขณะที่เธอไม่สามารถควบคุมตัวเองได้อันเนื่องจากความโกรธหรือบันดาลโทสะ ช่วง

* Vanuatu. (2016). Criminal Law and Procedure 1 - R v. Ahluwalia,, Retrieved from

http://www.vanuatu.usp.ac.fj/courses/la205_criminal_law_and_procedure_1/Cases/R_v_Ahluwalia.html

ระยเวลานั้นเป็นช่วงเวลาที่สามารถสงบลงได้ (Cool off) และเวลาที่เธอผสมน้ำมันกับโซดาไฟนั้น แสดงให้เห็นถึงการวางแผนฆ่าสามีโดยมีเหตุจูงใจ (Motivation) จากการหึงหวงที่สามีไปมี ความสัมพันธ์กับหญิงอื่นซ้ำแล้วซ้ำเล่าขณะถูกขุ่นพิจารณาว่าเธอมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา และศาลมีคำสั่งจำคุกเธอตลอดชีวิตในชั้นอุทธรณ์ เธอจึงต่อสู้ว่าการกระทำของเธอเกิดจากความ บกพร่องทางจิตใจเนื่องจากถูกทำร้ายร่างกายและขอให้ลดหย่อนความรับผิดชอบ โดยขอลดโทษ จากความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา เป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา มิใช่เกิดจากบันดาล โทสะ ซึ่งเป็นการต่อสู้ผิดประเด็นในศาลชั้นต้นแต่ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นเห็นว่าการต่อสู้ของเธอเป็น ประเด็นบันดาลโทสะนั้น ถูกต้องแล้วแต่การกระทำของเธอมิใช่การบันดาลโทสะ เธอจึงมีความผิด ตามฟ้องในศาลชั้นต้นแต่อย่างไรก็ตามศาลอุทธรณ์รับการต่อสู้ประเด็นขอให้บรรเทาโทษ ต่อมา เธอได้รับความช่วยเหลือจาก The Southhall Black Sisters (SBS) กลุ่มผู้หญิงที่ให้ความช่วยเหลือ ผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายและทนายความโดยได้ต่อสู้ในคดีของเธอว่าเป็นการพิจารณาไม่อาจหา ข้อสรุปได้ เนื่องจากขณะทำเธอมีอาการบกพร่องทางจิตเนื่องจากถูกสามีทำร้ายร่างกายด้วยเหตุนี้ เธอจึงถูกปล่อยตัวด้วยเหตุผลที่ว่าไม่อาจพิจารณาได้ (On the grounds of insufficient counsel) โดยไม่ต้องพิจารณาอีกว่าการกระทำของเธอนั้นเป็นเหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ โดยขอลดโทษจาก ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา เป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา หรือไม่ (The Guardian, 2007, pp. 25 – 31 อ้างถึงใน ปวินิไพธทอง, 2560, หน้า 129 - 130) ซึ่งคดีนี้ถือเป็นคดีแรกที่มีการ กล่าวถึงอาการ BWS ในประเทศอังกฤษ

คดีตัวอย่าง: คดี R v Thornton*

จำเลยเป็นภรรยาของผู้ตาย โดยได้แทงสามีที่มีอาการติดสุราและทำร้ายร่างกายเธอมาเป็น ระยเวลานาน โดยในวันเกิดเหตุสามีที่ติดสุรานั้น ได้เดินทางกลับบ้านด้วยอาการเมาสุราจึงเกิดมี การโต้เถียงและมีปากเสียงกันสามีเธอโกรธและคำทอเธอว่าเธอเป็น “โสเภณี” และบอกให้เธอ ออกไปจากบ้านมิเช่นนั้นเขาจะฆ่าเธอเธอไม่ไปพร้อมกับบอกให้สามีกลับเข้ามานอนบนเตียง เช่นเดิมสามีเธอกลับเพิ่มระดับความรุนแรงในการคำทอและใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม เธอโกรธมาก จึงเข้าไปในครัวและหยิบมีดแทงไปยังที่ท้องของสามีจนถึงแก่ความตาย ในการพิจารณาในศาล ชั้นต้นจำเลยได้ยกประเด็นขอลดหย่อนความรับผิดชอบ (Diminish responsibility) โดยอ้างว่าเธอมีความ บกพร่องทางด้านบุคลิกภาพ (Personality disorder) เธอมิได้ยกประเด็นต่อสู้ว่าเธอบันดาลโทสะ แต่อย่างไรก็ตามผู้พิพากษาได้ชี้ประเด็นให้คณะลูกขุนพิจารณาเรื่องบันดาลโทสะ ในศาลชั้นต้นเธอ ถูกตัดสินให้มีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นจำเลยจึงยื่นอุทธรณ์แต่ก็ไม่เป็นผลเนื่องจาก การบันดาลโทสะ

* Vanuatu. (2016). Criminal Law and Procedure 1 - R. v. Thornton, Retrieved from

http://www.vanuatu.usp.ac.fj/courses/la205_criminal_law_and_procedure_1/Cases/R_v_Thornton.html

นั้นจะต้องทำในขณะที่สูญเสียการควบคุมอย่างเล็งไม่ได้และเป็นช่วงขณะเท่านั้นต่อมาจำเลยได้ยื่นอุทธรณ์ใหม่โดยขอยื่นพยานหลักฐานเพิ่มเติมเป็นหลักฐานทางการแพทย์โดยระบุว่าในขณะที่เธอฆ่าสามีของเธอนั้นเธอได้รับความกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจทำให้มีความบกพร่องทางด้านบุคลิกภาพ โดยในทางการแพทย์เรียกว่า Battered Woman Syndrome (BWS) ลูกขุนได้ทำการพิจารณาใหม่และเห็นว่าเธอมีความบกพร่องทางด้านจิตใจในขณะที่กระทำความผิดซึ่งวิญญูชน (Reasonable man) อาจจะทำได้ในสถานการณ์นั้น ๆ การอุทธรณ์ของจำเลยฟังขึ้น โดยศาลยกฟ้องข้อหาฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาจากคดีนี้จึงมีการเพิ่มประเด็นที่ว่าในการพิจารณาการกระทำของจำเลยจะต้องนำสภาพทางด้านจิตใจในขณะที่กระทำความผิดประกอบการพิจารณาการควบคุมการกระทำของจำเลยด้วย (ปวิณี ไพรทอง, 2560, หน้า 130 - 131)

สรุปจากคดีตัวอย่างจะพบว่าในประเทศอังกฤษสามารถยกเอาอาการ Battered Woman Syndrome (BWS) ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ของจำเลยในคดีอาญาได้ ทั้งในคดีตัวอย่างจะพบว่าศาลยกฟ้องจำเลยในข้อหาฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา โดยการต่อสู้คดีในทางกฎหมายของผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือถูกทำร้ายเป็นระยะเวลานานและฆาตกรรมสามีในประเทศอังกฤษนั้นหากมีหลักฐานสนับสนุนทางการแพทย์ว่ามีอาการ Battered Woman Syndrome (BWS) ซึ่งเป็นอาการผิดปกติทางจิตของจำเลยนั้น ในทางกฎหมายสามารถนำไปเป็นข้อต่อสู้เพื่อลดโทษได้ซึ่งปรากฏให้เห็นจากคดีตัวอย่าง

ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาได้หยิบยกประเด็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นปัญหาสำคัญและพยายามที่จะให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายร่างกายโดยศูนย์ให้ความช่วยเหลือ (Battered women's shelter) ได้เกิดขึ้นในช่วงกลางของยุค 1970 และเป็นที่มาของการตื่นตัวของความรุนแรงในครอบครัวที่ยกเป็นข้อต่อสู้ทางกฎหมายในเวลาต่อมาโดยมีนักจิตวิทยาที่ชื่อว่า Lenore Walker เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันที่ทำวิจัยศึกษาผู้หญิงที่เป็นเหยื่อของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจำนวน 400 คนในช่วงปี ค.ศ. 1970 ได้เขียนหนังสือ "The Battered Woman" และตีพิมพ์ผลงานวิจัย เมื่อปี ค.ศ. 1979 กล่าวถึงทฤษฎีที่ตั้งขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวและอธิบายสาเหตุที่ผู้หญิงจำต้องทนอยู่ในความสัมพันธ์สถานะภาพสมรสและสาเหตุที่ผู้หญิงกลับฆ่าสามีผู้ทำร้ายร่างกายเธอเป็นเวลานาน โดยได้อธิบายอาการ Battered Woman Syndrome ขึ้น (นภกมล หะวานนท์, 2559, หน้า 38) และต่อมาเกิดคดีที่ยกอาการ BWS เป็นข้อต่อสู้ในคดีที่ภรรยาฆ่าสามี (ปวิณี ไพรทอง, 2560, หน้า 123 - 124)

ฐานความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องกับ Battered Woman Syndrome

ลักษณะความผิดเกี่ยวกับการทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีการแบ่งที่คล้ายคลึงกับอังกฤษ โดยแบ่งความผิดที่สำคัญออกเป็นความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา หมายถึง การทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมายโดยมี Malice aforethought และความผิดฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา ซึ่งครอบคลุมถึงความผิดในการทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายทั้งหมดที่ไม่ใช่ความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ซึ่งขอบเขตของความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนามนประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีขอบเขตที่กว้างกว่าความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตามกฎหมายอังกฤษ

1. ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

องค์ประกอบของความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา อาจแบ่งออกเป็นองค์ประกอบภายนอก และองค์ประกอบภายในดังนี้

1.1 องค์ประกอบภายนอกของความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ประกอบด้วย

1.1.1 จำเลยจะต้องทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยกระทำหรืองดเว้นการที่จะต้องกระทำตามที่

1.2.1 การกระทำของจำเลยจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามกฎหมายที่ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

1.2. องค์ประกอบภายในของความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ประกอบด้วยผู้กระทำความผิดกระทำโดยมีองค์ประกอบภายในของความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา คือ Aforethought ซึ่งหมายถึง ชนิดต่าง ๆ ของความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ซึ่งตามองค์ประกอบภายในจิตใจประกอบด้วย

1.2.1 เจตนาฆ่า (Intent to kill murder)

1.2.2 เจตนาทำร้ายร่างกายสาหัส (Intent to do serious bodily injury murder)

1.2.3 Depraved heart murder

1.2.4 เจตนากระทำความผิด (Felony murder)

2. ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา (Manslaughter)

ความผิดฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา อาจแบ่งออกตามความแตกต่างของการกระทำได้เป็น ความผิด Voluntary manslaughter และความผิด Involuntary manslaughter ซึ่งโดยปกติแล้ว กฎหมายจะลงโทษผู้กระทำความผิด Voluntary manslaughter น้อยกว่าผู้กระทำความผิด Involuntary Manslaughter แต่กฎหมายในปัจจุบันจะแบ่งความผิดฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา ออกเป็น ระดับ และลงโทษหนักกว่าสำหรับผู้ที่กระทำความผิด First degree manslaughter และขกเล็ก ความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ที่แบ่งออกเป็น Voluntary manslaughter และ Involuntary manslaughter แต่ในบางมลรัฐได้กำหนดความผิดฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา เป็นการทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายในลักษณะซึ่งถือเป็นความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา มากกว่าจะเป็นความผิดฆ่าผู้อื่นโดยไม่

เจตนา ดังนั้นความผิดฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา ในบางมลรัฐจึงนิยามรวมถึงการฆ่าโดยมีเจตนาทำร้ายร่างกายสาหัส (Intent to do serious bodily injury murder), Depraved heart murder และการกระทำ ความผิด Felony (Felony murder) ด้วยแต่อย่างไรก็ตามความผิดฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา ก็เป็น ความผิดที่แตกต่างหากและแตกต่างจากความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนามากกว่าจะเป็นเพียงความ แตกต่างของระดับความร้ายแรงของความผิดทางอาญาต่อมาภายหลังความผิดที่ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ ความตายก็ได้พัฒนาแก้ไขจนแบ่งออกเป็นความผิด Murder, Manslaughter และ Negligent Homicide (ปัญญาชน รัตถรักษา, 2537, หน้า 41) กฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกาอาจแบ่งออกได้ เป็น Federal Law และ State Law โดยกฎหมายอาญาของประเทศไทยได้บัญญัติไว้ใน US Code และความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายได้บัญญัติไว้ใน Title 18 Crimes and Criminal Procedure* ซึ่งใน Title 18 จะแบ่งออกเป็น 5 Part โดย Part I จะเป็นส่วนของความผิดทาง อาญาต่างๆซึ่งจะมีแบ่งออกเป็น Chapter โดยความผิดเกี่ยวกับร่างกายจะอยู่ใน Chapter 7 Assault มาตรา 111-117 และความผิดต่อชีวิตอยู่ใน Chapter 51 Homicide มาตรา 1111-1116 โดย Federal Law นี้จะเป็นการบัญญัติการกระทำความผิดที่เป็นแบบกว้าง ๆ โดยใช้เกณฑ์จากเจตนาไม่เจตนาหรือ ปรมาทรมทั้งเหตุที่ต้องรับโทษหนักขึ้นเช่นการกระทำต่อเจ้าพนักงานการกระทำต่อสมาชิกใน ครอบครัว (Immediate family member) เป็นต้น (กาญจพงศ์ พิมพิพัฒน์, 2556, หน้า 55)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ด้วยอาการ BWS

จากการศึกษาพบว่าผู้หญิงฆ่าสามีเนื่องจากความรุนแรงในครอบครัวสามารถต่อสู้คดีได้ ด้วยการอ้างการป้องกัน โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันใน Model Penal Code ได้บัญญัติเกี่ยวกับการ ป้องกันไว้ 3 ประเภทคือการป้องกันตนเองการป้องกันผู้อื่นและการป้องกันทรัพย์สิน โดยอยู่ใน § 3.04. Use of Force in Self-Protection, § 3.05. Use of Force for the Protection of Other Person และ § 3.06. Use of Force for Protection of Property สรุปได้ดังนี้

1. การป้องกันตนเองบุคคลที่จะอ้างการป้องกันตนเองได้จะต้องเชื่อว่าการกระทำการ ป้องกันนั้น เป็นความจำเป็นที่ต้องป้องกันตนเองจากการกระทำของผู้อื่นที่ผิดกฎหมาย โดยมี ข้อจำกัดบางประการเช่นไม่อาจอ้างการป้องกันได้ หากผู้นั้นรู้ว่าเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่จะ ทำการจับกุมแม้ว่าการจับกุมนั้นจะไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตามหรือไม่อาจอ้างในกรณีเจ้าของหรือ ผู้ครอบครองทรัพย์สินใช้สิทธิป้องกันทรัพย์สิน หากผู้ที่จะอ้างป้องกันนั้นรู้อยู่แล้วว่าเขาเป็นเจ้าของ หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินและในกรณีที่มีการป้องกันนั้นได้กระทำให้เกิดเสียชีวิตหรือบาดเจ็บ สาหัส เป็นต้น

* Find Law. (2017). Crimes and Criminal Procedure, Retrieved from <http://codes.findlaw.com/us/title-18-crimes-and-criminal-procedure/>

2. การป้องกันผู้อื่นบุคคลหนึ่งอาจกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายในการกระทำที่สมควร เพื่อป้องกันบุคคลอื่นหากเขาเชื่อ โดยมีเหตุผลอันสมควรว่าบุคคลตกอยู่ในอันตรายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อร่างกายผู้นั้น และเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึงซึ่งเกิดจากบุคคลอื่นคลื่อนตกอยู่ในอันตรายที่มีชอบด้วยกฎหมาย

3. การป้องกันทรัพย์สินบุคคลสามารถกระทำการพอสมควรเพื่อปกป้องทรัพย์สินของตนจากการบุกรุกหรือจากการลักขโมยหากผู้นั้นเชื่อ โดยมีเหตุผลอันสมควรว่าทรัพย์สินของตนตกอยู่ในอันตรายที่ใกล้จะถึงจากการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย (เอกพล ปริมา, 2542, หน้า 10 – 13)

จึงกล่าวได้ว่าทั้งสามกรณีข้างต้นนอกจากมีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้วผู้ที่อ้างการป้องกันต้องได้กระทำภายในขอบเขตของกฎหมายซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญคือต้องเป็นการกระทำเพียงเท่าที่จำเป็น (Necessary) และต้องเป็นการกระทำเท่าที่พอสมควร (Reasonable) หากมีเจตนาแล้วผู้ที่กระทำการป้องกันก็ไม่อาจอ้างการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายได้

การปรับใช้หลัก Battered Women Syndrome เพื่อสนับสนุนการใช้สิทธิป้องกันตัวในสหรัฐอเมริกา โดยทฤษฎี Battered Women Syndrome นั้น ถ้าฟังไม่ใช่ข้อยกเว้นของกฎหมายหรือสิทธิป้องกันที่จะอ้างเป็นเหตุยกเว้นความผิดแต่เป็นคำอธิบายทางจิตวิทยาที่พยายามผู้เสียหายต้องเบิกความในศาลเพื่ออธิบายลักษณะพิเศษของผู้ป่วยคนนั้น ๆ ให้เข้ากับองค์ประกอบหลักทางกฎหมายของการอ้างสิทธิป้องกันตัว ซึ่งในมลรัฐส่วนใหญ่ประกอบไปด้วย

1. ผู้กระทำผิดต้องเชื่ออย่างมีเหตุผลว่าอันตรายนั้นใกล้จะถึง (Reasonable belief of imminent danger)
2. หลักความได้สัดส่วนในการใช้กำลัง (Proportionality)
3. ผู้กระทำผิดต้องไม่มีส่วนก่อให้เกิดเหตุอันตรายนั้น (Initial aggressor)
4. ในบางมลรัฐผู้กระทำผิดต้องหมุดหนทางหลีกหนีไม่ว่าในทางใด ๆ ก่อนจึงจะกระทำการป้องกันได้ (Duty to retreat)

ทั้งนี้องค์ประกอบข้อ 1 เป็นประเด็นที่เป็นที่ถกเถียงในศาลอย่างกว้างขวางควรค่าแก่การศึกษาครั้งนี้ หลักความเป็นเหตุเป็นผล (Reasonableness) ของความเชื่อหรือความกลัวในอันตรายที่ใกล้จะถึงกำหนดว่าผู้กระทำผิดต้องเชื่อหรือกลัวอย่าง เป็นเหตุเป็นผลว่าอันตรายที่เผชิญเป็นอันตรายร้ายแรงต่อชีวิตร่างกายและเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง (Imminent Danger) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกระทำต่อผู้คุกคามเพื่อป้องกันตนเองเสียก่อนพยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดปกติของผู้กระทำผิดตามทฤษฎี Battered Women Syndrome จะเข้ามาอธิบายความเป็นเหตุเป็นผลของความคิดของผู้กระทำผิดที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมาเป็นระยะเวลาานว่าผู้กระทำผิดเกิดความกลัวและเชื่ออย่างแท้จริงว่ามีอันตรายคุกคามอยู่ตลอดเวลาในความสัมพันธ์

เนื่องจากการถูกทำร้ายในแต่ละครั้งไม่สามารถคาดเดาได้ว่าข้างหน้าจะมาด้วยรูปแบบใดด้วยเหตุใด และเมื่อใด (นภกมล หะวานนท์, 2559, หน้า 40 - 42 อ้างอิงจาก Walker, 1995)

นักวิชาการบางคนเปรียบเทียบสถานการณ์เช่นนี้กับการถูกจับเป็นตัวประกันซึ่งเหยื่อย่อมมีเหตุผลที่จะเชื่อว่ามิถยันตรายร้ายแรงคุกคามตนอยู่ตลอดเวลาที่ถูกจับเป็นตัวประกันนั้น* ศาลในบางมลรัฐยอมรับแนวคิดนี้และวางบรรทัดฐานว่าการพิเคราะห์ความเป็นเหตุเป็นผลของผู้กระทำผิดจะต้องพิเคราะห์ตามอัตวิสัย (Subjective) กล่าวคือ พิจารณาถึงสภาพจิตใจของผู้กระทำผิดคนนั้น ๆ เป็นการเฉพาะมิใช่การพิเคราะห์ถึงความเป็นเหตุเป็นผลตามภาวะวิสัยเทียบกับบุคคลทั่วไป (Objective) ในส่วนขององค์ประกอบข้ออื่น ๆ อันได้แก่หลักความได้สัดส่วนหลักผู้กระทำผิดไม่มีส่วนก่อภัยและหลักผู้กระทำผิดต้องหมดหนทางหลีกเลี่ยงสามารถอธิบายด้วยทฤษฎีวงจรความรุนแรงและความสิ้นหวังอันเกิดจากการเรียนรู้ได้ว่าความรุนแรงในครอบครัวที่สะสมมาเป็นเหตุแห่งภัยอันตรายมิได้เกิดจากตัวเหยื่อรวมทั้งความสิ้นหวังอันเกิดจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับเหยื่อทำให้เหยื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่สิ้นหวังที่จะหลีกเลี่ยงหนีนอกจากนี้แม้หลักทั่วไปของหลักความได้สัดส่วนจะกำหนดว่าการใช้กำลังป้องกันตัวจะต้องได้สัดส่วนกับภัยอันตรายหากภัยอันตรายนั้นถึงแก่ชีวิตผู้ป้องกันย่อมใช้กำลังที่ร้ายแรงถึงแก่ชีวิตได้ (Use of deadly force) แต่หากภัยอันตรายนั้นไม่ถึงแก่ชีวิตผู้ป้องกันย่อมไม่มีสิทธิใช้กำลังที่ร้ายแรงถึงแก่ชีวิตหากพิจารณาคดีต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นคดีที่ภัยอันตรายสุดท้ายที่ผู้ตายกระทำไม่มีความร้ายแรงถึงแก่ชีวิต โดยได้นำทฤษฎี Battered Women Syndrome เข้ามาอธิบายว่าแม้ภัยอันตรายจะไม่ร้ายแรงถึงแก่ชีวิตแต่การกระทำโดยป้องกันของจำเลยนั้นได้สัดส่วนกล่าวคือโดยทางกายภาพผู้หญิงมีขนาดร่างกายที่เล็กกว่าผู้ชายและพลังกำลังที่น้อยกว่าเมื่อกลัวอย่างสุดจริตใจว่าตนเองตกอยู่ในอันตรายถึงตายก็ย่อมต้องใช้กำลังป้องกันที่มีขนาดถึงตายมิเช่นนั้นหลังจากการทำการป้องกันที่มีขนาดไม่ร้ายแรงแล้วอาจถูกผู้ตายกระทำกลับถึงแก่ชีวิตได้เหตุผลดังกล่าวได้รับการสนับสนุนโดยคำพิพากษาของศาลสูงสุดมลรัฐวอชิงตันในคดี State v. Wanrow ซึ่งแม้จำเลยในคดีนี้จะไม่ใช่ผู้หญิงที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแต่เป็นที่อ้างอิงแพร่หลายในวงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี Battered Women Syndrome (นภกมล หะวานนท์, 2559, หน้า 40 - 42)

สรุปประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถปรับใช้หลัก Battered Women Syndrome เพื่อสนับสนุนการใช้สิทธิป้องกันตัวได้ ในฐานะพยานหลักฐานที่อ้างสถานะทางจิตตาม ทฤษฎี Battered Women Syndrome อย่างไรก็ตาม ศาลในแต่ละมลรัฐยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการตัดสิน

* Find law. (2017). Battered Woman's Defense" Its History and Future, Retrieved from <http://corporate.findlaw.com/litigation-disputes/the-battered-womans-defense-its-history-and-future.html>

แม้มีการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เป็นเวลานานแล้วก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันยังมีข้อโต้แย้งในทางวิชาการรวมทั้งอาจขัดต่อความรู้สึกของประชาชนและศาลอยู่

กรณีตัวอย่าง : คดี State v. Leidholm *

ศาลสูงสุดแห่งมลรัฐนอร์ทดาโคตาได้กลับคำตัดสินของศาลชั้นอุทธรณ์ที่ตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าสามีข้อเท็จจริงในคดีนี้ Janice Leidholm ถูกสามีทำร้ายร่างกายมาเป็นระยะเวลาเวลานานตลอดระยะเวลาการสมรส ในคืนเกิดเหตุทั้งสองคนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานเลี้ยงในปริมาณมากและเกิดโต้เถียงกันต่อเนื่องจนกลับถึงบ้านพัก Janice พยายามโทรศัพท์แจ้งตำรวจแต่ถูกสามีผลักและจับกดลงไม่ให้โทรศัพท์ได้เมื่อสามีเข้านอน Janice จึงใช้มีดที่หยิบมาจากห้องครัวแทงสามีเสียชีวิต ศาลสูงสุดแห่งมลรัฐนอร์ทดาโคตาอ้างหลักว่าคณะลูกขุนต้องพิจารณาถึงสภาพร่างกายและจิตใจของจำเลยเป็นการเฉพาะเจาะจงมิใช่พิจารณากระทำของจำเลยมาเทียบกับร่างกายและจิตใจของวิญญูชนจะเห็นได้ว่าในคดีนี้หากพิจารณาตามภาวะวิสัยภัยอันตรายได้จบลงไปแล้วเพราะผู้ตายนอนหลับแต่ศาลพิจารณาถึงสภาพร่างกายและจิตใจโดยเฉพาะเจาะจงของจำเลยตามพยานหลักฐานบนพื้นฐานของทฤษฎี Battered Women Syndrome

กรณีตัวอย่าง : คดี State v. Edwards **

ศาลอุทธรณ์แห่งมลรัฐมิสซูรีกลับคำตัดสินของศาลชั้นต้นที่ตัดสินให้จำเลยมีความผิดฐานฆ่าสามี โดยศาลอุทธรณ์ให้เหตุผลว่าหญิงที่ถูกสามีทำร้ายเป็นระยะเวลานานย่อมมีสภาพจิตใจที่ไม่ปกติของครอบครัวไม่ใช่จากมุมมองของบุคคลทั่วไปข้อเท็จจริงในคดีนี้ สามีทำร้ายทางร่างกายและด้วยวาจาตั้งแต่วันแรกของการสมรสข่มขู่และด่าทอกริ้ว และถึงขั้นฆาตกรรม โดนคนโตตกบันไดและใช้ปืนจ่อศีรษะลูกสาว เพื่อบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ตลอดจนการทำร้ายอื่น ๆ ตลอดระยะเวลาการสมรสประมาณ 40 ปี ในวันเกิดเหตุทั้งคู่ได้เถียงกันในร้านค้าที่ทั้งคู่ทำงานสามีใช้ท่อตะกั่วฟาดกริยาอย่างแรงและด่าทอต่าง ๆ นานา ภริยาจึงหนีปืน .38 จากใต้เคาน์เตอร์ของร้านยิงสามี 4 นัดเข้าที่ศีรษะแขนช่วงบนและหลังเสียชีวิตทันที จะเห็นได้ว่าในคดีนี้หากพิจารณาตามภาวะวิสัยภัยอันตรายในคดีนี้การทำร้ายหรือด่าทอที่ไม่ใช่ภัยอันตรายร้ายแรงถึงตายแต่ศาลพิจารณาถึงสภาพร่างกายและจิตใจโดยเฉพาะเจาะจงของจำเลยตามพยานหลักฐานบนพื้นฐานของทฤษฎี Battered Women Syndrome

อย่างไรก็ตาม ศาลบางแห่งแม้ยอมรับว่าจำเลยเชื่ออย่างแท้จริงและมีเหตุผลว่าตกอยู่ในภัยอันตรายร้ายแรงและใกล้จะถึงแก่หากข้อเท็จจริงไม่แสดงถึงความใกล้จะถึงของภัยอันตรายเสียเลย ศาลก็ไม่รับฟังเป็นการป้องกันตัว (นภกมล หะวานนท์, 2559, หน้า 40 - 42) เช่น

* H2o. (1983). State v. Leidholm, Retrieved from <https://h2o.law.harvard.edu/cases/1861>

** Justia. (2000). State v. Edwards ,Retrieved from <http://law.justia.com/cases/missouri/court-of-appeals/2001/wd55243-2.html>

กรณีตัวอย่าง : คดี Commonwealth v. Sands *

ศาลสูงสุดแห่งมลรัฐเวอร์จิเนียในคดี Commonwealth v. Sands ข้อเท็จจริงในคดีฟังได้ว่า ผู้ตายซึ่งเป็นสามีของจำเลยตีจำเลยเป็นประจำทุกวันเป็นเวลาสิบกว่าปี จำเลยพยายามขอหย่าแต่ ผู้ตายก็ตอบกลับด้วยการขู่ฆ่าจำเลยและครอบครัวของจำเลย เข้าวันเกิดเหตุทั้งคู่ได้เถียงและต่อสู้กัน ผู้ตายใช้ปืนยิงไปที่พื้นบริเวณที่จำเลยยืน 2 นัด หลังจากนั้นผู้ตายดื่มเบียร์และสูบบุหรี่รวมทั้งทำร้ายจำเลยอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาสั้น จนเวลากลางคืนขณะผู้ตายนอนดูโทรทัศน์ภริยาใช้ปืนยิง 5 นัดผู้ตายถึงแก่ความตาย ศาลสูงสุดแห่งมลรัฐเวอร์จิเนียตัดสินว่าแม้จำเลยจะเชื่อว่าเป็นเหตุเป็นผลว่าภยันตรายที่จำเลยเผชิญนั้นเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึงแต่ขณะจำเลยกระทำความผิดที่จะอ้างสิทธิป้องกันนั้นผู้ตายกำลังนอนดูโทรทัศน์มิได้ก่อนภยันตรายที่ใกล้จะถึงใด ๆ แก่จำเลยจึงไม่มีภยันตรายอันใกล้จะถึงที่จำเลยจะอ้างสิทธิป้องกันได้

จะเห็นได้ว่าศาลในคดีนี้ตัดสินต่างจากศาลในคดี State v. Leidholm อย่างสิ้นเชิงในคดีดังกล่าวผู้ตายกำลังนอนหลับซึ่งไม่ได้แตกต่างจากข้อเท็จจริงในคดีนี้มากนักที่ผู้ตายนอนดูโทรทัศน์ แต่ศาลในคดี Commonwealth v. Sands พิจารณาเพียงแต่ความเป็นเหตุเป็นผลของความเชื่อของจำเลยต่อภยันตรายเท่านั้น (นภกมล หะวานนท์, 2559, หน้า 41)

สรุปจากคดีตัวอย่างจะเห็นได้ว่าในสองคดีแรกหากพิจารณาตามภาวะวิสัยภยันตรายในคดีแรกนั้นได้จบลงไปแล้วเพราะผู้ตายนอนหลับและในคดีที่สองการทำร้ายหรือคำทอที่ไม่ใช่ภยันตรายร้ายแรงถึงตายแต่ศาลทั้งสองแห่งพิจารณาถึงสภาพร่างกายและจิตใจโดยเฉพาะเจาะจงของจำเลยตามพยานหลักฐานบนพื้นฐานของทฤษฎี Battered Women Syndrome แต่อย่างไรก็ตามศาลบางแห่งแม้ยอมรับว่าจำเลยเชื่ออย่างแท้จริงและมีเหตุผลว่าตกอยู่ในภยันตรายร้ายแรงและใกล้จะถึงแต่หากข้อเท็จจริงไม่แสดงถึงความใกล้จะถึงของภยันตรายเสียเลยศาลก็ไม่รับฟังเป็นการป้องกันตัวดังเช่นศาลสูงสุดแห่งมลรัฐเวอร์จิเนียในคดี Commonwealth v. Sands

สรุป กรณีภรรยาฆ่าสามีถือเป็นอาชญากรรมในครอบครัว ซึ่งเป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวประเภทหนึ่ง ไม่ว่าหญิงซึ่งฆ่าสามีของตนนั้นจะถูกจำคุกหรือรอการลงโทษ หญิงนั้นควรได้รับการเยียวยา บำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจ จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศจะเห็นได้ว่าประเทศดังกล่าวข้างต้นภรรยาสามารถยกข้อต่อสู้ในเรื่อง ป้องกัน บันดาลโทษ เพื่อยกเว้นความผิดหรือเป็นเหตุลดโทษได้ แต่ประเทศไทยกรณีภรรยาฆ่าสามีจะอ้างเหตุยกเว้นความผิดหรือเป็นเหตุลดโทษได้นั้นต้องเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยไม่มีการนำเอาหลักทฤษฎี Battered Women Syndrome มาวินิจฉัยประกอบถึงขนาดที่จะให้ผู้กระทำความผิดอ้างสิทธิป้องกัน โดยชอบด้วยกฎหมายหรืออ้างบันดาลโทษเพื่อเป็นเหตุลดโทษได้ นอกจากนั้นคำพิพากษาศาลฎีกาก็ยังไม่มี

* Find law. (2001). Commonwealth. Retrieved from <http://caselaw.findlaw.com/va-supreme-court/1264303.html>

บรรทัดฐานที่ชัดเจนว่ามีการพิจารณาความรุนแรงในครอบครัวที่ผ่านมาประกอบด้วยหรือไม่ ซึ่งในกรณีดังกล่าวผู้วิจัยเห็นด้วยกับกฎหมายในต่างประเทศซึ่งจะวิเคราะห์ในบทที่ 4 ต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมาย : กรณีภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวภายใต้อาการ Battered Woman Syndrome

จากประสบการณ์ของมูลนิธิผู้หญิงในการให้ความช่วยเหลือแก่หญิงที่ถูกดำเนินคดีในข้อหาเจตนาฆ่าสืบ เนื่องจากความรุนแรงในครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่ผู้หญิงต้องถูกพิพากษาลงโทษจำคุก 7 – 8 ปี ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่า หญิงเหล่านี้มีประวัติเผชิญกับความรุนแรงในครอบครัวมาเป็นเวลานานจนเกิดอาการที่เป็นผลกระทบสืบมาจากการถูกระทำความรุนแรงจากสามีหรือคนรักและต้องดำเนินชีวิตด้วยความหวาดกลัวเป็นระยะเวลายาวนาน หรือที่เรียกว่าอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS จนทำให้ในที่สุดผู้หญิงจำต้องลุกขึ้นสู้เพื่อตอบโต้กลับต่อความรุนแรงหรือเพื่อป้องกันมิให้สามีมาทำร้ายตนและบุตร โดยปัญหาความรุนแรงในครอบครัวแฝงอยู่ในสังคมไทยมาอย่างยาวนานแม้ปัจจุบันได้มีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถช่วยเหลือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายส่วนหนึ่งเป็นเพราะทัศนคติของผู้บังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมยังไม่ตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ทำให้ผู้ถูกระทำไม่ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมเท่าที่ควร (มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล, 2559) ประกอบกับค่านิยมของระบบปิตาธิปไตยยังครอบงำสังคมไทยอยู่ นอกจากนี้กรณีภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้วิจัยเห็นว่าแตกต่างจากการฆ่าคนตายโดยทั่วไปจึงมีความสนใจในปัญหาดังกล่าวโดยจะได้วิเคราะห์เกี่ยวกับความรับผิดชอบของภรรยาที่ฆ่าสามีอันเนื่องมาจากอาการ “Battered Wife Syndrome” หรือ BWS เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาต่อไปดังต่อไปนี้

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเหตุยกเว้นความผิดและเหตุผลโทษกรณีภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว

ประเทศไทยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้หญิงที่ก่อความรุนแรงกับสามีต้องพิจารณาตามหลักการป้องกันตัวหรือบันดาลโทสะหรือวิกลจริตจิตบกพร่อง ซึ่งต้องเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้นจึงจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ทางกฎหมายได้ ในกรณีนี้จะแตกต่างกับต่างประเทศ ซึ่งเมื่อเกิดกรณีภรรยาฆ่าสามีอาจยกเอาอาการ “Battered Wife Syndrome” หรือ BWS ขึ้นต่อสู้เพื่อเป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือเหตุผลโทษได้ จึงทำให้เห็นถึงข้อเปรียบเทียบและ

วิวัฒนาการทางด้านกฎหมายของไทยและต่างประเทศ อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญที่สุดคือมุ่งให้ความสำคัญกับภรรยาที่ตกเป็นจำเลย โดยผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ระบบปิตาธิปไตย (Patriarchy) หรือระบบชายเป็นใหญ่ถูกฝังรากหยั่งลึกลงในวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสังคมมีค่านิยมและทัศนคติในเรื่องบทบาทหญิงชายเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญและคาดหวังกับเพศชายมากกว่าเพศหญิงในฐานะผู้นำ ผู้ตัดสินใจ ผู้สืบทอดเชื้อสายทางครอบครัว เพราะเพศชายมีร่างกายที่แข็งแรงกว่าสามารถปกป้องผู้อ่อนแอทางร่างกายคือเด็กและผู้หญิงได้จะเห็นได้ชัดเจน ในกรณี “ความรุนแรงในครอบครัว” ที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมาจากความเชื่อที่สังคมมีมาแต่ดั้งเดิมเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมระหว่างหญิงชายหรือมายาคติผิด ๆ ที่ครอบงำสังคมอยู่ นอกจากนั้นยังมีความเชื่อที่ผิด ๆ โดยสังคมมักมองว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวของสามีภรรยา ย่อมมีกระทบกระทั่งกันบ้างเป็นธรรมดา ดังสุภาษิตที่ว่า “ลั่นกับฟัน” ทำให้คนในสังคมไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวและให้ความช่วยเหลือจึงทำให้ปัญหาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนั้นจะเห็นได้ว่าสังคมรวมถึงพนักงานเจ้าหน้าที่พยายามประนีประนอมให้สามีและภรรยากลับไปครองคู่เช่นเดิม ซึ่งเป็นความคิดและเจตคติที่ผิดเพราะเหมือนเป็นการปลุกภรรยาเข้าไปในวังวนเดิม ๆ โดยผู้หญิงที่แต่งงานแล้วไม่ว่าจะจดทะเบียนสมรสหรือไม่ก็ตามจะถูกสังคมกำหนดบทบาทให้เป็นทั้งภรรยาและมารดาที่ต้องมีหน้าที่ดูแลเอาใจใส่คนในครอบครัวเป็นหลัก จึงส่งผลให้ผู้หญิงมีบทบาททั้งความเป็นภรรยาและเป็นมารดามักถูกเอาเปรียบหรือถูกกระทำรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจจากสามีของตนอยู่เสมอ

จากความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าวเมื่อภรรยาถูกสามีทำร้ายซ้ำแล้วซ้ำเล่าอาจก่อให้เกิดอาการที่เรียกว่า “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ซึ่งเป็นสภาวะความตึงเครียดที่เกิดขึ้นภายหลังที่ถูกทารุณกรรม ซึ่งคำว่า “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS จึงเป็นคำที่ใช้อย่างเป็นทางการทั้งทางการแพทย์และทางด้านกฎหมาย โดยอาการดังกล่าวในต่างประเทศเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศแคนาดา ต่างยอมรับฟังอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS นี้เป็นในข้อต่อสู้ของจำเลย โดยเป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือเหตุผลโทษได้ทั้งนี้ก็มีหลายคดีที่ยอมรับอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เป็นข้อต่อสู้ในคดีลักษณะดังกล่าวเพื่อยกเว้นความผิดหรือลดโทษ โดยอาจเป็นการป้องกันหรือไม่สามารถควบคุมตนเองได้ บันดาลโทษ หรือเป็นเหตุผลหย่อนความรับผิดชอบ อย่างไรก็ตามสำหรับประเทศไทยหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ด้วยอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ต้องพิจารณาตามหลักการป้องกันตัวหรือบันดาลโทษหรือวิกลจริตจิตบกพร่อง ซึ่งจะสามารถนำมาเป็นข้อต่อสู้ได้หรือไม่เพียงใด ผู้วิจัยขอวิเคราะห์ดังนี้

หลักเกณฑ์การพิจารณาเหตุยกเว้นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68*

การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

1. มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายคือ

- ภัยอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นผู้กระทำไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำได้หากผู้กระทำมีอำนาจที่จะกระทำได้ ก็ไม่มีสิทธิป้องกัน

- ผู้ที่จะอ้างป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นจะต้องไม่มีส่วนผิดในการก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นด้วย แต่ถ้าผู้จะอ้างป้องกันนั้นมีส่วนก่อให้เกิดภัยอันตรายนั้น ก็ไม่สามารถอ้างป้องกันได้

2. ภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายนั้นจะต้องเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงคือภัยอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นกระชั้นชิดถึงขนาดที่หากไม่ป้องกันตัวในขณะนั้นก็อาจจะเกิดอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่นได้

3. ผู้กระทำจำต้องกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายนั้น

4. การกระทำเพื่อป้องกันนั้นจะต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุคือ

- การกระทำเพื่อป้องกันนั้นจะต้องได้สัดส่วนกับภัยอันตรายที่เกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายนั้นเช่น ภัยอันตรายที่เกิดขึ้นจากการถูกตบหน้า จะป้องกันโดยใช้ปืนยิงถือว่าไม่ได้สัดส่วนกัน

- การกระทำเพื่อป้องกันนั้นถ้าผู้กระทำได้ใช้วิถีทางน้อยที่สุดที่จะทำให้เกิดอันตรายแล้วถือว่ากระทำไปพอสมควรแก่เหตุ

หลักเกณฑ์การพิจารณาเหตุยกเว้นโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 65วรรคแรก**

เหตุยกเว้นโทษกรณีวิกลจริตต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ ดังนี้คือ

1. กระทำความคิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้

- ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หมายถึง ไม่สามารถรู้ได้ว่าการกระทำนั้นผิดศีลธรรม ไม่อาจแยกแยะตามหลักศีลธรรมได้

- ไม่สามารถบังคับตนเองได้ หมายถึง ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำนั้นผิดศีลธรรมแต่ไม่อาจบังคับใจตนเองได้

2. มีจิตบกพร่อง โรครจิต หรือจิตฟั่นเฟือน

* มาตรา 68 "ผู้ใดจำต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตน หรือของผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายและเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุการกระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด"

** มาตรา 65 วรรคแรกบัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่องโรครจิตหรือจิตฟั่นเฟือนผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น..."

- จิตบกรพร่อง หมายถึง ลักษณะของผู้ที่สมองไม่เจริญเติบโตตามวัย หรือบกรพร่องมาแต่กำเนิด

- โรคจิต หมายถึง ความบกพร่องแห่งจิตที่เกิดจากโรค

- จิตฟั่นเฟือน หมายถึง ผู้ที่มีความหลงผิด ประสาทหลอน

3. ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น

หลักเกณฑ์การพิจารณาเหตุผลโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72*

การกระทำความผิดโดยบันดาลโทสะ ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ ดังนี้คือ

1. ผู้กระทำความผิดถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม

2. การถูกข่มเหงเช่นนั้นเป็นเหตุให้ผู้กระทำบันดาลโทสะ

3. ผู้กระทำได้กระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะที่บันดาลโทสะ

ฉะนั้นแล้วกรณีที่จะอ้างเหตุบันดาลโทสะหรือการป้องกันตัวได้ ต้องเป็นการตอบโต้กลับทันทีทันใดในขณะที่ถูกข่มเหงหรือขณะมีภัยอันตรายนั้นและต้องเป็นการกระทำด้วยตัวเองเท่านั้น หากไม่ครบหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด จำเลยไม่อาจอ้างเหตุใด ๆ เพื่อเป็นเหตุยกเว้นความผิดเหตุยกเว้นโทษหรือเหตุผลโทษได้เลย ส่วนกรณีที่จะอ้างเหตุยกเว้นโทษกรณีวิกลจริต มาตรา 65 นั้น ต้องเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดด้วย โดยคำว่า “ผู้มีความผิดปกติทางจิต” เป็นคำเรียกอย่างกว้างที่แสดงถึงบุคคลที่มีสภาพทางจิตผิดปกติไปจากบุคคลทั่ว ๆ ไปสำหรับงานวิจัยนี้ความหมายของ “ผู้มีความผิดปกติทางจิต” หมายถึง บุคคลที่มีอาการของ “จิตบกรพร่อง” “โรคจิต” “จิตฟั่นเฟือน” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48 หรือมาตรา 65 เท่านั้นหากพิเคราะห์ดูแล้วเห็นว่า การใช้คำและการให้ความหมายของผู้มีความผิดปกติทางจิตยังต่างกันและด้วยบทกฎหมายก็มิได้บัญญัติถึงคำนิยามของคำว่า “โรคจิต” “จิตบกรพร่อง” หรือจิตฟั่นเฟือน” ไว้แต่อย่างใด จึงต้องศึกษาความหมายจากการจำแนกโรคทางจิตเวชว่าทางการแพทย์ได้จำแนกไว้อย่างไรเพื่อเปรียบเทียบกับคำอธิบายทางตำรากฎหมาย ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ 2

สำหรับอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เกณฑ์การวินิจฉัยโรคขององค์การอนามัยโลกก่อนปี ค.ศ. 2015 ได้กำหนดอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ใน ICD9 code 995.81 โดยระบุความหมายที่ใช้กับอาการดังกล่าวกว้างกว่าความหมายที่ใช้ในทางกฎหมายคือ Battered Spouse Syndrome ต่อมาในปี ค.ศ. 2015 ได้มีการจัดกลุ่ม (Classified) ของผู้ที่มีอาการผิดปกติจากเหตุการณ์ทำร้ายร่างกายขององค์การอนามัยโลกเพื่อเป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยโรคฉบับล่าสุดคือ ICD-10 T 74.1 ได้จัดอาการบุคคลที่ถูกทำร้ายร่างกายนี้อยู่ในกลุ่ม

* มาตรา 72 บัญญัติว่า “ผู้ใดบันดาลโทสะโดยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมจึงกระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะที่บันดาลโทสะผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

Battered Spouse Syndrome ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงคู่สมรสทั้งชายและหญิง จัดเป็นกลุ่มอาการของผู้ที่มีอาการผิดปกติทางจิต ทั้งนี้เพื่อใช้ในการต่อสู้ของจำเลยในคดีซึ่งมีหลักฐานสนับสนุนทางการแพทย์ว่าอาการดังกล่าวเป็นอาการผิดปกติทางจิตของจำเลยซึ่งในทางกฎหมายของต่างประเทศได้นำไปเป็นข้อต่อสู้เพื่อลดโทษ

กรณีดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าอาการ “Battered Woman Syndrome” จัดอยู่ในกลุ่ม “โรคจิต” (Psychosis) ซึ่งองค์การอนามัยโลก (World Health Organization (WHO)) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “โรคจิต” ไว้ว่า “เป็นภาวะที่มีการสูญเสียหน้าที่การทำงานของจิตใจถึงระดับที่ทำให้เสียความสามารถในการหยั่งรู้ตนเองความสามารถที่จะสนองความต้องการที่จำเป็นในการดำรงชีพ หรือความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในกรอบของความเป็นจริง” คำว่า “โรคจิต” นั้นคำอธิบายในทางกฎหมายและความเข้าใจทางการแพทย์จะใกล้เคียงกันซึ่งคำว่า “โรคจิต” จัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 โรคจิตเภทพฤติกรรมแบบจิตเภทและความหลงผิด (Schizophrenia, Schizotypal and delusional disorders) ตามการจัดแบ่งกลุ่มของโรคทางจิตเวช (ICD 10) โรคจิตเภทเป็นโรคที่มีความผิดปกติที่แสดงถึงความยุ่งเหยิงทางความคิดและประสาทรับรู้เป็นพื้นฐานและการแสดงออกทางอารมณ์ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือไม่มีอารมณ์ที่แสดงออกไปในทางใดทางหนึ่งความรู้สึกและสติปัญญายังมีอยู่ตามปกติความสำคัญที่สุดของพยาธิสภาพทางจิตที่ปรากฏเป็นการสะท้อนความคิดซ้ำซากการคิดที่ยึดติดอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือการคิดที่เป็นการปฏิบัติกับต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การรับรู้ที่หลงผิด

แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังมิได้ยอมรับอาการดังกล่าวเข้ามาพิจารณาในคดี คำว่า “Battered Woman Syndrome” ในทางกฎหมายของประเทศไทยมิได้ให้ความหมายไว้ว่าคือ สภาวะความตึงเครียดที่เกิดขึ้นภายหลังการถูกทารุณกรรมการที่ผู้หญิงที่เป็นภรรยาถูกสามีทำร้ายซ้ำแล้วซ้ำเล่าอาจก่อให้เกิดอาการที่เรียกว่า “Battered Woman Syndrome” ซึ่งเป็นสภาวะความตึงเครียดที่เกิดขึ้นภายหลังที่ถูกทารุณกรรมดังนั้นภรรยาที่ฆ่าสามีอันเนื่องมาจากอาการ “Battered Woman Syndrome” จึงต้องรับโทษตามกฎหมาย โดยไม่สามารถอ้างเหตุยกเว้นโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 65 และ ไม่อาจนำมาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้มีความผิดปกติทางจิต เช่น วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 48 การคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 หรือพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 เหล่านี้ มาใช้บังคับกับภรรยาที่ฆ่าสามี

เมื่อประเทศไทยมิได้ยอมรับอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เป็นข้อต่อสู้ของจำเลย ดังนั้นภรรยาที่ฆ่าสามีต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 ต้องระวางโทษประหารชีวิตจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปีหรือมาตรา 289(4) ต้องระวางโทษประหารชีวิตแล้วแต่กรณี ซึ่งในต่างประเทศภรรยาฆ่าสามีอาจยกอาการ BWS ต่อสู้เพื่อเป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือเหตุลดโทษได้ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาประเทศอังกฤษและประเทศ

สหรัฐอเมริกาเนื่องจากทั้งสองประเทศมีพัฒนาการของกฎหมายและวิวัฒนาการทางด้านการแพทย์ในเรื่องดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายไทยต่อไป

ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกายอมรับอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เป็นในข้อต่อสู้ของจำเลยผู้ซึ่งเป็นภรรยาในกรณีที่ภรรยาถูกกระทำความรุนแรงโดยสามีเป็นระยะเวลาอันยาวนานโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เนื่องจากจำต้องอยู่กับความสัมพันธ์นั้นและทำร้ายสามีหรือฆ่าสามี โดยฐานความผิดในคดีที่ภรรยาฆ่าสามีจะถูกฟ้องฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตแต่ในประเทศอังกฤษการยกข้อต่อสู้ของภรรยาในแต่ละคดีนั้นมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเช่นอ้างเหตุป้องกันตนเอง อ้างเหตุไม่สามารถควบคุมตนเองได้ แต่เดิมเรียกว่าบันดัลโทสะ หรืออ้างเหตุลดหย่อนความรับผิดชอบแล้วแต่กรณี ในประเทศอังกฤษคำว่า “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เป็นคำที่ใช้ในการต่อสู้ของจำเลยในคดีซึ่งมีหลักฐานสนับสนุนทางการแพทย์ว่าอาการดังกล่าวเป็นอาการผิดปกติทางจิตของภรรยาผู้ซึ่งเป็นจำเลยในทางกฎหมายได้นำ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ไปเป็นข้อต่อสู้เพื่อลดโทษได้ด้วยเหตุบันดัลโทสะ ซึ่งตามหลักเกณฑ์แล้วต้องกระทำในทันทีทันใดขณะที่ยังมีโทสะอยู่แต่อย่างไรก็ตามได้มีการขยายการตีความการบันดัลโทสะที่เกิดจากการสังสม (Cumulative provocation) ให้ครอบคลุมอาการดังกล่าวด้วยดังที่ปรากฏในคดี R v Ahluwalia, คดี R v Thornton ซึ่งผลทางคดีความซึ่งในทางปฏิบัติศาลยกฟ้องจำเลยในข้อหาฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา โดยนำอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS มาพิจารณาประกอบด้วย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นมาตรการให้ความคุ้มครองแก่ภรรยาผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอย่างหนึ่ง ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริการยกข้อต่อสู้ของภรรยาในข้อหาอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เป็นข้อต่อสู้ในคดีที่ภรรยาฆ่าสามีโดยแบ่งเป็น 2 กรณีคือป้องกันตัว และบกพร่องทางจิตใจ (Insanity) ในกรณียกข้อต่อสู้เรื่องป้องกันตัว แม้ว่าในขณะนั้นจะไม่มีภัยอันตรายต่อชีวิตร่างกายของภรรยาก็ตามก็สามารถอ้างป้องกันได้ ทั้งนี้พิจารณาจากความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพจิตว่าในขณะที่กระทำความผิดภรรยาที่มีสภาวะทางจิตใจที่ตกอยู่ในสภาวะความหวาดกลัวอย่างมีเหตุผลว่าเธออาจจะถูกฆ่าหรืออาจถูกทำร้ายอย่างรุนแรงจากสามีซึ่งเรียกว่า อาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อยกเว้นความผิดได้ ดังคดีตัวอย่าง State v. Leidholm, State v. Edwards แต่อย่างไรก็ตาม ศาลในแต่ละมลรัฐยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการตัดสินคดี แม้ศาลในสหรัฐอเมริการับฟังพยานหลักฐานที่อ้างสภาวะทางจิตตามทฤษฎี Battered Women Syndrome มาในคดีเพื่อพิจารณาสีทธิป้องกันตัว ก็ตามทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังเป็นที่โต้เถียงในทางวิชาการรวมทั้งการยกเว้นความผิดให้จำเลยในคดีประเภทนี้อาจยังขัดต่อความรู้สึกของประชาชนและศาลอยู่นั่นเอง

จะเห็นได้ว่าทั้งสองประเทศแม้จะมีการนำเอาสถานะทางจิตตามทฤษฎี “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS มาประกอบการพิจารณาของศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ของภรรยา ผู้ซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีที่ภรรยาฆ่าสามีเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันตรงที่ประเทศ สหรัฐอเมริกาการนำเอาอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS นั้นเป็นเหตุยกเว้น ความผิดโดยอ้างเหตุป้องกัน โดยชอบด้วยกฎหมายได้ซึ่งจำเลยย่อมไม่มีความผิด ส่วนประเทศ อังกฤษนั้นสามารถยกอาการ BWS ขึ้นเป็นข้อต่อสู้เช่นป้องกันตนเองได้ แต่ในกรณีนี้ยังไม่มีคดีใด ที่ฟังขึ้น หรืออ้างเหตุบันดาลโทสะได้ โดยมีการขยายการตีความการบันดาลโทสะที่เกิดจากการ ตั้งสม ให้ครอบคลุมอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ในกรณีนี้มีคำตัดสินของศาล ยกฟ้องจำเลยในข้อหาฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนาหรือเป็นเหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ (Diminish responsibility) จึงกล่าวได้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถยกข้อต่อสู้เรื่องอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS นี้ เป็นเหตุยกเว้นความผิดในเรื่องป้องกันได้ ส่วนประเทศอังกฤษ สามารถยกข้อต่อสู้เรื่องอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS นี้เป็นเหตุลดโทษในเรื่อง บันดาลโทสะได้ ประกอบกับความเห็นนักวิชาการ ที่เห็นสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันว่า ใน กรณีที่ภรรยาฆ่าสามีนั้น พบว่าเกือบทั้งหมดเป็นเพราะผู้หญิงถูกระทำด้วยความรุนแรงต่อเนื่อง ยาวนาน หรือที่เรียกว่าอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ซึ่งมักจะเกิดอาการเครียด สะสมและจะมีความรู้สึกที่ว่าทนไม่ไหวโดยพยายามหาทางออกแต่ปัญหาก็ยังวนเวียนอยู่จนเหมือน หมดหนทางสุดท้ายนำไปสู่การฆ่าเพื่อเอาตัวรอด โดยส่วนใหญ่ภรรยาไม่ได้อยากฆ่าสามีแต่สาเหตุ ที่ฆ่าเพราะมาจากเงื่อนไขในการป้องกันตัวเองและไม่ให้สามีมาทำร้ายบุตร จะเด็ด เขาวนวิไล กล่าวว่า “เราไม่ควรมองว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายผิด หรือทำไม่ดีจึงต้องถูกทำร้ายหากจะพยายามรักษาชีวิตคู่หรือ มีกลไกใกล้เคียงให้สองฝ่ายคืนดีโดยที่ไม่เต็มใจอาจเป็นชนวนนำไปสู่ความสูญเสียได้ท้ายที่สุด ผู้หญิงจะถูกตัดสินว่าเป็นอาชญากรโดยที่ไม่นำเหตุผลในการถูกระทำมาพิจารณาประกอบ” จึง กล่าวได้ว่ากรณีที่ภรรยาฆ่าสามีถือเป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวประการหนึ่ง โดยเหล่า นักวิชาการต่างเรียกร้องให้บรรจุมารรุนแรงในครอบครัวใส่เข้าไปประกอบการพิจารณาหรือการใช้ดุลยพินิจของศาลควรมีการทบทวนมาตรฐานกำหนดโทษเนื่องจากต้องคิดถึงสถานะสิ่งๆ ที่ผู้หญิง เผชิญตามความเป็นจริงด้วย ซึ่งในต่างประเทศได้พิจารณาคดีลักษณะนี้มาแล้วดังที่ได้กล่าวไว้ ข้างต้น

ผู้วิจัยเห็นว่าการเลือกตอบโต้ของฝ่ายผู้ถูกระทำโดยการฆ่าสามีนั้นเพื่อหวังยุติปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเกิดจากภาวะกดดันจากการถูกระทำอย่างต่อเนื่องยาวนาน เข้าข่าย พฤติกรรมที่เรียกว่า “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS จึงเห็นด้วยกับการนำเอาอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS มาพิจารณาประกอบในกรณีภรรยาฆ่าสามี โดยทั้งนี้ กระบวนการยุติธรรมของไทยต้องให้การยอมรับอาการดังกล่าวอย่างเป็นทางการเสียก่อน เพราะ

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกรอบอาการดังกล่าวเข้ามาพิจารณาในคดี แต่หากพิจารณาตามคำพิพากษาศาลฎีกาจะเห็นว่ามีความคิดในเรื่องดังกล่าวสอดคล้องปรากฏอยู่ในบางฎีกาด้วยย่อมแสดงให้เห็นว่าศาลได้ตระหนักและให้ความสำคัญถึงความรุนแรงที่เป็นภรรยาที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงซึ่งผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ในหัวข้อถัดไป จากที่วิเคราะห์มาข้างต้นผู้วิจัยเห็นด้วยกับทั้งสองประเทศที่ยอมรับเอาอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS มาพิจารณาประกอบในกรณีภรรยาฆ่าสามี แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ภรรยาฆ่าสามีนั้นถึงแม้ว่าอาชญากรรมจะเกิดจากตัวสามีเป็นต้นเหตุสำคัญแต่การฆ่าถึงอย่างไรก็เป็นความผิด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรนำเอาอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS มาพิจารณาประกอบ เป็นเพียงเหตุผลโทษโดยการอ้างเป็นเหตุบันดาลโทษเท่านั้น ไม่น่าจะถึงขนาดที่อ้างป้องกันได้ จึงเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับประเทศอังกฤษ โดยประเทศอังกฤษการอ้างเหตุบันดาลโทษ ได้มีการขยายการตีความการบันดาลโทษที่เกิดจากการสังสม ให้ครอบคลุมอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS นี้ด้วย ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยถึงแม้ว่าตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยการบันดาลโทษตามมาตรา 72 หลักเกณฑ์ของการบันดาลโทษที่สำคัญคือผู้กระทำได้กระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะที่บันดาลโทษคือพิจารณาการต่อเนื่องของเหตุการณ์บันดาลโทษกับระยะเวลาการถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงเป็นสำคัญ กล่าวคือในทันทีทันใดขณะที่ยังโกรธอยู่เท่านั้นจึงจะอ้างเหตุบันดาลโทษได้ เห็นว่าในกรณีที่เกิดการกระทำความผิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้กระทำความผิดสามารถอ้างเหตุบันดาลโทษและศาลสามารถพิจารณาว่าเป็นการกระทำโดยบันดาลโทษตามมาตรา 72 ได้หากเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด แต่ในกรณีที่จำเลยถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลายาวนานและต่อเนื่องซ้ำแล้วซ้ำอีกกลับไม่อาจอ้างบันดาลโทษได้ และถูกตีความว่าเป็นเจตนาและจงใจกระทำการ ทั้ง ๆ ที่เป็นฝ่ายถูกกระทำมาก่อนย่อมไม่เป็นการยุติธรรมสำหรับภรรยาผู้ถูกกระทำ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบ : การยกข้อต่อสู้ทางกฎหมายในกรณีกรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจาก
ความรุนแรงในครอบครัวด้วยอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS
ระหว่างประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศไทย

การเปรียบเทียบ	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศไทย
ฐานความผิดที่กรรยา ถูกตั้งข้อหา	ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Murder)	ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Murder)	ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา มาตรา 288 (Murder), ฆ่าผู้อื่นไตร่ตรองไว้ ก่อนมาตรา 289(4)
การยอมรับอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS	มีการยอมรับฟังอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เป็นในข้อต่อสู้ของ จำเลย	มีการยอมรับฟังอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เป็นในข้อต่อสู้ของ จำเลย	ยังไม่มีมีการยอมรับ อาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS อย่างเป็นทางการ พิจารณาคดี(หากแต่อยู่ ในรูปของการพิจารณา เพื่อเป็นเหตุบรรเทา โทษหรือการรอลง อาญาปรากฏตามคำ พิพากษาศาลฎีกาบ้างเรื่อง เท่านั้น)
หลักกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ ด้วยอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS	1. ป้องกันตนเอง (Self-defense) 2. ไม่สามารถควบคุม ตนเองได้ (Loss of control) แต่เดิม เรียกว่าบันดาล โทสะ (Provocation) 3. เป็นเหตุลดหย่อน ความรับผิดชอบ (Diminish responsibility)	1. ป้องกันตัว (Self- defense) และ บกพร่องทางจิตใจ (Insanity)	1. การป้องกันโดยชอบ ด้วยกฎหมาย (Self-defense) มาตรา 68 2. การบันดาลโทสะ (Provocation) มาตรา 72

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การเปรียบเทียบ	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศไทย
อัตราโทษที่ได้รับ	กรณีรับฟังอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ขึ้น จำเลยจะได้รับการ ลดโทษจากฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา (Murder) ระวางโทษจำคุกตลอด ชีวิตเป็นฆ่าผู้อื่นโดยไม่ เจตนา (Manslaughter) ศาลจะลงโทษเพียงใดก็ ได้ซึ่งโดยส่วนใหญ่ศาล จะลดโทษเหลือเพียง 5 - 7 ปี	กรณีรับฟังอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ขึ้นศาลพิพากษายกฟ้อง จำเลยย่อมไม่มีความผิด	- ขึ้นอยู่กับการพิจารณา คดีว่าเข้าหลักเกณฑ์การ ป้องกันเหตุยกเว้นโทษ กรณีวิกลจริตหรือเหตุ บันดาลโทสะหรือไม่ - พบว่าส่วนใหญ่ผู้หญิง ต้องถูกพิพากษาลงโทษ จำคุก 7-8 ปี

วิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการลงโทษกรณีภรรยาฆ่าสามีศึกษาจากแนวคิดของศาลฎีกาไทย

การศึกษาแนวคิดของคำพิพากษาศาลฎีกาในงานวิจัยฉบับนี้ เพื่อค้นหาแนวคิดหรือบรรทัดฐานที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวกรณีที่ภรรยาฆ่าสามี เพื่อแสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้พิพากษาและแนวคิดของสังคมไทยเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว โดยคำพิพากษาศาลฎีกามีใช้กฎหมายจึงไม่อาจารันตีหรือไม่มีความชัดเจนว่าเมื่อเกิดกรณีดังกล่าวขึ้นอีกศาลจะพิพากษาไปในทำนองเดียวกัน เพราะในเรื่องที่คล้ายคลึงกันศาลอาจตัดสินออกมาในทางตรงกันข้าม ทั้งนี้การศึกษาแนวคิดของคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวเพื่อให้เห็นถึงแนวคิดและหลักในการวินิจฉัยและการกำหนดโทษของศาลฎีกาไทย ในกรณีที่ภรรยาฆ่าสามีเนื่องมาจากถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวมาเป็นระยะเวลายาวนาน เพื่อวิเคราะห์หาข้อบกพร่องและนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายต่อไป

จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้ยกตัวอย่างไว้ในบทที่ 3 นั้นจะเห็นได้ว่าภรรยาถูกตั้งข้อหาฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 หรือมาตรา 289(4) แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ภรรยาผู้กระทำความผิดได้ยกข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 เพื่อเป็นเหตุยกเว้น

ความผิด มาตรา 65 เพื่อเป็นเหตุยกเว้นโทษ และมาตรา 72 เพื่อเป็นเหตุลดโทษแตกต่างกันตามแต่ข้อเท็จจริงรายคดี และในส่วนของกรทำคำพิพากษานั้นศาลฎีกามีคำวินิจฉัยและกำหนดโทษที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้แล้วแต่ข้อเท็จจริงรายคดีเช่นกัน แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันทุกคดีคือต้นกำเนิดของปัญหาส่วนมีที่มาจากกรที่ภรรยาถูกรกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทั้งสิ้น ในกรณีที่ภรรยาถูกทำร้ายร่างกาย เช่น ดบตี ชกต่อย ตะ บีบคอ รวมไปถึงการใช้อาวุธทำร้าย ปรากฏในคำพิพากษาฎีกาที่ 138/2532 ,1579/2529, 2072/2532 และในกรณีที่ภรรยาถูกทำร้ายจิตใจหรืออารมณ์ เช่น การดูค่า ดูถูกดูหมิ่น สามิไปมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น ทะเลาะเบาะแว้ง เป็นต้น ปรากฏในคำพิพากษาฎีกาที่ 6988/2542, 2402/2522, 1427/2511 ฉะนั้นเมื่อภรรยาถูกรกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานซ้ำแล้วซ้ำอีกจนส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจอาจเกิดภาวะซึมเศร้าสูญเสียคุณค่าในตัวเองหรือก้าวร้าว ย่อมเกิดความกดดันความเครียดตั้งสมถูกบีบคั้นจากสภาวะหรือสถานการณ์จนจำเป็นต้องเอาตัวรอดจึงจำต้องตอบโต้กลับด้วยความรุนแรงซึ่งเรียกอาการลักษณะนี้ว่า Battered Wife Syndrome (BWS) เป็นอาการที่เกิดกับภรรยาที่ถูกสามีทำร้าย (ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 121) ทำให้จากผู้ถูกรกระทำกลับกลายเป็นอาชญากร ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาหรือสาเหตุหลักเกิดจากเหยื่อผู้เป็นสามิ

อย่างไรก็ตามการพิพากษาลงโทษภรรยาผู้ทำสามิและเหตุผลประกอบคำพิพากษาของศาลฎีกาแบ่งออกเป็น 5 ประการดังนี้

1. ศาลฎีกาพิพากษาว่าภรรยาจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา แต่เป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 ดังปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกา 436/2478 *
2. ศาลฎีกาพิพากษาว่าภรรยาจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา แต่เป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 69 ดังปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกา 2072/2532 **, 1579/2529 ***

* คำพิพากษาศาลฎีกา 436/2478สามิภรรยาร้างกันหลายเดือนแล้วตัวถืออำนาจเข้าไปลุดโดยพลการ ภรรยาหนีหลุดวิ่งหนีไปตัวยังขึ้นไล่ตามอีกภรรยาจึงชักมีดออกกวัดแกว่งเพื่อป้องกันมิให้สามิลุดสามิยังขึ้นวิ่งเข้าไปอีกจึงถูกมีดที่กำลัดแกว่งอยู่ถึงแก่ความตายดังนี้เป็นการป้องกันพอสมควร

หมายเหตุ.ครอบครัว สามิภรรยาอำนาจสามิต่อภรรยาสามิภรรยาร้างกันมีเข้าลุดคราภรรยาโดยประการยอมเป็นการผิดเป้าหมายศาลอุทธรณ์ที่โจทก์ฎีกาขึ้นมาขอให้โทษจำเลยฝ่ายเดียวต่อศาลฎีกาเห็นว่าจำเลยมีความผิด ก็มีอำนาจรักษาให้ปล่อยตัวจำเลยไป

** คำพิพากษาศาลฎีกา 1579/2529 แม้จำเลยกับผู้ตายจะเป็นสามิภรรยาด้วยกันผู้ตายก็ไม่อำนาจอันชอบธรรมที่จะทำร้ายจำเลย ฉะนั้นเมื่อผู้ตายเป็นผู้ก่อเหตุค่าและตบตะทำร้ายจำเลยก่อนจนเป็นเหตุให้จำเลยได้รับอันตรายแก่กายอันเป็นการประทุษร้ายจำเลยฝ่ายเดียวจำเลยยอมมีสิทธิที่จะป้องกันตัวได้ดังนั้นการที่จำเลยใช้มีดแทงผู้ตายดังกล่าวเพื่อยับยั้งผู้ตายมิให้ทำร้ายจำเลยอีกจึงเป็นการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนให้พ้นจากการถูกรทำร้ายแต่ขณะเกิดเหตุผู้ตายเพียงแต่ตบตะจำเลยโดยไม่มีอาวุธแต่อย่างใดการที่จำเลยใช้มีดปลายแหลมแทงผู้ตายหลายครั้งจนปรากฏบาดแผลที่ตัวผู้ตายถึง5แผลเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย

3. ศาลฎีกาพิพากษาว่าภรรยาจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา แต่เป็นการกระทำ โดยบันดาลโทสะ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72 ดังปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกา 138/2532*, 6988/2542**, 1519/2544***

ถือได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา แต่เป็นการกระทำ โดยบันดาลโทสะ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72 ดังปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกา 138/2532*, 6988/2542**, 1519/2544***

*** คำพิพากษาศาลฎีกา 1579/2529 แม้จำเลยกับผู้ตายจะเป็นสามีภรรยาที่ผู้ตายก็ไม่มีอำนาจอันชอบธรรมที่จะทำร้ายจำเลย ฉะนั้นเมื่อผู้ตายเป็นผู้ก่อเหตุค่าและตบตะทำร้ายจำเลยก่อนจนเป็นเหตุให้จำเลยได้รับอันตรายแก่กายอันเป็นการประทุษร้าย จำเลยฝ่ายเดียวจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะป้องกันตัวได้ดังนั้นการที่จำเลยใช้มีดแทงผู้ตายดังกล่าวเพื่อขยับขึงผู้ตายมิให้ทำร้ายจำเลยอีก จึงเป็นการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนให้พ้นจากการถูกทำร้ายแต่ขณะเกิดเหตุผู้ตายเพียงแต่ตบตะจำเลยโดยไม่มีอาวุธแต่อย่างใดการที่จำเลยใช้มีดปลายแหลมแทงผู้ตายหลายครั้งจนปรากฏบาดแผลที่ตัวผู้ตายถึง5แผลเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย ถือได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา แต่เป็นการกระทำ โดยบันดาลโทสะ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72 ดังปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกา 138/2532*, 6988/2542**, 1519/2544***

* คำพิพากษาศาลฎีกา 138/2532 การกระทำโดยบันดาลโทสะเป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยแม้จำเลยจะมีได้ยกขึ้น เป็นข้อต่อสู้ในคำให้การศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ การที่ผู้ตายละทิ้งจำเลยไปมีภรรยาใหม่แล้วเสพสุราเมินเมามาหา จำเลยที่บ้านเพื่อจะนำบุตร ไปอยู่กับภรรยาใหม่ของผู้ตายเมื่อจำเลยไม่ยินยอม ก็ทำร้ายตบตีจำเลยถือได้ว่าจำเลยถูกข่มเหงอย่าง ร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมเมื่อจำเลยใช้มีดพร้าฟันศีรษะผู้ตายในขณะที่นั้นจึงเป็นการกระทำ โดยบันดาลโทสะ

** คำพิพากษาศาลฎีกา 6988/2542 จำเลยเป็นภรรยาที่ชอด้วยกฎหมายของผู้ตายมีบุตรด้วยกัน 1 คน แต่ผู้ตายคงประพฤติดน เป็นคนเจ้าชู้มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับหญิงอื่นอีกหลายคน และกำลังจะเข้าพิธีแต่งงานกับ ท.ซึ่งทำงานอยู่ที่เดียวกับผู้ตาย โดย จะออกบัตรเชิญแขกไปร่วมพิธีแต่งงานด้วยโรงงานที่ผู้ตายและ ท. ทำงานอยู่ห่างจากที่พักของจำเลยประมาณ 500 เมตรคนงาน ในโรงงานข่มเหงทราบดีว่าจำเลยเป็นภรรยาของผู้ตายการกระทำดังกล่าวของผู้ตายข่มเหงทำให้จำเลยได้รับความอับอายมาก่อน เกิดเหตุผู้ตายไม่กลับบ้านหลายวันเพราะไปพักอยู่กับ ท. จำเลยตามผู้ตายให้กลับบ้านผู้ตายยอมกลับบ้านแต่เมื่อจำเลยขอร้อง ผู้ตายว่าผู้ตายจะมีความสัมพันธ์กับ ท. ต่อไป จำเลยไม่ว่าแต่ขอร้องไม่ให้ผู้ตายแต่งงานกับ ท. ผู้ตายปฏิเสธการกระทำดังกล่าว ของผู้ตายจึงเป็นการข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมต่อจำเลยซึ่งเป็นภรรยาการที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายในทันที เพียง 1 นัดจึงเป็นการกระทำผิดโดยบันดาลโทสะต่อผู้ตายซึ่งเป็นผู้ข่มเหงจำเลยในขณะที่ถูกข่มเหงตามประมวลกฎหมาย อาญามาตรา 72 จำเลยเคยพูดขู่ฆ่าผู้ตายมาแล้วหลายครั้ง ในวันเกิดเหตุจำเลยก็พูดกับท. และ ว. ว่าจะฆ่าผู้ตายเมื่อจำเลยและผู้ตายกลับถึงห้องพักจำเลยก็เป็นฝ่ายค่าผู้ตายอยู่ข้างเดียวจึงไม่สมควรรอการลงโทษจากคุกให้จำเลย

*** คำพิพากษาศาลฎีกา 1519/2544 จำเลยใช้มีดพร้าของกลางยาวประมาณ 1 ศอกตีศีรษะผู้เสียหายที่ 1 หลายครั้งและใช้มีด ปลายแหลมแทงบริเวณหน้าอกของผู้เสียหายที่ 1 จำนวน 2 แผลซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญของร่างกาย... สาเหตุที่ผู้เสียหายที่ 1 กับ จำเลยพูดจาโต้เถียงกันเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายที่ 1 คิดจะเลิกอยู่กับสามีภรรยาจำเลยและไปแต่งงานใหม่ผู้เสียหายที่ 1 จึงบอก แก่จำเลยว่าจะพาบุตรชายที่เกิดกับจำเลยไปให้มารดาผู้เสียหายที่ 1 เลี้ยงดูแต่จำเลยไม่ยินยอมและตกลงกันไม่ได้ก่อนเกิดเหตุ ผู้เสียหายที่ 1 กับจำเลยก็มีปากเสียงกันมาก่อนแล้ว เมื่อจำเลยกลับมาที่ห้องเกิดเหตุก่อนและผู้เสียหายที่ 1 กลับมาทีหลังโดยดื่ม สุราเมินเมาก็ยังมีปากเสียงกันอีกจำเลย โหมโหและได้ใช้มีดพร้าและมีดปลายแหลมเข้าทำร้ายผู้เสียหายที่ 1 ตามพฤติการณ์ที่ จำเลยเป็นสามีของผู้เสียหายที่ 1 มา 4 ปีเศษมีบุตรด้วยกัน 1 คนเป็นชายก่อนเกิดเหตุมีชายอื่นมาคิดพันผู้เสียหายที่ 1 และ ผู้เสียหายที่ 1 จะเลิกร้างกับจำเลยและไปอยู่กับชายคนใหม่และจะพาบุตร ไปจากจำเลยจำเลยพูดขอร้องไม่ให้พาบุตรไปแต่ ผู้เสียหายที่ 1 ก็ไม่ยินยอมและพูดยืนยันทำนองว่าจะพาบุตรไปจากจำเลยให้ได้ในขณะที่ผู้เสียหายที่ 1 มีเมานสุราทำให้จำเลยเกิด

4. ศาลฎีกาพิพากษาว่าภรรยาจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา แต่มีเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ดังปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกา 2402/2522* , 6988/2542**

5. ศาลฎีกาพิพากษาว่าภรรยาจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา แต่ศาลสั่งรอกาลลงโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ดังปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกา 138/2532*** , 1579/2529****

จะเห็นได้ว่าการวินิจฉัยคำพิพากษาและการกำหนดโทษในแต่ละคดีแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและดุลยพินิจในการกำหนดโทษในแต่ละคดีนอกจากนั้นเมื่อพิจารณาจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาพบว่า กรณีที่ภรรยาถูกสามีกระทำด้วยความรุนแรงหรือทำร้ายร่างกายและภรรยาได้กระทำกลับต่อสามีในขณะนั้น ศาลฎีกาพิพากษาว่าภรรยาจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา แต่เป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุตามมาตรา 68 หรือป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

ความโมโหการกระทำของผู้เสียหาย ที่ 1 ดังกล่าวเป็นการข่มเหงน่าใจอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมจำเลยได้ใช้ไม้ตีพริกตีและมีดแทงผู้เสียหายที่ 1 ในขณะนั้นจึงเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ

* คำพิพากษาศาลฎีกา 2402/2522หญิงยิงชายเพราะมีอารมณ์รุนแรงถูกชายค่าเกิดโทสะจนขาดความยับยั้ง ใช้ปืนซึ่งศึกษาวิธีใช้ทดลองยิงในวันนั้น ยิงชายไม่เป็นเหตุตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65 วรรคแรก

** คำพิพากษาศาลฎีกา 138/2532 การกระทำโดยบันดาลโทสะเป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยแม่จำเลยจะมีได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในคำให้การศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ การที่ผู้ตายละทิ้งจำเลยไปมีภรรยาใหม่แล้วเสพสุรามีนเมามาหาจำเลยที่บ้านเพื่อจะนำบุตร ไปอยู่กับภรรยาใหม่ของผู้ตายเมื่อจำเลยไม่ยินยอมก็ทำร้ายตบตีจำเลยถือได้ว่าจำเลยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมเมื่อจำเลยใช้มีดพร้าฟันศีรษะผู้ตายในขณะนั้นจึงเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ

*** คำพิพากษาศาลฎีกา 138/2532 การกระทำโดยบันดาลโทสะเป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยแม่จำเลยจะมีได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในคำให้การศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ การที่ผู้ตายละทิ้งจำเลยไปมีภรรยาใหม่แล้วเสพสุรามีนเมามาหาจำเลยที่บ้านเพื่อจะนำบุตร ไปอยู่กับภรรยาใหม่ของผู้ตายเมื่อจำเลยไม่ยินยอมก็ทำร้ายตบตีจำเลยถือได้ว่าจำเลยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมเมื่อจำเลยใช้มีดพร้าฟันศีรษะผู้ตายในขณะนั้นจึงเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ

**** คำพิพากษาศาลฎีกา 1579/2529 แม้จำเลยกับผู้ตายจะเป็นสามีภรรยากันผู้ตายก็ไม่มีอำนาจอันชอบธรรมที่จะทำร้ายจำเลยจะนั้นเมื่อผู้ตายเป็นผู้ก่อเหตุค่าและตบตะทำร้ายจำเลยก่อนจนเป็นเหตุให้จำเลยได้รับอันตรายแก่กายอันเป็นการประทุษร้ายจำเลยฝ่ายเดียวจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะป้องกันตัวได้ดังนั้นการที่จำเลยใช้มีดแทงผู้ตายดังกล่าวเพื่อยับยั้งผู้ตายมิให้ทำร้ายจำเลยอีกจึงเป็นการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนให้พ้นจากการถูกทำร้ายแต่ขณะเกิดเหตุผู้ตายเพียงแต่ตบตะจำเลยโดยไม่มีอาวุธแต่อย่างใดการที่จำเลยใช้มีดปลายแหลมแทงผู้ตายหลายครั้งจนปรากฏบาดแผลที่ตัวผู้ตายถึงรแผลเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตายถือได้ว่าจำเลยได้กระทำเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกันการกระทำของจำเลยย่อมเป็นความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาเพื่อป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

ตามมาตรา 69 หรือเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะตามมาตรา 72 หรือมีเหตุบรรเทาโทษตาม มาตรา 78 แล้วแต่กรณีดังปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกา ส่วนกรณีที่ภรรยาถูกสามีกระทำด้วยความรุนแรงหรือทำร้ายร่างกายเป็นประจำซ้ำ ๆ แต่ในวันเกิดเหตุสามีมิได้ทำร้ายภรรยา แต่ภรรยา เข้าใจว่าสามีจะเข้ามาทำร้ายตนดังเช่นปกติจึงได้กระทำต่อสามี ในกรณีนี้ภรรยาไม่อาจยกข้อต่อสู้ ในเรื่องป้องกันหรือบันดาลโทสะได้เลย แต่อาจยกข้อต่อสู้เรื่องสำคัญผิดในข้อเท็จจริงตามมาตรา 62* ขึ้นต่อสู้ได้ตามหลักเกณฑ์ทั่วไป อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าศาลฎีกาได้ให้ เหตุผลประกอบการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ โดยศาลให้ความสำคัญกับความเป็นหญิงและ คำนี้ถึงสิทธิสตรีซึ่งมีฐานะเป็นภรรยาและความเป็นมารดาพร้อมอยู่ด้วย ฉะนั้นหากมีการลงโทษ ภรรยาจำเลยผลกระทบย่อมตกแก่บุตรอย่างไรไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และเมื่อเกิดการกระทำความคิด ดังกล่าวสถานะทางสังคมและสถานภาพภายในครอบครัวย่อมไม่อาจกลับไปเป็นดังเดิมได้อีก ต่อไป ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจทั้งตัวจำเลยและบุคคลในครอบครัว

นอกจากนี้การกำหนดโทษนั้นศาลยังมองจากสภาพสังคมโดยจารีตประเพณีแต่ดั้งเดิม ยกให้ชายมีอำนาจเหนือหญิงในความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสามีจึงมีอำนาจเหนือภรรยาและบุตร ที่ต้องการทั้งการปกป้องคุ้มครองและการควบคุมการใช้ความรุนแรงของชายจึงเป็นเครื่องมือในการ รักษาอำนาจที่เหนือกว่าซึ่งสตรีส่วนใหญ่ก็ยอมรับสถานะภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายผู้ชายมีอำนาจทาง สังคมและวัฒนธรรมที่เหนือกว่าหญิง จึงส่งผลให้สามีมักกระทำ ความรุนแรงต่อภรรยา ดังนั้นศาล จึงมองว่าการที่ภรรยาแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้วิธีการฆ่าสามีนั้น มีสาเหตุมา จากการทำร้ายถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจก่อน สิ่งที่ตามมาคือ “อาชญากรรม” ซึ่งผู้ตกเป็นเหยื่อ ของอาชญากรรมในครั้งนี้ก็คงจะเป็น “สามีผู้ก่อความรุนแรงในครอบครัว” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ความรุนแรงในครอบครัวเป็นการผลิต “เหยื่อ” ให้เป็น “อาชญากร” สอดคล้องกับทฤษฎีทาง จิตวิทยาของแนวคิดจิตวิเคราะห์ โดยหลักจิตวิเคราะห์สามารถอธิบายได้ว่าถ้าคนเราพบกับ

* มาตรา 62 ข้อเท็จจริงใดถ้ามีอยู่จริง จะทำให้การกระทำไม่เป็นความผิด หรือทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ หรือ ได้รับโทษน้อยลง แม้ข้อเท็จจริงนั้นจะไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำ สำคัญผิดว่ามีอยู่จริง ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิด หรือได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับ โทษน้อยลง แล้วแต่กรณี

ถ้าความไม่รู้ข้อเท็จจริงตามความในวรรคสามแห่ง มาตรา 59 หรือความสำคัญผิดว่ามีอยู่จริงตามความในวรรค แรก ได้ “เกิดขึ้นด้วยความประมาท” ของผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำรับผิดฐานกระทำโดยประมาท ในกรณีที่ กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่า การกระทำนั้นผู้กระทำจะต้องรับโทษ แม้กระทำโดยประมาท

บุคคลจะต้องรับ “โทษหนักขึ้น โดยอาศัยข้อเท็จจริงใด” บุคคลนั้นจะต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น

เหตุการณ์สภาพแวดล้อมหรือเมื่อมีสิ่งเร้าต่าง ๆ มากกระตุ้นให้เกิดความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งสุดแล้วแต่กรณีจิตใจจะเกิดความขัดแย้งสองอย่างคือการกระทำที่ถูกและการกระทำในสิ่งที่ผิดถ้าบุคคลใดมีภาวะจิตใจก่อนไปในทาง Super Ego สูงกว่า Id และ Ego บุคคลนั้นก็จะไม่กระทำความผิดสามารถเอาชนะในตัวเองได้ไม่โน้มค้ำไปในทางที่ไม่ดีไม่ถูก

ด้วยเหตุนี้ศาลจึงใช้ดุลพินิจกำหนดโทษโดยการรอกการลงโทษจำคุกและนำเหตุยกเว้นความผิดเหตุลดโทษมาประกอบใช้เป็นเหตุผลในการพิพากษาลงโทษจำเลยซึ่งเป็นภรรยา เพื่อที่ภรรยาที่ฆ่าสามีจะไม่ต้องรับโทษหรือได้รับโทษน้อยลง และในกรณีที่จำเลยรับสารภาพหรือให้การเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ศาลจะยกเอาเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ขึ้นมาเพื่อลดโทษที่จะลงแก่จำเลย นอกจากนี้จากคำพิพากษาที่ปรากฏเห็นได้ว่าศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยที่เป็นภรรยาฆ่าสามีในอัตราโทษที่ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด โดยศาลนำข้อเท็จจริงแห่งคดีมาประกอบในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษและการพิจารณากำหนดโทษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญาตามทฤษฎีการลงโทษ เพื่อเป็นการปรับปรุงหรือแก้ไขฟื้นฟู (Punishment as a means of reformation or rehabilitation) ทั้งยังสอดคล้องกับแนวความคิดของสำนักอาชญวิทยาปฏิฐานนิยมนี้ได้เปลี่ยนปรัชญาการลงโทษจากอดีตจากการแก้แค้นทดแทนมาเป็นแก้ไขบำบัดรักษาฟื้นฟูจิตใจให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดี กล่าวคือไม่เน้นการลงโทษแต่จะเน้นการบำบัดรักษา โดยการนำตัวผู้กระทำความผิดไปเข้ารับการรักษาพยาบาล ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดของสำนักนี้สอดคล้องกับมาตรการทางกฎหมายของไทย เช่น วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48 การคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 และพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 แต่อย่างไรก็ตามสำหรับเรื่อง Battered Women Syndrome (BWS) มาตรการทางกฎหมายของไทยยังไม่ชัดเจนและเกิดช่องว่างในกรณีดังกล่าว

เห็นได้ว่าในการพิพากษาคดีโดยศาลฎีกาบางเรื่องได้มีการสอดแทรกแนวคิดหรือการนำเอาหลักอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS คือสภาวะความตึงเครียดที่เกิดขึ้นภายหลังการถูกทารุณกรรม จากกรณีที่ผู้หญิงที่เป็นภรรยาถูกสามีทำร้ายซ้ำ ๆ เป็นระยะเวลาอันนานมาพิจารณาประกอบด้วยตามที่ปรากฏเป็นเหตุผลประกอบในคำพิพากษา แต่อย่างไรก็ตามมิได้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนเพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้นำเอาอาการดังกล่าวประกอบการพิจารณาดูด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการและข้อเท็จจริงในการสืบเสาะเป็นรายคดีไป ย่อมแสดงให้เห็นว่าศาลได้ให้ความสำคัญและคำนึงถึงภรรยาที่ถูกสามีทำร้ายซ้ำ ๆ จนเมื่อตกอยู่ในสภาวะความกลัวความสิ้นหวังและเชื่อว่าไม่มีทางที่จะหลีกเลี่ยงไปได้จึงเกิดปฏิกิริยาตอบโต้กลับ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในหัวข้อ “วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเหตุยกเว้นความผิดและเหตุลดโทษกรณีภรรยาฆ่าสามีอื่น

เนื่องมาจากถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว” และผู้วิจัยเองก็เห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับนักวิชาการด้วย

ฉะนั้นแม้จะมีคำพิพากษาที่ได้วินิจฉัยโดยให้ความสำคัญถึงความจำเป็นหญิงและความเป็นมารดาและให้ความสำคัญคุ้มครองภรรยาจากการถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจจากสามีพอสมควร หรือโดยอาศัยอาการ “Battered Woman Syndrome” (BWS) หรือพฤติการณ์ดังกล่าวข้างแล้ว เช่น การทำร้ายร่างกายและจิตใจรวมถึงการทะเลาะเบาะแว้งที่มีลักษณะเป็นความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าว คำพิพากษาฎีกาที่ 1519/2544, 138/2532, 1579/2529, 1427/2511 แต่คำพิพากษาศาลฎีกามีใช้กฎหมายจึงไม่อาจการันตีหรือไม่มีความชัดเจนว่าเมื่อเกิดกรณีดังกล่าวขึ้นอีก ศาลจะพิพากษาไปในทำนองเดียวกัน เพราะในเรื่องที่คล้ายคลึงกันศาลอาจตัดสินออกมาในทางตรงกันข้ามได้เช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3874/2529* โดยให้เหตุผลว่าปัญหาและการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัวเป็นสิ่งที่ย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาในการดำเนินชีวิตครอบครัวร่วมกันดังนั้นจึงควรมีมาตรการที่ชัดเจนว่าหากเกิดกรณีดังกล่าวขึ้นอีกศาลจะพิจารณาพิพากษาออกมาในแนวทางใด นอกจากนั้นการที่จะได้รับเหตุยกเว้นความผิด เหตุยกเว้นโทษ หรือเหตุผลโทษนั้นต้องเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น หากไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดย่อมไม่อาจยกหลักกฎหมายดังกล่าวขึ้นเป็นข้อต่อสู้ทางกฎหมายได้เลย ภรรยาที่ฆ่าสามีต้องรับโทษตามกฎหมายทั้งที่การกระทำความผิดนั้นเกิดจากสามีเป็นต้นเหตุ ย่อมเป็นการไม่ยุติธรรมสำหรับภรรยาผู้ที่ตกเป็นจำเลยเท่าใดนัก ด้วยเพราะเป็นฝ่ายถูกระทำความรุนแรงมาก่อนนั่นเอง นอกจากนั้นจากคำพิพากษาศาลฎีกายังเห็นได้ว่าศาลฎีกามีได้รอกการลงโทษทุกคดีแต่อย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงรายคดี

นอกจากนั้นผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางการตัดสินคดีในกรณีความรุนแรงในครอบครัว ที่มุ่งแต่จะลงโทษไม่ได้ก่อประโยชน์ต่อสังคมในทางใด หากแต่ยังกระทบต่อสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะบุตรหากกระบวนการยุติธรรมเน้นการลงโทษทางอาญาด้วยการจำคุกเช่นเดียวกับกรณีอาญาทั่วไปเห็นว่าโทษจำคุกไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุดสำหรับกรณีนี้ แต่กลับทำให้บุตรต้องพลัดพรากจากมารดา ย่อมเกิดผลกระทบต่อบุตรเพราะต้องไปอยู่ในอุปการะของปู่ย่าตายายหรือเครือญาติ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ปกครองในขณะที่มารดาอยู่ในเรือนจำ แม้จะมีญาติช่วยเหลือแต่ย่อมเทียบไม่ได้กับการได้อยู่กับมารดา โดยเฉพาะกรณีทีบุตรยังเล็กและอยู่ในวัยเรียนที่ควรมีโอกาสเจริญเติบโตด้วยความรักความอบอุ่นนอกจากนั้นเห็นว่าอาชญากรประเภทนี้ไม่ใช่ผู้ร้ายในสันดาน

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3874/2529 จำเลยกับผู้ตายเป็นสามีภรรยาที่มาประมาณ 7 ปีมีบุตรด้วยกัน 3 คนและมีปากเสียงทะเลาะกันเสมอๆขณะก่อนเกิดเหตุจำเลยกับผู้ตายก็มีปากเสียงทะเลาะกันอีกการที่ผู้ตายบ่นว่ากล่าวหาจำเลยพาดพิงมาอนที่เตียงนอนและไล่จำเลยออกจากบ้านทั้งๆที่หากจำเลยไม่ไปจากบ้านจะฆ่าจำเลยนั้นก็เป็นเรื่องสามีภรรยาเป็นปากเสียงทะเลาะกันตามปกติที่เคยเป็นมาจะถือว่าจำเลยถูกกดขี่ข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมหาได้ไม่จำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายถึงแก่ความตายจึงมิใช่เหตุบันดาลโทสะ

แต่ที่เป็นอาชญากรเพราะเป็นฝ่ายถูกกระทำซ้ำ ๆ มาก่อนเป็นระยะเวลาานานเกิดความเจ็บกตจนถึงขีดสุดจึงได้กระทำความผิดลงไป ดังนั้นจึงขอเสนอให้การพิจารณาคดีให้มีการรอลงอาญาเพื่อให้โอกาสภรรยาได้กลับไปดูแลครอบครัวและเสนอให้ใช้มาตรการลงโทษด้วยวิธีอื่น เช่น การให้ทำงานบริการสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ภรรยาได้กลับไปดูแลบุตร

วิเคราะห์การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กับคดีที่ภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

แม้ในปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บังคับใช้ โดยมีแนวทางให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวและสามารถกลับไปใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวแต่ภรรยาซึ่งตกเป็นจำเลยเหล่านี้ในความเป็นจริงเข้าไม่ถึงความคุ้มครองจากพระราชบัญญัติดังกล่าวเมื่อต้องเผชิญกับความรุนแรงในครอบครัว แต่เมื่อเกิดการกระทำความผิดและถูกดำเนินคดีจากการทำให้สามีเสียชีวิตกลับต้องโทษจำคุก ทำให้เห็นว่าสังคมไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้และยังไม่มีการนำเรื่องเหล่านี้เข้าไปปรับระบบกระบวนการยุติธรรม ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าไม่เป็นธรรมต่อภรรยา โดยขอวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

กรณีภรรยาฆ่าสามีถือเป็นอาชญากรรมในครอบครัว ซึ่งเป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ว่าภรรยาที่ฆ่าสามีจะถูกจำคุกหรือรอการลงโทษไว้ก็ตาม ภรรยาควรได้รับการเยียวยารักษาบาดแผลทางจิตใจโดยการบำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจ เพราะกรณีดังกล่าวแตกต่างจากการฆ่าคนตายโดยทั่วไป และการที่ภรรยาต้องกลายเป็นอาชญากรนั้นมาจากผลผลิตของที่เกิดจากสภาพแวดล้อมของสังคมหล่อหลอมในระบบชายเป็นใหญ่ความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงทำให้สามีมักใช้ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวจนกลายเป็นเหมือนเรื่องปกติในสังคมจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าต้นเหตุของปัญหามาจากสามี กล่าวได้ว่าทั้งผู้กระทำและผู้ถูกระทำคือบุคคลในครอบครัวและท้ายที่สุดผลกระทบก็ตกอยู่กับครอบครัวโดยเฉพาะบุตร จึงเห็นว่าการดำเนินคดีกับภรรยาที่ฆ่าสามีอันเนื่องมาจากความรุนแรงในครอบครัวควรมีวิธีการที่แตกต่างไปจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป

ทั้งนี้เจตนารมณ์ของกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 นั้น มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกฎหมายแต่ละฉบับว่าออกมาเพราะเหตุใด ดังนั้นจึงมีหลักขั้นตอนวิธีการที่แตกต่างกันออกไป โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญานั้นเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความผิดและโทษ โดยบัญญัติการกระทำอันเป็นความผิดอาญาและกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งคุ้มครองส่วนได้เสียของสังคมให้พ้นจากการประทุษร้ายต่าง ๆ เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนเจตนารมณ์

ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวพ.ศ. 2550 มีเหตุผลในการประกาศใช้ คือเนื่องจากปัญหาการแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อน ซับซ้อนเกี่ยวข้องกับบุคคลใกล้ชิดมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคล โดยทั่วไปการใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่เหมาะสมเนื่องจากกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นการมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงมีความเหมาะสมกว่าการใช้กระบวนการทางอาญา เพราะสามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไปโดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัว และยับยั้งการกระทำผิดซ้ำรวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ ประกอบกับเด็กเยาวชนและบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ จะเห็นว่าเจตนารมณ์ของทั้งสองฉบับแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ที่มุ่งหมายจะใช้บังคับ

โดยขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาทั่วไปในกรณีที่ภรรยาฆ่าสามี โดยเริ่มจากพนักงานสอบสวนตั้งข้อหาผู้อื่น โดยเจตนามาตรา 288 หรือฆ่าผู้อื่นได้รตรองไว้ก่อนมาตรา 289(4) ซึ่งเป็นคดีอาญา โดยทำความเข้าใจและสรุปสำนวนให้แก่พนักงานอัยการโดยพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องร้องคดีต่อศาลอาญาหรือศาลจังหวัด และศาลพิจารณาคดีพิพากษาคดีไปตามพยานหลักฐาน โดยมีความแตกต่างกับการดำเนินคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งมีวิธีการที่แตกต่างออกไป โดยเริ่มต้นคดีด้วยการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งก็คือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อดำเนินการตาม มาตรา 5* มาตรา 6** และคดีอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวและตามมาตรา 8 วรรคหนึ่ง ***

* มาตรา 5 ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5 อาจกระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

** มาตรา 6 การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5 อาจกระทำโดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด

*** มาตรา 8 วรรคหนึ่ง เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในอายุความตามมาตรา ๗ แล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็ว และส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งความเห็น ไปยังพนักงานอัยการ เพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่หาก

นอกจากนี้ยังได้กำหนดวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ไว้ตามมาตรา 9* มาตรา 10** และมาตรา 11*** รวมถึงใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติกู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้

มีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจยื่นฟ้องได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ขอผิดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามคราว โดยให้สำนักกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับ โดยอนุโลม

* มาตรา 9 เมื่อมีการแจ้งตามมาตรา ๕ หรือมีการร้องทุกข์ตามมาตรา ๖ แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดลงพิมพ์ โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพ เรื่องราว หรือข้อมูลใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในคดีตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

** มาตรา 10 ในการดำเนินการตามมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีการร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึง การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หากศาลเห็นชอบกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าว ให้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์มีผลต่อไป

ในกรณีที่ศาลไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลทำการไต่สวนและมีคำสั่งโดยพลัน หากข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เพียงพอแก่การวินิจฉัยออกคำสั่ง ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือออกคำสั่งใด ๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลตามมาตรา 10 สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายในสามสิบวันนับแต่ทราบคำสั่ง ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นที่สุด

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*** มาตรา 11 ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา 10 หรือออกคำสั่งใด ๆ ได้ตามที่เห็นสมควร

เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษ ผู้กระทำความผิดก็ได้ ตามมาตรา 12* แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จะเห็นได้ถึงความแตกต่างของกฎหมายทั้งสองฉบับที่เจตนารมณ์ที่มุ่งหมายออกมาเพื่อบังคับใช้และขั้นตอนวิธีการรวมถึงอำนาจศาล

การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ต้องเป็นคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น จึงจะเป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตามมาตรา 4** แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงกล่าวได้ว่าฐานความผิดที่จะ

ในกรณีที่เกิดการฉ้อโกงหรือพฤติการณ์เกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใด ๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

* มาตรา 12 ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดตามมาตรา 4 ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติกผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนด แทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้

ในกรณีที่มีการขอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา 4 ให้พนักงานสอบสวน หรือศาล แล้วแต่กรณี จัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการขอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องนั้น และกำหนดให้นำวิธีการตามวรรคหนึ่งเป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวโดยอนุโลม โดยอาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้ หากได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วนแล้วจึงให้มีการขอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา 4 ได้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจคดีขึ้นคำดำเนินการต่อไป

หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา หรือรัฐมนตรีประกาศกำหนด แล้วแต่กรณี

** มาตรา 4 ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัวผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บังคับใช้ตามพระราชบัญญัตินี้ได้อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม คือ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391, 295 หรือฐานอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกเพียงไม่เกินอัตราโทษตามมาตรา 4 หรือ ฐานความผิดที่แนวคำพิพากษาฎีกาของศาลไม่พิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำหรือฐานความผิดที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้เท่านั้น (รพีพรรณ ชัยวิเศษศักดิ์ และประณม ถวัลย์ลาภา, ม.ป.ป.) ดังนั้นในกรณีกรรหาย่าสามีนั้นเนื่องจากถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ภรรยาจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 และมาตรา 289(4) เป็นความผิดที่มีอัตราโทษสูงและเป็นความผิดอันไม่อาจยอมความได้ จึงไม่ใช่ความผิดฐานกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว และด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งหมายจะบังคับใช้เพื่อให้เกิดผลเป็น การยุติหรือบรรเทาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว ดังนั้นสำหรับความผิดในกรณีดังกล่าว จึงไม่อาจยุติหรือบรรเทาเหตุความรุนแรงในครอบครัวสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้ได้เพราะ สามีถึงแก่ความตายไปแล้วจึงไม่อาจสมานฉันท์หรือประสานความเป็นสามีภรรยาให้กลับมาเป็น ดังเดิมได้อีกต่อไป

ทางปฏิบัติ: พนักงานสอบสวนมักสรุปสำนวน โดยมุ่งเพียงประเด็นในการฆ่า และภรรยา ที่ฆ่าสามีจะถูกตั้งข้อหาฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนาตามมาตรา 288 ซึ่งมีอัตราโทษประหารชีวิต จำคุก ตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี หรือข้อหาฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาโดยไตร่ตรองตามมาตรา 289(4) ซึ่งมีอัตราโทษประหารชีวิต โดยไม่มีการรับฟังเหตุผลหรือทำสำนวนว่าเป็นคดีเกี่ยวกับ ความรุนแรงในครอบครัว น้อยมากที่จะทำสำนวนว่าเป็นการบันดาลโทสะหรือเป็นการป้องกันตัว ดังนั้นในกรณีหญิงที่เป็นผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงและต่อมาเป็นฝ่ายทำให้สามีเสียชีวิตและถูก ดำเนินคดีอาญา ควรนำเอาขั้นตอนและกระบวนการของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วย ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาใช้ประกอบในการพิจารณาคดีด้วย โดยเริ่มจาก พนักงานสอบสวนไม่ควรตั้งข้อหาเจตนาฆ่าตามมาตรา 288 แต่เพียงอย่างเดียวถ้ามีหลักฐานชัดเจนบ่งชี้ว่า เป็นความรุนแรงในครอบครัว โดยจัดให้มีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาและทนายความร่วม ในการสอบปากคำในชั้นพนักงานสอบสวนด้วย และให้มีการตั้งข้อหาตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อให้การพิจารณาคดีมีกระบวนการสืบเสาะ และพินิจโดยพนักงานคุมประพฤตินำประเด็นประวัติความรุนแรงที่ผู้หญิงได้รับในอดีตและ ผลกระทบจากความรุนแรงที่ได้รับสะสมที่เรียกว่าอาการ “Battered Wife Syndrome” หรือ BWS ซึ่งเป็นอาการที่แสดงออกถึงสัญญาณความผิดปกติทางจิตจากการถูกกระทำรุนแรงสั่งสมเป็น

ให้ความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือ กฎหมายอื่นหากการกระทำ ความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ด้วย ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้

เวลานานมาพิจารณาประกอบโดยผู้พิพากษาสามารถใช้ประกอบดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษา เป็นเหตุลดโทษ หรือเหตุบรรเทาโทษ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแล้วอาจเห็นว่าปัญหาจากทางปฏิบัติแต่เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้น ในทางปฏิบัติดังกล่าวมาจากความไม่ชัดเจนของตัวบทกฎหมาย หากมีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรย่อมทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมได้ตระหนักถึงความสำคัญกรณีกรรมาชามีอันเนื่องมาจากถูกกระทำความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ทางกฎหมาย เมื่อพิจารณาแล้วเห็นได้ว่า มาตรา 3 และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พบว่า ไม่มีความชัดเจนและไม่เป็นไปตามหลักการคุ้มครองสตรีจากความรุนแรงในสังคมในระดับสากล อัน ได้แก่ ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี (Declaration on the Elimination of Violence against Women : DeVAW) ซึ่งสาระสำคัญของปฏิญญาดังกล่าวคือการขจัดความรุนแรงในทุกรูปแบบต่อสตรีในอาเซียนส่งเสริมสิทธิมนุษยชนพื้นฐานและการให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูและการกลับสู่สังคมของผู้ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงมาตรการทางกฎหมายและการลงโทษผู้กระทำผิดปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Beijing Declaration and Platform for Action : BPFA) ซึ่งสาระสำคัญของปฏิญญาดังกล่าวคือ ความเสมอภาคระหว่างเพศในทุกด้านทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองรวมถึงหลักการใช้อำนาจและความรับผิดชอบระหว่างหญิงชายภายในบ้านที่ทำงานในชุมชนทั้งระดับชาติและนานาชาติ โดยผู้หญิงจะต้องได้รับความคุ้มครองจากความรุนแรงทุกรูปแบบโดยพ้นจากการกล่าวอ้างว่าเป็นประเพณีหรือธรรมเนียมปฏิบัติและอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women : CEDAW) ซึ่งสาระสำคัญของอนุสัญญาดังกล่าวคือ การยืนยันถึงหลักการเคารพในสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะสิทธิอันเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง จะเห็นได้ว่ากฎหมายคุ้มครองสตรีดังกล่าวมีมาตรการคุ้มครองและเยียวยาสตรีจากความรุนแรงในครอบครัว โดยมุ่งจะคุ้มครองสตรีเมื่อเกิดความรุนแรงขึ้นในสังคม ดังนั้นเมื่อประเทศไทยให้การรับรองปฏิญญาปักกิ่งฯและเข้าเป็นภาคีโดยการให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

นอกจากนั้นยังปรากฏว่าชุมชนยังขาดความใส่ใจและมีทัศนคติที่ผิดกับเรื่องความรุนแรงในครอบครัว โดยชุมชนไม่ให้ความสนใจหรือยื่นมือเข้าช่วยเหลือเหยื่อเมื่อพบว่าถูกกระทำความรุนแรง เพราะมองว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว ที่บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวจึงละเลยและไม่ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อพบเจอเหตุการณ์ที่สามีทำร้ายภรรยาเป็นประจำจึงกลายเป็นความเคียดแค้นและมองว่าไม่ใช่หน้าที่ ทั้งที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 5 “บัญญัติว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือ

ผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้...” แต่อย่างไรก็พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไม่มีบทลงโทษต่อผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือชุมชน ในกรณีที่ไม่ใช่สิทธิดังกล่าว

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การฆ่าคนตายเป็นการแสดงออกของพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างหนึ่งซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมอันเป็นสภาพแวดล้อมต่อผู้กระทำและเหยื่อ ผู้ถูกกระทำซึ่งเป็นปัจจัยที่ต้องทำความเข้าใจและให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเพราะจะทำให้ทราบถึงแรงจูงใจในการกระทำความผิด นอกจากนั้นการฆ่ายังมีสาเหตุมาจากกรณีที่เกี่ยวข้องเป็นปัจเจกชนวน นำความตายมาสู่ตนเองเช่นการฆ่าตัวตายให้ผู้อื่นทำผิดโทษและฆ่าโดยบันดาลโทสะหรือการเริ่มต้นใช้กำลังและความรุนแรงต่าง ๆ ในกรณีนี้ผู้กระทำผิดมักตกอยู่ในสภาวะกดดันถูกบีบคั้นจากสถานการณ์อันนำไปสู่การฆ่า จึงกล่าวได้ว่าการฆ่าคนตายล้วนมีสาเหตุหรือปัจจัยเป็นตัวกระตุ้น เฉกเช่นเดียวกับสาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจที่ภรรยาตัดสินใจฆ่าสามีเพื่อแก้ไขปัญหาค่าความรุนแรงในครอบครัว ในการตัดสินใจฆ่าสามีมักมีสาเหตุมาจากภรรยาถูกทำร้ายร่างกายหรือจิตใจและทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ ถูกบีบคั้นทางอารมณ์สะสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยพบว่าบ่อยครั้งที่สามี (เหยื่อ) เป็นต้นเหตุสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการฆ่า (ศิริประภา รัตตะชญู, 2550, หน้า 31 - 32) ถือได้ว่าจากสาเหตุดังกล่าวเป็นความรุนแรงในครอบครัวอย่างหนึ่งหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นการผลัด “เหยื่อ” ให้เป็น “อาชญากร”

นอกจากนั้นกรณีที่ภรรยาจำต้องอดทนอยู่กับพฤติกรรมของสามีที่กระทำรุนแรงทั้งต่อร่างกายและจิตใจเรื่อยมา เป็นเพราะวัฒนธรรมทางสังคมที่หล่อหลอมให้เพศหญิงต้องอดทนและยอมอยู่ภายใต้อำนาจของสามี โดยสังคมไทยในอดีตนั้นผู้หญิงถูกคาดหวังจากระบบชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตย (Patriarchy) รวมทั้งอุดมการณ์คู่เดียวเมียเดียว (Monogamy) ซึ่งภรรยาเปรียบเสมือนสมบัติของสามี ในจารีตประเพณีแต่ดั้งเดิมยกให้ชายมีอำนาจเหนือหญิงในทุกด้าน เป็นการยอมรับความไม่เท่าเทียมของหญิงและชายซึ่งครอบงำสังคมไทยมา (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง, 2557) ตั้งแต่สมัยโบราณถึงปัจจุบันสภาพของสตรีจะต่ำต้อยด้อยค่า ไม่เสมอภาคเท่าเทียมชายและที่สำคัญสตรีถูกกดขี่ ขูดรีด เหยียดหยามและกีดกันทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง จากสภาพดังกล่าวถือเป็นไม่เคารพสิทธิมนุษยชนของสตรีในทุกสังคม จึงมีการลุกขึ้นเรียกร้องสิทธิสตรีรัฐและสังคมประเทศต่าง ๆ ค่อยยอมรับฐานะและบทบาทของสตรีมากขึ้นนำมาซึ่งการรับรองและคุ้มครองสิทธิสตรีทางกฎหมาย ซึ่งมีทั้งในส่วนกฎหมายภายในประเทศและกฎหมายในระดับสากลสำหรับประเทศไทยได้ให้การรับรองสิทธิสตรีโดยบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อันเป็นกฎหมายสูงสุด

ของประเทศ ส่วนการรับรองสิทธิสตรีในระดับสากลปรากฏในปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี (Declaration on the Elimination of Violence against Women: DeVAW) ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Beijing Declaration and Platform for Action-BPFA) และอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW))

อย่างไรก็ตามแม้ในปัจจุบันจะมีการตระหนักถึงและให้ความสำคัญกับความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงมากขึ้นแต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังไม่หมดไปจากสังคมไทยอย่างสิ้นเชิง โดยสังคมยังมองว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเพียงปัญหาภายในครอบครัวบุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับทำให้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงปรากฏอยู่ตามหน้าหนังสือพิมพ์ ฉะนั้นเมื่อภรรยาถูกกระทำรุนแรงต่อเนื่องและยาวนานซ้ำแล้วซ้ำอีก ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกายและจิตใจจนเกิดความกดดันความเครียดสั่งสมถูกบีบคั้นจากสภาวะหรือสถานการณ์จนจำเป็นต้องเอาตัวรอด ดังเช่นงานของ วิลาวรรณ ชาดา (2556, หน้า 99 - 193) ได้ศึกษาเกี่ยวประสบการณ์การฆ่าสามี/ คู่ครองของผู้หญิงจากบทสัมภาษณ์ของภรรยาที่ถูกสามีกระทำความรุนแรงจนนำไปสู่การตัดสินใจฆ่าสามีในที่สุด ล้วนมีสาเหตุมาจากความรุนแรงในครอบครัวทั้งสิ้น และภรรยาเป็นฝ่ายถูกกระทำก่อน ด้วยสถานะความเป็นภรรยาและแม่จึงจำต้องอดทนอยู่เพื่อครอบครัวและบุตร จากบทสัมภาษณ์ภรรยาไม่ได้มีเจตนาจะฆ่าสามีแต่เพียงต้องการป้องกันตนเองและบุตรเท่านั้นและตัวผู้กระทำผิดเองก็เสียใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น การกระทำในลักษณะนี้ของภรรยาสอดคล้องกับทฤษฎีทางจิตวิทยาของแนวคิดจิตวิเคราะห์

กรณีดังกล่าวนักสิทธิสตรีและนักวิชาการด้านกฎหมาย (ภาคผนวก 113, หน้า 128) ต่างแสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าความรุนแรงที่พบมากที่สุดคือความรุนแรงในครอบครัวและเป็นความรุนแรงที่ยาวนานที่สุด โดยภรรยามีพันธะสัญญาในการเลี้ยงบุตรอดทนเพื่อบุตรเพื่อครอบครัวต่างจากความรุนแรงทั่วไปที่เมื่อไปแจ้งความเข้าพนักงานตำรวจมักให้ความสำคัญ แต่กลับกันเมื่อเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวสังคมรวมถึงพนักงานเจ้าหน้าที่พยายามประนีประนอมให้สามีและภรรยากลับไปครองคู่เช่นเดิม ซึ่งเป็นความคิดและเจตคติที่ผิด เพราะเหมือนเป็นการผลักภรรยาเข้าไปใน วังวนเดิม ๆ โดยมีตีกฎหมายกระบวนการยุติธรรมยังเข้าไม่ถึงความละเอียดของประเด็นความรุนแรงในครอบครัวดังนั้นก็ควรลงลึกถึงประเด็นความรุนแรงในครอบครัวเนื่องจากมีหลายบริบทเงื่อนไขหลายประการซึ่งมีความละเอียดอ่อน ทั้งยังต้องคำนึงถึงสภาวะและสิ่งที่ภรรยาเผชิญตามความเป็นจริงมาพิจารณาประกอบด้วย (มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล, 2559) และส่วนใหญ่ภรรยาไม่ได้อยากฆ่าสามีเพราะสังคมแบบชายเป็นใหญ่ปลูกฝังให้ปฏิบัติดูแลสามีและคนในครอบครัวแต่สาเหตุที่ฆ่าเพราะมาจากเงื่อนไขการป้องกันตัวเองและไม่ให้สามีมาทำร้ายบุตร นอกจากนั้นหากจะพยายามรักษาชีวิตคู่หรือมีกลไกไกล่เกลี่ยให้สองฝ่าย

คืนดีโดยที่ไม่เต็มใจอาจเป็นชนวนนำไปสู่ความสูญเสียได้ท้ายที่สุดผู้หญิงจะถูกตัดสินว่าเป็น อาชญากรโดยที่ไม่นำเหตุผลในการถูกระงับมาพิจารณาประกอบ (“ผู้หญิง” ฆ่า “สามี” เหตุถูกข่ม เหว อ้างลดโทษ.. ได้ใหม่, 2560) จึงกล่าวได้ว่าอาชญากรเป็นผลผลิตของสังคมที่เกิดจาก สภาพแวดล้อมของสังคมหลอหลอมให้คนมีพฤติกรรมเช่นนั้น ทั้งนี้ จะโทษเพียงผู้กระทำผิดฝ่าย เดียวคงไม่ได้แต่เป็นเพราะสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ทั้งตัวสามีผู้ตกเป็นเหยื่อและเจ้าหน้าที่ใน กระบวนการยุติธรรมก็มีส่วนผลักดันให้เหยื่อเป็นอาชญากรเช่นกัน ทั้งนี้จำเลยจัดอยู่ในประเภทอาชญา กรครั้งคราวซึ่งไม่ใช่ผู้ร้ายในสันดานแต่ที่เป็นอาชญากรเพราะเป็นฝ่ายถูกระงับทำซ้ำ ๆ มาก่อนเป็น ระยะเวลาจนเกิดความเก็บกดจนถึงขีดสุดจึงได้กระทำความผิดลงไป

จากการศึกษาพบว่าเมื่อภรรยาถูกสามีทำร้ายซ้ำแล้วซ้ำเล่าอาจก่อให้เกิดอาการที่เรียกว่า “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ซึ่งเป็นสภาวะความตึงเครียดที่เกิดขึ้นภายหลังที่ถูกทารุณ กรรมคำดังกล่าวเป็นคำที่ใช้อย่างเป็นทางการทั้งทางด้านการแพทย์และทางด้านกฎหมาย (พวงทอง เครือมังกร และคณะ, 2554, หน้า 42 อ้างถึงใน ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 120 - 121) จึงกล่าวได้ว่า “Battered Woman Syndrome” เป็นรูปแบบหรือสถานการณ์ที่ใช้กับผู้หญิงที่ถูกคู่รักหรือสามีทำร้าย ซ้ำแล้วซ้ำอีก ทำให้ความรุนแรงมากขึ้นเป็นระยะเวลายาวนานและก่อให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจของ หญิงนั้น โดยอาการดังกล่าว เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศแคนาดา ต่างยอมรับฟังอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เป็นในข้อ ต่อผู้ของจำเลยโดยเป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือเหตุลดโทษได้ทั้งนี้มีหลายคดีที่ยอมรับอาการ ดังกล่าว เช่น ในประเทศอังกฤษอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เป็นคำที่ใช้ใน การต่อสู้ของจำเลยในคดีซึ่งมีหลักฐานสนับสนุนทางการแพทย์ว่าอาการดังกล่าวเป็นอาการผิดปกติ ทางจิตของภรรยาผู้ซึ่งเป็นจำเลยในทางกฎหมายได้นำ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ไปเป็นข้อต่อสู้เพื่อลดโทษได้ด้วยเหตุบันดาลโทสะ ซึ่งตามหลักเกณฑ์แล้วต้องกระทำใน ทันทีทันใดขณะที่ยังมีโทสะอยู่ แต่อย่างไรก็ตามได้มีการขยายการตีความการบันดาลโทสะที่เกิด จากการสั่งสม ให้ครอบคลุมอาการดังกล่าวด้วยดังที่ปรากฏในคดี R v Ahluwalia, คดี R v Thornton ซึ่งผลทางคดีความซึ่งในทางปฏิบัติศาลยกฟ้องจำเลยในข้อหาฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาโดยนำอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS มาพิจารณาประกอบด้วย (ปวีณี ไพรทอง, 2560, หน้า 125 - 129) ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาภรรยาอาจยกอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เป็นข้อต่อสู้ในคดีโดยแบ่งเป็น 2 กรณีคือป้องกันตัว และบกพร่องทางจิตใจ กรณียกข้อต่อสู้ เรื่องป้องกัน แม้ว่าในขณะนั้นจะไม่มีภัยอันตรายต่อชีวิตร่างกายของภรรยาก็ตาม ก็สามารถอ้าง ป้องกันได้โดยพิจารณาจากความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพจิตว่าในขณะที่กระทำ ความผิดภรรยามีสภาวะทางจิตใจที่ตกอยู่ในสภาวะความหวาดกลัวอย่างมีเหตุผลว่าเธออาจจะถูกฆ่า หรืออาจถูกทำร้ายอย่างรุนแรงจากสามีซึ่งเรียกว่า อาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS

ขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อยกเว้นความผิดได้ดังคดีตัวอย่าง State v. Leidholm, State v. Edwards แต่อย่างไรก็ตามศาลในแต่ละมลรัฐยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการตัดสินคดี แม้ศาลในสหรัฐอเมริกาบับฟังพยานหลักฐานที่อ้างสถานะทางจิตตามทฤษฎี Battered Women Syndrome มาในคดีเพื่อพิจารณาลิทธิป้องกันตัว ตามทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังเป็นที่โต้เถียงในทางวิชาการรวมทั้งการยกเว้นความผิดให้จำเลยในคดีประเภทนี้อาจยังขัดต่อความรู้สึกของประชาชนและศาลอยู่นั่นเอง(นภกมล หะวานนท์, 2559, หน้า 40 – 42) กล่าวได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถยกข้อต่อสู้เรื่องอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS นี้เป็นเหตุยกเว้นความผิดในเรื่องป้องกันตัว ส่วนประเทศอังกฤษสามารถยกข้อต่อสู้เรื่องอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS นี้เป็นเหตุลดโทษในเรื่องบันดาลโทสะได้

จากปัญหาทางวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สำหรับประเทศไทยหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ด้วยอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ต้องพิจารณาตามหลักการป้องกันตัวหรือบันดาลโทสะเท่านั้น ส่วนเหตุยกเว้นโทษกรณีวิกลจริตจิตบกพร่อง ประเทศไทยมิได้ยอมรับอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เป็นข้อต่อสู้ของจำเลยดังนั้นภรรยาที่ฆ่าสามีอันเนื่องมาจากอาการ “Battered Woman Syndrome” จึงต้องรับโทษตามกฎหมาย โดยไม่สามารถอ้างเหตุยกเว้นโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 65 และไม่อาจนำมาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้มีความผิดปกติทางจิตมาใช้บังคับกับภรรยาที่ฆ่าสามีในกรณีนี้ได้ อย่างไรก็ตามนักสิทธิสตรีและนักวิชาการด้านกฎหมายต่างเรียกร้องให้บรรจุกฎหมายในครอบครัวเข้าไปประกอบการพิจารณาหรือการใช้ดุลยพินิจของศาลควรมีการทบทวนมาตรฐานกำหนดโทษเนื่องจากต้องคิดถึงสถานะสิ่งที่มีผู้หญิงเผชิญตามความเป็นจริงด้วย ซึ่งในต่างประเทศได้พิจารณาคดีลักษณะนี้มาแล้ว ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทั้งสองประเทศที่ยอมรับเอาอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS มาประกอบการพิจารณา แต่อย่างไรก็ตามการฆ่าคนตายถึงอย่างไรก็เป็นความผิด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรนำเอาอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS มาพิจารณาประกอบมาพิจารณาเป็นเพียงเหตุลดโทษโดยการอ้างเป็นเหตุบันดาลโทสะเท่านั้น ไม่น่าจะถึงขนาดที่อ้างป้องกันตัว จึงเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับประเทศอังกฤษ

อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการและคณาจารย์ด้านกฎหมายได้ศึกษาถึงเหตุลดโทษในคดีอาญากรณีผู้หญิงถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวกระทำ ความผิด โดยเสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72 ให้ครอบคลุมถึงพฤติการณ์ที่ถูกข่มเหงหรือถูกทำร้ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครอบคลุมอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ประกอบกับผู้วิจัยเองก็มีความเห็นสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน แต่เห็นว่าเมื่อประเทศไทยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ก็ควรบัญญัติเอา

อาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS เข้ารวมไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย ซึ่งจะ
ทำให้สามารถบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวพ.ศ. 2550
กับกรณีที่ภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วยอาการ “Battered
Woman Syndrome” หรือ BWS ได้โดยตรง

2. จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้ยกตัวอย่างไว้ในบทที่ 3 นั้นจะเห็นได้ว่าศาลฎีกาบางเรื่อง
ได้มีการสอดแทรกแนวคิดหรือการนำเอาหลักการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS มา
พิจารณาประกอบด้วยตามที่ปรากฏเป็นเหตุผลประกอบในคำพิพากษา แต่ก็มีให้เห็นเป็นรูปธรรม
อย่างชัดเจน เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้นำเอาอาการดังกล่าวประกอบการพิจารณาด้วยแต่อย่าง
ใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการและข้อเท็จจริงในการสืบเสาะ
เป็นรายคดีไป ย่อมแสดงให้เห็นว่าศาลได้ให้ความสำคัญและคำนึงถึงความเป็นหญิงและสิทธิสตรี
ซึ่งมีฐานะเป็นภรรยาและความเป็นมารดา รวมอยู่ด้วย เมื่อถูกสามีทำร้ายซ้ำ ๆ จนตกอยู่ในสภาวะ
ความกลัวสิ้นหวังและเชื่อว่าไม่มีทางที่จะหลีกเลี่ยงได้ จึงเกิดปฏิกิริยาตอบโต้กลับ ด้วยเหตุนี้ศาลจึง
ใช้ดุลพินิจกำหนดโทษ โดยการลดโทษจำคุกและนำเหตุยกเว้นความผิดเหตุลดโทษมา
ประกอบใช้เป็นเหตุผลในการพิพากษาลงโทษจำเลย นอกจากนี้ยังปรากฏให้เห็นว่าศาลพิพากษา
ลงโทษจำคุกจำเลยในอัตราโทษที่ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษ
ทางอาญาตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงหรือแก้ไขฟื้นฟู (Punishment as a means of
reformation or rehabilitation) ทั้งยังสอดคล้องกับแนวความคิดของสำนักอาชญวิทยาปฏิฐานนิยม
นี้ได้เปลี่ยนแปลงปรัชญาการลงโทษจากอดีต จากการแก้แค้นทดแทนมาเป็นแก้ไขบำบัดรักษาฟื้นฟูจิตใจ
ให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีแต่อย่างไรก็ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ใช้กฎหมายจึงไม่อาจกา
รันตีหรือไม่มีความชัดเจนว่าเมื่อเกิดกรณีดังกล่าวขึ้นอีกศาลจะพิพากษาไปในทำนองเดียวกัน
เพราะในเรื่องที่คล้ายคลึงกันศาลอาจตัดสินออกมาในทางตรงกันข้ามได้ นอกจากนั้นศาลฎีกาได้
รอกการลงโทษทุกคดีแต่อย่างใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงรายคดี เมื่อในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มี
การยอมรับเอาอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ประกอบการพิจารณาคดี จึงไม่อาจ
นำเอาอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS มาปรับใช้ในกฎหมายใดๆของประเทศไทย
ได้เลย ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมของไทยต้องให้การยอมรับอาการ “Battered Woman
Syndrome” หรือ BWS อย่างเป็นทางการเสียก่อนและเมื่อยอมรับอาการดังกล่าวแล้ว จำเลยอาจยก
เป็นข้อต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมได้ เช่นนี้ย่อมส่งผลดีต่อภรรยาที่ตกเป็นจำเลยต่อครอบครัว
และบุตร

นอกจากนั้นยังเห็นว่าโทษจำคุกจึงไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุดสำหรับกรณีนี้ แต่กลับทำให้
บุตรต้องพลัดพรากจากมารดา และย่อมเกิดผลกระทบเป็นลูกโซ่เพราะบุตรต้องไปอยู่ในอุปการะ
ของปู่ย่าตายายหรือเครือญาติเพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ปกครองในขณะที่มารดาอยู่ในเรือนจำ

ดังนั้นจึงขอเสนอให้การพิจารณาคดีให้มีการรอลงโทษ เพื่อให้โอกาสภรรยาได้กลับไปดูแลครอบครัวและเสนอให้ใช้มาตรการลงโทษด้วยวิธีอื่น เช่น การให้ทำงานบริการสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ภรรยาได้กลับไปดูแลบุตร

3. กรณีภรรยาฆ่าสามีถือเป็นการอาชญากรรมในครอบครัวแม้จะไม่ใช่ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่ผู้วิจัยเห็นว่าการกระทำความผิดของภรรยาเกิดจากความรุนแรงในครอบครัวที่สามีเป็นผู้ก่อขึ้น จึงถือเป็นการกระทำความผิดของภรรยาเกิดจากความรุนแรงในครอบครัวที่สามีเป็นผู้ก่อขึ้น จึงถือเป็นการกระทำความผิดของภรรยาเกิดจากความรุนแรงในครอบครัวที่สามีเป็นผู้ก่อขึ้น จึงถือเป็นการกระทำความผิดของภรรยาเกิดจากความรุนแรงในครอบครัวที่สามีเป็นผู้ก่อขึ้น จึงถือเป็นการกระทำความผิดของภรรยาเกิดจากความรุนแรงในครอบครัวที่สามีเป็นผู้ก่อขึ้น

บุตรเพราะบุตรยังคงต้องการมารดาและการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นนั้นสาเหตุหลักมาจากตัวเหยื่อผู้เป็นสามี ในกรณีดังกล่าวไม่ใช่เรื่องของกรอุกาทะหรือฆ่าเพื่อหวังประโยชน์แต่อย่างใด โดยภรรยาไม่อยากจะฆ่าสามีแต่ทำไปเพราะต้องการเอาชีวิตรอดและปกป้องบุตรเท่านั้น ถึงแม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บังคับใช้ โดยมีแนวทางให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวและสามารถกลับไปใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว แต่ในความเป็นจริงภรรยาซึ่งตกเป็นจำเลยเหล่านี้เข้าไม่ถึงความคุ้มครองจากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เมื่อต้องเผชิญกับความรุนแรงในครอบครัว แต่เมื่อเกิดการกระทำความผิดและถูกดำเนินคดีจากการทำให้สามีเสียชีวิตกลับต้องโทษจำคุก ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมยังขาดแนวทางที่ละเอียดอ่อนต่อการพิจารณาคดีเหล่านี้ นอกจากนี้ยังเห็นว่าไม่ว่าจำเลยจะถูกจำคุกหรือรอลงโทษไว้ก็ตาม ควรได้รับการเยียวยารักษาบาดแผลทางจิตใจโดยการบำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจ เพราะกรณีดังกล่าวแตกต่างจากการฆ่าคนตายโดยทั่วไปปัญหาความรุนแรงในครอบครัวทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้นหากผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวพบเห็นเหตุการณ์ที่ภรรยาถูกสามีทำร้ายร่างกายซ้ำแล้วซ้ำเล่าโดยไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่นนี้กฎหมายควรเข้ามามีมาตรการลงโทษแก่ผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ต้องเป็นคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น จึงจะเป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ แต่ในกรณีภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว จึงไม่อาจนำวิธีการขั้นตอนของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ใช้บังคับกับกรณีดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าควรมีมาตรการพิเศษสำหรับกรณีดังกล่าวที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกดำเนินคดีอย่างกรณีความผิดอาญาทั่วไป โดยควรนำเอาขั้นตอนวิธีการและกระบวนการของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาใช้บังคับในกรณีดังกล่าวด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ภรรยาได้รับการเยียวยารักษาบาดแผลทางจิตใจโดยการบำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจ

ข้อเสนอแนะ

1. จากที่สรุปไว้ข้างต้นหากนำเอาแนวทางตามประเทศอังกฤษมาปรับใช้โดยการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาของไทย จึงอาจตีความให้การบันดาลโทสะตามมาตรา 72 กว้างขึ้น มีลักษณะคล้ายกับการบันดาลโทสะที่เกิดจากการสั่งสม (Cumulative provocation) คือ พิจารณา “โทสะ” ของผู้กระทำเป็นสำคัญ เป็นการตีความแบบขยายความ (Extension) เพื่อความเป็นธรรมแก่ ภรรยาและความยุติธรรมให้กับคดี ปวีณี ไพรทอง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง เหตุลดโทษในคดีอาญา กรณีผู้หญิงถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว กระทำ ความผิด: การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทย และอังกฤษ โดยเสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72 ให้ครอบคลุมถึงพฤติการณ์ที่ถูกข่มเหงหรือถูกทำร้ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครอบคลุมอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ดังกล่าวด้วย ประกอบกับนักวิชาการและผู้วิจัยเองก็มีความเห็น สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าในเมื่อประเทศไทยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสามารถ กำหนดรูปแบบวิธีการและขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป ดังนั้นจึง ไม่มีความจำเป็นต้องแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72 ให้ขยายขอบเขตรวมไปถึงในกรณีที่ ภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วย แต่เห็นว่าควรนำเอา อาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ซึ่งเป็นพฤติการณ์ที่ถูกข่มเหงหรือถูกทำร้ายอย่างต่อเนื่อง มาบัญญัติรวมไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยตรง เพื่อให้เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่ทำให้คดีความรุนแรงในครอบครัวในกรณีดังกล่าว ไม่ถูกพิจารณาเหมือนเช่นคดีความทั่วไป เพราะความรุนแรงในครอบครัวเป็นการผลึก “เหยื่อ” ให้ เป็น “อาชญากร” และท้ายที่สุดก็เพื่อให้ภรรยาผู้ถูกกระทำมาก่อนได้รับความเป็นธรรม

จึงเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 โดยให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมเป็น มาตรา 4 วรรคสาม ดังนี้

มาตรา 4 วรรคสาม “หากเป็นกรณีภรรยาที่เป็นผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงจนเกิดเป็นอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS ซึ่งเป็นสภาวะความตึงเครียดที่เกิดขึ้นภายหลังที่ถูกทารุณกรรมอย่างต่อเนื่องและต่อมาเป็นฝ่ายทำให้สามีเสียชีวิต โดยผู้เชี่ยวชาญให้คำรับรอง ให้ถือว่าผู้นั้น กระทำ ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวและให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่ง พระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับ โดยอนุโลม”

ทั้งนี้เพื่อให้ภรรยาได้รับการเยียวยารักษาบาดแผลทางจิตใจโดยการบำบัดฟื้นฟูสภาพ จิตใจ เพราะกรณีดังกล่าวแตกต่างจากการฆ่าคนตายโดยทั่วไป เพื่อเกิดความชัดเจนในแง่ของตัวบท กฎหมายและยอมเป็นธรรมต่อภรรยาซึ่งตกเป็นจำเลย

2. เสนอให้มีการรอลงอาญาในคดีที่ภรรยาฆ่าสามีอันเนื่องมาจากความรุนแรงในครอบครัวเพื่อให้โอกาสภรรยาได้กลับไปดูแลครอบครัวและบุตร และเสนอให้ใช้มาตรการลงโทษด้วยวิธีอื่นแทนการลงโทษจำคุก เช่น การทำงานบริการสาธารณะดังเช่นกรณีคดีดอกเตอร์ที่ทำร้ายภรรยาจนเสียชีวิตศาลตัดสินให้รอลงอาญา 3ปีและบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการสอนหนังสือด้วยเหตุผลว่า “ยังมีภาระต้องดูแลบุตรซึ่งอายุน้อย” ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมและเป็นการให้โอกาสภรรยาได้กลับไปดูแลบุตร

นอกจากนี้ขอเสนอให้รัฐจัดให้มีมาตรการบำบัดฟื้นฟูและเยียวยาตัวผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS นี้ด้วย โดยอาจขอความร่วมมือจากโรงพยาบาลในสังกัดของรัฐ โดยจัดให้มีการบำบัดฟื้นฟูและเยียวยาตัวผู้กระทำความผิด เพราะถือว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ถูกระทำมาก่อนหรือกล่าวได้ว่าเป็น“เหยื่อ”ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงมาก่อนที่จะเป็น“อาชญากร” โดยที่ผู้กระทำความผิดต้องทนรับแรงกดดันอยู่ในสภาวะบีบคั้นจากปัญหาสะสมเป็นเวลายาวนานอันส่งผลให้กระทำความผิด ดังนั้นจึงควรมีมาตรการบำบัดฟื้นฟูและเยียวยาตัวผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสม โดยพร้อมที่จะส่งคืนผู้กระทำความผิดสู่สังคมเพื่อกลับไปชีวิตกับครอบครัวและบุตรต่อไป

3. เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมนิยามในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยควรบัญญัติเพิ่มเติมให้มีผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS โดยเป็นแพทย์ ทั้งนี้ควรกำหนดให้ศาลเป็นผู้คัดเลือกจากจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่มาขึ้นทะเบียนไว้ โดยหลักเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนให้ใช้หลักเกณฑ์ในลักษณะเช่นเดียวกับพยานผู้เชี่ยวชาญในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้มีหน้าที่อธิบายลักษณะพิเศษของผู้ป่วยคนนั้น ๆ (ผู้กระทำความผิด)ว่ามีความผิดปกติของจิตใจอันเป็นสาเหตุมาจากอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS โดยให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวพ.ศ.2550มาตรา 3 ดังนี้

มาตรา 3 “ผู้เชี่ยวชาญ” หมายความว่า แพทย์ผู้มีความรู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาการ “Battered Woman Syndrome” หรือ BWS และซึ่งความเห็นของผู้เชี่ยวชาญอาจเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ทั้งนี้หลักเกณฑ์ ระเบียบ และวิธีการ ให้มีลักษณะเช่นเดียวกับพยานผู้เชี่ยวชาญในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้นหากผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวพบเห็นเหตุการณ์ที่ภรรยาถูกสามีทำร้ายร่างกายซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่นนี้กฎหมายควรเข้ามามีมาตรการลงโทษแก่ผู้ที่พบเห็นหรือทราบการ

กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงขอเสนอให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 5 โดยให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมเป็นมาตรา 5 วรรคสาม ดังนี้

มาตรา 5 วรรคสาม ถ้าผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้เพื่อสร้างความตระหนักรู้และให้ชุมชนคอยสอดส่องถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หากชุมชนหันมาให้ความสนใจและตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่จะตามมา ย่อมลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและลดการเกิดอาชญากรรมได้อย่างแน่นอน

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2547). *บทความด้านสุขภาพจิตและจิตเวช“เกณฑ์การวินิจฉัย ภาวะสะเทือนขวัญ หลังเหตุการณ์รุนแรง: Posttraumatic Stress Disorder (Ptsd)*. เข้าถึงได้ จาก <http://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=915>
- กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2560). *อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ*. เข้าถึงได้จาก <http://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/international-human-rights-mechanism/CEDAW.php>
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (ม.ป.ป.). *คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงานในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว*. เข้าถึงได้จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER18/DRAWER003/GENERAL/DATA0000/00000061.PDF>
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2538). *คำบรรยายประกอบวิชากฎหมายอาญาชั้นสูง*. ภาค 1/2538 หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *กฎหมายอาญาภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม)*. กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย).
- จรัล ดิษฐาอภิชัย. (ม.ป.ป.). *พจนานุกรมเรื่องสิทธิมนุษยชน : สิทธิสตรี*. สถาบันนโยบายศึกษา. เข้าถึงได้จาก <http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1024511598.news>
- จิราพร ชมพิกุล, ปราณี สุทธิสุนทร, เกียรติศักดิ์ ซื่อเลื่อม และคุณณี คำมี. (2552). *สัมพันธภาพในครอบครัวไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เฉลิมวุฒิ สาระกิจ. (ม.ป.ป.). *ความผิดต่อร่างกาย (Offence against Body)*. เข้าถึงได้จาก <http://www.law.up.ac.th/www/e-learning/100205/>
- ชลลดา เชี่ยวชาญ. (ม.ป.ป.). *วิธีการเพื่อความปลอดภัยของผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตที่จะก่อเหตุร้ายแก่สังคม*. เข้าถึงได้จาก <http://libdoc.dpu.ac.th/mtxt/article/487014.pdf>
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (ม.ป.ป.). *ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา*. เข้าถึงได้จาก http://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/41716_2.pdf
- ธีรยุทธ ปักยา. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบการสอนวิชาอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา มหาวิทยาลัยทักษิณ*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ธีระญา ปราบปราม. (2557). *ความรุนแรงในครอบครัวสิทธิส่วนตัวสิทธิที่รัฐต้องเหลียวแล*. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 4(1) หน้า 173.

- นภกมล หะวานนท์. (2559). ทฤษฎี Battered Women Syndrome กับการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย, *วารสารศาลยุติธรรม*, 9(2), 36 - 45.
- นฤมล โพธิ์แจ่ม. (2549). ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว:กรณีกรรมาสมาชิ ศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกา. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย*, 1(2), 98 – 107.
- นันทพันธ์ ชินล้ำประเสริฐ. (2546). *การพัฒนากระบวนการข้อมูลและสังเคราะห์งานวิจัยด้านความรุนแรงในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- ปัญญาธิ สุชีวะ. (2551). *ความผิดฐานฆ่าคนตามกฎหมายอังกฤษ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.openbase.in.th/node/1962>
- ปวีณี ไพรทอง. (2560). เหตุลดโทษในคดีอาญากรณีผู้หญิงถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว กระทำความผิด: การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและอังกฤษ. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 10 (1), 115 – 139.
- ปัญจมาน รัตถรักษา. (2537). *ความผิดในการทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของอังกฤษสหรัฐอเมริกาและไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เปรมรัตน์ วิจารณ์ญาณ และสิทธิศักดิ์ วนะชกิจ. (2556). *เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ โครงการนิติศาสตร์เสวนา ครั้งที่ 2/2556 เรื่อง “บทบาทของศาลยุติธรรมกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสตรี เด็กและบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม.
- “ผู้หญิง” ฆ่า “สามี” เหตุถูกข่มเหง อ้างลดโทษ..ได้ไหม. (2559). เข้าถึงได้จาก <http://www.komchadluek.net/news/scoop/253699>
- พิชัยศักดิ์ หรยางกูร และนริศรา แดงไผ่. (ม.ป.ป.). *หลักความยินยอม*. เข้าถึงได้จาก <http://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/Ex%2040701-3.pdf>
- ภาณุพงศ์ พิมพ์พิพัฒน์. (2556). *การบัญญัติความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย : ศึกษากรณีความผิดฐานข่มขืนต่อผู้*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กัญญา ทองดี. (ม.ป.ป.). *ครอบครัวและสถาบันครอบครัว*. เข้าถึงได้จาก <http://www.human.cmu.ac.th/home/hc/ebook/006103/lesson1/03.htm>

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2527). *ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง*, ตอนที่ 3. เข้าถึงได้จาก

[https://static1.squarespace.com/static/52bce94ae4b013dbd6fc79d4/t/54530b0fe4b0517b6ac57155/1414728463373/-%20%](https://static1.squarespace.com/static/52bce94ae4b013dbd6fc79d4/t/54530b0fe4b0517b6ac57155/1414728463373/-%20%20)

มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล. (2559). *เสวนา เมื่อกระบวนการยุติธรรมมองเห็น 'เหยื่อความรุนแรง' เป็น 'อาชญากร'*. เข้าถึงได้จาก <http://www.wmp.or.th/contents/view/150>

ขงยุทธ แสนประสิทธิ์.(2554). *รูปแบบการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี*. คุยฎีนิพนธ์วิทยาศาสตร์คุยฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รพีพรรณ ชัยวิเศษศักดิ์ และประณม ถวัลย์ลาภา. (ม.ป.ป.). *การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550*. เข้าถึงได้จาก http://www.google.co.th/url?url=http://doilaung.chiangrai.police.go.th/Picture/Arrest/dengeran.doc&rct=j&frm=1&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwinouLx8IXWAhUbSo8KHYggDWwQFggTMAA&usg=AFQjCNG0WgCyzd5Y87O-2C-7Vi_vzzwKaw

ลาวัลย์ หอนพรัตน์. (ม.ป.ป.). *หน่วยที่ 4 เหตุยกเว้นความผิดเหตุยกเว้นโทษเหตุผลโทษเหตุรอการกำหนดโทษและเหตุรอการลงโทษ*. เข้าถึงได้จาก <http://law.stou.ac.th/dynfiles/กม.อาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง%20หน่วยที่%204.pdf>

วรารุช มั่นคง. (2551). *ลักษณะทางสังคมและจิตวิทยาของผู้ถูกคุมประพฤติ :กรณีศึกษาสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัดพระโขนง*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วัลท์ วิเศษสุวรรณ. (2557). *คุณธรรมทางกฎหมายกับการเป็น 'หัวใจ' ของกฎหมายอาญา*. เข้าถึงได้จาก <http://www.sattaban.com/article/5>

วิลาวัณย์ ชาดา. (2556). *ประสบการณ์การฆ่าสามี/ คู่ครองของผู้หญิง: แนวคิดสตรีนิยม*.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

- วิญพงศ์ พันธุ์อนุสร. (2556). *วิกฤตการณ์แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวพ.ศ.2550*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิสาร พันธนะ และลาวัลย์ หอนพรัตน์. (ม.ป.ป.). *ชุดวิชากฎหมายอาญา 1: ภาคทบทวนคดีทั่วไป หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและลักษณะทั่วไปของกฎหมายอาญา*. เข้าถึงได้จาก <http://law.stou.ac.th/dynfiles/หน่วยที่%201%20%20กม.อาญา%201%20%20ฉบับล่าสุด.pdf>
- วีระเดช บุญเพิ่ม. (ม.ป.ป.). *ความเหมาะสมของการกำหนดความผิดอาญาอันยอมความได้ : ศึกษาความผิดฐานทำร้ายร่างกายที่เป็นความรุนแรงในครอบครัว*. เข้าถึงได้จาก <http://www.dpu.ac.th/graduate/upload/content/files/ปีที่%204%20ฉบับที่%202%20เดือนธันวาคม%202558%20-%20มีนาคม%202559/vol4-2-21.pdf>
- ศิริประภา รัตต์ัญญู. (2550). *กระบวนการสู่การกระทำความคิดในคดีฆาตกรรมของนักโทษประหาร*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาสภาคัดค้านักงานศาลยุติธรรม. (2555). *บทสรุปโครงการนิติศาสตร์เสวนาครั้งที่ 2/2556 เรื่องบทบาทของศาลยุติธรรมกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสตรีเด็กและบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาสภาคัดค้านักงานศาลยุติธรรม.
- สาวิตรี ไพฑูรย์. (2533). *ปัจจัยที่นำมาสู่การกระทำผิดซ้ำของสตรี*. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยา, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2554). *รายงานข้อมูลและตัวชี้วัดด้านความรุนแรงในผู้หญิงและเด็กหญิง (Gender-based on Violence Against Women and Girls : VAW/G Indicators)*. (โครงการภายใต้การสนับสนุนของ UNDP ประเทศไทย). เข้าถึงได้จาก http://www.undp.org/content/dam/thailand/docs/UNDP%20TH%20VAW_TH.pdf
- สุพจน์ สุโรจน์. (2556). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา 33435 หน่วยที่ 8-15*. (หน้า 141 – 143). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เสวนาเหยื่อหรืออาชญากร. (2560). เข้าถึงได้จาก http://daily.khaosod.co.th/view_news.php?newsid= TUR0c1lXUXdNVEV3TURFMk1BPT0=§ionid=TURNeE5BPT0=&day=TWpBeE55MHdNUzB4TUE9PQ==

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2551). *หลักกฎหมายอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิทยุชน.

อังคณา ช่วยคำชู. (2555). ความรุนแรงในครอบครัว: สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางการ

ช่วยเหลือ. *วารสารธรรมศาสตร์*, 31(3). เข้าถึงได้จาก

<http://tujournals.tu.ac.th/thammasatjournal/detailart.aspx?ArticleID=68>

อึ้ง!! เปิดสถิติความรุนแรง “สามีฆ่าภรรยา” มากกว่า “ภรรยาฆ่าสามี” นักสิทธิสตรีแนะ 5 ข้อ

แก้ปัญหาได้อยู่หมัด. (2559). เข้าถึงได้จาก <https://www.matichon.co.th/news/406869>

เอกพล ปริมา. (2542). การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย :ศึกษาเฉพาะกรณีการกระทำไว้เพื่อเป็น

การป้องกันภัยอันตรายไว้ล่วงหน้า. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Battered Wife Syndrome ภาวะผู้หญิงถูกกดขี่จนต้องฆ่า. (2559). เข้าถึงได้จาก

<https://news.thaipbs.or.th/content/259004>

Battered woman's defense: Its history and future. (2017). Retrived

from <http://corporate.findlaw.com/litigation-disputes/the-battered-womans-defense-its-history-and-future.html>

Commonwealth. (2001). Retrieve from <http://caselaw.findlaw.com/va-supreme-court/1264303.html>

Crimes and criminal procedure. (2017). Retrieve from <http://codes.findlaw.com/us/title-18-crimes-and-criminal-procedure/>

Criminal law and procedure 1 – R. v. Ahluwalia. (2016). Retrieve from

http://www.vanuatu.usp.ac.fj/courses/la205_criminal_law_and_procedure_1/Cases/R_v_Ahluwalia.html

Criminal law and procedure 1 – R. v. Thornton. (2016). Retrieve from

http://www.vanuatu.usp.ac.fj/courses/la205_criminal_law_and_procedure_1/cases/R_v_Thornton.html

Crimes and criminal procedure. (2017). Retrieve from <http://codes.findlaw.com/us/title-18-crimes-and-criminal-procedure/>

Criminal law and procedure 1 – R. v. Ahluwalia. (2016). Retrieve from

http://www.vanuatu.usp.ac.fj/courses/la205_criminal_law_and_procedure_1/Cases/R_v_Ahluwalia.html

Criminal law and procedure 1 – R. v. Thornton. (2016). Retrieve from

http://www.vanuatu.usp.ac.fj/courses/la205_criminal_law_and_procedure_1/cases/R_v_Thornton.html

http://www.vanuatu.usp.ac.fj/courses/la205_criminal_law_and_procedure_1/cases/R_v_Thornton.html

[/cases/R_v_Thornton.html](http://www.vanuatu.usp.ac.fj/courses/la205_criminal_law_and_procedure_1/cases/R_v_Thornton.html)

- Hughes, G. (1987). *The English Homicide Act of 1957: The capital punishment issue, and various reforms in the law of murder and manslaughter*. Retrived from <http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4773&context=jclc>
- State v. Edwards*. (2000). Retrieve from <http://law.justia.com/cases/missouri/court-of-appeals/2001/wd55243-2.html>
- State v. Leidholm defendant and appellant*. (1983). Retrieve from <https://h2o.law.harvard.edu/cases/1861>
- Voluntary manslaughter - Diminished responsibility*. (2004). Retrived from <http://e-lawresources.co.uk/Diminished-responsibility.php>

ภาคผนวก

ก. บทสัมภาษณ์ของภรรยาที่ถูกกระทำความรุนแรงจากสามีจนนำไปสู่การตัดสินใจฆ่าสามีในที่สุด

วิลาวัลย์ ซาดา (2556, หน้า 99-193) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การฆ่าสามี/ คู่ครองของผู้หญิงจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 9 ราย ผู้หญิงแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของคุณลักษณะทั่วไป ประสบการณ์และผลทางคดีความ ในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอเพียงกรณีตัวอย่าง 5 กรณี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กรณีที่ 1 สาย

สายเป็นผู้หญิงวัยกลางคนอายุประมาณ 48 ปี ภูมิลำเนาบ้านเกิดเป็นคนจังหวัดกาฬสินธุ์ไม่เคยได้เรียนหนังสือมาก่อนตอนเป็นวัยรุ่นประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดอุบลราชธานีได้แต่งงานและย้ายไปอยู่ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป สายมีฐานะปานกลางมีรายได้พอมีพอกิน แต่มีหนี้สินจำนวนมากนับล้านบาท เหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น คือ สามีคิดการพนันแล้วยังทำร้ายร่างกายสายอยู่เป็นประจำ เมื่อสามีกลับมาจากการเล่นพนันเสียจนหมดแล้วมักจะมึนเมาหงุดหงิดจนเสีย พอกลับถึงบ้านยังไม่ทันจะพูดจาอะไรสามีก็จะตรงเข้ามาทำร้ายร่างกายสายโดยไม่มีเหตุผล หลายครั้งสายก็เลือกที่จะไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ก็ไม่ได้รับการช่วยเหลืออะไรเพราะตำรวจก็ไม่เข้ามาช่วยเหลือโดยเห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของครอบครัวจะให้ไปจัดการกันเอง ชีวิตของสายต้องเผชิญกับประสบการณ์เช่นนี้เรื่อยมาวนเวียนเป็นวัฏจักรอยู่เสมอ กล่าวคือสายจะต้องไปทำงานรับจ้างเพื่อนำเงินมาจุนเจือครอบครัวส่วนสามีก็จะมาข่มขู่เงินไปใช้จ่ายในเรื่องที่ไม่จำเป็นอย่างการเล่นการพนัน ผลทางคดีความ กรณีของสายสายเป็นผู้ลงมือก่อเหตุฆ่าสามีด้วยตัวของสายเองโดยการใช้อาวุธปืนยิงซึ่งเกิดเหตุในปี พ.ศ. 2553 โดยหลังจากที่สายยิงสามีแล้วก็ไปมอบตัวที่สถานีตำรวจและบอกตำรวจว่าตนเองเป็นคนฆ่าสามีแต่ตำรวจไม่เชื่อจนกระทั่งสอบสวนและไปตรวจสถานที่เกิดเหตุทำแผนประกอบคำรับสารภาพ สายจึงถูกจับกุมและดำเนินคดีในชั้นศาลคดีความของสายถูกตัดสินว่าสายกระทำความผิดในฐานความผิดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 มีโทษประหารชีวิต และได้รับการลดหย่อนโทษเป็นจำคุกตลอดชีวิตและเมื่อรับสารภาพจึงมีโทษจำคุก 30 ปี 3 เดือน

การฆ่าสามีกรณีของสายจึงเป็นการฆ่าสามีที่เกิดจากการตัดสินใจทั้งจากประสบการณ์ในอดีตที่สะสมมาเป็นเวลายาวนานและเหตุการณ์ที่มากระตุ้นให้รู้สึกเจ็บปวดอีกครั้ง สายต้องเผชิญกับชีวิตที่ถูกกดขี่ถูกกระทำมาเป็นเวลายาวนาน แต่สายก็ยอมอดทนมาโดยตลอดจนกระทั่งคิดว่าตนเองไม่สามารถอดทนได้อีกต่อไปและไม่มีการใดจะทำให้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ จึงตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยการฆ่าสามีเพราะคิดว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดและจะช่วยทำให้ปัญหานั้นยุติลงได้

กรณีที่ 2 ลิน

ลินเป็นผู้หญิงวัย 53 ปี ภูมิลำเนาบ้านเกิดเป็นคนจังหวัดเพชรบูรณ์ไม่เคยได้เรียนหนังสือมาก่อน มีอาชีพรับจ้างทั่วไปทำอะไรทำนารายได้พอมีพอกินมีหนี้สินบ้างเพราะกู้ยืมธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์มาทำไร่นา ลินมีนิสัยเป็นคนขยันใครจ้างไปทำอะไรก็ทำให้มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว เหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น คือ สามิไม่เคยช่วยหารายได้ให้แก่ครอบครัวและมักขอเงินเพื่อไปใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น เช่น เล่นการพนันมวย ซื้อมาเมาเสพและติดยาเสพติดนำไปให้แก่ผู้หญิงคนอื่น นอกจากนั้นยังไปมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงคนอื่นหลายคนเมื่อลินไม่เต็มใจให้สามิร่วมหลับนอนมีเพศสัมพันธ์ด้วยสามิก็จะตบตีทำร้ายและบังคับขืนใจให้ลินมีเพศสัมพันธ์ และสามิมักจะกระทำรุนแรงเสมอทั้งทางร่างกายวาจาและจิตใจ ทั้งตบตีจิกผม ตะหาน้ำร้อนสาดใส่และทำอย่างนั้นตั้งแต่เริ่มแต่งงานกันมาโดยกระทำรุนแรงอย่างนั้นอยู่เป็นประจำตลอดเวลาที่ใช้ชีวิตคู่กัน การที่สามิไปติดยาเสพติดจึงมักจะขมขู่และทำร้ายลินเพื่อขอเงินไปซื้อมาเสพติดระยะหลังมีอาการประสาทหลอนหวาดกลัวว่าจะมีคนมาทำร้ายตนเอง สามิจึงพกพาอาวุธติดตัวด้วยตลอดเวลาและขมขู่ว่าจะฆ่าลิน ทำให้ลินรู้สึกหวาดกลัวว่าจะถูกฆ่าจึงตัดสินใจฆ่าสามิ **ผลทางคดีความ** กรณีของลินเกิดเหตุการณ์เมื่อปี พ.ศ. 2543 ลินไม่ได้เป็นผู้ลงมือก่อเหตุฆ่าสามิด้วยตนเองแต่ได้จ้างวานให้มือปืนมาฆ่าสามิโดยในวันเกิดเหตุขณะที่มือปืนมายิงสามิที่บ้านลินก็อยู่ที่บ้านด้วยลินได้ยินเสียงปืนก็รู้ว่าสามิถูกยิงจึงมาดูและไปตามคนมาช่วยและนำตัวสามิไปส่งโรงพยาบาลและสามิเสียชีวิตที่โรงพยาบาลต่อมามือปืนได้ชี้ชัดทอว่าลินเป็นผู้จ้างวานลิน จึงถูกเรียกตัวไปสอบสวนและก็รับสารภาพว่าเป็นผู้จ้างวานให้มือปืนมาฆ่าสามิ โดยศาลตัดสินว่าลินกระทำผิดในฐานความผิดเป็นผู้จ้างวานให้ผู้อื่นฆ่าคนตาย โดยเจตนาและไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289(4) ประกอบมาตรา 84 มีโทษจำคุกตลอดชีวิต

การตัดสินใจฆ่าสามิแม้จะมีเหตุการณ์สำคัญที่ถูกสามิพยายามจะฆ่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจแต่เหตุการณ์และประสบการณ์ในอดีตก็มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจของลินด้วย เนื่องจากเหตุการณ์ในอดีตทำให้ลินต้องเผชิญกับความโหดร้ายเจ็บปวดและทุกข์ทรมานใจเป็นอย่างมากเพราะถูกกระทำซ้ำ ๆ จึงทำให้เลือกจัดการกับปัญหาด้วยการตัดสินใจฆ่าสามิในที่สุด

กรณีที่ 3 นา

นามีอายุ 48 ปี ภูมิลำเนาเป็นคนกรุงเทพมหานครจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเป็นพนักงาน โรงแรมแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครทำหน้าที่เป็นก๊วกในห้องอาหาร รายได้เพียงพอกับการใช้จ่ายและไม่มีหนี้สิน นาคเคยแต่งงานมีสามิมมาแล้วถึง 2 คนมีลูกกับสามิเก่า 1 คนและเลิกรักกันไปต่อมาแต่งงานกับสามิคนที่ 2 มีบุตรด้วยกันอีก 2 คนก็เลิกรักกันไป จนกระทั่งมาอยู่กับสามิคนปัจจุบัน เหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น คือ นาเป็นภรรยาของสามิของนามีภรรยาหลายคน หลังจากที่ถูกภรรยาอีกคนของสามิโทรศัพท์มาก่อนควนรังควาญใจ

หลายครั้งทำให้น้ำกับสามีดองทะเลาะโต้เถียงกันอยู่เป็นประจำ หลายครั้งที่ทะเลาะมีปากเสียงกับสามีมักจะคบตีทำร้ายนาด้วยโดยใช้มือตบทุบตีผลัก ในวันที่เกิดเหตุเนื่องจากต้องการจะป้องกันตัว เพราะก่อนหน้าที่จะเกิดเหตุหลายครั้งที่น้ำทะเลาะมีปากเสียงกับสามีสามีมักจะทำร้ายร่างกายนาด้วย นาจึงคิดว่าครั้งนี้ถ้าได้พบปะกับสามีและหากทะเลาะมีปากเสียงกันนาก็อาจจะถูกสามีทำร้ายร่างกายเช่นเดิมเหมือนที่เคยเป็นมาก็ได้ ดังนั้นนาจึงพกพามีดพกผลไม้ไปด้วยหวังเพียงที่จะช่วยป้องกันตนเองจากอันตรายหรือเอาไว้ใช้ขู่สามีไม่ให้เข้ามาทำร้ายนาได้อีก ไม่ได้มีเจตนาจะทำร้ายสามีเลย **ผลทางคดีความ** กรณีของนาเกิดเหตุการณ์ในปี พ.ศ. 2553 นาเป็นผู้ก่อเหตุด้วยตนเองแต่ปฏิเสธว่าไม่ได้มีเจตนาจะฆ่าสามีนานาปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหาว่าไม่ได้มีเจตนาจะฆ่าสามีแต่เป็นการป้องกันตัว หลังจากนั้นนาก็ได้รับการประกันตัวไปเป็นเวลา 1 ปีต่อมาถูกดำเนินคดีในชั้นศาลในปี พ.ศ. 2554 และศาลตัดสินว่านากระทำความผิดในฐานความผิดพยายามฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 ประกอบมาตรา 80 มีโทษจำคุกเป็นเวลา 25 ปี

เหตุการณ์ของนาที่เกิดขึ้นเป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ต้องตัดสินใจทำอย่างทันทีทันใด เพราะคิดว่าในขณะนั้นตนเองตกอยู่ในอันตราย สามีทำร้ายตนเองแล้วหนึ่งครั้งต่อเข้าไปหน้าอย่างแรงจนทำให้เสียหลักล้มลงไปการที่สามีเดินตรงเข้ามาหานาอีกจึงทำให้คิดว่าตนเองต้องถูกทำร้ายอีกเป็นแน่จึงต้องการจะใช้มีดขู่สามีไม่ให้มาทำร้ายตนเองแต่กลับเป็นการแทงสามีโดยไม่ได้มีเจตนาจะฆ่าสามีแต่เพียงต้องการป้องกันตนเองเท่านั้นและตัวนาเองก็เสียใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นมาก

กรณีที่ 4 เพ็ญ

เพ็ญผู้หญิงวัย 40 ปีภูมิลำเนาเป็นคนจังหวัดปราจีนบุรีจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมต้น มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทชุดชั้นในสตรีแห่งหนึ่งในจังหวัดปราจีนบุรี มีรายได้พอใช้จ่ายแต่ก็มีหนี้สินบ้างเล็กน้อย **เหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น** คือความเจ้าชู้นอกใจของสามี เมื่อสามีเริ่มไปติดพันผู้หญิงอื่นสามีไม่เคยดูแลเอาใจใส่ครอบครัวเหมือนเดิม ภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในครอบครัวเพ็ญต้องเป็นคนรับผิดชอบเพียงลำพัง เมื่อเพ็ญไม่ร่วมหลับนอนด้วยสามีจะอารมณ์เสียและไปตีลูก เพ็ญกับสามีทะเลาะมีปากเสียงอยู่เป็นประจำและถูกสามีดูตัวอย่างเสีย ๆ หาย ๆ แทบจะทุกวันจนทำให้เพ็ญรู้สึกกดดันเพ็ญตัดสินใจที่จะหย่าร้างกับสามีแต่สามีไม่ยินยอมเนื่องจากรู้ว่าเพ็ญได้ไปคบหากับคนรักใหม่แล้วสามีจึงรู้สึกหึงหวง โดยพยายามจะสานนักรวดใส่ใบหน้าของเพ็ญ ต้องการให้เพ็ญบาดเจ็บและเสียโฉมและจะได้ไม่ต้องไปคบหากับคนอื่นและใช้ชีวิตคู่กับสามีตามเดิม นอกจากนั้นพฤติกรรมของสามีคือขณะนอนหลับสามีกลับพกอาวุธปืนไว้ข้างลำตัวตลอดเวลา ทำให้เพ็ญหวาดระแวงหวาดกลัวคิดว่าตนเองตกอยู่ในอันตรายและตนเองจะต้องถูกสามีฆ่าเป็นแน่ **ผลทางคดีความ** กรณีของเพ็ญเกิดเหตุในปี พ.ศ.2550 เพ็ญไม่ได้ลงมือก่อเหตุฆ่าสามีด้วยตนเองแต่ได้จ้างวานมือปืนให้มายิงสามีโดยร่วมมือกับคนรักใหม่วางแผนในการฆ่าสามีและคน

รักใหม่ก็ช่วยติดต่อหาเมื่อปีนมาให้คิดความในชั้นศาลศาลตัดสินว่าเพ็ญกระทำความผิดในฐานะ
ความผิดร่วมมือกับผู้อื่นเป็นผู้ใช้/จ้างวานให้ผู้อื่นฆ่าคนตายโดยเจตนาและไตร่ตรองไว้ก่อนตาม
ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289(4) ประกอบมาตรา 84 มีโทษจำคุกตลอดชีวิต

การตัดสินใจฆ่าสามีกรณีนี้มีสาเหตุหลักมาจากความหวาดกลัวหวาดระแวงว่าตนเอง
จะถูกสามีทำร้ายหรือพยายามฆ่า จึงต้องหาทางจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น ประกอบกับชีวิตที่ผ่านมา
เพ็ญเองก็ได้เผชิญกับประสบการณ์อันเลวร้ายสามีเข้าสู่นอกใจเรื่อยมาทอดทิ้งไม่ดูแลเอาใจใส่
ครอบครัว ทั้งยังทำร้ายทั้งเพ็ญและลูกอีกด้วย จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้เพ็ญตัดสินใจที่จะยุติ
ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการฆ่าสามีซึ่งในขณะนั้นคิดว่าเป็นทางออกที่ดีที่สุดและเป็นการตัดสินใจอย่าง
ไม่มีทางเลือกอื่นใดอีกแล้ว

กรณีที่ 5 ศรี

ศรีมีภูมิลำเนาบ้านเกิดเป็นคนจังหวัดพิษณุโลกต่อมาได้ย้ายมาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร
และจังหวัดปทุมธานี ขณะนี้มีอายุ 49 ปี ศรีไม่เคยได้เรียนหนังสือเลยแต่ได้เรียนการตัดเย็บเสื้อผ้า
จึงประกอบอาชีพรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าต่อมาได้เปลี่ยนมาค้าขายของชำจึงมีรายได้ดีขึ้นพอเลี้ยงดู
ตนเองและลูกได้ หนี้สิน ไม่มี เหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น คือ ศรีถูกสามีบังคับขืน
ใจจนกระทั่งได้เสียกันจนตั้งครภักจึงได้มีการเริ่มต้นชีวิตคู่ตลอดระยะเวลาที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันสามีก็
ไม่เคยมีความรับผิดชอบหน้าที่ของความเป็นสามีเลย สามีเป็นคนที่ต้องการให้ศรีมีลูกหลาย ๆ คน
ไม่ยอมให้ศรีทำหมันแต่ศรีไม่ต้องการจะมีลูกอีกเพราะสามีไม่เคยช่วยเหลือเรื่องค่าใช้จ่ายของลูกไม่
เคยช่วยเหลือเลี้ยงดูลูก ศรีก็ต้องเป็นคนรับผิดชอบทั้งหมดเพียงลำพังนอกจากสามีของศรีจะมีอุปนิสัย
ตระหนี่และเห็นแก่ตัวแล้วมักจะแสดงพฤติกรรมที่หยาบคายต่อศรีและลูกอยู่เป็นประจำ ศรีจึง
ตัดสินใจแยกทางและพาลูกหนีจากสามีไปอยู่ที่อื่น แม้ศรีได้ให้โอกาสสามีอีกครั้งหนึ่งเพราะหวังว่า
สามีจะปรับปรุงตนเองไม่ทำอย่างที่ผ่านมา แต่สามียังคงแสดงพฤติกรรมอย่างเดิม ความอดทนที่เคย
มีมาตลอดได้สิ้นสุดลงกลายเป็นความโกรธแค้นอย่างที่สุดทำให้ศรีตัดสินใจเลือกที่จะยุติปัญหาด้วย
การฆ่าสามี ผลทางคดีความ ศรีไม่ได้ลงมือก่อเหตุฆ่าสามีด้วยตนเองแต่ได้วานให้คนรู้จักกันฆ่าสามี
ด้วยวิธีการขับรถไปชนสามีระหว่างทางกลับจากสถานที่ทำงาน ไปยังบ้านพักคิดความในชั้นศาล
ศาลตัดสินคดีความสิ้นสุดชั้นศาลฎีกาในปี พ.ศ.2547 ว่าศรีกระทำความผิดในฐานะความผิดเป็นผู้ใช้/
จ้างวานให้ผู้อื่นฆ่าคนตายโดยเจตนาและไตร่ตรองไว้ก่อนตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา
289(4) ประกอบมาตรา 84 มีโทษจำคุกตลอดชีวิต

ดังนั้นการฆ่าสามีไม่ใช่วิธีการเดียวที่เป็นการแก้ไขปัญหของศรีแต่ก่อนหน้านี้ศรีได้
พยายามที่จะแก้ไขปัญหครอบครัวด้วยวิธีการอื่นมาก่อนแล้วแต่ปัญหาก็ยังคงเกิดขึ้นเรื่อยมาไม่จบ
ไม่สิ้นทางออกสุดท้ายที่ศรีคิดว่าจะทำให้ปัญหายุติลงได้คือการฆ่าสามีและคิดว่าเมื่อไม่มีสามีแล้ว

ชีวิตของศรีกับลูกก็คงจะดีขึ้นกว่าเดิมและความ โกรธแค้นทุกอย่างก็จะ ได้สิ้นสุดลงไปพร้อมกับชีวิตของสามีที่ได้สิ้นสุดลงเช่นเดียวกัน

นอกจากนั้น มุลินธิหญิงชายก้าวไกล (2559) ได้คัดเลือกกรณีหญิงที่ต้องคดีจำนวน 3 ราย เป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวนการสั่งฟ้องและในชั้นศาล โดยเป็นกรณีที่เกิดหลังจากการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พบว่ากระบวนการยุติธรรมยังขาดแนวทางที่ละเอียดอ่อนต่อการพิจารณาคดีเหล่านี้ ดังนี้

กรณีศึกษา “เอ”

เออายุ 36 ปี สามีอายุ 48 ปี มีอาชีพทำนาและรับจ้าง ใช้ชีวิตร่วมกันมา 16 ปี มีลูกด้วยกัน 4 คนกำลังอยู่ในวัยเรียนทุกคน เอถูกสามีทำร้ายร่างกายตั้งแต่ตั้งท้องลูกชายคนโตสามีทำร้ายเอหนักขึ้นและเคยทำร้ายลูกชายคนโตที่เข้ามาช่วยแม่โดยบีบคอจนตาลนจนเอต้องใช้มีดพร้าฟันที่หน้าแข้งสามีจึงยอมปล่อย เวลาถูกทำร้ายเอต้องพาลูกๆหนีไปนอนที่กระท้อบในทุ่งนาเป็นประจำ ทำให้บางครั้งลูก ๆ ไม่ได้ไปโรงเรียนเพราะเพื่อนบ้านไม่กล้าให้เอและลูกหลบภัยเนื่องจากสามีเอจะถือมีดไปขู่เอเคยขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่บ้านและเคยแจ้งความที่สถานีตำรวจท้องที่แต่ผู้ใหญ่บ้านก็ไม่ช่วยอะไรเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัวเอต้องเผชิญความรุนแรงจากสามีเป็นเวลากว่า 15 ปีวันเกิดเหตุเอเกรงว่าหากสามีออกนอกบ้านในวันนั้นจะไปกินเหล้าลองผลเล็กน้อยแล้วมากกลับมาทรมานเธอเช่นทุกครั้งจึงเตรียมกาแฟให้สามี ขณะที่สามีนั่งจิบกาแฟเอใช้สันมีดตีที่บริเวณคอด้านหลังหนึ่งที่ สามีไม่สลบด้วยความกลัวว่าสามีจะทำร้ายกลับ เอจึงตีซ้ำอีกสองที จนสามีล้มลงเอยกสามีให้นอนบนแคร่แล้วห่มผ้าให้ จากนั้นจึงออกไปเลือกตั้งพอกกลับมาสามียังนอนอยู่ท่าเดิม จนกระทั่งลูกเรียกให้ไปดูพ่อ พบว่าเสียชีวิตแล้ว ญาติฝ่ายสามีแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนว่าเสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุลื่นในห้องน้ำแต่เจ้าหน้าที่สังเกตเห็นรอยช้ำที่คอจึงส่งศพพิสูจน์ภายหลังเอรับสารภาพว่าเป็นผู้กระทำ

กรณีศึกษา “บี”

บี อายุ 47 ปี อาชีพทำนา สามีอายุเท่ากัน อาชีพขับมอเตอร์ไซค์รับจ้างมีลูกด้วยกัน 4 คน เอต้องดูแลแม่อายุ 73 ปีที่ป่วยเป็นวัณโรคและความดัน สามีเริ่มทำร้ายบีตั้งแต่ลูกชายคนแรกอายุได้ 3 เดือน บีเคยถูกตบจนสลบที่ไปขวางไม่ให้สามีซึ่งกำลังเมาเมาเสาะไม้ที่จะเอาไว้สร้างบ้านใหม่ไปขายเพียงเพื่อเอาเงินไปซื้อเหล้าบีต้องเผชิญความรุนแรงจากสามีเป็นเวลาร่วม 20 ปีวันเกิดเหตุลูก ๆ ไม่อยู่บ้านสามีเมาเหล้าแล้วหาเรื่องทะเลาะและเดินวนเวียนหาจอบอยู่พักใหญ่จะมาทำร้ายแต่ในที่สุดกลับมานอนบนแคร่ได้ถุนบ้าน บีเห็นสามีหลับจึงใช้ค้อนทุบหัวแล้วเอขวานฟันที่หน้าอกจนแน่ใจว่าเสียชีวิตแล้วนำร่างไปซ่อนไว้ในบ่อปฏิภูลหลังบ้านหลังเกิดเหตุหนึ่งสัปดาห์ ลูกชายคนโตซึ่งลี้ภัยจากพระออกมาได้ถามหาพ่อบีจึงเล่าความจริงและยอมเข้ามอบตัวหลังเกิดเหตุ 8 วัน

กรณีศึกษา “จี”

จี อายุ 50ปี สามีอายุ 54 ปี ทั้งคู่มีอาชีพรับจ้างหล่อพระพุทธรูปมีความสัมพันธ์กันมานาน 14 ปี แต่ไม่ค่อยราบรื่น มีลูกด้วยกัน 1 คน อยู่ในวัยเรียน มีลูกติดจากสามีก่ออีก 2 คน ยามใดที่สามีเมามักจะหาเรื่องทุบตีเคຍบิบคอชิงจนเลือดออกทางจมูกและปากมาแล้ว จีเคยแจ้งความไว้ที่สถานีตำรวจท้องที่และมีการบันทึกประจำวันไว้เมื่อปี 2546 ก่อนวันเกิดเหตุหนึ่งเดือนจียังได้โทรศัพท์แจ้งสถานีตำรวจท้องที่ให้เข้ามาระงับเหตุที่ถูกสามีทำร้ายรวมระยะเวลาที่จีได้รับความรุนแรงจากสามี 5 ปีวันเกิดเหตุเป็นวันก่อนแต่งงานลูกสาวหนึ่งวันสามีเมาและทำร้ายจีด้วยการบีบคอจากทางด้านหลัง จีพยายามดิ้นรนเพราะหายใจไม่ออกและได้ใช้มือความหาสิ่งของที่บังกัันตัว จีคิดว่าได้มีดจึงวิ่งไปด้านหลังโดยไม่ได้หันไปมองมีดแทงเข้าไปที่ท้องด้านซ้ายของสามี จากนั้นจีก็รีบไปบอกพี่สาวและลูกสาวเพื่อให้โทรขอความช่วยเหลือส่งโรงพยาบาลแต่สามีเสียชีวิตเสียก่อนหลังเหตุการณ์จีได้เข้ามาอบตัว (มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล, 2559)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบ : กระบวนการยุติธรรมในกรณีกรรมาสามีอันเนื่องมาจากถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว (มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล, 2559)

หัวข้อ	เอ	บี	จี
การตั้งข้อหาชั้นพนักงานสอบสวน	ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา	ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาย้ายหรือซ่อนเร้นศพเพื่อปิดบังการตายหรือเหตุแห่งการตาย	ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
อัยการส่งฟ้อง	ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 เจตนาฆ่า	ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33, มาตรา 91, 199 ย้ายหรือซ่อนเร้นศพเพื่อปิดบังการตายหรือเหตุแห่งการตาย และ มาตรา 288 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2526 มาตรา 4	ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3 และ มาตรา 4

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อ	เอ	บี	ซี
ความช่วยเหลือทางคดี	<ul style="list-style-type: none"> - ทนายความจัดหาให้รับสารภาพ - ทนายความจากมูลนิธิฯ ลงพื้นที่เพื่อสืบค้นข้อเท็จจริงพบว่าจำเลยไม่ได้มีเจตนาฆ่า จึงขอเป็นทนายร่วม - ทนายความจากมูลนิธิฯ ยื่นคำร้องต่อศาลขอกลับคำให้การเพื่อผู้คดี - มูลนิธิฯ แต่งตั้งทนายความจากมูลนิธิฯ ช่วยยื่นอุทธรณ์ และฎีกา 	<ul style="list-style-type: none"> - มูลนิธิฯ แต่งตั้งทนายความในชั้นศาล ทนายวางแผนจะขอเบิกพยานลูกชายคนกลางเป็นพยาน จำเลยรับสารภาพในชั้นสมานฉันท์ - ทนายความจากมูลนิธิฯ ทำเรื่องขอให้ศาลสืบพยานลูกชายคนกลางเพราะเป็นลูกที่อยู่กับแม่ในเวลาที่พ่อใช้ความรุนแรงซึ่งศาลจะต้องจัดห้องพิจารณาคดีของเด็ก โดยเฉพาะแต่ก็ไม่ได้เบิกพยานลูกชายคนกลางเบิกพยานลูกสาวของบีเท่านั้น 	<ul style="list-style-type: none"> ทนายความจาก มูลนิธิฯ แนะนำให้ยอมรับว่าเป็นผู้กระทำจริงแต่ไม่ได้มีเจตนาจะทำร้ายถึงขั้นให้เสียชีวิตและทำไปเพื่อป้องกันตัวและให้รวบรวมเอกสารการเรียนของลูกเพื่อให้ศาลได้พิจารณาถึงภาระความรับผิดชอบที่จะขอให้ศาลเห็นใจลดโทษ
คำพิพากษาศาลชั้นต้น	<ul style="list-style-type: none"> ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 จำคุก 16 ปี จำเลยให้การรับสารภาพ เหลือจำคุก 8 ปี 	<ul style="list-style-type: none"> ความผิดประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 199 และ มาตรา 288 ฐานฆ่าผู้อื่นจำคุก 15 ปี ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ฐานย้ายหรือซ่อนเร้นศพ เพื่อปิดบังการตาย 	<ul style="list-style-type: none"> ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290 พ.ร.บ.กุ่มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4วรรคหนึ่ง การกระทำของ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อ	เอ	บี	ซี
		<p data-bbox="815 443 1102 591">จำคุก 4 เดือน รวมจำคุก 15 ปี 4 เดือน จำเลยให้การรับสารภาพ</p>	<p data-bbox="1134 443 1433 651">จำเลยเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษฐานทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ความตาย</p>
		<p data-bbox="815 719 1102 824">ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คง จำคุก 7 ปี 4 เดือน</p>	<p data-bbox="1134 719 1433 1966">ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 จำคุก 5 ปี จำเลยให้การรับสารภาพ ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง เหลือ จำคุก 2 ปี 6 เดือน พิเคราะห์พฤติการณ์แห่งคดีตามรายงานการสืบเสาะและพินิจแล้ว เห็นว่าผู้ตายมีส่วนในการกระทำความผิด โดยลงมือทำร้ายจำเลยก่อน หลังเกิดเหตุบุตรผู้ตายไม่ตั้งใจเอาความแก่จำเลย เมื่อจำเลยเป็นผู้หญิงอายุมาก ประกอบอาชีพสุจริตและมีที่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอน ทั้งมีภาระที่ต้องเลี้ยงดูบุตรที่ยังอยู่ในวัยเรียน ประกอบกับความประพฤติโดยทั่วไปของจำเลยไม่มีข้อเสียหาย เมื่อไม่ปรากฏ</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อ	เอ	บี	ซี
			ว่าจำเลยเคยได้รับโทษ จำคุกมาก่อน เห็นควรให้ โอกาสจำเลยกลับตนเป็น พลเมืองดี โทษจำคุกจึง ให้รอการลงโทษไว้ 3 ปี และคุมความประพฤติ จำเลยไว้มีกำหนด 1 ปี
ศาลอุทธรณ์	- พิพากษายืนเหมือน ศาลชั้นต้นให้จำคุก 8 ปี	บีไม่ต้องการ อุทธรณ์ เพราะได้ข้อมูล จากเพื่อน ๆ ในเรือนจำว่า หากศาลตัดสินแล้วก็ สามารถขอรับอภัยโทษ ได้ซึ่งจะช่วยให้ติดคุกไม่ นาน	คดีสิ้นสุดที่ศาลชั้นต้น
ศาลฎีกา	จำคุก 8 ปี ยืนตามการ ตัดสินของศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์	-	-
ความช่วยเหลือที่ ได้รับ	- ปลัด อบต.นาใน ส่งหนังสือถึง มูลนิธิฯ ขอให้ ช่วยเหลือลูก ๆ ที่มี ฐานะยากจน และ ประสานส.ส.ช่วย ประกันตัว	- มูลนิธิฯ จัดหา ทุนายความ - มูลนิธิฯ ช่วยประสาน ให้ลูกสาวขอทุน ช่วยเหลือจากกองทุน ยุติธรรมเพื่อประกันตัว (ต่อมาสารภาพจึงไม่ได้ ดำเนินเรื่องต่อ)	- พี่สาวของซีได้ติดต่อ ให้สมาชิกสภาเขต ประกันตัวชั่วคราวชั้น พนักงานสอบสวน - มูลนิธิฯ ช่วยซีไปเขียน คำร้องขอความ ช่วยเหลือเงินประกันตัว และได้รับการอนุมัติจาก กองทุนยุติธรรม - มูลนิธิฯ ผู้หญิงจัดหา ทุนายความ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อ	เอ	บี	ซี
ระยะเวลาคดี	2 ปี 3 เดือน 15 กันยายน 2551 ถูกจับกุม 3 สิงหาคม 2552 ศาลชั้นต้นพิพากษา 8 ธันวาคม 2552 ศาลอุทธรณ์พิพากษา 30 ธันวาคม 2553 คำสั่งศาลฎีกา	เกือบ 7 เดือน 3 พฤษภาคม 2557 มอบตัว 25 พฤศจิกายน 2557 ศาลชั้นต้นพิพากษา	เกือบ 7 เดือน 17 พฤษภาคม 2557 ถูกจับกุม 8 ธันวาคม 2557 ศาลชั้นต้นพิพากษา
ผลกระทบต่อครอบครัว	ลูกทั้ง 4 คนขาดผู้ดูแลหลักโดยสิ้นเชิง ประกอบกับความยากจนทำให้ลูกสาวสองคนต้องไปอยู่ในความดูแลของญาติที่อยู่คนละอำเภอ ลูกชายทั้งสองและลูกสาวคนที่สามต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน ต่อมาลูกชายคนโตและลูกชายคนที่สอง ถูกดำเนินคดีฐานความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายถูกพิพากษาจำคุกและลูกชายคนที่สองถูกส่งตัวไปที่ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน	ครอบครัวขาดเสาหลักที่หาเลี้ยงสมาชิกและขาดแรงงานหลักที่ทำน้าให้ครอบครัวได้มีข้าวกิน ลูกคนเล็กสองคนกำลังอยู่ในวัยเรียน ขาดแม่ดูแลขาดความอบอุ่นต้องปรับตัวกับชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ลูกสาวคนโตต้องรับภาระดูแลน้อง ๆ และยายอายุ 73 ปี ซึ่งเจ็บป่วยและต้องพาไปหาหมอประจำ	ซีไม่ต้องโทษจำคุก ศาลให้รอการลงโทษไว้ 3 ปี และคุ้มครองประพฤติก่อนมีกำหนด 1 ปี ทำให้ซีมีโอกาสเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้กลับมาดูแลลูกสาวซึ่งกำลังเข้าสู่วัยรุ่น ได้รับการสนับสนุนทุนประกอบอาชีพจากมูลนิธิฯ สามารถดูแลลูกต่อไป

สรุปจากกรณีตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าสาเหตุของการที่ภรรยาฆ่าสามีมาจากจุดเริ่มต้นของปัญหาภายในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกาย เช่น ตบ ตี ตะ ค่อย ใช้น้ำกรดสาดหน้า รวมทั้งการบังคับขืนใจให้ร่วมประเวณี การทำร้ายจิตใจ เช่น การด่าว่าตัวภรรยา บุตร รวมถึงพ่อแม่ของภรรยา และการกล่าวประจานในที่สาธารณะ ขู่จะฆ่า ขู่เอาเงิน ทำลายข้าวของ ขว้างปาสิ่งของ การนอกใจไปติดพันผู้หญิงอื่น การไม่ช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตร ไม่หาเลี้ยงครอบครัว เหล่านี้ล้วนเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาภายในครอบครัวและปัญหาของสังคมจะตามมาอย่างเลี่ยงไม่ได้ เมื่อผู้หญิงตกอยู่ในภาวะบีบคั้นในสถานการณ์เดิม ๆ อยู่เป็นเวลานาน จึงเลือกตัดสินใจบนทางเลือกที่ไม่มีทางเลือกอื่น ดังกรณีที่ผู้หญิงหลายคนเลือกจัดการกับปัญหาด้วยการฆ่าสามีก็เป็นเพราะคิดว่าไม่มีวิธีการใดจะทำให้ปัญหายุติลงได้ แม้จะรู้ว่าการเลือกวิธีการนี้เป็นวิธีการที่ผิดสังคมไม่ยอมรับและผู้หญิงยังต้องรับกับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำแต่ผู้หญิงก็จำเป็นต้องตัดสินใจ ซึ่งในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าแตกต่างจากการฆ่าคนตายโดยทั่วไปโดยภรรยาไม่ยอมฆ่าสามีแต่ทำไปเพราะต้องการเอาชีวิตรอดและปกป้องบุตรเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมยังขาดแนวทางที่ละเอียดอ่อนต่อการพิจารณาคดีเหล่านี้และภรรยาผู้กระทำไม่น่าต้องรับโทษหนักเช่นเดียวกับอาชญากรทั่วไป

ข. ความคิดเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับกรณีที่ภรรยาฆ่าสามี

จากความรู้ในครอบครัวปะทุเป็นคดีภรรยาฆ่าสามีสะท้อนสังคม ซึ่งมีนักสิทธิสตรีและผู้ทำงานช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวมาเปิดมุมมองเกี่ยวกับกรณีที่ภรรยาฆ่าสามีโดยได้เสนอความคิดเห็นดังนี้

นายจะเด็จ เชาวน์วิไล * ได้ให้ความเห็น กรณีหมอนิ่ม-พญ.นิชิวดี ฎุเจริญยศสั่งฆ่าอดีตสามีเอ็กซ์-จักรกฤษณ์ พณิชย์ผาดิกรรมอดีตนักกึ่งปีนทีมชาติไทยที่ภายหลังศาลตัดสินประหารชีวิตสถานเดียวได้สะท้อนอะไรหลายอย่าง โดยได้กล่าวว่า กรณีหมอนิ่มเป็นเรื่องความรุนแรงในครอบครัวชัดเจนจะเห็นได้ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุที่มีเรื่องแจ้งความถูกทำร้ายซึ่งครั้งหนึ่งถูกทำร้ายระหว่างตั้งครรภ์จนแท้งครอบครัวนี้ยังมีปัญหาตลอดขณะที่ฝ่ายหญิงก็ชัดเจนว่าไม่ได้อยากอยู่ร่วมกับฝ่ายชาย ทั้งนี้เมื่อเอากรณีนี้มาศึกษาเทียบกับกรณีผู้หญิงถูกใช้ความรุนแรงในครอบครัวหลายคนที่มาขอความช่วยเหลือมูลนิธิ พบว่ามีทั้งอดีตคนได้เพราะเธอมีอาชีพไม่แน่นอนยังต้องพึ่งสามี ส่วนบางคนก็อดทนไม่ไหวพบว่าไม่ใช่ขู่ ๆ เธอจะลุกมาทำร้ายฆ่าสามีแต่เพราะสถานการณ์รุนแรงเร้ามาตลอดผ่านการอดทนความเครียดมากกว่า 10 ปี แต่บางคนก็เลือกไม่ทำร้ายสามีแต่เลือกที่

* ผู้อำนวยการมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล

จะฆ่าตัวตายเอง ซึ่งก็มีจำนวนไม่น้อย “บางครั้งผู้หญิงที่ฆ่าสามี เธอเพียงเน้นป้องกันตัวเอง ไม่ได้ตั้งใจฆ่าหรือคนที่ตั้งใจฆ่า เขาก็ไม่ได้รู้ๆอยากฆ่า แต่เพราะความกดดัน เครียด ไม่มีทางออกเวลาไปแจ้งความเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนจะถามว่า แล้วไปทำอะไรให้สามีทำร้ายหรือเวลาไปปรึกษาครอบครัว หรือคนไว้ใจ บางคนก็จะตอกย้ำค่านิยมเดิม ๆ คือภรรยาต้องปรนนิบัติสามีต้องอดทนเพื่อลูกแต่ไม่มีทางออก ทั้งนี้ในกรณีหมอนิ่มหากจะนำมาเป็นบทเรียนให้สังคม ก็ไม่ยากให้หมองเพียงเธอเป็นอาชญากรแต่ต้องมองอย่างเข้าใจ ต้องพิจารณาหลากหลาย และจะเข้าใจเหตุผลชัดเจนอย่างมูลนิธิเองก็มีหลายกรณีที่ภรรยาตัดสินใจฆ่าสามีเพราะพวกเธอประสบปัญหาเชิงโครงสร้างความไม่เท่าเทียม รวมถึงมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยาเสพติด มาเป็นปัจจัยกระตุ้นอีก” (มติชนออนไลน์, 2559) นอกจากนี้ยังกล่าวว่า จากที่มูลนิธิช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกใช้ความรุนแรงในครอบครัวและผู้หญิงที่ฆ่าสามี พบว่าส่วนใหญ่มีความเครียดวิตกกังวล เก็บกดคนจนไม่หลับจนต้องพึ่งยา บางรายคิดฆ่าตัวตายเนื่องจากกลัวว่าสามีจะมาทำร้ายหรือฆ่าส่วนใหญ่ไม่ได้อยากฆ่าสามี เพราะสังคมแบบชายเป็นใหญ่ปลูกฝังให้ปฏิบัติดูแลสามีและคนในครอบครัวแต่สาเหตุที่ฆ่าเพราะมาจากเงื่อนไขการป้องกันตัวเองและไม่ให้สามีมาทำร้ายลูก “เราไม่ควรมองว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายผิดหรือทำไม่ดียิ่งต้องถูกทำร้ายหากจะพยายามรักษาชีวิตคู่หรือมีกลไกใกล้เคียงให้สองฝ่ายคืนดีโดยที่ไม่เต็มใจอาจเป็นชนวนนำไปสู่ความสูญเสียได้ท้ายที่สุดผู้หญิงจะถูกตัดสินว่าเป็นอาชญากร โดยที่ไม่นำเหตุผลในการถูกกระทำมาพิจารณาประกอบ” (เสวนาเหยื่อหรืออาชญากร, 2560)

รองศาสตราจารย์ ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล* กล่าวว่า เกือบทั้งหมดของผู้หญิงที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงต่อเนื่องยาวนานมักจะเกิดอาการเครียดสะสม และจะมีความรู้สึกว่าทนไม่ไหวพยายามหาทางออกแต่ปัญหาก็ยังวนเวียนอยู่ จนเหมือนหมดหนทาง สุดท้ายนำไปสู่การฆ่าเพื่อเอาตัวรอดสอดคล้องกับในต่างประเทศถ้าผู้ถูกกระทำต่อเนื่องยาวนานภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสามีภรรยาสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคือสภาพที่ทำให้ไม่มีทางออก ยิ่งสามีกระทำรุนแรงต่อลูกด้วยหรือต่อคนอื่น เช่น พ่อแม่ ก็ยิ่งทำให้หมดหนทางจนนำมาสู่การฆ่าในที่สุดดังนั้นความรุนแรงลักษณะนี้มันมีสาเหตุมีเรื่องราวที่สะสมมายาวนานมันไม่ใช่เรื่องของการลุแก่อำนาจหรือฆ่าเพื่อหวังประโยชน์ แต่ทำเพราะต้องการเอาชีวิตรอดอีกทั้งยังมีประเด็นเชิงอำนาจผู้ชายใช้อำนาจครอบครองผู้หญิง “กรณีนี้ในต่างประเทศมีการทำวิจัยและเสนอต่อกระบวนการยุติธรรม จนเกิดการเปลี่ยนแปลงแต่สังคมไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้และยังไม่มี การนำเรื่องเหล่านี้เข้าไปปรับระบบกระบวนการยุติธรรม ขณะที่ตำรวจซึ่งเป็นฝ่ายต้นเรื่องในการทำสำนวน มักจะไม่รับฟังหรือทำสำนวนต้นเหตุของความรุนแรง แต่จะมุ่งแค่ประเด็นในการฆ่าซึ่งส่วนใหญ่หากเป็นภรรยาฆ่าสามีจะถูกตั้งข้อหาจงใจเจตนาไตร่ตรองมีโทษประหารสูงสุดน้อยมากที่จะทำสำนวนว่า

* กรรมการบริหารสถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล

เป็นการบันดลโทสะไม่เจตนา อย่างไรก็ตามกระบวนการยุติธรรมต้องสืบหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม เพื่อให้มูลเหตุครบถ้วนแต่ศาลไทยไม่เคยทำเรื่องนี้ จึงอยากให้นำประเด็นความรุนแรงที่ทำให้เกิดการฆ่าเพื่อเข้าไปปรับการพิจารณาโทษในกระบวนการยุติธรรมและหากเป็นไปได้ควรบรรจุไว้ในหลักการเรียนการสอนเริ่มต้นตั้งแต่ในโรงเรียนสอนกฎหมายทุกระดับ โรงเรียนตำรวจ สภานายความ ฯลฯ” (มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล, 2559)

รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์* กล่าวว่า จากงานวิจัยชัดเจนมากกว่าความรุนแรงที่พบมากที่สุดคือความรุนแรงในครอบครัวและเป็นความรุนแรงที่ยาวนานที่สุด เช่น มีพันธะสัญญาในการเลี้ยงลูกทนเพื่อลูกเพื่อครอบครัวต่างจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นข้างนอกทั่วไป และเมื่อไปแจ้งความตำรวจมักจะมองเป็นเรื่องภายในครอบครัวไม่ให้ความสำคัญทำให้ความรุนแรงดำเนินไปจนไม่มีการควบคุม เช่นอาการของผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจนชินชาแต่ไม่ได้รับการแก้ไขจนต้องโทษตัวเองตลอดเวลานำมาสู่ความบอบช้ำเกิดขึ้นทั้งตัวเองและลูก “มีกฎหมายกระบวนการยุติธรรมยังเข้าไม่ถึงความละเอียดของประเด็นความรุนแรงในครอบครัวหากจะตัดสินว่าใครเป็นคนฆ่าคงไม่เพียงพอ เพราะเหยื่อจะถูกทำให้เป็นอาชญากรทันทีดังนั้นควรลงลึกถึงประเด็นความรุนแรงในครอบครัวเนื่องจากมีหลายบริบทมีเงื่อนไขหลายอย่างเช่น เคยถูกระทำข่มขู่บังคับสะสมให้เกิดความกลัวสุดท้ายต้องตอบโต้เพื่อความอยู่รอดดังนั้นจึงอยากเรียกร้องให้บรรจุความรุนแรงในครอบครัวใส่เข้าไปประกอบการพิจารณาหรือการใช้ดุลยพินิจของศาลควรมีการทบทวนมาตรฐานกำหนดโทษเนื่องจากต้องคิดถึงสภาวะสิ่งที่ผู้หญิงเผชิญตามความเป็นจริงซึ่งในต่างประเทศได้พิจารณาคดีลักษณะนี้มาแล้วและเคยมีการปล่อยตัวภรรยาที่ฆ่าสามีเพื่อพิจารณาคดีใหม่” (มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล, 2559)

นางทิวา ณ นคร** กล่าวว่า ความรุนแรงในครอบครัวเป็นสิ่งที่ชุกช่อนแอบแฝงอยู่ในสังคมไทยมาอย่างยาวนานขณะนี้ความรุนแรงในครอบครัวของสังคมไทยติดอันดับโลกไปแล้วแม้เราจะมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แต่ในทางปฏิบัติเรายังไม่สามารถช่วยเหลือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายส่วนหนึ่งเป็นเพราะทัศนคติของผู้บังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมยังไม่ตระหนักในบทบาทหน้าที่ทำให้ผู้ถูกระทำไม่ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมเท่าที่ควรดังนั้นการทำหน้าที่เพื่อผดุงความยุติธรรมจึงไม่ใช่แค่ตีความตามตัวบทกฎหมายแต่ต้องปกป้องคุ้มครองความเป็นธรรมให้กับผู้ที่ปกป้องคุ้มครองตนเองไม่ได้เหล่านี้คือความหมายของคำว่าผดุงความยุติธรรมอย่างแท้จริง (มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล, 2559)

* นักวิชาการอิสระในฐานะคนทำงานกับผู้ต้องขังหญิง

** ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกาญจนาภิเษก

สุริย์ฉาย พลวัน* ให้ความเห็นว่า การเลือกตอบโต้ของฝ่ายถูกกระทำ เพราะหวังยุติปัญหา ความรุนแรงในครอบครัวซึ่งภาวะกดดันจากการถูกกระทำมาอย่างต่อเนื่องเข้าข่ายพฤติกรรมที่ เรียกว่า Battered Wife Syndrome พฤติกรรมนี้ไม่ใช่โรคจิตแต่เป็นอาการทางจิตในภาวะของคน ที่ เจอเรื่องเลวร้ายมายาวนาน เริ่มจากการมีปากเสียงคำทอความถี่จะแรงขึ้นถึงขั้นทำร้ายร่างกายแล้ว ก็ จะมีเหตุให้ฝ่ายกระทำกลับมามีข้อคิดและปัญหากลายเป็นวังวนอยู่เช่นนี้ โดยฝ่ายถูกกระทำซึ่ง ส่วนใหญ่มักเป็นผู้หญิงจะมีอาการซึมเศร้า เก็บกดช่วยเหลือตัวเองไม่ได้และหาทางเพื่อยุติปัญหา โดยคิดเพียงต้องการรักษาชีวิตตัวเองและลูก “ผู้หญิงกลัววิธีการตอบโต้การจะหลุดพ้นความรุนแรง อาจเลือกใช้การฆ่าเป็นทางสุดท้ายแต่ผู้หญิงกลุ่มนี้ไม่กล้าทำจะรอจนหมดฤทธิ์และค่อยหยิบปืน หยิบมีดมาฆ่าพวกเขาจะมองว่าผู้หญิงกลุ่มนี้ใจร้ายกว่าปกติ” (ไทยพีบีเอสออนไลน์, 2559)

จรัญ ภัคศิธนากุล** กล่าวว่า หากสำคัญที่สุดคือความเข้าใจตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้น คือ พนักงานสอบสวน อัยการต้องตั้งรูปคดีที่เอื้อต่อการพิจารณาเรื่องที่เกิดจากครอบครัว โดยพนักงาน เจ้าหน้าที่ ต้องเพิ่มมิติการใช้ชีวิตจริงเข้าไปในการทำสำนวน “ถึงจะมีการตั้งรูปคดีแบบนี้ขึ้นมา มี ข้อมูลชัดเจนแต่ศาลยังติดกฎหมายที่บัญญัติตายตัว ว่าฆ่าโดยได้ตรงไว้ก่อน มีโทษประหารชีวิต และเหตุการณ์แบบนี้ยังไม่เข้าเงื่อนไข การบันดาลโทสะที่ศาลจะลดหย่อนโทษได้” ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านกฎหมาย เห็นว่า ในอนาคตไม่เพียงเฉพาะภาวะ “battered wife syndrome” เท่านั้น แต่อาจ หมายถึงภาวะ “battered person syndrome” ที่ทุกคนต้องได้รับความเป็นธรรมจากเหตุที่มาจาก การกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว (“Battered Wife Syndrome” ภาวะผู้หญิงถูกกดดันจนต้องฆ่า, 2559)

สรุปความรุนแรงในครอบครัวเป็นสาเหตุของปัญหาทั้งในระดับครอบครัวและในระดับ สังคม เกือบทั้งหมดของผู้หญิงที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงต่อเนื่องยาวนานมักจะเกิดอาการเครียด สะสม เก็บกดและจะมีความรู้สึกว่าทนไม่ไหว สถานการณ์รุนแรงร้ายมาตลอดผ่านการอดทนอดกลั้น พยายามหาทางออกจนในที่สุดนำมาสู่การฆ่าสามีแต่อย่างไรก็ตามบางคนก็เลือกไม่ทำร้ายสามีแต่ เลือกที่จะฆ่าตัวเอง ทั้งนี้จุดเริ่มต้นล้วนมาจากการถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจหรือด้วย วาจา เป็นผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงซ้ำ ๆ ต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน (Battered Women’s Defence) โดยพยายามหาทางออกแล้วแต่ปัญหาก็ยังวนเวียนอยู่เหมือนเดิมจนเหมือนหมดหนทาง สุดท้ายเมื่อ ความอดทนถึงขีดสุดที่ไม่อาจทนต่อไปได้จึงนำไปสู่การฆ่าเพื่อเอาตัวรอดนั่นเอง ในบางประเทศได้ ยก Battered Women’s Defence มาใช้เป็นข้อต่อสู้คดีต่างๆอย่างได้ผล ในกรณีที่ผู้ผ่านพ้นความ รุนแรงเกี่ยวกับครอบครัวฆ่าผู้กระทำ ความรุนแรง

* นักวิชาการด้านกฎหมาย, ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

** ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ